

Med anledning av nämnda riksdagsskrivelse utarbetades inom civildepartementet ett förslag till nytt resereglemente, grundat på principen att resekostnadsersättningen borde motsvara den verkliga kostnaden.

Häremot framställdes emellertid av kammarrätten och statskontoret åtskilliga erinringar, och anförde dessa myndigheter i gemensamt utlåtande följande:

»Denna princip låter sig icke genomföras med avseende å en hel del andra resekostnader än utgifter för biljett och för skjutslega. Ett stadgande därom, att den resande för fraktandet av sin person endast skulle erhålla ersättning för de faktiska utgifterna, förutsätter givetvis, att övriga resekostnader, såsom för logis, vivre, transport av effekter, drickspenningar m. m., bliva tillfullo gottgjorda. Den enklaste lösningen av frågan om resekostnads- och traktamentsersättning för resor i statens ärenden skulle visserligen enligt ämbetsverkens mening innefattas i en sådan anordning, att den resande erhöles dels gottgörelse för faktiska utgifter för biljetter och skjutslega, dels ock dagtraktamente till sådant belopp, att alla övriga resekostnader kunde allt efter förrättningsmannens ställning anses fullt gottgjorda. Men, oavsett svårigheten att bestämma, huru stora dagtraktamenten, som i sådant fall borde fastställas, samt att i de särskilda fallen vinna erforderlig kontroll i fråga om sagda faktiska utgifter, skulle detta system med all sannolikhet, i stället för att för statsverket medföra besparing, föranleda ökad statsutgift. I regel komme väl nämligen den resande att begagna sig av alla de förmåner i fråga om fortskaffningsmedel, som honom medgivits; och detta komme, såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län också framhållit, att för statsverket medföra vinst endast i vad anginge statsbanetrafiken, medan den huvudsakliga effekten i ekonomiskt avseende bleve den, att de enskilda järnvägarna, ångbåtsbolagen samt skjutsentreprenörerna komme att beredas förtjänst, motsvarande den besparing, som förrättningsman nu kan göra. En dylik besparing, ofta behöflig för att täcka de utgifter, för vilka dagtraktamentet för närvarande lämnar en alltför knappt tillmätt ersättning, kan nog i andra fall uppgå till sådant belopp, att den resande får överskott utöver den utlagda kostnaden. Men härvid är dock att märka dels att, om den resande vill avstå från den bekvämlighet och de förmåner, varå han ansetts på grund av sin ställning kunna göra anspråk, detta knappast torde kunna anses vidkomma någon annan, dels ock att många tjänstemäns avlöningsförhållanden äro sådana, att, om de ej kunna göra någon sådan besparing på sina resor, som hittills av dem faktiskt ansetts såsom en ersättning för deras arbete, om också ej gällande föreskrifter lämna stöd för, att sådant varit vid resekostnadsersättnings

bestämmande avsett, så måste deras löner eller arvoden i stället i motsvarande mån ökas. Då alltså den ifrågasatta ändringen torde förutsätta dels en ökning av dagtraktamentenas belopp utöver vad som eljest kan vara nödigt, dels ock förhöjd avlöning till åtskilliga av statens tjänstemän, komme statsverket att härför drabbas av utgifter, som helt visst endast till ringa del bleve betäckta av ökningen i statsbanornas trafikinkomster.»

De anmärkningar, som sålunda av ämbetsverken gjordes, synas i allmänhet hava av Eders Kungl. Maj:t ansetts giltiga. De ändrade bestämmelser, som i 1907 års nu gällande resereglemente infördes, kunna knappast sägas vara av principiell natur; de avsågo närmast att i vissa detaljer minska de ersättningsbelopp, som för resor i statens tjänst utgå. Självkostnadsprincipen har endast i vissa undantagsfall vunnit tillämpning.

Uti den i första kammaren år 1914 väckta motionen framhåller motionären, herr G. Rosén, med uppgivande av vissa sifferbelopp, att kostnaderna för inspektioner och andra tjänsteresor i statens ärenden uppgå till avsevärda belopp, sannolikt mer än 2 miljoner kronor årligen, och att dessa utgifter äro stadda i oavbruten stegring. Avsikten med ifrågavarande ersättning till i allmänhet väl avlönade statstjänare, utvecklar motionären vidare sin uppfattning, lärer väl vara den, att vederbörande icke skall av egna medel bestrida utgifter för biljetter och erforderliga skjutsar samt att traktamentet skall utgöra ersättning för de extra utgifter för kost och logis, som bliva en följd av vistelsen utom boningsorten. Däremot borde meningen icke hava varit och den bör i varje fall icke vara den, att vederbörande tjänsteman genom sådan ersättning skall beredas en maskerad löneförbättring. Ifrågavarande ersättning är emellertid så rundligt tilltagen, att i många fall vistelsen ute på resor är förenad med avsevärda inkomster.

Motionären anför därefter några exempel, till belysande av vilket oerhört slöseri med statsmedel, som — enligt hans mening — följer av bestämmelserna i gällande resereglemente, och huru ekonomiskt fördelaktigt det är för ämbets- och tjänstemän att företaga inspektionsresor och sådana förättningar, som äro förenade med landsvägsfärder. De missförhållanden, som därvid av motionären angivas, äro i huvudsak:

att ofta flera personer — exempelvis inskrivningsnämnder, jordbrukskommisioner, inspekterande chef med åtföljande underlydande — färdas med samma skjuts efter 2 hästar, men att likväl en var av dem uppbär skjutsersättning för det antal hästar, han enligt resereglementet är berättigad att begagna, varigenom avsevärd behållning uppkommer för vederbörande;

att ofta flera personer tillsammans färdas med automobil mot särskilt avtalad lega, men att de dock uppbära avsevärt högre ersättning, för en var beräknad efter det enligt resereglementet tillåtliga antalet hästar, varigenom vederbörande kunna komma i åtnjutande av oskäligt hög ersättning för sitt arbete, stundom mer än 50 kronor per dag för varje i färden deltagande tjänsteman;

att inspekterande tjänstemän stundom färdas på velociped men ändock uttaga ersättning för skjuts efter 2 hästar;

att vid tjänsteresor i väglösa bygder i Norrland vintertid ofta genvägar följas, men att reseersättning ändock debiteras enligt gästgivartaxan såsom för färd å den längre landsvägen, därvid såsom exempel anföres, att avståndet mellan vissa kyrkplatser längs vintervägen är 5 mil men, om man följer landsvägen, 25 mil, samt att vederbörande i dylika fall stundom legat överksamman under hela den tid, som rätteligen skulle hava åtgått för resans företagande med skjuts längs landsvägen, men ändock uppburit dagtraktamenten för denna tid; samt

att beträffande statens järnvägar och telegrafverket tjänstemän av lägre grad åtnjuta ersättning enligt särskilda bestämmelser, vilken ersättning understiger vad som rätteligen borde utgå, i det densamma ofta är otillräcklig för bestridande av nödvändiga extra utgifter vid vistelse på resor.

Av det anförda framgår — fortsätter motionären vidare —, att en grundlig revision av resereglementet är nödvändig. Det moderna och utmärkta fortskaffningsmedel, som automobilen erbjuder och som särskilt för större sällskap ställer sig mycket billigt, är fullständigt obekant för ifrågavarande reglemente. Dess införlivande med reglementet skulle förvisso vara ägnat att med betydande belopp nedbringa statens kostnader för rese- och traktamentsersättning till ämbets- och tjänstemän. 6 mils dagsfärd är nämligen alltför obetydlig, när ifrågavarande fortskaffningsmedel begagnas. Det borde också tagas i allvarligt övervägande, huruvida det är nödvändigt, att väl avlönade ämbets- och tjänstemän av högre grad under alla förhållanden skola åtnjuta traktamentsersättning vid fullgörande av åligganden, som jämlikt instruktioner åligga dem. Vissa tjänstemän av lägre grad åtnjuta icke alls sådan ersättning eller få densamma enligt andra bestämmelser och till avsevärt lägre belopp än enligt resereglementet. Rättvisan fordrar att det blir samma behandling av statens tjänare, vare sig de äro av högre eller lägre grad. Ett uppslag, som gjorts av telegrafverket, att låta ersättning till de tjänstemän, vilkas landsvägsresor äro absolut nödvändiga, utgå efter förortedda kvittenser på erlagd skjutslega, dock högst till belopp, som icke överstiger vad gällande resereglemente föreskriver, synes vara värt beaktande, även när det gäller högre befattningshavare i statens tjänst. Och

sådana fall som det ovan angivna, att skjutsersättning utgår för 25 mil, då resan i verkligheten utgjort blott 5 mil, och att traktamentsersättning utgår efter den tid, som den längre vägsträckan skulle hava krävt, böra icke förekomma. Ortsbefolkningen, som känner tillvägagångssättet och vet, vilken rundlig betalning som utgår, får en allt annat än hög tanke om statsförvaltningen och hushållningen med statens medel, då sådant kan opåtalat fortgå. Det är givet, att det är något fel i systemet, då vid en premiering rese- och traktamentsersättning uppgår till högre belopp än det, som utdelas i premier.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, dit motionen remitterades, anförde i sitt utlåtande (1914 års förra riksdag n:r 1) följande:

»Vid behandlingen av förevarande motion har utskottet kommit till den övertygelsen, att nu gällande resereglemente av den 13 december 1907 i tillämpningen ofta giver anledning till oegentligheter och missförhållanden. Då därjämte de belopp, vilka med stöd av ifrågavarande reglemente årligen av statsverket utbetalas, äro högst avsevärda och dessutom synas stadda i oavbruten stegring, har det syntts utskottet, som vore rättelse i sagsda förhållanden av behovet starkt påkallad.

Orsakerna till de bristfälligheter, som synas vidlåda reglementet och som skarpt framträtt vid dess tillämpning i praktiken, äro av flerfaldig art. I främsta rummet synas de emellertid utskottet härröra från den bristande överensstämmelse, som ofta råder mellan en persons faktiska kostnader i och för utförd resa och de vanligen avsevärt högre belopp, vilka han på grund av reglementets bestämmelser är berättigad att tillgodonjuta och därför merendels av statsverket uttager. I detta sammanhang tillåter sig utskottet påpeka olägenheten därav, att reglementet saknar bestämmelser rörande de ytterst ofta förekommande fall, då resa företages av flera personer med användande av gemensamt transportmedel, skjuts eller automobil, och sålunda för den enskilde deltagaren ställer sig mycket billigare än om han färdades ensam i ett fordon. Vidare äro enligt utskottets förmenande de lämnade bestämmelserna ur stånd att förebygga de missförhållanden av nu antydd art, som kunna uppstå, då en person färdas med billigare och snabbare kommunikationsmedel eller med användande av kortare väg än han, följande reglementets stadganden, varit berättigad att använda, varjämte utskottet vill framhålla det mindre lämpliga i att ersättning under vissa förhållanden utbetalas för resa med skjuts efter två hästar, där sådan skjuts, såsom i vissa delar av landet, ej kan utföras. Införandet av bestämmelser, åsyftande att vederbörande berättigas till ersättning endast för det sätt att färdas, som, utan åsidosättande av nödig bekvämlighet och under tillämp-

ning eventuellt av vissa bestämmelser om olika klasser, vid varje tillfälle kommit till användning, och att sålunda i fråga om för flera personer gemensam resa, exempelvis med förhyrda åkdon, deltagare förpliktigas att anlita minsta möjliga antal dylika, torde jämväl vid en revision av reglementet böra ifrågasättas.

Utskottet anser sig vidare som en brist i reglementet, vilket lämnar detaljbestämmelser endast för resa med sljuts, ångfartyg eller järnväg, böra framhålla den omständigheten, att dylika fullständigt saknas beträffande ett numera så allmänt använt och för samfärdseln i stora delar av vårt land så betydelsefullt transportmedel som automobilen. Utskottet håller dessutom före, att bestämmelser borde lämnas jämväl beträffande de särskilt inom vissa yrken vanliga fall, då resor, å vilka reglementet äger tillämplighet, utföras med velociped eller med s. k. motorecykel, för vilka slag av resor ersättningen, under hänsyn till konkurrensen med andra för den resande bekvämare men ofta mindre ändamålsenliga fortskaffningsmedel, ej torde bestämmas alltför lågt.

Huruvida de undantagsbestämmelser från reglementet, som inom vissa statens verk äro meddelade rörande lägre tjänst innehavare i syfte att förebygga alltför stegrade utgifter för resor, vare sig dessa anses ingå i tjänsten och det dagliga arbetet eller icke, även tillgodose ifrågavarande personals berättigade krav, torde också böra göras till föremål för undersökning.

Väl inseende de oerhört stora praktiska svårigheter, varmed avfattandet av för alla det moderna samhällslivets och den förbättrade samfärdselns skiftande förhållanden lämpade lagbestämmelser i förevarande avseende är förenat, samt under framhållande av att för enstaka befattningshavare en revision av reglementet i antydd riktning skulle medföra ekonomiska förluster i en eller annan form — ett förhållande, som vid möjligen blivande revision givetvis torde beaktas —, har utskottet vid motionens behandling trots sig finna nödvändigheten, att blivande lagstiftning i ämnet baseras på grundvalen av deklarationsskyldighet rörande tjänsteresor, så bestämd, att de med resa förenade faktiska utgifterna tydligen framgå, och har utskottet kommit till den uppfattning, att statsverket härigenom skulle i möjligaste mån besparas från att ersätta utgiftsposter, som väl lagligen kunna försvaras, men vilka ej grunda sig på i verkligheten gjorda utlägg.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet om bifall till motionen.

Vid frågans behandling i första kammaren medgavs tämligen enstämmigt såsom en brist, att resereglementet icke innehåller några bestämmelser angående automobiltrafik, och vitsordades tillika, att de största missbruk,

som i fråga om tillämpningen av reglementet förekommit — särskilt i Norrland —, tvivelsutan sammanhängde med berörda brist i reglementet och användandet av automobiler. Samtidigt framhölls emellertid, att föreskrift rörande begagnandet av automobiler ej gärna kunde intagas i reglementet förr än det stadgats obligatorisk taxa för användandet av dylika fordon. Berörda brist borde emellertid i varje fall kunna avhjälpas genom en komplettering av reglementet, utan att detta i dess helhet underkastades revision. Beträffande velociped- och motorecykeltrafik invändes, att bestämmelser därom svårligen kunde inrymmas i resereglementet. Vidare invändes, att det i motionen omförmälda debiterandet av skjutsersättning för färd å landsväg, trots det betydligt kortare genväg i själva verket använts, vore direkt stridande mot resereglementet (7 §), enligt vilket ersättning skall utgå allenast efter den tillryggalagda vägens längd samt ej flera dagtraktamenten åtnjutas, än som för förrättningen nödvändigt erfordrats och åtgått; att missbruk därvidlag ändock förekommit, vore således beroende, icke på reglementets ofullkomlighet, utan på den reviderande myndighetens uraktlåtethet att beivra saken, och den omständigheten, att en oriktig tillämpning av reglementet förekomme, innefattade icke tillräcklig anledning till revision av reglementet. Beträffande den av motionären förordade självkostnadsprincipen framhölls, att de allvarliga skäl mot densammas införande, som anförts av kammarrätten och statskontoret, icke upptagits till bemötande av utskottet men att dessa skäl alltjämt vore lika gällande, vadan den i sparsamhetssyfte väckta motionen ur denna synpunkt syntes förfelad. Införandet av självkostnadssystemet skulle ock medföra obligatorisk självdeklaration och för övrigt tillika högst väsentlig förhöjning av dagtraktamentena.

Greve Hugo Hamilton, vilken såsom föredragande departementschef kontrasignerat nu gällande resereglemente, anförde under debatten i kammaren att, efter det vid reglementets tillkomst självkostnadsprincipen blivit underkänd såsom icke varande för staten så fördelaktig som den hittills tillämpade principen, det alltjämt måste anses vara meningen med resereglementet, att den enskilde tjänstemannen vid tillämpning av reglementet skulle vara fullt befogad att inskränka sin bekvämlighet samt sålunda göra besparing och bereda sig en förtjänst. Tillika framhölls av greve Hamilton, att i en stor mängd fall — detta gällde exempelvis i fråga om medlemmar av vissa kommittéer och kommissioner — annan gottgörelse icke utgår än ersättning enligt resereglementet, vilken ersättning i dessa fall alltså ock innefattar arvode för vederbörandes arbete.

Vid anställd votering avlogs i första kammaren motionen och utskottets hemställan med 74 röster mot 46.

Vid 1914 års förra riksdag väcktes, såsom ovan är sagt, motion i ämnet jämväl i andra kammaren. Denna hann emellertid på grund av riksdagens upplösning aldrig bliva behandlad inom vederbörande utskott. Vid 1915 års riksdag väckte emellertid samme motionär, herr O. Jonsson i Gumboda, motion av ungefär enahanda innehåll som föregående år. Motionären påyrkar tillämpning av självkostnadsprincipen, så att ersättning endast för verkliga resekostnader må utgå, och framhåller, att därigenom ett nedbringande av statens utgifter till avsevärda belopp kunde åstadkommas. Besparingar skulle enligt motionären kunna göras bland annat därigenom, att det icke borde vara medgivet att vid resa med ångfartyg debitera avgift för mer än en hyttplats i stället för två, såsom nu är stadgat i fråga om de tre första klasserna. Vidare borde beträffande Norrland, där järnvägsförbindelserna äro få i förhållande till de stora avstånden och där fördenskull hithörande förhållanden te sig annorlunda än i södra och mellersta Sverige, rättighet att vid resa med skjuts debitera skjutslega för 2 hästar bortfalla. Bruket att åka efter 2 hästar vore i Norrland under sommaren ytterst sällsynt och under vintern med hänsyn till den djupa snön på vägarna så gott som omöjligt. Bestämmelsen om skjuts efter 2 hästar spelade emellertid, såvitt anginge Norrland, en stor roll i fråga om statsverkets utgifter enligt rese-reglementet, och särskilt då flera personer reste tillsammans med anlitan- de av samma skjuts, kunde resekostnaderna enligt resereglementet uppgå till orimliga belopp. Motionären anför två exempel såsom typiska fall »för hur det misshushållas med statens penningar» i berörda hänseende. Det ena fallet avser en av ett hushållningssällskap utsänd nämnd med uppdrag att utdela ett statens penningpris å 1,020 kronor till premiering av det mindre jordbruket inom länet och att förmedla odlingslån till ungefär samma belopp; och omförmäler motionären, att denna nämnds resekostnader uppgått till något över 2,000 kronor, således ungefär lika stort belopp som nämnda penningpris och odlingslån tillsammans. Det andra fallet avser avsyning av ett arbete, vilket dragit en arbetskostnad av cirka 2.000 kronor; i detta fall hade enligt motionären synekostnaden för statsverket uppgått till det avsevärda beloppet av inemot 800 kronor.

Motionären finner vidare, att en väsentlig brist vidlåder resereglementet därutinnan, att detsamma ej innehåller någon bestämmelse rörande användande av automobil. Vidare borde ej förbises, att reglementets bestämmelser ofta sätta vederbörandes hederlighet på hårda prov, enär den längsta väg, som i ett visst fall kan användas, medför den största ekonomiska fördelen och det därför händer, att nämnder med flera förrättningsställen resa i olika riktningar för att få tillfälle debitera största möjliga väglängd. I detta hänseende åberopar motionären en i december 1914 av Eders

Kungl. Majts befallningshavande i Västerbottens län till befälhavaren för ett inskrivningsområde avlåten ämbetskrivelse, däri påkallas rättelse av missförhållanden i sist angivna avseende. Motionären anser det slutligen vid jämförelse med andra medborgare i samhället icke fullt rättvist, att staten skall till ämbets- och tjänstemän för extra förrättningar i tjänsten förutom dagtraktamente betala reseersättning utöver den verkliga kostnaden och sålunda bereda vederbörande en extra inkomst utöver redan förut betydliga löneförmåner.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, dit motionen remitterades, anförde i sitt utlåtande (1915, nr 1) följande:

»Utskottet har vid behandling av förevarande motion kommit till den uppfattningen, att många av de missförhållanden, som i motionen omförmälas, liksom av de exempel på orimligt höga ersättningar, som omtalas i ovan återgivna motion i första kammaren vid 1914 års första riksdag, kunna tillskrivas felaktig *tillämpning* av gällande resereglemente. Att vidare rese- och traktamentsersättningarna ofta bliva särdeles höga vid en enda förrättning, synes icke så sällan bero på den omständigheten, att antalet i förrättningen deltagande personer är alltför stort, en omständighet, som dock icke kan läggas resereglementet till last. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang som sin mening uttala, att vederbörande myndigheter torde böra i större utsträckning, än hittills synes hava skett, med yttersta stränghet efterse, det bestämmelserna i resereglementet verkligen bliva efterlevda och att alla eventuella försök att på orättmätigt sätt tillskansas sig högre ersättningar, än en rimlig tolkning av resereglementet medgiver, allvarligen beivras.

Att en revision av själva resereglementet dock icke är onödig, synes utskottet vara med tydlighet ådagalagt särskilt under den behandling, som ägnades ovannämnda motion vid 1914 års första riksdag. Vid revisionen torde böra tagas under övervägande, huruvida ej en reducering av antalet klasser kunde med fördel genomföras samt huruvida ej en förenkling och ett förtydligande av reglementets bestämmelser kunde åstadkommas i avsikt att förhindra en sådan tillämpning, som uti motionen i ämnet omtalats.

Härtill komma emellertid som ytterligare skäl för en revision, att resereglementet i sin nuvarande avfattning fullständigt saknar bestämmelser rörande användning av automobil vid resor i statens tjänst. För dylika bestämmelsers införande förefinnas visserligen stora svårigheter, beroende på saknaden av bestämda taxor för automobiltrafiken, men dessa svårigheter synas dock icke utskottet vara oöverkomliga.

Vid en eventuell revision torde även böra tagas i övervägande, huru-

vida bestämmelser kunna införas, som förhindra uttagande av orimligt höga resekostnader, när två eller flera personer resa tillsammans och därvid i verkligheten så gott som alltid använda gemensamt åkdon. För sådana fall torde särskilda normer kunna fastställas.

För de lägre och lägsta statstjänarna äro reseersättningarna tilltagna med synnerlig knapphet, vilken understundom torde komma att innebära en oskäligt låg ersättning för resornas besvärigheter.

Huruvida den av motionären föreslagna självkostnadsprincipen för reseersättningar vore den bästa, kan utskottet på frågans nuvarande stadium icke avgöra. Vägande skäl emot denna princip hava dock, såsom av förestående historik framgår, med mycken styrka framförts vid frågans föregående handläggning. Möjligen torde emellertid en kombinerad av självkostnadsprincipen och gottgörelse efter vissa normer i övrigt vid en utredning finnas lämplig.*

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet om bifall till motionen.

Vid motionens behandling i andra kammaren framhölls att, även om de påtalade missförhållandena i väsentlig mån vore att tillskriva oriktig tillämpning av resereglementet, detta i allt fall icke innefattade något giltigt skäl att icke ändra reglementet, så att det komme att innehålla fullt tydliga föreskrifter, huru det skulle tillämpas och så att detsamma icke, såsom nu vore fallet, inbjöde till direkta missbruk. I fråga om självkostnadsprincipen framhölls, att såväl telegrafstyrelsen som järnvägsstyrelsen beträffande sin personal, åtminstone beträffande de lägst avlönade tjänstemännen, fastställt inskränkningar i reseersättningen, så att dylik icke skulle få utgå utom för de verkliga resekostnaderna. Det uttalades tillika, att reglementets bestämmelser icke vore fullt rättvisa, enär beträffande de två lägsta klasserna självkostnadsprincipen med stränghet tillämpades, i ty att ersättning enligt dessa klasser utginge med så ringa belopp, att tjänstemännen finge utföra sina resor med verkliga uppoffringar, under det att ämbetsmän enligt de högre klasserna kunde uttaga en ersättning, som i många fall icke stode i rimlig proportion till de verkliga utläggerna för resan utan syntes överskrida skälig billighet. Vore meningen med resereglementet, att genom dess tillämpning, såsom förut vid frågans behandling framhållits, vederbörande skulle kunna förskaffa sig en extra förtjänst, fordrade konsekvensen, att vederbörande även enligt de lägre klasserna kunde bereda sig dylik förtjänst. Vidare föreslogs, att första och andra klasserna borde sammanslås samt att femte och sjätte klasserna borde flyttas upp i fjärde klassen, så att antalet klasser bleve endast tre. Slut-

ligen framhölls, att det vore en orimlighet, att mindre ersättning för åk-donslega skulle utgå enligt tredje och fjärde klasserna än enligt första och andra.

Andra kammaren biföll utan votering utskottets hemställan, och del-gavs detta beslut första kammaren, vars första tillfälliga utskott avgav följande utlåtande (1915, n:r 6) i ämnet:

»Förevarande motion åsyftar, såsom i densamma uttryckligen utsäges, en sådan ändring i resereglementet, att endast ersättning för verkliga re-sekostnader skola utgå. Såsom av den ovan lämnade redogörelsen fram-går, har emellertid denna s. k. självkostnadsprincip redan varit föremål för utredning och undersökning samt därvid befunnits icke utgöra någon lämplig grund för normerande av ifrågavarande ersättningsfrågor. De skäl, som mot tillämpningen av densamma åberopats, finner utskottet fortfa-rande äga giltighet. Särskilt vill utskottet framhålla svårigheten att ut-öva en effektiv kontroll över reseräkningarnas riktighet samt att stats-verket genom dylika anordningar ej skulle beredas någon besparing, enär givetvis ett visst maximum måste fastställas för den ersättning, som skulle utgå, och den resande med all sannolikhet komme att under resan begagna sig av alla de förmåner, som berörda maximigräns medgäve.

För övrigt synes det förhållandet, att det nu gällande resereglemen-tet icke är av äldre datum än år 1907 och att detsamma utfärdats med föranledande av därom från riksdagens sida gjord framställning, vara äg-nat att väcka betänklighet gent emot yrkande om utfärdandet av nytt reglemente.

Uppenbarligen vore emellertid en dylik betänklighet ej så synnerligen tungt vägande, därest erfarenheten givit vid handen, att reglementet med en riktig tillämpning ledde till missförhållanden, som med genomförande av självkostnadsprincipen läte sig undanröja. Detta har dock, enligt ut-skottets uppfattning, icke blivit av motionären ådagalagt. De i motionen åberopade fall, då enligt motionärens mening resekostnadsersättningen upp-gått till avsevärda belopp, äga nämligen ej samband med resereglementets bestämmelser, varför, om lagstiftningsåtgärder därutinnan anses av behö-vet påkallade, dessa torde böra avse andra författningsområden.

Ej heller synes det utskottet troligt, att självkostnadsprincipens till-lämpning skulle bereda staten någon besparing i de av motionären åbe-ropade fall, då två eller flera personer använda samma skjuts, eftersom dessa personer näppeligen skulle kunna genom reglementariska bestämmel-ser tillhållas att på nämnda sätt dela skjuts. Sakerligen komme i stället

envar att använda ett särskilt åkdon, en anordning som ingalunda komme att för staten bliva billigare.

I motionen har slutligen såsom en brist i reglementet påpekats, att det samma icke innehåller bestämmelser för det fall, att en resande begagnar sig av automobil. Utan tvivel påkallar detta fortskaffningsmedel, i den mån det vinner allmännare användning, ett fullständigande härutinnan. Men bestämmelser därom måste, enligt utskottets mening, med nödvändighet förutsätta ett taxesystem för nämnda färd sätt. Det torde väl kunna förutsättas att, sedan ett sådant kommit till stånd, Kungl. Maj:t utan erinran därom från riksdagens sida vidtager för ändamålet erforderliga förfoganden.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Vid utskottets utlåtande voro dock fogade reservationer av tre utskottsledamöter, vilka ansågo, att utskottet borde hava tillstyrkt motionen i fråga.

Vid frågans behandling i första kammaren framhölls till en början, att vederbörande utskott inom kammaren år 1914 alldeles enhälligt ansett revision av resereglementet erforderlig och att, även om självkostnadsprincipen, varpå motionen i ämnet var grundad, av 1915 års utskott ansetts oanvändbar, detta icke bort hindra utskottet att i allt fall föreslå de ändringar eller den revision av reglementet, som vore nödig för avhjälpan av erkända brister i detsamma och för ernående av tydligare och rättvisare bestämmelser. Såsom en allmänt erkänd brist i reglementet framhölls ånyo saknaden av föreskrifter om ersättning för automobilskjuts. Sedan år 1907, då nu gällande reglemente tillkommit, hade automobiltrafiken nått en mycket stor utveckling icke blott i de större städerna utan även i landsbygdens avlägsnaste delar. Det förelåge följaktligen goda skäl att komplettera resereglementet i berörda hänseende, och vore då lämpligt att samtidigt vidtaga även i andra avseenden av behovet påkallad omarbetning av reglementet, som i nu gällande skick vore svårt att tillämpa. Beträffande vad utskottet anförde därom, att en dylik komplettering förutsatte ett genomfört taxesystem — antingen en enhetlig automobiltaxa för hela riket eller länsvis fastställda taxor — erinrades, att ersättning för automobilfärd alltid kunde bestämmas enligt självkostnadsprincipen, men att det för övrigt vore att antaga, att bestämmelser om automobiltaxor snart komme att utfärdas.

Av en ledamot av kammaren, landssekreteraren i Jönköpings län, framhölls vidare, att skjutsanstalterna till följd av kommunikationernas storartade utveckling numera icke hade samma betydelse som förr. Sedan 1911 års skjutsstadga överlämnat åt landstingen att bestämma om skjuts-

anstalterna, hade massindragning av sådana anstalter ägt rum. I Göteborgs och Bohus län hade exempelvis över halva antalet skjutsanstalter blivit indragna. Vid tjänsteresa kunde vederbörande tjänsteman antingen med anlitan­de av privat skjuts resa en genare väg och i reseräkningen debitera ersättning enligt gällande skjutstaxa för den vägsträcka, han verkligen rest, eller ock taga en mer eller mindre lång omväg utefter sådana vägar, där skjutsanstalter funnes. Mycket ofta vore det på grund av det stora avståndet till närmaste skjutsanstalt omöjligt att för resan hämta skjuts från sådan anstalt. Men även om detta kunde ske, vore den genaste vägen ofta så lång, att man icke kunde fara densamma utan ombyte av skjuts, och sådant ombyte kunde ej ske, då någon skjutsanstalt ej funnes vid vägen. Följaktligen måste lång omväg tagas, ofta högst betydlig, och ersättningen enligt resereglementet kunde då bliva väl hög. Enligt talarens mening förefunnes därför behov av bestämmelser om ersättning för tjänsteresor å vägar, där skjutsanstalter icke finnas.

Vid anställd votering bifölls utskottets hemställan med 77 röster mot 55, och hade frågan alltså förfallit.

Vid 1916 års riksdag väckte herr Rosén ånyo motion i ämnet. Motionären anför, att rese- och traktamentsersättningen är avsedd att täcka kostnaderna för resan men att meningen icke är att därigenom bereda vederbörande förtjänster. Genom begagnande av automobil, motorcykel eller velociped, vilka båda sistnämnda transportmedel användes ganska mycket vid inspektionsresor, kunna vederbörande göra sig stora förtjänster. Det är emellertid endast de, som tillhöra reglementets högsta klasser, som kunna göra sig förtjänster på resorna, då däremot för tjänstemän, som tillhöra de lägsta klasserna, icke uppstår någon förtjänst, utan snarare förlust. Vore resereglementet avsett att bereda tjänstemännen förtjänst, borde detta emellertid företrädesvis komma de svagast avlönade till godo.

Antalet klasser, anför motionären vidare, torde böra minskas till tre på det sätt, att de tre första klasserna sammanslås till en klass, 4:e klassen bibehålles samt de två lägsta klasserna sammanslås till en. Vidare synas bestämmelserna rörande den väg, varefter ersättning skall utgå, mycket oklara, och de tillämpas också olika. I detta hänseende hänvisar motionären till av mig utfört åtal mot häradshövding, för vilket redogöres i 1916 och 1917 års ämbetsberättelser (resp. sid. 24 och 19). Motionären anför vidare, att de emot självkostnadssystemet (med obligatorisk självdeklaration rörande kostnaderna) anförda skälen synas icke vara så tungt vägande, att detta system får anses utdömt. Huvudsyftet med en revision av reglementet, anser motionären, bör vara att åstadkomma besparing av

statens medel, större rättvisa åt de lägre tjänstemännen och inskränkning i möjligheterna att förtjäna stora summor på tjänsteresor.

Första kammarens andra tillfälliga utskott, dit motionen hänvisades, anförde i avgivet utlåtande (nr 4) följande:

»Under de överläggningar, för vilka den under de senaste åren gång på gång återkommande frågan rörande en allmän revision av resereglementet varit föremål inom riksdagen, har meningsutbytet företrädesvis rört sig därom, huruvida de ersättningar, som enligt reglementet skola medgivas vederbörande förrättningsmän, böra beräknas enligt fixa grunder samt utgå oberoende av verkliga resekostnaders storlek, eller om dessa ersättningar böra lämnas enligt den så kallade självkostnadsprincipen, det vill säga utbetalas enligt räkning, upptagande allenast förrättningsmans verkliga resekostnader inom ramen för i reglementet medgivna förmåner. Med huvudsaklig hänsyn till sin uppfattning i denna fråga torde man i allmänhet hava tagit ställning för eller emot yrkandena om reglementets revision.

En närmare granskning av resereglementet torde emellertid, enligt utskottets mening, giva vid handen, att detsamma icke ur denna principiella synpunkt, liksom ej heller ur vissa andra synpunkter, är tillfredsställande, vare sig man är anhängare av den s. k. självkostnadsprincipen eller ej. Avsikten med reglementet torde obestridligen vara den, att staten skall åt vederbörande förrättningsman bereda skälig ersättning för de kostnader, som resa till och från samt vistelse å främmande ort medföra. Såsom av kammarrätten och statskontoret i deras ovan åberopade yttrande vid senast företagna revision av reglementet medgavs, finnes sålunda i gällande föreskrifter intet stöd för den uppfattningen, att vid resekostnadsersättningens bestämmande avsetts att densamma skulle ens till någon del utgöra arvode för själva förrättningsarbetet, en avlöningsform, vilken ju också skulle vara synnerligen irrationell. Vid beräkningen av ersättningen för de olika slag av kostnader, som resorna medföra, finnes emellertid i reglementet ingen enhetlig princip följdriktigt genomförd. Har en sådan någonsin funnits, så har densamma under de upprepade om- och överarbetningar, som reglementet med längre eller kortare mellanigheter undergått, efter hand lämnats ur sikte. I fråga om de kostnader, som skola täckas med *dagtraktamentet*, tillämpas visserligen i reglementet alltigenom principen om beräknad ersättning för havda kostnader, oavsett dessas verkliga storlek, men beträffande den resandes *fortskaffningskostnader* äro ersättningsgrunderna däremot ganska vacklande. I allmänhet synes reglementet även rörande dessa kostnader utgå från en abstrakt be-

räkningsgrund, men ovedersägligt är, att i åtskilliga fall den s. k. självkostnadsprincipen med därav följande självdeklaration av havda kostnader här inskjutits. Så är exempelvis händelsen i 2 §, där förrättningsman fränknes ersättning för biljett å ångfartyg eller järnväg, vare sig de tillhöra kronan eller ej, därest han färdas avgiftsfritt. Likaså i 9 §, där det stadgas, att ersättning för soyplast å järnväg ej medgives, utan att soyplats verkligen begagnats, och i 10 § 2 mom., där likaledes i visst fall reseersättning utöver den verkliga kostnaden ej tillåtes; samt i 11 § andra stycket, vilket synes avse, att det rätta beloppet skall deklareraras, därest det understiger det medgivna maximum, o. s. v. Något stöd för underkännande av självdeklarationen såsom medel att förekomma oriktiga reseräkningar kan för övrigt så mycket mindre hämtas ur det nuvarande resereglementet, som detta kräver sådan deklaration rörande själva grunden för räkningarna, nämligen resedagarnas läge och antal, samt med ansvar såsom för tjänstefel belägger medvetet oriktiga uppgifter, tillkomna för att erhålla för höga ersättningar.

Redan av det nu anförda synes framgå, att en principiell förenkling av resereglementet skulle kunna vara önskvärd, då principiell oklarhet hos en författning lätt leder till osäkerhet i dess tillämpning. Ostridigt torde också vara, att reglementet, både av denna och av andra anledningar, blivit svårtillämpligt samt lätt ledande till missbruk. Sålunda torde erfarenheten hava visat, att de kontrollerande myndigheterna vid reglementets tillämpning ej sällan ha svårt att tillbakavisa ersättningsanspråk, som måste anses materiellt oberättigade, men för vilka formell grund i ett eller annat avseende kunnat åberopas. Hur oklart reglementet även i viktiga avseenden är, därpå har motionären ur justitieombudsmannens ämbetsberättelse till innevarande års riksdag hämtat ett synnerligen belysande exempel. Svea hovrätt har i förevarande fall givit en tolkning åt reglementets 20 §, som går stick i stäv mot den uppfattning, som i givna prejudikat konsekvent hävdats av regeringsrätten. En så ovanlig händelse, som att en lägre domstol underkänner en tolkning, konsekvent tillämpad av en högsta instans, lärer väl närmast böra tillskrivas oklarhet i själva den tillämpade förordningen. Av högsta domstolens i dagarna meddelade utslag i målet torde, på grund av däri anförda motivering, inga säkra slutsatser kunna dragas rörande domstolens tolkning av paragrafen. I särskilt yttrande har emellertid en ledamot av domstolen i allo delat hovrättens mening och alltså tolkat paragrafen tvärt emot regeringsrätten, medan tvenne andra ledamöter, likaledes i särskilt yttrande, visserligen för sin del biträtt regeringsrättens tolkning, men det oaktat, på grund av paragrafens avfattning, icke tilltrött sig att döma den åtalade för ämbets-

fel, trots det att han sålunda måste anses ha handlat felaktigt. Nu anförda förhållanden torde innebära fullgiltigt bevis för den viktiga bestämmelsens dunkelhet och därav följande oduglighet för dess ändamål.

Men förutom det, att resereglementet redan nu genom berörda oklarhet såväl i dess principer som i särskilda bestämmelser väl torde behöva bli föremål för en omarbetning, så vill det synas, som om reglementet med hänsyn till landets nuvarande skjutsförhållanden och de nutida fortskaffningsmedlen skulle vara ganska föråldrat och även därigenom blivit i vissa avseenden svårtillämpligt, i andra avseenden olämpligt såsom föranledande till onödiga kostnader såväl för det allmänna som för enskilda personer.

De fortskaffningsmedel, för vilkas begagnande reseersättning enligt angivna grunder utgår, äro järnväg, ångbåt och landsvägsskjuts efter häst, varemot spårväg, automobil eller cykel icke upptagits i reglementet.

Den nödvändiga förutsättningen för hästskjutsen såsom enda beräkningsgrund vid landsvägsnätets användning för resor till offentliga förrättningar är otvivelaktigt den, att ett tillräckligt antal skjutsanstalter upprätthålles. Denna förutsättning synes utskottet ej längre vara för handen. Särskilt efter tillkomsten av 1911 års skjutsstadga har en högst betydande indragning av skjutsanstalter företagits, en indragning, som sannolikt kommer att vidare fullföljas under de närmaste åren på grund av de mycket avsevärda kostnader, som uppehållandet av en mängd av skjutsanstalterna medför för landstingen och de skjutsskyldige utan motsvarande fördel för den resande allmänheten. Följden härav har redan blivit och kommer i än högre grad att bliva den, att förrättningsmännen i många fall knappast kunna använda skjuts efter skjutsstadgan eller att de för sina resor måste anlita eller åtminstone i sina reseräkningar angiva så vidlyftiga omvägar, att reseersättningarna bli orimligt höga. Vill man icke med hänsyn till skjutsförhållandenas omgestaltning revidera resereglementet, så synas länsstyrelserna vid underställning av landstingens beslut rörande indragning av skjutsanstalter bli nödsakade att taga särskild hänsyn till frågan om resereglementets användbarhet för statens förrättningar. Ett sådant förhållande synes utskottet emellertid leda till uppenbara orimligheter. Resereglementet bör självfallet anpassa sig efter kommunikationsväsendets omgestaltning, i stället för att tillåtas ställa sig hindrande i vägen för denna.

På vad sätt och i vilken omfattning detta nu lämpligast bör ske, torde framgå av en blivande utredning. Upprepade gånger har bland annat önskvärdheten av automobilens upptagande bland de i resereglementet legaliserade fortskaffningsmedlen erkänts, men det har därvid ansetts, att en sådan åtgärd med nödvändighet förutsätter tillvaron av offi-

ciella automobiltaxor för landsbygden. I anledning därav får utskottet påpeka, att frågan om automobiltaxor redan nu befinner sig i sådant läge, att tiden numera säkerligen är inne för att upptaga automobilen i resereglementet. Enligt 19 § i kungl. förordningen den 21 september 1906 om automobiltrafik äger Konungens befallningshavande rättighet att för länens landsbygd fästställa taxor för yrkesmässig automobiltrafik. Av denna rättighet, bibehållen i den för riksdagens yttrande nu överlämnade nya automobilförordningen, hava, enligt vad utskottet inhämtat, åtminstone två länsstyrelser, i Jämtlands och Stockholms län, hittills begagnat sig, och det torde kunna förväntas, att exemplet vinner efterföljd. Redan den faktiska omständigheten, att officiella automobiltaxor nu förefinnas inom två län, däribland det vidsträckta Jämtlands län, torde vara tillräckligt skäl för en snar revision av resereglementet i nu förevarande avseende. När järnvägarna upptogs i 1865 års reviderade resereglemente, hade järnvägstrafiken åtminstone icke större betydelse såsom fortskaffningsmedel än automobiltrafiken har nu. — Likaså torde det vara önskvärt, att spårvägar, vilka numera flerstädes inom landet förekomma utanför stadsplanområde, samt olika slag av cyklar, såsom varande synnerligen användbara för vissa tjänsteresor, upptagas i reglementet, då därigenom besparingar otvivelaktigt kunna vinnas.

Med det nu anförda anser sig utskottet ha givit synnerligen goda skäl för den uppfattning, vartill utskottet kommit, eller att en revision av resereglementet är behövlig. Härtill kommer emellertid ytterligare, att de utgifter, såväl för staten som för enskilda personer, vilka årligen utgå enligt resereglementet, torde vara långt mera betydande än vad man i allmänhet föreställer sig. De »rese- och traktamentspenningar», för närvarande uppgående till över 700,000 kronor, som återfinnas under riksdagens huvudtitlar, giva ingen verklig ledning för att bedöma totalbeloppet av hithörande utgifter. Dels finnas rese- och traktamentspenningar, understundom till mycket betydande belopp, uppförda på åtskilliga centrala ämbetsverks stater, dels bestridas dylika kostnader av publika fonder och kassor, dels ingå sådana kostnader, oavsett fastställda omkostnadsstater, exempelvis i en mångfald av riksdagen beviljade byggnads- eller andra anslag. Utan en mycket ingående undersökning torde det vara omöjligt att ens tillnärmelsevis beräkna de genom resereglementet reglerade årliga statsutgifterna för resor och traktamenten, men det är lätt att inse, att de måste vara betydande. Därjämte ålägger staten en mängd enskilda personer dylika utgifter i sådana fall, där offentliga förrättningsmäns resekostnader helt eller delvis icke ersättas av allmänna medel. I detta sammanhang kan erinras om häradsrätternas konkurssammanträden, lantmä-

teriförrättningar, lantbruks- och skogsingenjörers samt vissa konsulenters tjänsteresor, olika syneförrättningar o. s. v., vilka helt eller delvis skola ersättas av enskilda personer, för vilka kontrollen av dessa räkningar är ännu svårare än för myndigheterna. Det ligger i öppen dag, att ett reglemente, varigenom så stora belopp skola regleras, bör vara så avfattat, att det är lätt tillämpligt samt icke ger upphov, vare sig till onödiga utgifter eller till verkliga missbruk. Det torde t. o. m. med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke ett reglemente av denna stora ekonomiska betydelse borde överlämnas till riksdagen för avgivande av yttrande, innan det av Kungl. Maj:t fastställles.

Huvudsyftet med en revision av resereglementet bör enligt utskottets mening vara att erhålla sådana principiellt följdriktiga och möjligast klara bestämmelser, varigenom utgifterna kunna begränsas till det nödvändiga, utan att förrättningsmännens berättigade anspråk på skälig ersättning för sina resekostnader åsidosättas och utan att den behöfliga kontrollen blir onödigt svår. Reseersättningarna skola vara, vad namnet angiver, i möjligaste mån ersättningar för verkliga resekostnader; de skola vara så tillmätta, att de för en resande med för hans samhällsställning normala resevanor icke medföra förlust men ej heller lämna nämnvärd vinst. Enligt utskottets mening skulle detta syfte säkrast ernås, därest man för själva de personliga fortskaffningskostnaderna tillämpade självkostnadsprincipen, medan samtliga övriga resekostnader innefattades i dagtraktamenten, fastställda till belopp, som med hänsyn till rådande prisförhållanden kunde anses skäliga. I sitt yttrande om förslaget till nu gällande resereglemente ville statskontoret och kammarrätten icke bestrida, att självkostnadsprincipen vore genomförbar, därest den inskränktes till att gälla utgifterna för biljett och skjutslega. De invändningar, som av de båda ämbetsverken likväl gjordes mot denna princip tillämpning i detta avseende, inskränkte sig i själva verket till en av dem utan tillräcklig motivering uttryckt farhåga, att denna princip i tillämpningen skulle bli icke billigare utan möjligen till och med kostsammare än den nuvarande principen, ehuru det erkändes, att denna i praktiken öppnar möjlighet till besparingar och vinster. Denna farhåga synes utskottet vara oberättigad, synnerligast om man vid en blivande revision i sammanhang med en i och för sig lämplig förenkling av den nuvarande klassindelningen utgår från den synpunkten, att de resande inom varje klass icke böra tillerkännas större resebekvämligheter, än som personer i samma eller liknande samhällsställning vid privata resor vanligen bekosta sig själva. Det är bl. a. genom att på detta naturliga sätt inskränka sig, som många förrättningsmän för närvarande göra betydande resebesparingar, ehuru väl det torde vara otvivel-

aktigt, att möjligheter till sådana besparingar förefinnas inom vissa klasser i långt högre grad än inom andra. Sannolikt skulle, därest dessa besparingar tillföлле det allmänna, behövlige medel erhållas till täckning av sådana ökningsar av dagtraktamentena, som till äventyrs kunde befinnas skälige. Genom en dylik disposition av de medel, som åtgå till reseersättningar, skulle dessa komma att, med hänsyn till de verkliga resekostnaderna, långt rättvisare än hittills fördelas bland de resande.

Vad beträffar sådana oskälige vinster, som utan tvivel i ej ringa omfattning göras på det nu gällande resereglementet, borde de naturligtvis såsom en verklig besparing tillfalla staten eller de enskilda personer, från vilka de nu utgå. Till förvärvandet av dylike vinster lämnar reglementet många möjligheter, av vilka blott ett par här må antydningssvis nämnas. Den ena, påpekad av motionären, är användandet av moderna, i reglementet ej upptagna fortskaffningsmedel i sådana fall, då dessa utan minskad bekvämlighet för den resande ställa sig väsentligt billigare än den hästskjuts, för vilken reseersättning debiteras. Den andra uppkommer genom bestämmelsen att traktamentsdag alltid skall beräknas från klockan 12 på natten, oavsett vid vilken timme resan börjar eller slutar, varigenom det bland annat är möjligt att för föga mer än ett dygns resa erhålla tre dagtraktamenten.

En revision av resereglementet torde sålunda, enligt utskottets mening, böra ha till huvudsyfte att om möjligt minska kostnaderna vid de offentlige förrättningarna, bättre än hittills anpassa reglementet efter nutidens kommunikationsmedel, möjliggöra större rättvisa än hittills vid fördelningen av rese- och traktamentspenningar samt åstadkomma större enkelhet och tillämplighet hos reglementets bestämmelser och därigenom underlätta kontrollen över deras efterlevnad.

I sådant syfte torde böra tagas under överbägende, huruvida icke självkostnadsprincipen med därav följande självdeklaration kunde tillämpas i fråga om kostnaderna för den resandes förflyttning, men övriga resekostnader, såvitt möjligt, sammanföras under dagtraktamenten, till lämplige belopp fastställda i sammanhang med en förenklad klassindelning; samt om icke tiden nu är inne att i reglementet upptaga sådana moderna fortskaffningsmedel som automobil, spårväg och cykel.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om revision av resereglementet.

Utskottets fungerande ordförande reserverade sig mot vissa delar

av utskottets motivering, varjämte 3 ledamöter av utskottet avgåvo skriftlig reservation, så lydande:

»Såsom framgår av den utav utskottet härovan lämnade redogörelsen för vad som förut i riksdagen förekommit vid behandling av väckt fråga om revision av resereglementet hava uti det av kammarrätten och statskontoret avgivna gemensamma utlåtandet, som föregick det nuvarande reglementets tillkomst, liksom ock flerfaldiga gånger i riksdagen, synnerligen vägande skäl anförts emot tillämpning av den s. k. självkostnadsprincipen vid bestämmandet av ersättning för resekostnader. Dessa skäl, som jämväl föranlett första kammaren såväl vid 1914 års förra riksdag som vid sistlidet års riksdag att avslå framställningar av liknande beskaffenhet som den nu föreliggande, lära fortfarande äga full giltighet. Särskilt vilja vi av de sålunda anförda skälen framhålla svårigheterna att utöva en effektiv kontroll över reseräkningarnas riktighet ävensom att bestämma, huru stora dagtraktamenten som i sådant fall borde fastställas, samt det förhållande att detta system med all sannolikhet skulle, i stället för att för statsverket medföra besparing, föranleda förökad statsutgift. Givetvis måste nämligen i dylika fall ett visst maximum fastställas för den ersättning, som skulle utgå, och den resande komme i så fall med all sannolikhet att under resan begagna sig av alla de förmåner i fråga om fortskaffningsmedel, som berörda maximigräns medgäve. Även dagtraktamentenas belopp finge säkerligen högst betydligt ökas, bland annat för den mängd medlemmar av kommittéer och kommissioner, som icke åtnjuta någon annan gottgörelse än ersättning enligt resereglementet, och då skall ersättning enligt resereglementet utgöra, icke blott gottgörelse för de kostnader, de fått vidkännas, utan även lön för deras arbete.

Den omständigheten att det nu gällande resereglementet icke är av äldre datum än av år 1907 och att detsamma tillkom efter en ganska lång och omfattande revision, vilken återigen hade sitt upphov i en riksdagens skrivelse, torde jämväl vara ägnad att väcka betänklighet gent emot yrkande om utfärdande av nytt reglemente; och detta vare sig avsikten med yrkandet är att få en helt ny princip lagd till grund för ersättningens bestämmande eller meningen är att söka åstadkomma en, vad utskottet benämner, förenklad klassindelning med exempelvis tre i stället för nuvarande sex klasser.

Beträffande härefter de detaljanmärkingar, som av motionären och utskottet framställts emot resereglementet, så torde de missförhållanden, som må hava framträtt vid detsammans tillämpning, på sätt förut vid behandling av enahanda motion i kammaren uppvisats, i regel bero på en felaktig tillämpning av reglementet, eller ock äga de ej samband med

reglementets bestämmelser; uti intetdera fallet erfordra de sålunda för sitt avhjälpande en revision av detsamma. Utskottet torde ej heller hava ådagalagt, att reglementet, med en riktig tillämpning, lett till missförhållanden, som med genomförande av självkostnadsprincipen låte sig undanröjas. I avseende å den i utskottets utlåtande omförmälda skiljaktigheten mellan regeringsrätten och högsta domstolen beträffande tolkningen av § 20 i resereglementet, torde det kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t, som utfärdat reglementet, utan särskild skrivelse från riksdagen drager försorg om den ändring i paragrafens avfattning, som må finnas erforderlig.

Utskottet har slutligen som skäl för sin hemställan om revision framhållit, att reglementet med hänsyn till landets nuvarande skjutsförhållanden och de nuvarande fortskaffningsmedlen, bland annat automobil, spårväg och cykel, skulle vara föråldrat och tarva revision. Otvivelaktigt utgör det en brist i gällande resereglemente att detsamma ej innehåller några bestämmelser för det fall att en resande begagnar sig av automobil; detta fortskaffningsmedel påkallar tydligen, i den mån vederbörligen fastställda automobiltaxor allmänna komma till stånd, en komplettering — ej en revision — av resereglementets bestämmelser, och Kungl. Maj:t lär väl även i detta avseende — utan erinran från riksdagens sida — komma att vidtaga för ändamålet erforderliga förfoganden. I avseende å velociped- och motorcykeltrafiken torde väl svårigen — på sätt vid 1914 års förra riksdag i kammaren framhållits — bestämmelser därom kunna inryckas i resereglementet; de, som använda dessa fortskaffningsmedel, äga dem väl i regel själva, och lika litet som det å ena sidan lär vara med billighet förenligt att fråntaga personer, som äga rätt att uppbära ersättning enligt resereglementet, men som använda egen velociped eller motorcykel, rätt till dylik ersättning, lika svårt, för att icke säga omöjligt, torde det vara att i reglementet inrycka normerande bestämmelser för ersättningsbeloppets storlek i dylika fall. Vad utskottet anfört om indragning av skjutsanstalter och därav föranlett behov av revision av reglementet har likaledes bemötts vid behandling sistlidne riksdag av enahanda framställning som den nu föreliggande, och ej heller lär användande av spårvagn vid tjänsteresor förekomma i sådan omfattning, att en revision av resereglementet på grund därav får anses erforderlig.»

Med åberopande av vad sålunda anförts och då Kungl. Maj:t hade i sin hand att genom förändringar och kompletteringar av reglementet avhjälpa de brister, som kunde framträda vid detsammans tillämpning, hemställde reservanterna, att motionen ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Under debatten i första kammaren framhölls av en talare, att utskottet torde hava missförstått innebörden av de åberopade paragraferna i reglementet, enär, såvitt talaren kunde finna, tillämpning av självkostnadsprincipen icke förekomme i reglementet mer än i 10 § 2 mom., som vore en ren undantagsbestämmelse och tillkommit därför, att någon annan utväg icke funnits att använda.

Utskottets vice ordförande framhöll under debatten, att reglementet vilade på ett föråldrat system, vilket visat sig olämpligt och svårtillämpligt under den snabba utveckling, som kommunikationsväsendet under senare år genomgått. Beträffande tillämpningen av 20 § i reglementet, varom i ovanberörda rättsfall var fråga, vore det ett känt faktum, att bestämmelsen tillämpades olika i olika delar av landet. Utskottet hade också förvissat sig om, att denna och andra oklarheter i reglementet vållade de kontrollerande myndigheterna stora svårigheter vid granskning av rese-räkningar.

Av en annan talare, landssekreteraren i Jönköpings län, framhölls, att resereglementet i själva verket indirekt innehölle viss bestämmelse om ersättning för resa med automobil i orter, där skjuts efter hästar, järnväg eller ångbåt icke finnes att tillgå. Talaren anförde i detta hänseende: I 7 § i resereglementet föreskrives, att för resa i orter, varest skjuts efter hästar, järnväg eller ångbåt icke finnes att tillgå utan färden måste verkställas på båt, till häst *eller annorledes*, den resande äger, såvida särskilda föreskrifter härutinnan ej äro meddelade, bekomma resekostnadsersättning enligt gällande taxa eller, där sådan ej finnes, såsom för skjuts, beräkning efter den för orten fastställda maximilegan, den tillryggalagda vägens längd och det för tjänst innehavaren stadgade hästantal ävensom gottgörelse för åkdonslega enligt 14 § i resereglementet. Vidare heter det i samma 7 §, att om vid sådan färd den resande nödgats vidkännas kostnad till större belopp, än nu är sagt, han må undfå ersättning för vad han styrker sig hava utgivit. I 63 § av skjutsstadgan den 22 juni 1911 föreskrives, att de i samma stadga givna bestämmelser om skjuts efter häst skola i tillämpliga delar gälla om skjuts med automobil och att skjutslegan för sådan må utgå med skälig förhöjning, allt eftersom Konungens befallningshavande på framställning av entreprenör eller där förhållandena därtill eljest giva anledning äger närmare bestämma. Det är sålunda icke fullt riktigt, då såväl utskottet som reservanterna säga, att resereglementet ej innehåller bestämmelser för resa med automobil, men nog är det önskvärt, att ett fullständigande av resereglementet i detta avseende sker. Det anförda gäller dock endast de fall, då automobil är att tillgå vid vägar, där skjutsanstalter ej finnas.

Vid anställd votering avslogs motionen och utskottets hemställan med 66 röster mot 43.

Vid 1917 års riksdag väckte herr Jonsson i Gumboda åter motion i ämnet. Efter återopande av 1916 års utskottsutlåtande anför motionären: Kravet på nytt resereglemente kunde omöjligt i längden avvisas, enär de grundväsentliga bristfälligheter, som nu vidlåda detsamma i så många avseenden, vore bevisade. Då frågan berörde en statsutgift, som sannolikt finge räknas i flera miljoner kronor årligen, samt dessutom med erfarenhet från år 1907, då nuvarande resereglemente fastställdes, huru-om Kungl. Maj:t toge mera hänsyn till den mening i saken, som framfördes av ett par ämbetsverk, än till riksdagens uttalande i principfrågan, ansåge motionären skäl föreligga att ånyo framlägga saken och hemställde, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om revision av reglementet.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, dit motionen hänvisades, anförde i sitt utlåtande (n:r 5) följande:

»Den ingående motivering för en revision, som första kammarens andra tillfälliga utskott år 1916 anført i sitt ovan återgivna yttrande, synes utskottet ytterligare öka de skäl, varpå andra kammaren år 1915 stödde sitt beslut om bifall till den då väckta motionen.

Utskottet anser det sålunda i likhet med andra kammaren och dess fjärde tillfälliga utskott år 1915 vara uppenbart, att en revision av resereglementet är i hög grad påkallad. Detta framförallt därför att det nuvarande reglementet saknar bestämmelser rörande användandet av nu brukliga moderna fortskaffningsmedel, särskilt automobilen. Sedan det vid första kammarens behandling av ärendet år 1916 blivit upplyst, att bestämda automobiltaxor numera finnas fastställda inom ett flertal län, blir behovet av bestämmelser i resereglementet rörande automobilens användande ännu mera oavvisligt än det förut varit. Utskottet anser det likaledes önskligt, att en förenkling och ett förtydligande av reglementet i dess helhet kommer till stånd och att i samband därmed en reducering av antalet klasser blir genomförd. De många exempel på orimliga reseräkningar, som i föregående motioner blivit anförda, kunna nämligen helt visst vara föranledda av att det nuvarande resereglementet avsevärt brister i tydlighet, varigenom misstolkningar blivit möjliga.

I likhet med andra kammarens fjärde tillfälliga utskott år 1915, anser sig utskottet böra framhålla, att vägande skäl emot självkostnadsprincipens användande vid reseräkningar andragits. Vid en blivande ut-

redning torde det dock böra prövas, huruvida en kombinerad av självkostnadsprincipen och gottgörelse efter vissa normer i övrigt kan vara lämplig.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde utskottet, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om revision av gällande resereglemente.

Under debatten i kammaren anslöt sig en ledamot av utskottet, vilken reserverat sig mot utlåtandets motivering, till utskottets hemställan, därvid åberopande bl. a. att han ansåge dagtraktamentena alldeles för låga, i första hand för tjänstemännen i de lägre klasserna enligt resereglementet, men även för dem, som tillhörde de högre klasserna. Denne talare kunde icke finna något oriktigt däruti, att många reste mindre bekvämt än de vore berättigade till och inbesparade skillnaden i kostnaden.

I andra kammaren bifölls utskottets hemställan utan votering.

Sedan andra kammarens beslut delgivits första kammaren, hänvisades ärendet till sistnämnda kammarens andra tillfälliga utskott, som i sitt utlåtande (n:r 7) anförde, att utskottet fortfarande ansåge, att revision av gällande resereglemente vore behövlig, särskilt med hänsyn till nutida förhållanden och tillkomsten av moderna, allt mera använda kommunikationsmedel, men då utskottet inhämtat, att justitieombudsmannen hade för avsikt att inom närmaste tiden ingå till Eders Kungl. Maj:t med framställning om sådan revision, funne utskottet icke anledning att påyrka en riksdagens skrivelse i ärendet. På den grund hemställde utskottet, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Vid ärendets behandling i kammaren framhöll en talare, att en revision av reglementet säkerligen icke kunde medföra besparingar för statsverket utan tvärtom bliva dyrare för detsamma, särskilt om självkostnadsprincipen skulle följas. Enligt talarens mening vore endast några mindre betydande ändringar eller tillägg till reglementet på sin plats. Beträffande blivande bestämmelser i reglementet rörande användande av automobil borde i dessa bestämmelser av kostnadsskäl jämväl inrymmas befogenhet för den myndighet, som bestämde om resorna, att avgöra, huruvida automobil skulle få användas eller icke.

I § 21 i kungl. förordningen den 30 juni 1916 om automobiltrafik, vilken förordning trädde i kraft den 1 januari 1917, är stadgat, att meddelat tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik medför skyldighet

för tillståndshavaren att ställa sig till efterrättelse den taxa för befordran av personer eller gods, som kan bli fastställd, beträffande landet, av Konungens befallningshavande, och bör denna myndighet tillse att dylik taxa kommer till stånd, där sådant med hänsyn till de förhållanden, varunder trafiken bedrivs, kan anses vara av behovet påkallat.

Med föranledande därav, att förefintligheten av dylika trafiktaxor för automobiler, på sätt av det ovan anförda framgår, ansetts vara en betingelse för införande i resereglementet av bestämmelser om automobils användande, avlät jag under år 1917 cirkulärskrivelse till samtliga Konungens befallningshavande i riket och anhöll om upplysning, huruvida sådan taxa, som omförmåles i åberopade § 21 i kungl. förordningen den 30 juni 1916 om automobiltrafik, blivit av Konungens befallningshavande fastställd eller, därest så ej vore fallet, huruvida dylik åtgärd vore avsedd att under året vidtagas.

Av de inkomna svaren framgick, att endast i ett enda län, Jämtlands län, generell, för hela länet gällande taxa blivit fastställd till efterrättelse. Konungens befallningshavande i detta län hade nämligen den 11 november 1913 — således långt före tillkomsten av nu gällande automobilförordning — fastställt reglemente för yrkesmässig automobiltrafik inom länet ävensom taxa för befordran av personer och gods i dylik trafik.

Åtskilliga länsstyrelser hava däremot med stöd av 19 § i den förut i ämnet gällande förordningen av den 21 september 1906 i samband med meddelande av tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik jämväl fastställt taxa att för trafiken lända till efterrättelse. Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit, att sådana för särskilda fall fastställda taxor emellertid enligt sakens natur måste sakna enhetlighet. Åtskilliga länsstyrelser (i Stockholms län m. fl.) hava meddelat, att automobiltaxa fastställts endast för städer eller eljest större orter inom länet. Flera länsstyrelser hava meddelat, att på grund av den under nu rådande förhållanden förefintliga bristen på benzin och gummiringar m. m. något behov av sådan taxas fastställande för närvarande icke föreligger.

Beträffande de riktlinjer, efter vilka en revision av resereglementet bör läggas, gäller det i första hand att taga ståndpunkt till den s. k. självkostnadsprincipen. I viss mån kan man nog instämma med kammarrätten och statskontoret i deras uttalande, att den enklaste lösningen skulle vara en sådan anordning, att den resande erhöle dels gottgörelse för faktiska utgifter till biljetter och skjutslega, dels ock dagtraktamente till sådant belopp, att alla övriga resekostnader kunde anses fullt gottgjorda. I praktiken torde emellertid helt säkert denna princip tillämpning stöta på

stora svårigheter, såsom under frågans behandling i riksdagen blivit på ett ingående sätt visat. För egen del anser jag det icke vara lyckligt utan bestämt böra avrådas att grunda författningens ändring helt och hållet på självkostnadsprincipen med obligatorisk självdeklaration rörande havda utgifter. Möjligt är däremot, att denna princip lämpligen kan komma till användning i större utsträckning än nu är fallet. Att det ej bör vara tillåtet att debitera ersättning för användande av dyrare forskaffningsmedel, än som för resan verkligen tagits i anspråk, synes mig självfallet; denna princip är också redan fastslagen i nu gällande reglemente (6 § 1 och 3 mom.). Finnes spårväg, bör därför ersättning för annat färd sätt än med spårvägen icke utgå. Om någon däremot med uppoffrande av egen bekvämlighet för att bespara utgiften för skjuts eller järnväg i stället, där sådant låter sig göra, går till fots eller om någon av enahanda skäl på järnväg reser å 3:dje i stället för å 1:sta eller 2:dra klass, synes mig i varje fall däri icke ligga något omoraliskt eller förkastligt. Ofta kan det för en lägre tjänsteman med svag ekonomi vara ett välbehövligt penningtillskott, som sålunda beredes honom. Billighetsskäl tala näppeligen för att stadga uttryckligt förbud mot sådant förfarande.

Däremot anser jag det uttryckligen böra stadgas, att ersättning icke under några förhållanden får debiteras för större väglängd än den verkliga tillryggalagda. Denna princip är redan nu för vissa fall fastslagen (7 § och 10 § 2 mom.), men bör gälla generellt, vare sig det gäller enskild eller allmän väg, väg som är indelad till underhåll eller icke och vare sig skjutsanstalt finnes vid vägen eller ej. Att, på sätt nu lär förekomma, i själva verket färdas en kortare väg men debitera ersättning för en lång omväg, därför att skjutsanstalt finnes blott vid denna sistnämnda väg, bör vara uttryckligen förbjudet.

Då gästgiverier och skjutsanstalter alltmera indragas, fordras med nödvändighet nya bestämmelser, vilkas innehåll måste anpassas efter numera föreliggande kommunikationsförhållanden.

Bestämmelse synes mig ock kunna meddelas därom att, då flera personer göra tjänsteresa tillsammans, de skola vara pliktiga att, i den mån ske kan, begagna gemensamt åkdon och debitera ersättning för skjutsen efter fördelning. Detta bliver särskilt av betydelse i fråga om färd med automobil. Invändningen, att det icke skulle vara möjligt att meddela någon lämplig och praktisk, effektiv bestämmelse i berörda hänseende, synes mig föga förtjäna avseende.

Beträffande taxor för automobiltrafik kan jag icke finna något hinder möta, att i varje län fastställes generell taxa för dylik trafik inom länet, på sätt redan skett i Jämtlands län. Detta hindrar icke, att för städer

och större orter inom ett län särskild lokaltaxa ändock kan gälla, såsom nu flerstädes är förhållandet.

En förändring av reglementet, varom alla synas vara ense, är reduktion av antalet klasser. Dessa torde lämpligen, på sätt inom riksdagen föreslagits, böra minskas till tre. I sammanhang därmed torde åtminstone den lägsta klassens dagtraktamente höjas; det nuvarande beloppet torde få anses oskäligt lågt.

Motionerna i ämnet hava tillkommit i syfte att därigenom bringa ned statsverkets utgifter uti ifrågavarande hänseende. Häremot har invänts, att en revision av reglementet tvärtom sannolikt kommer att medföra ökade utgifter för statsverket. Denna sistberörda mening delar jag för min del. På vilken princip ett nytt resereglemente än kommer att grundas, är det enligt min tanke tämligen uteslutet, att därigenom statens utgifter för ändamålet kunna nedbringas; tvärtom är jag ganska övertygad om, att resultatet bliver ett fördyrande för statsverket. Från den synpunkt, ur vilken jag ser denna fråga, anser jag emellertid berörda omständighet icke böra tillmätas avgörande betydelse. För mig synes huvudsaken vara, *dels* att det nuvarande resereglementet, som ej utan fog kan sägas vila på ett föråldrat system och som i varje fall icke är anpassat efter kommunikationsväsendets nutida utveckling, ersättes av mera tidsenliga samt mera klara och tydliga bestämmelser, som icke giva anledning till olika tillämpning, *dels ock*, och detta icke minst, att rättvisa beredes tjänstemännen, tillhörande de lägre klasserna i reglementet. Sett ur sistberörda synpunkt tala rena billighetsskäl för ett genomförande av reformen snarast möjligt.

Med åberopande av vad sålunda anförts och med stöd av 17 § i ovan nämnda instruktion får jag härmed i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på behovet av ändrade bestämmelser uti ovanberörda hänseende för den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.»

19. Framställning rörande gift kvinnas behörighet att vara ledamot av tryckfrihetsjury.

I detta ämne har jag den 15 januari 1918 till Konungen avlåtit en så lydande framställning.

»Uti ett av Stockholms rådhusrätt genom utslag den 29 mars 1917

avgjort, Svea hovrätts prövning underställt mål emellan L. Stendahl, åklagare, samt Eva Elisabeth Lövgren-Manus, svarande, angående ansvar enligt tryckfrihetsförordningen för tryckt skrifts innehåll, meddelade hovrätten den 8 juni 1917 utslag av följande lydelse: Enär till ledamot av den nämnd, som haft att pröva åtalade skriftens brottslighet, blivit av Eva Elisabeth Lövgren-Manus föreslagen och av rådhusrätten enligt beslut den 15 februari 1917 godkänd riksdagsmannen Fredrik Ströms hustru Tua Margit Ström, vilken ock inträtt som ledamot av nämnden, men hustru Ström såsom stående under sin mans målsmanskap icke kan anses hava ägt i nämnden tjänstgöra, finner hovrätten, med ändring av rådhusrättens berörda beslut, hustru Ström icke hava bort såsom ledamot i nämnden godkännas, i följd varav med undanröjande av nämndens utlåtande och rådhusrättens utslag i målet, detsamma visas åter till rådhusrätten.

Uti en till mig ingiven skrift fäste därefter Tua Ström min uppmärksamhet å innehållet i Svea hovrätts berörda utslag samt uppgav, att hovrätten i ett tidigare handlagt tryckfrihetsmål på annat sätt tillämpat gällande lagbestämmelser i ämnet, i det hovrätten i det föregående rättsfallet godkänt gift kvinna såsom ledamot av tryckfrihetsjury. I fråga om gift kvinnas befogenhet att vara ledamot av jury föreläge således två hovrättsutslag, gående i motsatt riktning.

Sedermera inhämtade jag, att nämnda hovrätt genom utslag den 10 juli 1912 i ett av Stockholms rådhusrätt den 2 maj 1912 avgjort, hovrättens prövning underställt mål mellan stadsfiskalen Carl Gustaf Lidberg, åklagare, samt Karin Charlotta Teresia Hollman-Adamsson, svarande, angående brott mot tryckfrihetsförordningen, gillat ett av rådhusrätten i målet meddelat beslut, varigenom rådhusrätten godkänt advokaten Carl Romanus' hustru medicine licentiaten Gerda Romanus samt typografen Karl Hugo Victorins hustru Agate Victorin såsom ledamöter i den jury, som haft att pröva lagligheten av innehållet uti den i målet åtalade skriften.

Då hovrätten sålunda vid olika tillfällen på olika sätt tillämpat lagbestämmelserna i ämnet och då det kunde ifrågasättas att genom ändring eller tillägg till tryckfrihetsförordningen söka få undanröjd den otydlighet eller bristfällighet, som sålunda finge anses vidlåda nämnda lagbestämmelser, anhöll jag i avlåten skrivelse, att hovrätten måtte inkomma med utlåtande i ämnet.

I sitt med anledning därav avgivna utlåtande anförde hovrätten följande. Att med den i 5 § 2:o tryckfrihetsförordningen angivna, ytterst svävande kompetensfordran för jurymän — att de skola vara »för

medborgerlig dygd väl kända personer» — olika meningar i tillämpningen gjorde sig gällande, torde förvisso icke vara ägnat att förvåna. En rent bokstavig tillämpning av bestämmelsen skulle medföra, att till detta så maktpåliggande värv kunde kallas personer, vilka i verkligheten ingen kunde tilltro förmåga att fylla det. Jurymannen vore domare, och, ehuru de särskilda i lag uppställda kompetensfordringarna för domare icke vore å honom tillämpliga, torde man dock vara berättigad att i denna hans egenskap söka någon begränsning av behörigheten att utöva kallet. Häruti syntes sålunda ligga skäl för antagande, bland annat, att den, som stode under annans målsmanskap, icke finge sättas att utöva denna funktion.

Emellertid vore det, vilken mening man än i förevarande hänseende omfattade, knappast att förvänta att, med nu gällande bestämmelser i ämnet, en fast praxis i nu ifrågavarande och andra hänseenden skulle utveckla sig och, då osäkerheten i fråga om jurymanskompetens medförde fara, att på grund av en jurymans underkända kompetens en redan avslutad juryförhandling av högre rätt förklarades ogill och måste återupptagas, ansåge hovrätten det vara önskligt och angeläget att åt ifrågavarande föreskrift i tryckfrihetsförordningen gäves större bestämdhet och klarhet.

Uti en därefter till mig ingiven skrift anförde Tua Ström följande: Då lagens tolkning tydligtvis gäve rum åt lagskiparnas subjektiva, på tillfälligheter grundade tycken om föreslagen jurymans kompetens och lagtolkningen sålunda på grund av tillsynes godtyckliga diskvalificeringar av jurymän lätt kunde få sken av våld i allmänhetens ögon; då vidare den moderna uppfattningen om rättvisan och önskvärdheten av könens jämlikhet inför lagen beträffande icke blott skyldigheter utan även rättigheter också borde få sitt juridiskt formella uttryck i lagen; då slutligen Svea hovrätt vid föregående tillfälle hävdade denna tidsenliga uppfattning och tillåtit gifta kvinnor att deltaga i jury, hemställde Tua Ström om sådan ändring av 5 § 2:o tryckfrihetsförordningen, att däri inrymdes befogenhet för kvinna, gift eller ogift, att under samma betingelser, som gälla för man, kunna väljas till ledamot av tryckfrihetsjury.

Tryckfrihetsförordningen innehåller i fråga om kompetensvillkor för jurymannaskap — fränsett bestämmelser om bostadsort och oäfvighet — intet annat stadgande än den i hovrättens utlåtande omförmälda bestämmelsen, att de, som väljas till ledamöter av juryn, skola vara »för medborgerlig dygd väl kända personer».

Uppenbarligen innebär nämnda bestämmelse *enligt dess ordalydelse* intet hinder att godkänna kvinna, vare sig hon är gift eller icke, såsom ledamot av tryckfrihetsjury.

Enbart på grund härav skulle med hänsyn till stadgandet i 84 § regeringsformen — att grundlagarna skola efter deras ordalydelse i varje särskilt fall tillämpas — den meningen kunna förfäktas, att laga skäl saknas att underkänna gift kvinnas kompetens såsom juryledamot. Det torde emellertid näppeligen vara riktigt att bedöma saken så ytligt. Då jurymannen måste betraktas såsom ett slags domare, torde vissa nödvändiga och i sakens natur liggande begränsningar gälla i fråga om behörigheten att vara juryman. Såsom en självfallen sak synes man därför böra fordra bl. a. uppnädd myndig ålder och frihet från annans målsmanskap. *Alexanderson* (Föreläsningar över den svenska tryckfrihetsprocessen, sid. 163) omfattar för sin del denna mening. För egen del kan jag på nu anförda grunder icke finna annat, än att Svea hovrätts ovanberörda utslag av den 8 juni 1917 är i anmärkta hänseendet lagenligt.

De lege lata skulle således gift kvinna såsom stående under sin mans målsmanskap sakna kompetens att vara juryman. En helt annan sak är, huruvida *de lege ferenda* denna ståndpunkt kan anses riktig och bör bibehållas. Tryckfrihetskommittén har i sitt år 1912 framlagda förslag till tryckfrihetsordning, med uttryckligt angivande att kvinna skall vara valbar till medlem av jurykår (7 kap. § 4, motiven sid. 275), emellertid upptagit en bestämmelse, att den, som står under annans målsmanskap, ej må tjänstgöra såsom jurymedlem. Kommittén har således i sitt förslag diskvalificerat *gift* kvinna såsom jurymedlem.

För egen del kan jag härutinnan icke ansluta mig till kommitténs mening, som synes mig otidsenlig och oförenlig med den ställning, som kvinnan numera intager i det offentliga livet. Enligt äldre tids åskådning var en sådan uppfattning helt naturlig, men med hänsyn till den behörighet i olika hänseenden, som gift kvinna genom åtskilliga lagändringar på senare tid tillerkänts, synas mig inga hållbara skäl föreligga att diskvalificera henne såsom juryman. Jag erinrar, att genom lagarna den 26 maj 1909 ang. ändring i vissa delar av kommunalförfattningarna stadgats, att röstberättigad gift kvinna ej på den grund, att hon står under mannens målsmanskap, är obehörig att vara ordförande i kommunalstämma, kommunalfullmäktig, stadsfullmäktig eller ledamot av kyrko- och skolråd. Genom lagändring den 24 mars 1916 har gift kvinna ock tillerkänts behörighet att uppträda såsom rättegångsfullmäktig. Att låta mannens målsmanskap diskvalificera den gifta kvinnan såsom juryman ter sig såsom ren formalism; hennes förmåga att fylla uppdraget torde vara alldeles oberoende

av, huruvida hon på grund av giftermål står under målsmanskap eller ej.

Den nuvarande knapphändiga avfattningen av ifrågavarande § i tryckfrihetsförordningen och den oklarhet, som på den grund vidlåder lagrummet, kunna utan tvivel alltjämt, på sätt hovrätten framhållit, giva anledning till vacklande praxis uti ifrågakomna hänseende, vilket i sin ordning kan medföra ofta förekommande återförvisning av tryckfrihetsmål och därmed förbundna olägenheter. Redan på denna grund är det angeläget, att ifrågavarande lagrum ändras och att åt detsamma gives ett klart och tydligt innehåll i det hänseende, varom här är fråga.

Skulle emellertid enhetlig praxis stadga sig i enlighet med det sista hovrättsprejudikatet, anser jag desto större skäl till lagändring vara på sin plats. Det föreligger nämligen, såsom ovan antytts, icke någon rimlig anledning att numera utestänga gift kvinna från möjlighet att väljas till juryman. Huru rättspraxis än utvecklar sig, anser jag alltså sådan ändring av lagrummet vara av förhållandena påkallad, att gift kvinna utan hinder av mannens målsmanskap tillerkännes behörighet att vara ledamot av tryckfrihetsjury.

Med åberopande av vad sålunda anförts har jag, med stöd av 14 och 17 §§ i den för mig gällande instruktion och då frågan om revision av tryckfrihetsförordningen för närvarande är på Eders Kungl. Maj:ts prövning beroende, härigenom i underdånighet velat fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på behovet av snar lagändring i ovanberörda hänseende för den åtgärd, vartill Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.»

20. Framställning angående gemensam skandinavisk lagstiftning rörande bemanningen ombord å handelsfartyg.

I detta ämne har jag den 15 januari 1918 till Konungen avlåtit följande framställning:

»Den kommitté, som i anledning av 1904 års riksdagsskrivelse, innefattande begäran om utredning och förslag till lagbestämmelser för åstadkommande av en betryggande kontroll å fartygs sjövärdighet, den 21 december 1906 tillsattes av Eders Kungl. Maj:t för nämnda ändamål (den s. k. sjöfartssäkerhetskommittén) har i den allmänna motivering i sitt betänkande även behandlat frågan om fartygs bemanning.

Kommittén har därvid framhållit, hurusom i de inom riksdagen väckta motioner, som resulterade i förenämnda riksdagsskrivelse, ingått

kravet på mera fullständiga bestämmelser än de i sjölagen då förefintliga rörande fartygs bemanning. Därvid hade företrädesvis avsetts den frågan, huruvida ett bestämt antal av besättningen, indelad efter olika tjänsteförordningar ombord, borde efter fartygs olika storlek och fart bestämmas (s. k. bemanningsskala). Riksdagen begärde ock utredning i detta ämne. Kommittén har för sin del i sitt betänkande påvisat den synnerliga knappheten av då gällande sjölags och övriga författningars bestämmelser i ämnet samt uttalat sin mening om vad som vore nödvändigt för fartygs behöriga bemanning.

I sådant avseende har kommittén ansett erforderligt, att besättningen till både antal och beskaffenhet är sådan, »att den, med hänsyn till de olika tjänster, som skola förrättas, under normala förhållanden erbjuder säkerhet för att det med resan förbundna arbetet må kunna på tillfredsställande och för fartyget betryggande sätt utföras». Kommittén funne för den skull frågan om bemanningen kräva uppmärksamhet med hänsyn till:

- 1) besättningens antal och lämplighet inom olika delar av skeppsarbetet;
 - 2) indelning av arbetstid och arbetsförhållandena i övrigt ombord å fartyg; och
 - 3) utövningen av för fartygets säkerhet särskilt erforderliga tjänster.
- Kommittén ansåg emellertid, att icke från någon av nu nämnda synpunkter fastställande av en bemanningsskala vore nödig.

Beträffande först besättningens antal vore nämligen enligt kommitténs mening en sådan skala alltid svår att rätt bestämma och kunde, en gång fastställd, befinnas vara till hinder för utvecklingen, antingen i den riktningen, att det bestämda antalet bleve obehövt genom t. ex. förenklade arbetsmetoder eller förbättrade tekniska anordningar eller så, att nya förhållanden påkallade en ökning av samma antal. För kommittén tillgängliga upplysningar gåve i övrigt vid handen, att svenska fartyg i allmänhet vore med avseende på besättningens antal minst lika väl bemannade som därmed jämförliga inom andra nationers handelsflottor. Genom bestämmelser om vissa kompetensfordringar för besättningen, om normalarbetstid samt om indelning av arbetstiden i vakter borde erhållas tillfyllande-görande garanti för besättningens tillräcklighet och fullgoda beskaffenhet. Kommittén redogör för hithörande bestämmelser i engelsk, tysk och fransk lag (sid. 153, 364, 407, 424) ävensom enligt dansk och norsk lag (sid. 451 och 461).

Vad åter anginge besättningens kvalitet och maskinpersonalens tillräcklighet syntes det kommittén »mera tvivelaktigt, huruvida befogade an-

språk på besättningens lämplighet och utbildning inom de olika delarna av skeppstjänsten och särskilt på ett rätt förhållande mellan antalet fullt utbildade sjömän och yngre årsklasser kunna anses skäligen tillgodosedda». Kommittén ansåg dock de anmärkningar, som kunde framställas beträffande den svenska handelsflottans rekrytering och sjömanskap, hava sina rötter djupare, än att de kunde undanröjas genom bestämmelser i sifferantal, vilka till sina grunder bleve mer eller mindre godtyckliga och till sina verkningar oberäknliga. »Ej heller här synes därför lagstiftningen, på grundval av den erfarenhet, som hittills kunnat förvärfvas, böra sträcka sig längre än till stadgandet av bestämmelser för bättrandet av påvisliga brister i fråga om villkoren dels för att vinna och behålla anställning till sjöss och dels för att därunder förrätta vissa tjänster, vilka kräva särskilda förutsättningar hos den anställde för behörigt utförande.» Kommittén fann det emellertid ligga vikt uppå att tillse, att sådan skeppstjänst, som särskilt ägde betydelse för fartygs navigering och säkerhet i övrigt, verkligen på ett betryggande sätt komme till utförande.

Nu i största korthet angivna synpunkter lågo till grund för hit-hörande av kommittén föreslagna ändringar i sjölagen, vilka i förevarande avseende voro huvudsakligen följande:

Inrymmande av bestämmelse i sjölagen därom, att fartyg, när det till sjöfart nyttjas, skall vara i sjövärdigt skick samt behörigen utrustat och bemannat. I sistnämnda avseende föreslogs viss bestämmelse om vaktindelning på längre resor.

Vidare uppställdes i 70 och 90 §§ vissa villkor för att vinna och behålla anställning å fartyg, vilka villkor avsågo att införa vissa garantier för de personers lämplighet och förmåga, som ägna sig åt de olika delarna av skeppstjänsten.

Dessutom föreslogs en viss åldersgräns, under vilken ingen finge å fartyg anställas.

Förslaget kompletterades slutligen av vissa bestämmelser om besättningens arbetstid (44 och 96 §§), om vakthållningen ombord (32 §), om skyldighet att i skeppsdagbok göra vissa anteckningar om bemanningen och om användning av främmande arbetsbiträde (37 §) samt om skyldighet för befälhavaren vid ansvarspåföljd att, innan resa anträdades, tillse det fartyget är bl. a. behörigen bemannat (§§ 26 och 292).

Kommittén anförde vidare i motiven:

»Närmare bestämmelser än de sålunda föreslagna rörande fartygs bemanning och därmed sammanhängande frågor har kommittén icke funnit vara av förefintligt behov påkallade eller med hänsyn till sjöfartens intressen lämpliga. Skulle emellertid erfarenheten giva vid handen, att be-

stämmelser i den av kommittén föreslagna riktning icke äro tillräckligt betryggande, torde Kungl. Maj:t, med ledning av bestämmelsernas verkan i tillämpningen under en skärpt kontroll, utan väsentlig rubbning i de allmänna grunderna kunna, med större säkerhet än för närvarande kommittén, i detalj bedöma, vilka ytterligare föreskrifter tilläventyrs må vara nödiga och nyttiga.»

Beträffande frågan om fartygs bemanning uttalades inom kommittén avvikande meningar av tre ledamöter, nämligen av O. Gummesson, som ansåg skäl föreligga att införa vissa regler om däcksbemannings storlek samt påyrkade införande av en bemanningsskala för maskinbesättningen; av W. Hök, som uttalade sig till förmån för bestämda regler till förekommande av underbemanning, samt av Ch. Lindley, vilken erinrade om att sjölagen visserligen föreskrev, att fartyget skulle vara »behörigen bemannat», men sedermera överlämnade till individuellt godtycke att avgöra den behöriga storleken. Att uppfattningen i detta hänseende växlade högst betydligt, framginge av den insamlade statistiken.

Under rådande konkurrensförhållanden måste alla rederier tillse, att driftkostnaderna nedbringades till lägsta möjliga nivå, varav följde, att man i många fall ginge under gränsen av det, som säkerheten krävde.

Detta förhållande hade starkt bekräftats genom en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse från Sveriges fartygsbefälsförening, vari denna förening framhöll nödvändigheten av en lag, som bestämmer besättningens storlek och yrkesskicklighet i förhållande till fartygets tontal och art.

Enligt Lindleys åsikt hade emellertid kommittén i sin avstyrkande motivering gått för långt, då den sagt, att den verkställda undersökningen givit vid handen, att »svenska fartyg i allmänhet äro i avseende å besättningens antal minst lika väl bemannade som därmed jämförliga inom andra nationers handelsflottor».

Denna anmärkning syntes reservanten för övrigt sakna varje betydelse, enär blotta *antalet* ingalunda vore avgörande för frågan om bemanningens tillräcklighet. Vid granskning av den statistik, som stått kommittén till buds, framginge fullt tydligt, att däcksbesättningarna å svenska såväl ångfartyg som segelfartyg till stor del bestode av mindre kvalificerade personer såsom jungmän och lättmatrosor, under det att bemanningen å utländska handelsfartyg till största delen, och i fråga om ångfartyg nästan uteslutande, bestode av fullt utbildade matrosor. Riktigheten härav hade även medgivits av kommittén.

Som förhållandena nu gestaltade sig, utgjorde den svenska handelsflottan en allmän utbildningsskola för framskapandet av matrosor till de stora

sjöfartsnationernas handelsflottor. Även denna omständighet borde från nationell synpunkt tagas under allvarsam omprövning, ty ingen näring, och framförallt icke en statsunderstödd sådan, borde tillåtas att bedriva sin verksamhet så, att den befordrade emigrationen bland de vuxna yrkesutövarna.

På grundval av de förslag, som kommittén utarbetat, framlade Kungl. Maj:t vid 1914 års senare riksdag propositioner med förslag dels till ändring i vissa delar av sjölagen (n:r 116), dels ock till lag om tillsyn å fartyg (n:r 121).

Vid ärendets behandling i statsrådet anförde föredragande departementschefen i avseende å bemanningsfrågan följande:

»I yttrande över kommitténs betänkande har kommerskollegium i detta avseende ställt sig på samma ståndpunkt som kommittémajoriteten, därvid kollegium emellertid framhållit, att en för närvarande inom socialstyrelsen pågående, av kollegium på sin tid föranstaltad undersökning rörande sjömansyrket bekräftat kommitténs iakttagelser, att stundom allt för många av besättningen på våra fartyg utgöra ungt och ej fullt utbildat folk. Jämväl Sveriges redareförening och åtskilliga andra sammanslutningar inom sjöfarten samt ett par handels- och sjöfartsnämnder hava uttalat sig för kommitténs ståndpunkt och mot en mera ingående reglering av bemanningsförhållandena, under det att å andra sidan föreningar bland såväl fartygsbefälet som manskapet bestämt påyrkat införandet av vissa fasta regler för bemanningen utöver de allmänna bestämmelser, vilka kommittén förordat.

Då bestämmelser av mera detaljerad natur ej heller i detta fall, enligt vad jag tidigare anført, böra hava sin plats i sjölagen, kunde det synas obehöfligt att här upptaga denna fråga till bedömande. Men då densamma är av mycket stor betydelse för sjöfartssäkerheten, lär det vara lämpligt att redan i detta samband beröra det förhållande, huruvida utöver de nu föreslagna allmänna bestämmelserna i sjölagen ytterligare lagstiftning i detta ämne kan finnas vara av nöden.

Det bör härvid till en början fastslås, att i fråga om fartyg i vidsträcktare fart de engelska och franska bestämmelserna gälla även beträffande bemanningen åtminstone så till vida, att ett fartyg, som efter dessa regler anses underbemannat, utsättes för deras tillämpning. Bemanningsskala i den mening, att för varje fartyg på förhand finnas bestämda regler om besättningens antal och kvalifikationer, är väl icke för dessa länders fartyg i allmänhet införd, ehuru starka krav därpå gjort sig gällande. Men i allt fall gälla härför långt mera bestämda föreskrifter än enligt kommittéförslaget. Sålunda innehåller den engelska lagstiftningen, liksom för övrigt även den tyska, föreskrift icke allenast

om vaktindelning i längre fart, på sätt nu även enligt förevarande förslag skulle bestämmas, utan jämväl om däcksvaktens tillräcklighet för att utföra skilda göromål (styrning, utkik och diverse sysslor). De engelska och tyska föreskrifterna innehålla därjämte bestämmelse om däcksbesättningens minimistorlek å ångfartyg i vidsträcktare fart, men gå icke så långt som de franska, vilka sistnämnda *dels* giva närmare föreskrifter om maskinpersonalens antal och kvalifikationer, *dels även* bestämma ett visst förhållande mellan mera utbildat sjöfolk och yngre, varifrån avvikelse icke får ske till bemanningens försvagande.

Kan det med hänsyn till dylika och eventuellt skärpta bestämmelser rent av bliva nödvändigt att, för tryggande av de svenska fartygens obehindrade fart på främmande hamnar, införa närmare föreskrifter rörande bemanningen jämväl i vårt land, torde det å andra sidan icke kunna med fog förnekas, att utfärdandet av sådana är i och för sig av behovet påkallat. Även kommitténs majoritet har vitsordat, att icke allt är som det bör vara särskilt i fråga om förhållandet mellan äldre årsklasser av utbildat sjöfolk och unga, oerfarna sjömän. Att detta icke varit något ogrundat antagande, varför kommittén för övrigt icke bör misstänkas, har blivit ytterligare bekräftat genom den ovannämnda utredningen om förhållandena å våra fartyg, vari för det berörda missförhållandet synnerligen belysande uppgifter inkommit. Ett sådant sakernas tillstånd måste ju i olika riktningar medföra fara, dels för överansträngning av underåriga, dels med hänsyn till säkerheten ombord och dels slutligen med avseende därå, att därest företrädesvis ungt folk inmönstras å en del av våra fartyg, men icke få kvarstanna under lönevillkor, som efter hand förbättras, detta måste medverka till vad här förut annärkts därom, att vårt utbildade sjöfolk övergår till främmande nationers fartyg och att även rekryteringen inom den svenska handelsflottan försvåras.

Med hänsyn såväl härtill som till *frågans internationella läge* anser jag, att utöver de bestämmelser, som i lagen må givas rörande besättningens tillräcklighet för skeppstjänstens utförande i vakter, *ytterligare föreskrifter till tryggande av en behörig bemanning böra*, efter verkställd utredning, *med det snaraste komma till stånd*, I första hand bör en sådan lagstiftning avse att ur säkerhetens intresse förekomma underbemanning, och torde hithörande bestämmelser i allmänhet vara av beskaffenhet att, jämväl med hänsyn till eventuellt erforderliga förhandlingar med andra makter, böra till Kungl. Maj:ts utfärdande överlämnas.

Särskilda utskottet n:r 2, som behandlade ifrågavarande propositioner,

avstyrkte av Lindley i bemanningsfrågan väckt motion och uttalade i detta hänseende sin anslutning till det i propositionen framlagda förslaget, enligt vilket de av Lindley påyrkade bemanningsbestämmelserna på anförda skäl borde tillkomma Eders Kungl. Maj:t att i administrativ ordning utfärda; de i sjölagen meddelade föreskrifterna vore allenast avsedda att utgöra minimibestämmelser, som sålunda skulle av Eders Kungl. Maj:t kunna kompletteras. Riksdagens beslut fattades i enlighet med utskottets hemställan, och utfärdade Kungl. Maj:t den 16 oktober 1914 de sålunda beslutade lagarna i ämnet.

Ifrågavarande lagstiftning, som utgör nu gällande rätt, innehåller, som av det ovanstående framgår, beträffande bemanningsfrågan mycket knapphändiga bestämmelser. Dess huvud-tadgande återfinnes i 5 a § sjölagen, varest stadgas, att fartyg skall vara bemannat på ett »betryggande sätt». Närmare bestämmelser om bemanningen saknas emellertid i lagen med undantag därav, att vissa föreskrifter meddelas rörande däcksbesättningens och maskinbesättningens antal i vissa särskilt angivna fall. Samma § innehåller tillika, att närmare föreskrifter om vad i förenämnda avseenden skall iakttagas utfärdas av Eders Kungl. Maj:t. Enligt lagen om tillsyn å fartyg samt kungl. förordningen den 31 december 1914 med närmare föreskrifter angående tillsyn å fartyg skall tillsynen omfatta jämväl fartygs bemanning.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t med föranledande av 5 a § sjölagen utfärdat nådiga förordningen den 23 december 1915 angående vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjande av fartyg. 2 kapitlet i denna förordning, 3—5 §§, innehåller vissa föreskrifter om bemanning, dock endast rörande maskintjänsten.

Med anledning av en föregående år vid Skagens fyrskepp inträffad kollision mellan två fartyg, enligt uppgift beroende på bristande manövreringskompetens hos det ena fartygets besättning, vilken händelse på sin tid gjordes till föremål för en synnerligen ingående behandling i tidningspressen landet runt, upptog jag till behandling frågan om ytterligare lagstiftning rörande bemanningen å svenska handelsfartyg till komplettering av 1914 och 1915 års synnerligen knapphändiga bestämmelser i ämnet.

För utredning av frågan om behovet av en bemanningslag, innefattande bestämmelser om s. k. bemanningsskala, lämnade jag till en början direktionerna för de större sjömanshusen i riket tillfälle att till mig komma med yttrande i ämnet.

Yttranden inkommo från direktionerna för sjömanshusen i Stockholm,

Göteborg, Malmö, Norrköping, Gävle, Hälsingborg, Nyköping och Luleå. Dessa yttranden gingo i avstyrkande riktning, och uttalades i allmänhet den meningen, att någon bemanningslag åtminstone för närvarande icke vore hos oss behöfelig och att frågan därom fördenskull kunde till svidare anstå. Skiljaktiga meningar uttalades dock i några fall av representanter för fartygsbefälhavarna och för manskapet, vilka bestämt uttalade sig för önskvärdheten av lagbestämmelser utöver de redan befintliga till förekommande av otillräcklig bemanning. Direktionen för Malmö sjömanshus vitsordade ock för sin del, att bemanningsförhållandena ombord å våra handelsfartyg ofta äro bristfälliga i avseende å såväl besättningens antal som dess kvalifikationer.

Svenska sjömansunionen och svenska eldarunionen, vilka sammanlutningar uppgivits omfatta 75 % av svenska handelsflottans sjömän och eldare, hava i avgivet yttrande starkt framhållit behovet av en bemanningslag till förhindrandet av det utav ekonomiska skäl i stor utsträckning praktiserade användandet av obefaren arbetskraft samt för kvarhållande av det befarna sjöfolket, vilket nu sökte sig till utlandet.

Uti sedermera inkommet yttrande meddelade svenska sjömansunionen, att föreningen tillsammans med representanter för de norska och danska sjöfolksorganisationerna behandlat frågan om bemanningslag och uppgjort förslag till bemanningsskala.

Sveriges fartygsbefälsförening har uttalat, att det genom en av socialstyrelsen verkställd undersökning av bemanningsförhållandena å våra handelsfartyg blivit till fullo ådagalagt, att underbemanning i fråga om såväl besättningens antal som dess yrkesduglighet icke blott undantagsvis utan i ett avsevärt antal fall förekommit och fortfarande vore att befara. Föreningen bifogade vid sitt yttrande ett av särskilda delegerade utarbetat »förslag till bemanningsskala för svenska handelsfartyg», vilket förslag av föreningens olika kretsar enhälligt gillats. Med framläggande av berörda förslag avsåge föreningen att undanröja den ofta hörda invändningen, att uppgörandet av en i detalj genomförd bemanningsskala skulle möta nära nog oöverkomliga svårigheter. Tillika uttalade föreningen, att hela landets i aktiv tjänst varande fartygsbefäl stode enhälligt bakom förslaget.

Över berörda förslag lämnades svenska sjömansunionen tillfälle att avgiva utlåtande, och har sjömansunionen begagnat sig härav samt inkommit med kritik över förslaget.

Uti ett ytterligare avgivet yttrande har sedermera Sveriges fartygsbefälsförening såsom samtliga kretsars inom föreningen enhälliga och bestämde mening uttalat, att *behovet av särskilda bestämmelser till före-*

kommande av underbemanning å svenska fartyg vare så trängande, att dess tillgodoseende icke utan våda kunde uppskjutas, och att saknaden av en bemanningslag i vårt land framträtt vida mera kännbar än både i Norge och i Danmark. Revision av sjölagen ansåge föreningen i likhet med sjömansunionen önskvärd och välbehöfvig, men kunde föreningen icke dela av denna uttalad uppfattning, att med ordnandet för Sveriges vidkommande av bemanningsfrågan kunde anstå, till dess denna revision, som givetvis skulle taga lång tid, blivit slutförd.

Slutligen har socialstyrelsen inkommit med utlåtande i ärendet samt däri anført, att under förarbetena till ovannämnda förordning av den 23 december 1915 från styrelsens sida hävdats behovet av närmare föreskrifter rörande fartygs bemanning, än i förslaget till nämnda förordning funnes intagna. Efter erhållen upplysning, att gemensamt upptagande av frågan emellan de tre skandinaviska länderna kunde förväntas, hade emellertid styrelsen ansett sig för det dåvarande ej böra vidhålla kravet på ett upptagande av frågan ensamt för Sveriges del utan böra uttala sig för ett uppskjutande i avbidan på gemensam utredning de tre länderna emellan. Av en vid styrelsens utlåtande fogad, av byråchefen Th. Fürst utarbetad promemoria rörande bemanningsfrågan framginge enligt styrelsens mening otvetydigt behovet av närmare föreskrifter rörande bemanning å svenska handelsfartyg, och styrelsen ville därför framhålla lämpligheten av att åtgärder viddtoges för upptagande av gemensamma överläggningar mellan de tre nordiska länderna rörande upprättandet av likartade föreskrifter angående bemanningen ombord å fartyg.

Beträffande lagstiftningen i ämnet i utlandet har jag av handlingarna i ärendet inhämtat följande:

I *England* finnes visserligen ej någon bemanningsskala fastslagen genom lag, men Board of Trade har i form av instruktioner till fartygsinspektörerna givit anvisning om vad som skall fordras i avseende å bemanning. De engelska föreskrifterna om bemanning äro betydligt strängare än de svenska. I praktiken tillämpas där i viss mån de regler, som framlagts av 1896 års bemanningskommitté, vilken utarbetat förslag till formlig bemanningsskala för såväl ångare som segelfartyg. Kommittén hade gjort en undersökning rörande bemanningsförhållandena å engelska fartyg, vilka i alla avseenden måste anses betydligt bättre än motsvarande å svenska fartyg, men kommittén ansåg dock, att en bemanningslag var önskvärd och nödvändig.

I *Tyskland* saknas i sjölagen bestämmelser om besättningsens antal, men finnes föreskrift om personalens indelning i vakter. Beträffande långfart och atlantisk fart gälla ock något närmare föreskrifter.

I *Frånrike* finnas bestämmelser om indelning i vakter, men i övrigt regleras bemanningsfrågan indirekt genom diverse föreskrifter om arbetstidens längd och indelning.

I *Danmark* finnas icke andra bestämmelser än ungefär motsvarande våra svenska.

I *Norge* har bemanningsfrågan sedan flera år tillbaka varit föremål för stor uppmärksamhet, och en kommitté, 1898 års sjöfartssäkerhetskommitté, har utarbetat förslag till bemanningsförordning med bemanningsskalor. Enligt mig meddelad uppgift har förordning i ämnet utfärdats under år 1917.

Vid överbägande av vad handlingarna innehålla har jag icke kunnat undgå att få den alldeles bestämda uppfattningen, att det föreligger ett oavvisligt behov av närmare föreskrifter rörande bemanningen ombord å fartyg utöver de redan befintliga, skäligen torftiga bestämmelserna i ämnet. Det synes närmast vara redarintresset, som nu motsätter sig en sådan lagstiftning. Yrkesutövarna själva, såväl befälhavarna som manskapet, påfordra däremot fullständigt enhälligt effektiv lagstiftning i ämnet, och denna omständighet synes mig vara av avgörande betydelse vid frågans bedömning.

Det har under skriftväxlingen i ärendet påståtts, att det kollideringsfall, på grund varav min uppmärksamhet först blev fäst på den bristfälliga lagstiftningen i ämnet och som föranledde mig att till behandling upptaga denna fråga, var ett enstaka undantagsfall utan betydelse för frågans bedömning. Av den utav socialstyrelsen presterade utredningen framgår emellertid, att så ingalunda är förhållandet; tvärtom hava flera analoga fall påvisats. Berörda utredning visar, att underbemanning i ej ringa utsträckning förekommer å våra handelsfartyg, mest i kvalitativt och mindre i kvantitativt hänseende. Det ligger i öppen dag, vilka vådor, dylik underbemanning kan medföra för liv och egendom.

Erforderliga bestämmelser i ämnet synas lämpligast böra meddelas av Eders Kungl. Maj:t i administrativ ordning för att efter behov lättare kunna ändras och anpassas efter förändrade förhållanden.

Från flera håll — sjömansunionen, direktionen för Stockholms sjömanshus och socialstyrelsen — har emellertid betonats det önskvärda däri, att lagstiftning i ämnet samtidigt komme till stånd i Sverige, Norge och Danmark. Med hänsyn till rederinäringens berättigade intressen synes mig detta önskemål också synnerligen befogat. Skulle skärpta bemanningsregler komma till stånd i Sverige, men sådana alltjämt saknas i Danmark, torde detta för de svenska redarna kunna skapa svårigheter i konkurrensen med grannländerna. Likformighet torde därför helst åvägbringas genom enhetlig lagstiftning i ämnet i de tre nordiska länderna.

Med återopande av vad sålunda anförts och med stöd av den befo-

genhet, som 17 § i den för mig gällande instruktion förlänar mig, har jag härmed i underdånighet velat hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande att vidtaga åtgärder för åvägabringande av gemensam skandinavisk lagstiftning rörande bemanningen ombord å fartyg.»

21. Framställning angående ändring av kungl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

I detta ämne har jag den 15 januari 1918 till Konungen avlåtit följande framställning:

»I januari 1917 avlät jag till samtliga häradshövdingar och rådhusrätter i riket ävensom till styrelserna för föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare en cirkulärskrivelse, däri jag anförde följande:

Gällande kungl. förordning angående expeditionslösen har tillkommit för snart 35 år sedan. De förhållanden, med hänsyn till vilka lösen för expeditioner då till beloppet bestämdes, hava under den därefter förflutna tidrymden i avsevärd mån förändrats, i vilket hänseende må framhållas penningvärdets fall och de i hög grad stegrade kostnaderna för utskrift av expeditioner. Då jag ansåg det på goda skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke de i nämnda förordning bestämda lösenbelopp — vilka endast beträffande ett relativt fåtal av rubrikerna uti den i § 3 av förordningen intagna tariff efter förordningens utfärdande undergått förändring — med hänsyn till nu rådande förhållanden tarvade revision, lämnade jag, i och för eventuell framställning om ändring av ifrågavarande författning, vederbörande tillfälle att till mig inkomma med yttrande i ämnet samt därvid tillika angiva, vilka ändringar av nu stadgade lösenbelopp enligt vederbörandes mening borde ifrågakomma.

Efter avlåtatandet av nämnda cirkulärskrivelse har advokaten Helge Richter uti en till mig ingiven skrift framhållit behovet av en föreskrift därom, att gravationsbevis skulle expedieras inom en vecka efter det det samma bestämts. Vidare har sakköraren Oskar Mattsson i Arvika uti en till mig inkommen skrift framhållit såsom ett önskemål, att expedition i mål eller ärende, anhängigt vid häradsrätt i domsaga, som består av två tingslag, skulle vara att tillgå inom en månad eller kortare tid före den dag, vartill målet eller ärendet uppskjutits. Genom skrivelse den 20 juni 1917 lämnade jag ovannämnda föreningars styrelser tillfälle att avgiva utlåtande över jämväl dessa med det i cirkulärskrivelsen berörda ämne sammanhängande frågor.

Över de yttranden, som sedermera av ett stort antal rådhusrätter blivit i ämnet avgivna, må till en början här lämnas följande sammandrag. I samtliga yttranden har förklarats, att en revision av förordningen är av nöden. De önskingar och förslag, som därvid framställts beträffande stadsdomstolarna, upptagas här nedan under A för varje rådhusrätt för sig. För motiveringen lämnas särskild redogörelse under B.

A. Önskingar och förslag.

Rådhusrätten
i Alingsås.

Rådhusrätten i Alingsås anser följande ändringar vara mest behövliga:

Protokoll och bevis, som särskilt utfärdas: lösen bör höjas till dubbla beloppet.

Vid lagfart på grund av annat fång än köp, byte, gåva och testamente bör lösen för lagfartsbeviset även beräknas efter fastighetens värde. I varje fall bör lösen för dylikt bevis betydligt höjas, liksom tilläggsbevis å gravationsbevis, varjämte ifrågasättes, om ej lösen för gravationsbevis bör höjas och utgå efter annan grund än hittills t. ex. efter det antal moment beviset innehåller, med en viss progressiv skala.

Avskrift: lösen bör höjas.

Rådhusrätten
i Falun.

Rådhusrätten i Falun föreslår följande ändringar:

Avskrift, annan, med vidimation,

första arket kronor 2: —

varje av de följande » 1: 25

Bevis, som avser upplysning enligt diarium:

Diariibevis » 1: —

» över ingivande av handling, som icke antecknas i diarium: lika med diariibevis » 1: —

» myndighets » 2: —

» att klander mot testamente icke anställts, vare sig det tecknas å företedd handling eller särskilt utfärdas » 3: —

Protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning,

första arket kronor 2: —

varje av de övriga » 1: 25

Protokoll, annat, som utgives till part, vilken utan särskild begäran är enligt denna förordning skyldig att lösa detsamma,

första arket kronor 3: —

andra arket » 2: —

varje av de övriga » 1: 25

I detta fall torde kanske för likformighetens skull *stämpel* å varje ark böra höjas till kronor 1: 75.

Protokoll, annat, som på begäran utgives till part, vilken eljest enligt denna förordning icke är skyldig att lösa detsamma,

första arket	kronor 3: —
andra arket	» 2: —
varje de övriga	» 1: 25

I detta fall torde kanske för likformighetens skull *stämpel* å varje ark böra höjas till kronor 1: 75.

Vidimation av avskriven handling:

första arket.....	kronor 1: —
varje de övriga	» 0: 50

Slutligen anses, att den för kronan stadgade befrielse från lösen icke bör äga rum i någon sak, som härflyter från någon statens affärsverksamhet.

Rådhusrätten i Gränna föreslår:

Höjning i lösenbeloppen med åtminstone..... 50 procent.

Rådhusrätten
i Gränna.

Rådhusrätten i Göteborg föreslår:

Protokoll och avskrifter: lösen höjes avsevärt..... 50 procent
förhöjning anses skälig.

Rådhusrätten
i Göteborg.

Gratisexpeditioner: skyldighet att utfärda dylika bör bortfalla samt stat och kommun förpliktas att förskjuta lösen, eller ock bör expeditionslösen i motsvarande mån höjas för att utjämna den ökade förlusten på gratisexpeditioner.

De i § 13 av lösenförordningen införda undantag från lösenfrihet för staten i järnvägs- och vattenfallssaker synas böra utsträckas till att omfatta även saker, som beröra andra affärsdrivande ämbetsverks (t. ex. post- och telegrafverken, statens krigsförsäkringskommission) verksamhet.

Bevis: lösen för de flesta bevis ävensom för vidimation av annan tjänsteman än notarius publicus bör höjas.

Vad särskilt angår *vederhäftighetsbevis* bör lösen bestämmas till 1 krona för varje i beviset avsedd person, möjligen med den begränsning att, när antalet personer överstiger två, lösen för varje överskjutande utgår med endast halva beloppet.

Rådhusrätten i Halmstad anser skäligt, att lösenbeloppen i allmänhet höjas med 50 procent, särskilt lösen för protokoll »annat» samt för bevis

Rådhusrätten
i Halmstad.

»annat», »tecknat å företedd handling» och »då det särskilt utfärdas».

Lösen för protokoll »annat» föreslås bestämt till:

första arket.....	kronor 3: —
andra arket	» 2: —
vart av de övriga	» 1: —

I övrigt föreslås följande lösen: för avskrift »annan med vidimation»

första arket.....	kronor 1: 50
vart av de övriga.....	» 1: —

för gravationsbevis rörande förlagsinteckningar minst	» 6: —
---	--------

Vidare erinras, att bestämmelser saknas om den ersättning, som tillkommer notarius publicus för sådana förrättningar som övervakande av obligationsutlottningar m. m.

Slutligen hemställes, att det måtte tagas under överbägande, om ej vederbörande expeditionshavare borde av allmänna medel tillerkännas ersättning för verkliga utskriftskostnader för expeditioner, som tillhandahållas statsmyndigheter ävensom i brottmål häktade personer, dock med undantag för allmänna åklagaren i brottmål.

Rådhusrätten
i Hjo.

Rådhusrätten i Hjo fordrar en allmän höjning i lösenbeloppen och nämner särskilt: tilläggsbevis å gravationsbevis, gravationsbevis för tomtnummer i stad och därmed i lösenavseende likställd fastighet samt domboksutdrag.

Rådhusrätten
i Hudiksvall.

Rådhusrätten i Hudiksvall anser en höjning av 50 procent å samtliga lösenbelopp skälig.

Därjämte framlägges till överbägande frågan huruvida icke, utöver den lösen å inregistrerade *bouppteckningar*, som nu vid stadsdomstol beräknas och som avräknas å erlagt stämpelbelopp, lämpligen även bör bestämmas visst lösenbelopp, graderat efter boets behållning, att av vederbörande stärbhus erläggas utöver stämpelbeloppet.

Rådhusrätten
i Jönköping.

Rådhusrätten i Jönköping anser en höjning av minst 50 procent av lösen-taxan, utom beträffande myndighetsbevis, skälig.

Rådhusrätten
i Karlskrona

Rådhusrätten i Karlskrona framhåller, att en höjning av minst 100 procent å de lösenbelopp, som för närvarande utgå för rådhusrättsexpeditioner, erfordras för att vederbörande expeditionshavare skola kunna beräkna den behållna inkomst, som expeditionsstadgan av år 1883 avsåg att tillförsäkra dem.

Rådhusrätten i Karlstad finner en ökning av lösenbeloppet å samtliga expeditioner av 50 procent utgöra en lämplig förhöjning, dock att gällande begränsningar uppåt för lösen å vissa bevis böra bibehållas.

Rådhusrätten
i Karlstad.

Rådhusrätten i Lysekil anser en höjning böra äga rum i syfte att bereda ersättning för ökade renskrivnings- och biträdeskostnader, och föreslår fördenskull för protokoll, som utskrivs till parter:

Rådhusrätten
i Lysekil.

första arket.....	kronor 3: —
andra arket.....	» 2: —
vart av de övriga.....	» 0: 75

Vidare hemställes om följande ändringar:

För protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning bestämmes lösen lika med vad som nu utgår för lösen av protokoll, som utskrivs till parter.

För avskrift av protokoll bestämmes lösen i enlighet med nu utgående lösen för protokoll.

För avskrift av annan handling, första arket.....	kronor 1: 50
vart av de övriga.....	» 1: —

För vidimation av avskriven handling, meddelad »av annan tjänsteman», för varje ark.....	» 0: 50
--	---------

Rådhusrätten i Malmö föreslår, att sådana ändringar vidtagas i expeditionstadgan, att lösen bestämmes för nedannämnda expeditioner till följande belopp:

Rådhusrätten
i Malmö.

Protokoll: första arket.....	kronor 3: —
andra arket.....	» 2: —
varje de övriga.....	» 1: —

Avskrift med vidimation: första arket.....	» 2: —
varje av de övriga.....	» 1: —

Lagfartsbevis, då lagfart meddelas å annat fång än köp, byte, gåva eller testamente.....	» 2: —
samt därutöver för varje 1,000 kronor av fastighetens värde enligt nästföregående årets bevillningstaxering och må lösen ej överstiga.....	» 12: —

Gravationsbevis, som avser endast ett tomtnummer, eller annan jord om till och med tre hektar:

a) omfattande tiden från 1876 års början.....	kronor 4: 50
b) » de tio sista åren eller del däraf: för varje år beviset omfattar.....	» 0: 50
dock vare lägsta lösen.....	» 3: —

Diariebevis och bevis över ingivande av handling, som ej antecknas i diarium: lösen.....	kronor 1: —
Vidimation av avskriven handling: för varje ark	» 0: 50

Rådhusrätten
i Nyköping.

Rådhusrätten i Nyköping önskar — med utgående från att den nuvarande proportionen emellan de olika lösenbeloppen är i huvudsak lämpligt avvägd — en generell förhöjning, åtminstone beträffande de flesta lösenbelopp och med ett visst procentuellt tillägg till de förutvarande beloppen med någon jämkning, dock att lösen för protokoll och avskrifter, som särskilt beröras av stegringen i renskrivningskostnaden, bestämmes till något högre belopp än som med tillämpning av den generella procentsatsen eljest skolat ifrågakomma.

I fråga om procentsatsen föreslås lägst 50 procent.

I överensstämmelse härmed lämnar rådhusrätten följande förslag å förhöjning av ett antal i stadsdomstolarnes verksamhet mera vanligt förekommande lösenbelopp:

	I Avdelningen.
Avskrift, annan, med vidimation: första arket	kronor 1: 75
varje av de övriga	» 1: 25
Bevis, som avser upplysning enligt diarium:	
» Diariibevis	» 0: 75
» gravations-, rörande förlagsinteckningar	» 4: 50
rörande inteckningar i fast egendom utom järnväg	
a) omfattande de tio sista åren och beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt till avkomst eller annan förmån av fast egendom samt servitut, jämväl tiden därförinnan från början av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts:	
i stad: angående gård eller obebyggd tomt jämte sådan jord, som ej får därifrån söndras eller särskilt intecknas, för varje tomtnummer till och med 3	kronor 5: 50
över 3 till och med 6	» 3: 75
över 6	» 1: 75
» äganderätts-, omfattande tid efter ingången av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts	» 2: 25
» myndighets	» 7: 50
» vederhäftighets-, evad det angår en eller flera personer	» 1: 50

Bevis:

» lagfarts-, av underdomstol i stad:	
a) då lagfart meddelas på grund av köp, byte, gåva eller testamente	kronor 3: —
samt därutöver för varje 1,000 kronor av fastig- hetens värde enligt nästföregående årets be- villningstaxering	» 3: —
dock att, vid lagfart på grund av köp, lösen beräknats efter köpeskillingen, därest denna överstiger taxeringsvärdet.	
Belopp, som ej uppgår till 1,000 kronor eller faller emellan två tusental, räknas för fullt 1,000, och må lösen ej överstiga	kronor 33: —
b) då lagfart meddelas å annat fång	» 1: 50
» annat, tecknat å företedd handling	» 1: 50
då det särskilt utfärdas	» 2: 25
Fastighetsbok, utdrag av, som tecknas å lagfartsbevis eller å utdrag av lagfarts- eller in-teckningsprotokoll	» 1: 50
Meddelas i ett och samma ärende utdrag från flera upplägg i fastighetsboken, vare lösen för varje ut- drag utöver det första	» 0: 75
Protokoll, annat, som utgives till part, vilken utan särskild begäran är enligt denna förordning skyldig att lösa detsamma, första arket	kronor 3: —
andra arket	» 1: 75
varje av de övriga	» 1: 25
Protokoll, som på begäran utgives till part, vilken eljest enligt denna förordning icke är skyldig att lösa detsamma första arket	kronor 3: —
andra arket	» 1: 75
varje av de övriga	» 1: 25
Resolution, kommunikations- eller remiss-, i sak, som ej är av brottmåls egenskap	» 1: 25
dock må denna lösen icke uppbäras mera än en gång i varje sak, ändå att handlingar flera gånger kommu- niceras eller utlämnas till påminnelser.	
» innefattande huvudsakligt beslut, tecknad å företedd handling	kronor 3: —
Stämning, offentlig	» 2: 25
» annan, evad den avser en eller flera personer	» 1: 50

- Rådhusrätten i Sala. Rådhusrätten i Sala föreslår:
att lösen för utgående expeditioner (protokolls- och domboksutdrag) bestämmes till
för första arket	kronor 3: —
för vart av de följande	» 2: —
att lösen för även andra och följande utdragen av fastighetsboken höjes till	» 1: —
- att även lösen för diariebevis, gravationsbevis och vederhäftighetsbevis höjes,
och att jämväl kronan må förpliktas att i likhet med enskilda parter lösa expeditioner, som till kronan utskrivs.
- Rådhusrätten i Skara. Rådhusrätten i Skara anser, att det ej kan med fog bestridas, att en höjning av minst 50 procent av de i gällande förordning stadgade lösenbelopp är av behov och billighet högeligen påkallad.
- Rådhusrätten i Strömstad. Rådhusrätten i Strömstad uttalar såsom allmänt omdöme, att nu gällande lösenbelopp bör höjas med minst 50 procent.
Särskilt föreslås, att lösen skall utgå:
för protokoll »annat», åtminstone för de tre första arken,
per ark
 kronor 3: — || möjligen med någon jämkning för de följande, för gravationsbevis minst | » 5: — |

Rådhusrätten i Sundsvall. Rådhusrätten i Sundsvall framhåller såsom sitt önskemål följande taxa i nedannämnda fall:
protokoll, som på eller utan begäran utskrivs till part, ävensom för utslag med eller utan rubrik:

första arket	kronor 3: — à 4: —
andra arket	kronor 2: —
vart av de övriga	» 1: 75

avskrift samt för protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning höjes med 100 procent
diariebevis
 kronor 1: — |

gravationsbevis rörande fast egendom, »ang. gård och tomt etc.» 50 öre per år för varje tomtnummer t. o. m. 3; 30 öre för vart av 4—6 numren och 20 öre för vart nummer däröver, samt för annan jord t. o. m. 3 hektar 50 öre, med ökning av 20 öre för varje överskjutande hektar eller del därav. Såsom en följd därav torde såsom högsta avgift för sådant bevis böra bestämmas 30—40 kronor,

- gravationsbevis rörande förlagsinteckningar, helst kronor 5: —
 vederhäftighetsbevis: avgiften ifrågasättes böra rättas efter det belopp,
 för vilket bevis begäres;
- inregistrering av bouppteckning: höjning motiverad av penningvär-
 dets fall och skulle kunna verkställas på det sätt, att de särskilda
 satserna 20, 15 och 5 öre höjdes till exempelvis 25, 15 och 10
 öre, eller så att avgränsningarna av behållningen höjdes exempelvis
 till 25,000 resp. 50,000 kronor, eller kunna måhända båda ut-
 vägarna anlitas.
- Under alla förhållanden synes bestämmelsen, att lösen ej får överstiga
 150 kronor, böra bortfalla eller modifieras;
- lagfartsbevis: lösen höjes t. ex. till kronor 35: — à 40: —
 För övrigt omotiverat att bestämma lägre lösen vid vissa fång;
- bevis över avlagd borgenärsed i konkursmål: torde sällan meddelas
 annorledes än genom protokollsutdrag. Intet skäl synes föreligga
 att sätta lösen för ett sådant utdrag till lägre belopp än för andra
 protokollsutskrifter;
- »bevis å företedd handling», minst kronor 1: 50
 särskilt utfärdat bevis, minst » 2: —
- utdrag av fastighetsbok bör höjas med exempelvis 50 procent;
- kallelsebrev i konkurs med flere mål: lika med utdrag av fastighets-
 boken;
- pass för resa till utrikes ort: lösen för översättning m. m. otillräcklig,
 varjämte erinras, att i lösen för passet ingår ersättning för pass-
 boken, som för närvarande betingar ett pris av 35 öre;
- notarialprotest bör beläggas med samma lösen som utdrag av proto-
 koll, med tillägg i förekommande fall av avgift för besök, vilken
 avgift bör höjas till 2 kronor samt resekostnad enligt 4:de klassen
 i resereglementet;
- kommunikationsresolution: lika med stämning. Ifrågasättas kan, om
 den nuvarande bestämmelsen, att sådan lösen skall utgå endast en
 gång, bör bibehållas;
- salubrev å utmättningsvis såld fast egendom bör beläggas med
 samma lösen som för protokollsutdrag;
- stämning, såväl offentlig som annan kronor 2: —
 vidimation, ej under » 0: 50
- friskilling: befrielse från denna avgift vid lagfart på grund av testa-
 mente synes stå i föga god överensstämmelse med tariffens be-
 stämmelse om lösen för lagfartsbevis, där testamente uppräknas
 bland de fång, som draga den högre lösen.

De i § 13 angivna undantagen från den kronan medgivna befrielsen från lösen synes med allt fog böra utsträckas att gälla ej blott järnvägs- och vattenfallsstyrelserna utan alla statens affärsdrivande och kapitalförvaltande verk, alltså först och främst post- och telegrafverken (inklusive telefonväsendet) samt vidare domänstyrelsen, pensionsstyrelsen och måhända även andra dylika verk.

Den i § 13 meddelade bestämmelsen om befrielse för utländsk domstol från lösen för expedition i mål och ärenden, som handläggas enligt lagen om handräckning åt sådan domstol, synes obillig (se motiverna).

Rådhusrätten i Södertälje. Rådhusrätten i Södertälje föreslår följande ändrade lösenbelopp: avskrift med vidimation:

första arket	kronor	1: 50
vart av de övriga	»	1: 25
Bevis:		
» diarie-	»	1: —
» vederhäftighets- om beviset afser <i>en</i> person	»	2: —
om beviset avser <i>flera</i> personer: för den förste	»	2: —
för en var av de övriga	»	1: —
kallelsebrev i konkurs-, boskillnads- och årsstämmnings- mål (med hänsyn till den föreslagna nya konkurs- lagstiftningen)	»	1: —
protokoll över besiktning m. m.: lika med avskrift; protokoll, »annat»:		
första arket	»	3: —
för vart av de följande	»	1: 50
resolution, kommunikations- eller remiss-	»	1: —
utslag med rubrik: lika med protokoll, annat;		
vidimation »av annan tjänsteman»: lika med vidimation av notarius publicus.		

Rådhusrätten i Sölvesborg. Rådhusrätten i Sölvesborg fäster uppmärksamhet å, huruvida icke i sammanhang med förslag om revision av lösenbeloppen skulle kunna väckas fråga om lämplig, fastigheternas antal avseende inskränkning i persons rätt att fordra utfärdande av gravationsbevis (se motiverna).

Rådhusrätten i Varberg. Rådhusrätten i Varberg hemställer, att lösen för domboks- och protokollsutdrag höjes beträffande andra och följande ark.

Rådhusrätten i Västerås erinrar, att för ett synnerligen stort antal expeditioner, särskilt beträffande de flesta brottmål och uppgifter angående dylika samt beträffande de uppgifter och utredningar, som det åligger rådhusrättens ledamöter att i deras egenskap av ledamöter jämväl i stadens magistrat avgiva och vilka ofta kräva synnerligt arbete, icke några som helst lösenbelopp erhållas.

Rådhusrätten
i Västerås.

Rådhusrätten anser, att billigheten fordrar en högst väsentlig ökning i gällande lösen, särskilt beträffande de fall, angående vilka är bestämt att lösen skall utgå efter antal ark.

Med hänvisning till nuvarande proportion i avseende å lösen mellan underdomstolarna på landet och i stad, anser rådhusrätten, att samma proportion vid en höjning av lösen är lämplig.

Rådhusrätten i Ystad anser den principen böra tillämpas, att för varje expedition, för vars utskrivande expeditionshavare är nödsakad att anlita främmande arbetskraft, nu gällande lösenbelopp höjas.

Rådhusrätten
i Ystad.

I vad mån detta bör ske överlämnar rådhusrätten till styrelsen för stadsdomarföreningen att framställa förslag.

Rådhusrätten i Örnsköldsvik anser en lösenhöjning av i medeltal 50 proc. vara skälig och rättvis, samt föreslår i övrigt särskilt följande ändrade lösenbelopp:

Rådhusrätten
i Örnsköldsvik.

diariebevis och depositionsbevis	kronor 1: —
kommunikationsresolution	» 1: 50
vidimation: höjning med 100 proc.;	
avgiften för översättning från ett språk till ett annat jämt intyg om översättningens riktighet, för varje ark	» 10: —

Härjämte anser rådhusrätten, att särskild ersättning bör för ökat arbete och tidsspillan beredas rättens ledamöter vid sjöförklaring, som på sökandens begäran utsättes till upptagande å annan än ordinarie rättegångsdag, och föreslår

åt rättens ordförande	25 kronor,
åt var ledamot	10—15 kronor.

Rådhusrätten i Östersund föreslår en ökning i nu utgående avgiftsbelopp med 50 proc.

Rådhusrätten
i Östersund.

Särskilt anses, att i fråga om avskrifter och protokoll afgifterna för varje ark böra bestämmas till lika belopp, ävensom att åtskilliga expeditioner, som icke erfordra betydligare skrivhjälp eller skrivma-

terialier, ändock, med hänsyn till det ansvar, besvär och arbete, varmed de äro förenade, böra betinga högre lösen, såsom gravationsbevis, diariebevis, vederhäftighetsbevis, myndighetsbevis, lagakraftbevis samt en del andra förekommande bevis, dels sådana, som tecknas å företedd handling, dels sådana, som särskilt utfärdas.

Rådhusrätten
i Norrköping.

Rådhusrätten i Norrköping föreslår följande:

Avskrift, annan, med vidimation:

första arket	kronor	1: 50
varje följande	»	1: —

Bevis:

» diarie-	»	1: —
» över ingivande av handling	»	1: —

gravationsbevis:

1) förlagsinteckning	»	4: —
----------------------------	---	------

2) inteckning i fast egendom i stad:

A. Omfattande de sista tio åren och i övrigt grundade på fastighetsbok:

a) för <i>en</i> tomt	kronor	4: 50
» varje däröver till och med tre	»	3: 75
» » från och med fyra till och med sex	»	2: 50
» » däröver	»	1: 25
b) » jord till och med tre hektar	»	4: 50
» överskjutande hektar eller del därav	»	1: 25
högsta lösen	»	30: —

B. omfattande de sista tio åren eller del därav, för varje år beviset omfattar:

a) för <i>en</i> tomt	»	0: 40
» varje däröver till och med tre	»	0: 30
» » från och med fyra till och med sex	»	0: 20
» » däröver	»	0: 10
b) » jord till och med tre hektar	»	0: 40
» överskjutande hektar eller del därav	»	0: 10
högsta lösen	»	25: —
lägsta	»	3: —

Om gravationernas antal överstiger 20, ökas totallösen med 1 kr. för varje påbörjat 20-tal.

äganderättsbevis, omfattande tid efter $\frac{1}{1}$ 1876 eller det år, från vilket fastighetsbok införts

kronor 2: —

avser beviset även tid före uppläggandet av fastighetsbok, ytterligare för varje år	kronor	0: 40	
I övrigt samma grunder som förut;			
lagfarts-:			
I stad			
angående annat fång än köp, byte, gåva och testamente	»	2: —	
» annat » bevis, som särskilt utfärdas	»	2: —	
Kallelse å okända borgenärer enligt aktiebolagslagen	»	2: —	
Protest, notarialprotokoll, lika som förut:			
ersättning för besök			Dessutom vid längre resa än 2 kilometer 50 öre för varje påbörjad kilometer för förrättningsman och 25 öre för vittne.
a) då resa ej erfordras	kronor	1: 50	
b) » » erfordras			
skjutsersättning som förut och dessutom förrättningsman	»	2: —	
vittne	»	1: —	
Protokoll, utdrag av dombok och dylikt:			
1 ark	kronor	2: 50	
2 »	»	1: 50	
3 och följande, varje	»	1: —	
Resolution, kommunikations-	»	1: —	
» innefattande huvudsakligt beslut	»	2: 50	
Salubrev, å utmättningsvis såld fastighet	»	2: 50	
Stämning:			
offentlig	»	2: —	
annan	»	1: 50	
Vidimation: av notarius publicus:			
första arket	»	1: —	
varje följande	»	0: 50	
av annan tjänsteman än notarius publicus:			
första arket	»	0: 50	
varje följande	»	0: 50	
Översättning med vidimation:			
varje ark	»	6: —	

B. Motivering.

- Såsom motiv har huvudsakligen anförts:
- att* under den tid, som förflutit efter tillkomsten av lösenförordningen, penningvärdet synnerligen väsentligt nedgått;
 - att* i samband därmed kostnaden för utskrift av expeditioner avsevärt ökats (ökningen angiven ända till 100 procent och därutöver);
 - att* i följd härav den behållna inkomsten av lösen till belopp och värde betydligt minskats och under nu rådande förhållanden långt ifrån motsvarade vad vid lösenförordningens tillkomst avsetts;
 - att* lösenbeloppen icke blott vore avsedda till bestridande av de med tjänsten förenade utgifter, utan utgjorde en väsentlig del av tjänstinhavarens löneförmåner, ibland den huvudsakliga avlöningen;
 - att* den minskade löneinkomsten fördenskull inverkade synnerligen ogynnsamt å tjänstinhavarnas ekonomiska ställning,
 - samt att* ett mycket stort antal expeditioner skulle utskrivas utan rätt till lösen, såsom protokoll till häktade, åklagare och i underställningsmål till hovrätt, expeditioner till kronan i de flesta fall, åt fattige, till myndigheter m. m., och att antalet sådana expeditioner under de senare åren ökats i avsevärd mån, varjämte erinrats om de synnerligen ökade kostnaderna för utskrivning av renovation.

Därutöver har särskild motivering anförts av

Rådhusrätten i Alingsås:

Rådhusrätten framhåller, att penningvärdet år 1883 var dubbelt emot nu, samt yttrar vidare:

Priset å skrivmaterial och avlöningar till skrivbiträden har stigit i oerhörd grad, och det har gått så långt, att ej sällan ren förlust uppstår på en del expeditioner tack vare den ringa lösen. Vad detta betyder för ordförandena i de smärre städernas rådhusrätter, som själva få bekosta skrivmaterialier och avlöna biträden och vilkas huvudinkomst i allmänhet skall utgöra de med tjänsten förenade sportler, är lätt att inse. En betydande känning därav har man ej minst i dessa dyrtider, och ändring i gällande lösenbestämmelser måste ske snart, därest ej alltför olidliga förhållanden skola inträda. Någon ersättning i form av löneförbättringar vilja kommunerna icke heller höra talas om.

Rådhusrätten i Gränna:

I Gränna äro de fasta inkomsterna för borgmästaren, som tillika är expeditionshavande, jämförelsevis obetydliga, och han är därför i väsentlig mån beroende av sportler.

Vidare erinras, att den förra lösenförordningen hade en giltighetstid av endast 28 år emot den nuvarande 35. För att lösenbeloppen skola någorlunda motsvara tidsförhållandena har rådhusrätten avgivit sitt förslag.

Rådhusrätten i Göteborg:

Rådhusrätten erinrar beträffande s. k. gratisexpeditioner, att prästerskapet ofta för erhållande av gratisprotokoll utfärdar erforderliga bevis åt vem som begär sådant och uppger att han är fattig, utan att någon undersökning företages.

I fråga om borttagande av gratisexpeditioner samt föreslagen skyldighet för stat och kommun att förskjuta lösen framhålles, att bestämelse i sådan riktning finnes i det år 1916 av särskilda kommitterade upprättade utkast till lag om kostnadsfri rättegång.

Vidare framhålles, att åt kärke, sökande m. fl. protokoll alltid måste utskrivas utan att desamma bleve lösta eller för dem lösen kunde uttagas,

samt att enbart penningvärdets fall väl motiverade en avsevärd förhöjning i lösen för de flesta bevis, varjämte, i fråga om vidimationsbevis, erinras om den tidsutdräkt och det besvär, som erfordras för kollationering och rättelse av dåligt gjorda avskrifter.

Rådhusrätten i Halmstad:

Om ock lösen vid tiden för förordningens tillkomst varit skälig, måste den nu i stort sett anses för låg. Detta gör sig mer än för andra expeditionshavande kännbart för stadsdomarna, vilkas avlöning till mycket stor utsträckning utgår just i expeditionslösen. Huru levnadskostnaderna från år 1883 stegrats, torde ej behöva påpekas.

Därjämte anföres ett exempel å kostnad för utskrift av gratisexpeditioner.

Rådhusrätten i Karlstad:

Orsaken till den fortgående ökningen i omkostnaderna för utskrift av expeditioner måste givetvis sökas i ökningen av levnadsstandarden för

dem, som äro sysselsatta med dylik skrivning och hänvisade att därmed skaffa sig livsuppehälle. Med penningvärdets fall måste de anspråk, som från renskrivarna framställts och med all säkerhet komme att framställas om ökad ersättning för arbetet, vara i ganska stor omfattning berättigade och måste, i den mån så vore möjligt, av vederbörande tjänstinnehavare tillnöttesgås. Det vore obilligt, att under sådana förhållanden tjänstinnehavaren, som ju har berättigade anspråk att bibehållas vid sin levnadsstandard och själv röner lika inverkan av penningvalutans försämring, ej erhöle skäligen ersättning för den ökning av ifrågavarande kostnad, som kunde antagas hava uppkommit; och denna ersättning borde bestämmas så att ej under den närmaste framtiden en förändring på grund av samma missförhållanden, som nu anmärkts, behöfde ånyo vidtagas.

Slutligen erinras, att, om vid första påseendet den av rådhusrätten föreslagna höjning i lösen skulle tyckas innebära en nog så stor ökning i den utgift, som de rättssökande hava att vidkännas, penningvärdets fall för allmänhetens del skulle verka så, att merutgiften i verkligheten icke bleve så betungande.

Rådhusrätten i Malmö:

Rådhusrätten betonar, att lösen icke blott är avsedd till bestridande av de med ämbete eller tjänst förenade utgifter utan även utgör en för många rätt avsevärd lönefyllnad och för somliga den huvudsakliga avlöningen.

Vidare erinras, att då lagfart meddelas å annat fång än köp, byte, gåva eller testamente, utgör lösen för *lagfartsbevis* endast en krona. Alltså, om en person ärver en fastighet med ett taxeringsvärde av 100,000 kronor, erlægges i lösen för lagfartsbevis en krona. Men, hade fånget varit köp, skulle lösen hava uppgått till 22 kronor. Fördenskull vore det billigt och rättvist, att i det fall, som här åsyftas, lösen ej blott till grundbeloppet något höjdes, men även sattes i förhållande till fastighetens värde, såsom skett i fråga om köp och därmed likställda fång.

Vad gravationsbevis angår, kunde lösen anses tillräcklig, då beviset omfattar två eller flera fastigheter, i synnerhet som dessa, såsom väl i allmänhet är fallet, äro gemensamt intecknade. Men lösen för gravationsbevis, som omfattar endast en fastighet, torde böra höjas dels på grund av fördyrade utskriftskostnader och dels med hänsyn till det ansvarsfulla arbetet.

Lösen för diariebevis och vidimationsbevis vore oskäligt låg.

Såsom särskilt skäl för lösenförhöjning åberopas skyldigheten att ut-

färda gratisexpeditioner enligt §§ 13 och 14 i förordningen samt renovationsskyldigheten. I alla dessa fall, särskilt för gratisutskrivning av långa rannsaktionsprotokoll åt häktade, borde det ej anses obilligt om kompensation erhöles genom förhöjd lösen å andra expeditioner.

Rådhusrätten i Nyköping:

Rådhusrätten anser enbart penningvärdets fall under de gångna 35 åren motivera en allmän lösenförhöjning av betydligt mera än 50 procent.

Rådhusrätten i Sala:

Rådhusrätten omnämner de låga kontanta lönerna, för borgmästaren 2,200 kronor och för den litterate rådmannen 1,000 kronor, samt framhåller, att desse, med penningvärdets fall och de stegrade utskriftskostnaderna, icke kunna påräkna det överskott i eller inkomst av lösen, som vid lönestatens upprättande beräknats.

Genom den av rådhusrätten föreslagna höjningen skulle borgmästarens inkomster för år 1916 hava ökats med 431 kronor.

Rådhusrätten i Skara:

Rådhusrätten framhåller, att expeditionslösen utgör en stor eller till och med större delen av stadsdomarnas avlöning. Under de gångna 35 åren från förordningens tillkomst hava även levnadskostnaderna stigit med mera än 50 procent.

Rådhusrätten i Sundsvall:

Behovet av en revision har länge gjort sig kännbart, särskilt för rådhusrättens och magistratens ledamöter, vilkas lönestater uppgöras med noggrant iakttagande av den inkomstkälla, rätten till expeditionslösen innebär. Dessa lönestater, å vilka i regel skall sökas fastställelse, äga i följd härav större oföränderlighet än andra stadstjänstemäns, varav följer en nivellering av stadstjänstemännens löneförmåner, som kan medföra en mindre god rekrytering av de viktiga befattningarna inom rådhusrätten och magistraten.

I främsta rummet bör lösen höjas för utskrifter av protokoll och utslag, vilka äro det övervägande antalet expeditioner.

Beträffande lösenfriheten för kronan framhålles ett domänstyrelsen

berörande exempel, varjämte erinras, att nämnda lösenfrihet i de flesta fall icke länder till förmån för kronan utan för enskilda personer, vilka antingen skulle dömas ersätta kostnaden eller av kronan påföras densamma i räkning, därest lösen utginge. Knappast i andra fall, än då kronan väcker en obehörig rättegång eller motsätter sig ett befogat anspråk, skulle kostnaden slutligen drabba kronan.

I fråga om lösenfrihet för utländsk domstol i mål och ärenden, som enligt lagen om handräckning handläggas åt sådan domstol, framhålles, att detta likaledes är en förmån för en processande, i de flesta fall utländsk part, som för övrigt ställt säkerhet för den med handräckningen förenade kostnaden. Bestämmelsen torde ock icke kunna motiveras med annat än internationell kutym, och därom voro intet att säga, därest staten droge kostnaden för protokollslösen på samma sätt som andra i lag omförmälta kostnader. Det vore så mycket obilligare att fränkänna den svenska domstolen rätt till lösen, som domstolens åligganden i dessa fall sträcka sig långt över dem, som eljest vila å densamma. Och det är stadsdomstolarna, till vilkas avlönande staten endast i ringa mån bidrager, som nästan uteslutande drabbas av bestämmelsen.

Rådhusrätten i Södertälje:

Rådhusrätten erinrar, att den rådhusrätterna tillkommande lösen givetvis varit avsedd ej endast att lämna fullt vederlag för omkostnader med renskrivning m. m., utan även att lämna något tillskott till vederbörande tjänstemans ofta knappa avlöning. Såsom förhållandena nu utvecklats sig, ställer det sig för vissa tjänstemän vid rådhusrätterna, särskilt de som hava till åliggande uppsättande och utskrift av domboken, så, att den lösen, som utgår, icke täcker omkostnaderna för utskriften. Särskilt anmärkes, att i många fall, såsom vid utskrifter åt häktade eller medellösa personer, ingen lösen förekommer samt att avskrift av dombok och protokoll i och för renovation föranleder ej obetydliga utgifter.

Rådhusrätten i Sölvesborg:

har lämnat exempel å en synnerligen vidsträckt fordran på utskrivande av gemensamt gravationsbevis å olika fastigheter.

Rådhusrätten i Varberg:

Att det i fråga om lösen för domboks- och protokollsutdrag vore

uppenbart, att, därest skrivbiträde användes för uppsättning, utskrift och renovation, behållningen för expeditionshavanden bleve så gott som ingen.

Rådhusrätten i Västerås:

Rådhusrätten framhåller, att med den lösen, som är bestämd för underdomstolar i stad, i de flesta fall dubbel mot vad som för underdomstolar på landet äger rum, samma lösen i regel lämnar något överskott utöver renskrivningskostnaden, även där ytterligare utskrift för renovation skall äga rum. Men givet vore dock, att, med den år ifrån år minskade skillnaden emellan kostnaden för utskriften och själva lösenbeloppet, vederbörande expeditionshavandes behållning av lösen kommit att i lika mån minskas. Och, då vid bestämmande av nu utgående löner för ledamöterna i rådhusrätten hänsyn tagits till de sportler (behållna lösenbelopp), som åtfölja tjänsten, följde därav, att, genom denna minskning i behållen lösen, tjänstnehavarnes löneförmåner komme att utgå med mindre belopp än vid reglerande av lönerna beräknats, vilket med penningvärdets fall för dem verkat ännu ogynnsammare.

Hänsyn borde tagas till nu rådande förhållanden och därtill att underdomare i stad avlönas uteslutande av städerna själva.

Rådhusrätten i Ystad:

Rådhusrätten framhåller, att en revision är av nöden, särskilt i de fall, där, såsom förhållandet vore med den ena av rådmanstjänsterna i Ystad, den vederbörande tillkommande expeditionslösen utgör den huvudsakliga avlöningen.

Rådhusrätten i Örnsköldsvik:

Rådhusrätten erinrar, att stadsdomstolarnas ledamöter äro i väsentlig mån för sin utkomst hänvisade till den inkomst, som genom lösenavgifter kan beredas dem, samt att levnadskostnaderna i städerna, i vilka dessa ledamöter äro nödsakade att hava sin bostad, i ofantlig grad ökats på senare tid.

Rådhusrätten i Östersund:

Rådhusrätten anser, att, då under tiden från år 1883 ersättning till skrivbiträden och omkostnader för skrivmaterialier nära nog fördubblats,

samt priser å livsförnödenheter jämväl under tiden i avsevärd grad höjts, det syntes på goda skäl kunna påyrkas, att en ökning i expeditiionsavgifterna vidtoges. Därest avgifterna skulle beräknas komma att motsvara förhållandena vid lösenförordningens utfärdande, torde en betydande förhöjning böra föreslås. Den föreslagna vore i allt fall fullt skälig.

Rådhusrätten i Norrköping:

Penningvärdets fall, antagligen ej understigande femtio procent, syntes i och för sig motivera en allmän höjning i proportion därtill. Den fördyrade utskriften, i huvudsak till sådana expeditioner som protokoll, avskrifter, lagfartsbevis, gravationsbevis och översättningar, motiverade för dessa expeditioner en kraftigare stegring av avgifterna.

Utfärdande av de med stort ansvar förenade gravationsbevisen medförde i många fall mycket arbete och besvär, och i städer med stora industriella fastigheter hade yppats tendens till ökning av antal gravationer i sådana fastigheter, vilka gravationer understundom uppginge till hundratals. Med hänsyn härtill ifrågasattes för gravationsbevis en särskild tilläggslösen, bestämd efter gravationernas antal.

Ifråga om ersättning för besök vid protest, då resa ej erfordrades, erinrades, att, även med en förhöjning från en krona till kr. 1:50, denna ersättning i många fall bleve mycket ringa i städer med stora planlagda områden. Även den ersättning av 2 kronor, som utgår då resa erfordras för besöket, vore i städer med stor utsträckning över inkorporeerad landsbygd understundom oskäligt låg. En protest begärd i sista stund — vilket vore regel — måste genast verkställas trots dåligt väder och väglag. För dylik förrättning borde ersättningen utgå efter använd tid, till exempel med en grundavgift för viss väglängd och däröver för varje kilometer en tilläggsavgift.

En del lönesatser i förordningen vore så låga att de, ehuru de expeditioner, för vilka de utginge, krävde ringa arbete, borde kunna höjas. Dit hörde diariebevis, kommunikationsresolutioner, andra resolutioner, kallelser å okända borgenärer och stämningar. Utom penningvärdets fall kunde därför såsom ytterligare skäl anföras, att samtliga dessa expeditioner, utom diariebevis, betecknade inledande av ett processuellt förfarande. Avgiften för vidimation av annan tjänsteman än notarius publicus vore oskäligt låg.

Av redan anförda skäl torde jämväl äganderättsbevis, lagfartsbevis, protokoll och avskrifter, salubrev samt »annat bevis» böra beläggas med förhöjd lösen.

Stockholms rådhusrätt:

Syftet med lösensystemet är ju å ena sidan att bidra till de lösenberättigade tjänstemännens avlöning och å den andra att genom de kostnader, det tillskyndar tvistande parter, lägga någon hämsko på processlystnaden. Systemets effektivitet i båda avseendena har genom penningvärdets fall avsevärt minskats och synes böra på ett lämpligt sätt återställas.

Ses ifrågavarande sak särskilt ur Stockholms rådhusrätts synpunkt, skulle utan tvivel den ökning av assessorernas inkomster, som bleve en följd av de ifrågasatta höjningarna av lösenbeloppet, åtminstone i viss mån lindra de rekryteringssvårigheter, mot vilka rådhusrätten sedan lång tid tillbaka haft att kämpa och till vilka impulsen gavs genom 1897 års ändring av konkurslagen därhän, att uppdrag att vara rättens ombudsman i konkurser ej fick, såsom dittills varit brukligt, lämnas åt ledamot av rådhusrätten. Följden av denna lagändring blev en högst betydande sänkning av stadsnotariernas (den dåvarande benämningen på assessorerna) inkomster, en omständighet, som gjorde det för unga jurister mindre lockande än förut att söka anställning i verket. Visserligen hava de från stadens kassa utgående lönerna med hänsyn till penningvärdets successiva sjunkande vid flera tillfällen höjts för såväl assessorerna som för andra vid rådhusrätten anställda ämbets- och tjänstemän, men dessa höjningar kunna ingalunda — och allra minst i närvarande ögonblick — sägas hava hållit jämna steg med prisstegringen på alla förnödenheter och penningvärdets fall. Genomförandet av den tillfälliga eller stadigvarande löne-reglering inom verket, som därför såväl ur rekryteringssynpunkt som eljest för närvarande är önskvärd, skulle, om de lösenberättigade tjänstemännens inkomster ökades genom höjning av lösenbeloppen, med all säkerhet för de övriga, vilkas avlöning helt och hållet utgår av stadens kassa, väsentligen underlättas.

På nu anförda grunder och då vad här anförts rörande avlöningsförhållandena inom rådhusrätten i det väsentliga äger tillämpning i fråga om många andra ämbets- och tjänstemäns avlöning, finner rådhusrätten sig böra tillstyrka, att åtgärder i syfte att åvägabringa höjning av nu stadgade lösenbelopp av justitieombudsmannen vidtagas, och finner rådhusrätten på de av assessorerna anförda skäl de av dem föreslagna höjningar av lösenbeloppen väl avvägda och skäliga, helst desamma skulle sätta de lösenberättigade tjänstemännen i tillfälle att utan för stor tunga för dem själva tillmötesgå de anspråk på högre ersättning för sitt arbete, för vilka skrivbiträdena kunna äga fog.

Rådhusrätten begagnar^{er} tillfället att fästa justitieombudsmannens upp-

märksamhet på ett annat med förevarande fråga i samband stående förhållande, vari ändring synes rådhusrätten påkallad. Statens verksamhet i ekonomiskt syfte har under senare tider allt mer och mer ökats, och de rättegångar, som av denna statsverksamhet föranledas och vilka i allt väsentligt likna dem, där båda parterna äro enskilda affärsdrivande personer eller inrättningar, hava blivit allt talrikare. Dessa rättegångar avse ofta betydande värden och äro ej sällan av beskaffenhet att föranleda vidlyftiga protokoll. Den frihet från skyldighet att erlægga expeditionslösen, som i allmänhet av staten åtnjutes, har därför blivit alltmer betungande för de tjänstemän, som hava att bekosta utskrivning av expeditioner i dylika mål. Det synes därför rådhusrätten billigt, att den i mom. 2 av § 13 i lösenförordningen stadgade skyldighet för kronan att i vissa undantagsfall erlægga expeditionslösen utsträcker att gälla åtminstone alla mål, som härflyta ur sådan statens verksamhet, som är med enskild affärsverksamhet jämförlig. Det synes ock kunna ifrågasättas, om icke skyldighet att erlægga lösen för önskade expeditioner borde åligga allmän åklagare i de mål, i vilka han såsom berättigad till andel i böter eller beslagttaget gods har ett privatekonomiskt intresse.

Vid Stockholms rådhusrätts yttrande var fogat ett av åtskilliga vid rådhusrätten anställda civil- och kriminalassessorer i frågan avgivet yttrande av följande lydelse:

»Den ändring av nuvarande lösenbelopp, som avses i justitieombudsmannens skrivelse, synes oss, såvitt angår från rådhusrätten utgående expeditioner, i främsta rummet böra ifrågakomma beträffande lösen för utskrifter av protokoll. Den alltmer fördyrade renskrivningskostnaden har nämligen särskilt i fråga om dessa expeditioner efter hand medfört en icke obetydlig minskning i den ursprungliga behållningen på lösen. Enligt gjorda beräkningar torde denna minskning uppgå till närmare 10 %. Med hänsyn härtill och särskilt i betraktande av penningvärdets fall efter lösenförordningens tillkomst hava vi ansett, att lösen för rådhusrätts protokoll, som utgivas till parter, lämpligen bör utgå: första arket med 3 kronor, andra arket med 2 kronor samt vart och ett av de följande arken med 1 krona 25 öre, sålunda en förhöjning av nuvarande lösen med 1 krona för första arket och 50 öre för vart och ett av de följande. Detta skulle innebära en ökning av lösen med 50 % på vardera av de bägge första arken och $66\frac{2}{3}$ % på vart och ett av de följande. En förhållandevis större ökning av lösen på de senare arken har synt oss betingad av det större besvär, som är förenat med utskrift och kollationering av de längre expeditionerna. Å andra sidan torde den av oss föreslagna propor-

tionsvis större ökningen av lösen för de senare arken icke komma att för sportelinkomsterna spela samma roll som den ifrågasatta ökningen av lösen för första och andra arket, då en- och tvåarksexpeditionerna till antalet äro långt öfvervägande. Av de summariska beräkningar, som från olika avdelningar gjorts, torde också med visshet kunna antagas, att ökningen i sin helhet icke komme att överstiga 52 % av nuvarande protokollslösen, en ökning, som med hänsyn till ovan åberopade förhållanden icke lär kunna anses oskäligen.

Då lösen för protokoll, som utgivas till annan än part, liksom lösen för avskrifter på enahanda grunder jämväl torde böra höjas, har det synt oss lämpligt, att denna lösen bestämmes till 2 kronor för första arket, 1 krona för andra arket och 75 öre för vart och ett av de följande eller samma lösen som nu gäller för protokoll, som utgivas till parter.

Vad angår lösen för övriga från rådhusrätten utgående expeditioner, såsom stämmingsresolutioner, kallelsebrev, bevis av olika slag, vidimation m. fl. har väl även här penningvärdets fall verkat därhän, att den nuvarande lösen icke kan anses motsvara vad som vid författningens tillkomst avsetts. Då emellertid kostnaderna för dessa expeditioner i allmänhet äro lägre och besväret med deras utförande i regel relativt ringa, torde lösen för desamma även under nuvarande förhållanden knappast kunna betecknas såsom oskäligt låg, särskilt som expeditionernas antal i många fall efter hand ökats och denna ökning i viss mån kan sägas uppväga den genom penningvärdets fall inträdda minskningen i lösen. En allmän förhöjning av lösen för dessa expeditioner har därför synt oss icke lämpligen böra ifrågasättas. Endast i ett par enstaka fall hava vi funnit den nu gällande lösen icke stå i rimligt förhållande till besväret med och kostnaderna för expeditionernas utfärdande. Detta gäller först och främst diariebevisen, för vilka enligt vår åsikt lösen bör utgå med åtminstone 1 krona eller samma belopp, som gäller för bevis, tecknat å företedd handling. Det andra fallet avser gravationsbevis angående inteckningar i fartyg. För dessa bevis utgår nu samma lösen som för »bevis annat» eller 1 krona 50 öre. De ifrågavarande bevisen synas oss, särskilt med hänsyn till det med deras utfärdande förenade ansvar, böra jämföras med gravationsbevis rörande förlagsinteckningar, för vilka bevis lösen nu är 3 kronor.»

Utöver de nu återgivna yttrandena hava jämväl åtskilliga andra inkommit från rådhusrätter, och bifogas samtliga dessa yttranden handlingarna i ärendet.

Styrelsen för föreningen Sveriges stadsdomare har, med överlämnande

av de yttranden, som till styrelsen inkommit från en del rådhusrätter, avgivit följande utlåtande:

»I cirkulärskrivelsen av den 29 januari 1917 i ämnet har justitieombudsmannen såsom huvudsakliga skäl för en revision av de i gällande kungl. förordning angående expeditionslösen bestända lösenbelopp framhållit penningvärdets fall under tiden efter förordningens tillkomst samt de under samma tid i hög grad stegrade kostnaderna för utskrift av expeditioner. Bägge dessa omständigheter i förening utgöra också enligt styrelsens uppfattning fullt grundad anledning att underkasta lösenbestämmelserna en genomgående revision. Den granskning, som i sådant syfte underkastats förordningen från styrelsens sida, har emellertid huvudsakligen gällt endast de expeditioner, vilka härleda sig från rådhusrätts, magistrats eller till dem hörande tjänstemäns verksamhet.

Med hänsyn till penningvärdets fall kan, såsom också från flera håll föreslagits, i första hand sättas i fråga, om icke lösenbeloppen borde överlag höjas med viss procent, som kunde anses motsvara nedgången i penningvärdet. Även om, principielt sett, vägande skäl kunna anföras för en sådan lösning av frågan, har styrelsen dock icke vid uppgörande av sitt förslag i ämnet helt ställt sig på denna ståndpunkt. Ändrade förhållanden i avseende å en del expeditioner efter lösenförordningens tillkomst har föranlett styrelsen att i dessa delar för varje särskilt fall taga under överbägande, om och i vad mån en ökning av lösen kan vara av förhållandena påkallad. Så har exempelvis beträffande lagfartsbevis, då fråga är om lagfart på grund av köp, byte, gåva eller testamente, den på de flesta håll inträdda stegringen av fastighetsvärdet verkat därhän, att den för sådana bevis stadgade lösen jämväl under nuvarande förhållanden torde kunna i stort sett anses motsvara vad vid stadgandets tillkomst avsetts. Även har styrelsen i en del fall, där behovet av en lösenförhöjning möjligen icke kan anses vara i lika hög grad framträdande som i övriga fall, icke föreslagit sådan höjning, utan velat lämna frågan därom öppen. Styrelsen har alltså i sitt förslag upptagit allenast den nödvändigast ansedda lösenhöjningen.

Vid utarbetandet av sitt förslag till ändrade lösenbestämmelser har styrelsen framför allt haft till ögonmärke och ansett av största vikt, att lösen höjes för sådana expeditioner, vilkas utfärdande är förenat med särskilda kostnader. I främsta rummet kommer härvid i betraktande lösen för utskrift av protokoll. Den numera ofta till det dubbla eller mera förhöjda renskrivningskostnaden synes styrelsen böra hava till följd en icke oväsentlig ökning av ifrågakvarande lösen. Beträffande dessa expeditioner har styrelsen föreslagit en jämförelsevis stor höjning av lösen för

tredje och följande ark, och har detta synts styrelsen betingat därav, att kostnaden för utskrift ställer sig lika för alla ark.

Från en del rådhusrätter har såsom skal för en generell ökning av nuvarande expeditionslösen framhållits den omständigheten, att lösenberättigade tjänstemän i större omfattning än förut nödgats tillhandahålla expeditioner utan lösen och utan ens ersättning för de direkta och i många fall rätt betydande kostnader, utskrift av dylika expeditioner kan betinga. Styrelsen delar till fullo den uppfattningen, att de nuvarande bestämmelserna angående frihet i vissa fall från erläggande av expeditionslösen kunna i flera av dessa fall innebära en obillighet, men anser det anmärkta missförhållandet snarare böra föranleda en inskränkning av rätten till erhållande av fria expeditioner än en allmän ökning av expeditionslösen. En sådan inskränkning torde framför allt kunna utan olägenhet låta sig genomföras beträffande expeditioner till kronan i alla de mål, där kronan uppträder i sin egenskap av affärsdrivande verk. Skulle vid en blivande revision av lösenförordningen ytterligare lättnader i förevarande avseende kunna vinnas, vore detta enligt styrelsens åsikt högeligen önskvärt.

Vad slutligen angår det av advokaten Helge Richter i skrivelse till justitieombudsmannen väckta förslaget om införande i författningen av en bestämd tid för expediering av gravationsbevis, så riktar sig förslagsställarens anmärkningar mot förfarings sättet inom lantdomstolarna. Från stadsdomstolarnas sida torde i regel hinder ej möta att tillhandahålla gravationsbevis inom den av advokaten Richter föreslagna tidrymd.»

Vid detta yttrande var såsom bilaga fogad följande uppställning, däri styrelsen förklarar sig hava sammanfört de delar av lösenförordningen, vilka synts styrelsen böra i främsta rummet bliva föremål för revision, med angivande av de belopp, till vilka enligt styrelsens mening lösen i de särskilda fallen borde höjas.

	Nu gällande lösenbelopp		Styrelsens förslag till lösenbelopp	
	I. Avd.		I. Avd.	
	Kr.	öre	Kr.	öre
<i>Avskrift</i>				
<i>annan</i> , med vidimation, första arket	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
<i>Bevis</i> , som avser upplysning enligt diarium: <i>Diariubevis</i> över <i>ingivande av handling</i> , som icke antecknas i diarium, lika med <i>Diariubevis</i> .	—	50	1	—
<i>gravations-</i> ,				
rörande <i>förlagsinteckningar</i>	3	—	4	50
rörande <i>inteckningar i fartyg</i>	—	—	lika med förlagsinteck.	
rörande <i>inteckningar i fast egendom utom järnväg</i> a) omfattande de tio sista åren och beträffande inteckningar för nyttjanderätt — — — jäm- väl tiden därförinnan från början av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts: — — —				
<i>i stad</i> ; angående gård eller <i>obebyggd tomt</i> jämfte <i>sådan jord</i> , som — — — <i>intecknas</i> , då beviset avser endast ett tomtnummer samt däröver för varje tomtnummer:	3	75	4	50
till och med 3		3: 75		
över etc. lika.				
— — — — —				
angående <i>annan jord</i> om till och med 3 hektar	3	75	4	50
för varje hektar däröver 1: 25 etc. lika.				
b) omfattande de tio sista åren eller del av samma tidrymd: — — — — —				
<i>i stad</i> , för varje år beviset omfattar: angående <i>gård</i> eller <i>obebyggd tomt</i> — — intecknas, då beviset avser endast ett tomtnummer	—	30	—	50
samt däröver för varje tomtnummer: till och med 3		30 öre		
över 3 etc. lika.				

	Nu gällande lösenbelopp		Styrelsens förslag till lösenbelopp	
	I. Avd.		I. Avd.	
	Kr.	öre	Kr.	öre
<i>Bevis, gravations-</i>				
angående <i>annan jord</i> om till och med 3 hektar	—	30	—	50
för varje hektar däröver etc. lika.	—	—	—	—
och vare högsta lösen	2	—	3	—
<i>äganderätts-</i> , omfattande tiden efter ingången av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts	1	50	2	—
Avser beviset jämväl tid före upplägandet av fastighetsbok, beräknas ytterligare för varje helt eller påbörjat år, som beviset omfattar äganderättsbevis angående fastighet, som icke är i fastighetsbok införd, då beviset omfattar en tid av till och med 2 år	—	30	—	50
för varje helt eller påbörjat år däröver	1	50	2	—
<i>lagfarts-</i> — — — — —	—	30	—	50
av underdomstol <i>i stad</i> — — — — —				
b) då lagfart meddelats å <i>annat fång</i>	1	—	2	—
samt däröver för varje 1,000 kronor av fastighetens värde enligt nästföregående års bevillningstaxering	—	—	2	—
och må lösen ej överstiga	—	—	22	—
över avlagd <i>borgenärsed i konkursmål</i> , evad det meddelas genom protokollsutdrag eller annorledes	1	—	lika med protokoll	
<i>annat</i> , tecknat å företedd handling	1	—	1	50
då det särskilt utfärdas	1	50	2	—
<i>Fastighetsbok</i> , utdrag av, som tecknas å lagfartsbevis eller å utdrag av lagfarts- eller inteckningsprotokoll	1	—	1	50
Meddelas i ett och samma ärende utdrag från flera upplägg i fastighetsboken,				

	Nu gällande lösenbelopp		Styrelsens förslag till lösenbelopp	
	I. Avd.		I. Avd.	
	Kr.	öre	Kr.	öre
vare lösen för varje utdrag utöver det första	—	50	1	—
<i>Protest, notarial-</i> — — — — —				
därutöver om åtgärden sker utom ämbetsrummet:				
a) <i>i stad</i> — — — erfordras, för varje person som besökes	1	—	2	—
b) erfordras resa för verkställande av förrättning — — — för utmätning äro gällande.				
Dessutom, vid längre resa än 2 kilometer, för varje påbörjad kilometer:				
för förrättningsman	—	—	—	50
för vittne	—	—	—	25
<i>Protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning:</i>				
första arket	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
<i>annat:</i>				
som utgives till part, vilken utan särskild begäran är enligt denna förordning skyldig att lösa detsamma:				
första arket	2	—	3	—
andra »	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
som på begäran utgives till part, vilken eljest enligt denna förordning icke är skyldig att lösa detsamma:				
första arket	2	—	3	—
andra »	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
<i>Resolution, kommunikations- eller remiss-, i sak, som ej är av brottsmåls egenskap</i>	—	75	1	50

	Nu gällande lösenbelopp		Styrelsens förslag till lösenbelopp	
	I. Avd.		I. Avd.	
	Kr.	öre	Kr.	öre
dock må — — — till påminnelser.				
<i>Resolution</i> innefattande <i>huvudsakligt beslut</i> tecknat å förededd handling	2	—	3	—
<i>Salubrev</i> å utmätningvis såld fast egendom	2	—	3	—
<i>Stämning, offentlig</i>	1	50	2	—
<i>annan, evad den avser en eller flera personer</i>	1	—	1	50
<i>Tomträttsbok</i> , utdrag av, som tecknas å tomträttsbevis eller å utdrag av protokoll angående inskrivning av eller in-teckning i tomträtt	1	—	1	50
Meddelas i ett och samma ärende utdrag från flera upplägg i tomträttsboken, vare lösen för varje utdrag utöver det första	—	50	1	—
<i>Utslag med rubrik</i>				
som utgives till part, vilken utan särskild begäran är enligt denna förordning skyldig att lösa detsamma:				
första arket	2	—	3	—
andra »	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
som på begäran utgives till part, vilken eljest enligt denna förordning icke är skyldig lösa detsamma:				
första arket	2	—	3	—
andra »	1	—	2	—
varje av de övriga	—	75	1	50
<i>Vattenfallsrättsbok</i> , utdrag av, som tecknas å vattenfallsrättsbevis eller å utdrag av protokoll angående inskrivning av eller in-teckning i vattenfallsrätt	1	—	1	50
Meddelas i ett och samma ärende utdrag från flera upplägg i vattenfallsrättsboken, vare lösen för varje utdrag utöver det första	—	50	1	—
<i>Vidimation</i> av — — — — —				
av <i>annan tjänsteman</i> :				
varje ark	—	25	—	50
<i>Översättning</i> från ett språk till ett annat jämte intyg om översättningens riktighet, varje ark	5	—	10	—

Styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har i avgivet yttrande anført:

»I skrivelse den 28 sistlidne januari till rikets häradshövdingar samt styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar har justitieombudsmannen, med förmälan, att ifrågasättas kunde, huruvida icke de i gällande kungl. förordning angående expeditionslösen den 7 december 1883 bestämda lösenbelopp med hänsyn till nu rådande förhållanden tarvade revision, i och för eventuell framställning om ändring av berörda förordning lämnat såväl häradshövdingarna som nämnda styrelse tillfälle att i detta ärende till herr justitieombudsmannen inkomma med yttrande och därvid angiva, vilka ändringar av nu stadgade lösenbelopp borde ifrågakomma; varjämte herr justitieombudsmannen för häradshövdingarna framhållit såsom lämpligt, att de insände sina yttranden i frågan till styrelsen för nämnda förening. Med anledning härav har föreningsstyrelsen i skrivelse till föreningens ledamöter påpekat, att det måhända kunde bidraga till en fördelaktig lösning av den utav herr justitieombudsmannen väckta frågan, därest styrelsen i egenskap av föreningens förtroendemän gjorde en sammanfattning av ledamöternas förslag och önskningsar i ifrågavarande avseende samt överlämnade denna jämte styrelsens eget yttrande till herr justitieombudsmannen, i vilket hänseende styrelsen jämväl anmodat föreningsledamöterna att till styrelsen inkomma med det yttrande, vartill herr justitieombudsmannens cirkulär gäve anledning.

Härefter hava till styrelsen inkommit från 36 häradshövdingar yttranden, av vilka styrelsen vill till en början här göra en sammanfattning. I samtliga yttranden framställas mer eller mindre långt gående önskningsar och förslag beträffande ändringar i de uti andra avdelningen av gällande expeditionstaxa för underdomstolar på landet fastställda lösensatser, och grunda sig dessa förslag huvudsakligen på följande omständigheter. Häradshövdingarnas löneinkomster grunda sig till stor del på sportler, men den behållna delen av sportelinkomsten har till följd av förvaltningsomkostnadernas stegring och andra förhållanden år från år minskats. Ren-skrivning, däri inbegripen renovationskostnad, som 1883 betalades med 20 à 25 öre pr ark, får nu betalas med 50, 60 eller 75 öre pr ark och vid behov av extra hjälp till och med högre. Till de juridiskt bildade biträdena, som förut ofta sökte anställning utan anspråk på gottgörelse, men på vilka tillgången numera stundom är knapp, få häradshövdingarna flerstädes betala ett arvode, som kan anses avsevärt. I många domsagor måste häradshövdingen hyra kanslilokal, och då denna bör vara såväl rymlig som av anständig beskaffenhet, uppgår hyran till ej ringa belopp. Utgifterna för papper ävensom för blankettryck hava sedan 1883 i hög grad

stegrats, och flerstädes kräva de tätare tingsresorna större kostnad. Genom senare tillkomna lagstadganden har häradshövdingarna ålagts i vidsträckt mån skyldighet att i in-teckningsprotokoll och fastighetsböcker göra ofta vidlyftiga anteckningar angående exekutiva åtgärder, odlingslån m. m., vilka anteckningar medföra, jämte betydligt arbete och ansvar, betungande renovations-skyldighet men icke någon löseninkomst. Med den stegrade renskrivningskostnaden vålla allmän åklagares rätt till afgiftsfria expeditioner och kronans rätt att i talrika och vidlyftiga rättegångar, i syne-ärenden och jämväl i många andra fall erhålla expeditioner utan avgift numera häradshövdingarna betydliga kostnader. Med hänsyn till alla dessa förhållanden hava förvaltningskostnaderna sedan 1883 stigit betydligt inom samtliga domsagor, icke i någon under 50 % och i en del till och med 100 %, varemot tydligt är, att med det stadigt sjunkande penningvärdet häradshövdingarnas levnadskostnader i hög grad ökats. Emellertid hava de för underdomstolar på landet år 1883 fastställda lösensatser lämnats orörda utom på en eller annan enstaka punkt, där oväsentliga förändringar vidtagits. Nedsättningen i den häradshövdingarna tillkommande stämpelprovision har för många av dem medfört väsentlig minskning i inkomst. Det torde få anses vara av vikt, att staten har omsorg därom, att häradshövdingarnas ekonomiska ställning och i viss mån därav beroende sociala ställning ej äventyras, och alldeles utan betydelse är ej heller, att häradshövdingarna kunna, i den mån deras inkomster icke utsättas för vidare sjunkande, i högre grad tillgodose sina biträden, såväl de juridiska som skrivbiträdena.

Beträffande frågan *i vad mån* de nu gällande lösensatserna borde höjas, innefatta de till styrelsen inkomna yttranden åtskilliga mera allmänt formulerade förslag. Några häradshövdingar uttala endast, att en allmän höjning bör äga rum, några bestämma den höjning, som önskas, till 100 %. Två häradshövdingar anse rättvisa kräva, att alla lösensatser höjas i samma mån som efter 1883 penningvärdet fallit och expeditionskostnaderna ökats, eller med 50 %, varemot två häradshövdingar föreslå, att en lösenförhöjning bör ske sålunda, att de i expeditionstaxans *andra* avdelning avsedda expeditioner beläggas med den nu för *första* avdelningen gällande lösen, varvid den ene förslagsställaren framhåller, att någon höjning i lösen för lagfartsbevis, utgivet av häradsrätt, dock icke, såsom för stad gäller, bör ifrågakomma med hänsyn till fastighetens värde, och den andra förslagsställaren erinrar, att särskilda bestämmelser torde böra meddelas angående lösen för gravationsbevis, utgivet av häradshövding, bevis om registrering av bouppteckning vid häradsrätt och lagfartsbevis av häradsrätt. I ett yttrande framhålles, att, churu flera lösenförhöjningar, exem-

pelvis beträffande maximibeloppet för gravationsbevis, vore i hög grad befogade, dock är lämpligast att inskränka begäran om lösenförhöjning till avskrifter och protokoll.

Vad åter angår de särskilda expeditionsrubrikerna i expeditionstaxan, innefatta de flesta av de inkomna yttrandena exakta förslag och önskingar om lösenförhöjning, varom styrelsen, med iakttagande av den i nämnda taxa använda uppställning, får göra följande framställning.

Avskrift, med vidimation.

Det framhålles, att meddelande av avskrifter ofta är förenat med tidsödande protokolls- och arkivforskning och att avskrifterna ofta avse äldre protokoll med ytterst svårläst stil, vilket försvårar skrivarbetet och kollationeringen. Stundom får expeditionshavanden vidkännas kostnad för transport av arkivalier, av vilka avskrift begäres. En häradshövding ifrågasätter, att lösen bör utgå med högre belopp för avskrift av handling, som är inbunden, än för lös handling. En häradshövding förmäler, att han får med förlust verkställa avskrifter i mycket stor utsträckning. Med hänsyn till nämnda omständigheter och till nu gällande pris för renskrivning, i vilket även en stegring torde kunna emotses, anses allmänt den nu fastställda lösen, 50 öre för ark, vara alldeles otillräcklig och kräva en väsentlig höjning. Denna föreslås i särskilda yttranden till *dels* 1 krona 50 öre för varje ark, *dels* 1 krona 25 öre för första arket och 75 öre för varje följande ark, *dels* 1 krona för varje ark, *dels* 1 krona för första arket och 75 öre för varje följande ark, *dels* ock 75 öre för varje ark.

Diariibevis.

Beträffande dessa erinras, att, då de ofta måste avfattas ganska vidlyftigt, besväret ej är så obetydligt, och att den nu gällande lösen synes vara avpassad efter besväret med ifyllande av tryckta blanketter, men att diariibevis dock ej av häradshövdingar utfärdas till så stort antal, att anskaffande av blanketter påkallas. Lösen bör således höjas, i vilket avseende föreslås *dels* 75 öre, *dels* ock 50 öre.

Bevis över ingivande av handling, som icke antecknas i diarium.

Liknande förslag till höjning av lösen, som gjorts beträffande diariibevis, framställas angående ifrågavarande bevis.

Depositionsbevis.

Lösen föreslås höjd till 50 öre.

Gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom.

I åtskilliga yttranden betonas, att med hänsyn till det betydande besvär och det stora ansvar, som äro förenade med utfärdande av gravationsbevis, är den nuvarande lösen för låg och bör väsentligen höjas, och anses en sådan höjning icke, med avseende å beskaffenheten av de angelägenheter, för vilka gravationsbevis påkallas, bliva synnerligen kännbar. Särskilt vänder man sig mot bestämmelsen om maximilösen, i avseende varå framhålles, att exempelvis ett skogsbolag kan begära ett gemensamt gravationsbevis för hundratals fastigheter och således bereda härads hövdingen mot en orimligt låg gottgörelse flera veckors besvärligt och riskabelt arbete. En härads hövding förmäler också, att han vid sitt yttrandes avgivande har under uppsättning ett gravationsbevis, som begärts av ett bolag angående 202 fastigheter.

Beträffande de belopp, varmed lösen för gravationsbevis anses böra höjas, innefatta de inkomna yttrandena många olika förslag, vilka angå såväl de under a) som under b) i expeditionstaxan upptagna olika slag av gravationsbevis. För dessa förslag lämnas följande summariska redogörelse:

1) 3 kronor för varje fastighet;

2) angående a)

3 kronor för första fastigheten, 2 kronor för andra och tredje fastigheterna och 1 krona 50 öre för varje följande fastighet, med maximum 20 kronor, och angående b) 25 öre för första, andra och tredje fastigheterna, 15 öre för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 10 öre för varje följande fastighet, med minimum 1 krona 50 öre och maximum 10 kronor;

3) angående a)

3 kronor för första fastigheten, 2 kronor 50 öre för andra och tredje fastigheterna, 2 kronor för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 1 krona för varje följande fastighet, med maximum 25 kronor, och angående b)

dubbelt så höga lösensatser som de nu gällande med minimum 2 kronor;

4) samma lösen, som gäller i stad, således angående a)

3 kronor 75 öre för första, andra och tredje fastigheterna, 2 kronor 50 öre för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 1 krona 25 öre för varje följande fastighet, med maximum 25 kronor, och angående b)

30 öre för första, andra och tredje fastigheterna, 20 öre för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 10 öre för varje följande fastighet med minimum 2 kronor och maximum 20 kronor;

- 5) angående a)
3 kronor för första, andra och tredje fastigheterna, 2 kronor för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 1 krona för varje följande fastighet;
- 6) angående a)
3 kronor 25 öre för första, andra och tredje fastigheterna, 2 kronor för fjärde, femte och sjätte fastigheterna och 1 krona för varje följande fastighet med maximum 25 kronor;
- 7) de nuvarande lösenbeloppen böra höjas med minst en tredjedel;
- 8) lösen för bevis rörande *en* fastighet bör bestämmas till 2 kronor 50 öre;
- 9) angående a)
4 kronor 50 öre för varje fastighet till och med 5 och 3 kronor för varje fastighet därutöver med maximum 35 kronor, och angående b)
40 öre för varje fastighet till och med 5 och 25 öre för varje fastighet därutöver med minimum 2 kronor 50 öre och maximum 25 kronor;
- 10) därest för lösenberäkning såsom »hemmansdel» får anses varje för sig lagfaren eller förvärvad del av ett hemman kunna nu gällande lösenbeloppen bibehållas, dock att maximum för a) bestämmas till 75 kronor och för b) till 50 kronor;
- 11) maximum bör sättas till 30 kronor; och
- 12) bestämmelsen om maximilösen bör ej utsträckas till flera än 15 fastigheter, varefter för den sextonde och följande fastigheter ny lösenberäkning skall ske efter samma grunder som för de 15 första.

I avseende å gravationsbevis framställas tillika en del önskemål, såsom *att* nu gällande stadganden böra förtydligas för undvikande av olika tolkningar rörande sättet för beräkning av lösen, då beviset gäller vid flera tillfällen lagfarna delar av samma hemman eller lägenhet, som av sönndrats från flera hemman; *att* orden »hemman, hemmansdel eller lägenhet» utbytas mot »hemman, hemmansdel, lägenhet eller lägenhetsdel»; *att* uttryckligen fastslås, att med »hemmansdel» avses *äqolott* och att, om en lägenhet är avsondrad från flera fastigheter, lösen får beräknas efter antalet av dessa fastigheter; *att* för gravationsbevis angående fastighet, beträffande vilken något fång icke införts i fastighetsbok, lösen bör, med hänsyn till det synnerligen tidsödande arbete, som ett sådant gravationsbevis kräver, fördubblas; *samt att* bestämmelse bör meddelas, huru lösen skall beräknas för ett å gravationsbevis tecknat tilläggsbevis, avseende längre tid än 10 år.

Äganderättsbevis.

Förslag göres om höjning av de nu gällande 4 lösenbelopp 1: 50, 0: 30, 1: 50 och 0: 30 till 2 kronor, 40 öre, 2 kronor 50 öre och 40 öre.

Tillika hemställes om förtydligande dels av uttrycket »utöver den första till och med tre», dels ock av vad med »hemmansdel» bör förstås.

Bevis rörande försäljning av lösören, som kvarbliva i säljarens vård.

Det föreslås, att samma lösensatser skola gälla för andra avdelningen som för den första.

Myndighetsbevis.

En höjning till 5 kronor, i likhet med för stad, föreslås av några häradshövdingar, varemot andra finna den nuvarande lösen kunna bibehållas.

Vederhäftighetsbevis.

I fråga om dessa finna några häradshövdingar lösen böra utgå för *varje person*, som beviset avser, då ju besväret att utröna vederhäftigheten står i förhållande till antalet personer, och föreslås därjämte höjning dels till 1 krona 50 öre dels till 2 kronor.

Bevis om inregistrering av bouppteckning.

Det erinras, att, då vid stämpelberäkningen hänsyn får tagas till testamenten, denna ofta blir besvärlig, och föreslå flera häradshövdingar, att lösen för ifrågavarande bevis höjes till 1 krona. En häradshövding finner höjning böra äga rum vid inregistrering endast, då hänsyn toges till testamenten, och en annan ifrågasätter, att lösen skall utgå i förhållande till boets behållning.

Lagfartsbevis.

Det påpekas, att införandet av jordregisterbeteckning i lagfartsbevis numera medför ökat besvär, varför den nu alltför låga lösen bör höjas, i vilket avseende föreslås höjning till 1 krona 50 öre eller 2 kronor.

Bevis över avlagd borgenärsed.

Höjning av lösen föreslås till 1 krona eller 1 krona 50 öre.

Bevis, annat, tecknat å företedd handling.

Höjning av lösen föreslås till 75 öre eller 1 krona.

Bevis då det särskilt utfärdas.

Höjning av lösen föreslås till 1 krona, 1 krona 25 öre eller 1 krona 50 öre.

Fastighetsbok, utdrag av.

Det erinras, att då anteckningarna i den för anmärkningar avsedda kolumn i fastighetsböckerna under årens lopp blivit talrika, vidlyftiga och besvärliga, utdragen av böckerna kräva alltmer arbete och besvär, vilket påkallar höjning av lösen. Tillika föreslås i en del yttranden, att lösen beräknas efter antalet rum och icke efter antalet upplägg, som utdraget gäller. De särskilda förslagen till höjning äro dessa:

- a) 2 kronor för första utdraget och 1 krona för varje senare;
- b) 1 krona 25 öre för första utdraget och 75 öre för varje senare;
- c) 1 krona för varje utdrag;
- d) 1 krona 50 öre för första utdraget, och
- e) 1 krona för varje rum.

Härjämte föreslås i ett yttrande, att till rubriken angående utdrag av fastighetsbok bör fogas orden »eller meddelas som avskrift», enär nuvarande bestämmelse nödgär häradshövding att lämna avskrift av hela upplägg i böckerna mot lösen, som ingalunda motsvarar renskrivningskostnaden, och i ett annat yttrande föreslås, att i expeditionstaxan intages bestämmelse därom, att för utdrag av fastighetsbok, som *ej* tecknas å lagfartsbevis eller å utdrag av lagfarts- eller inteckningsprotokoll, stadgas lösen av 50 öre för första utdraget och 25 öre för varje följande utdrag.

Kallelsebrev å kända borgenärer i anledning av ansökan om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital.

Höjning föreslås till 1 krona 50 öre och 1 krona 25 öre.

Kallelsebrev i konkurs-, boskillnads- och årsstämmingsmål.

Lösen för sådana kallelsebrev, i fråga om vilka anmärkes, att häradshövding går förlustig lösen för ett väsentligt antal, föreslås i ett flertal yttranden höjd till 50 öre.

Kallelsebrev i anledning av ansökan om tillstånd att nedsätta aktiebolags kapital.

Höjning föreslås till 50 öre.

Protokoll över besiktning, värdering, utmätning, kvarstad eller annan dylik förrättning.

Höjning föreslås *dels* till 2 kronor för första arket och 1 krona för öfriga ark, *dels* till 1 krona 50 öre för första arket och 75 öre för övriga, *dels ock* till 1 krona för första arket och 75 öre för övriga.

Protokoll, annat.

Med starkt framhållande av den stora stegring i priset för renskriv-

ning, som inträtt sedan de nu gällande lösensatserna bestämdes, och av den väsentliga kostnad, som den härads hövding åliggande renovationsskyldighet medför, framställes i de inkomna yttrandena allmänt förslag om höjning av lösen för protokoll, och gå dessa förslag ut på lösens bestämmande till

- a) 2 kronor 50 öre för första arket och 1 krona 50 öre för varje följande;
- b) 2 kronor för första arket och 1 krona för varje följande;
- c) 2 kronor för första arket, 1 krona för andra arket och 75 öre för varje följande;
- d) 1 krona 50 öre för första arket och 1 krona för varje följande;
- e) 1 krona 50 öre för första arket och 75 öre för varje följande;
- f) 1 krona för varje ark;
- g) minst 75 öre för andra och följande ark; och
- h) 1 krona för andra och följande ark av expedition »som eljest utgives».

I ett yttrande framhålles, att lika lösen bör utgå för alla ark, enär de medföra samma kostnad, och i ett annat yttrande anmärkes, att, under förutsättning att lösen för bevis, tecknat å företedd handling, höjes till 1 krona, höjning av lösen för utdrag av lagfarts- och inteckningsprotokoll icke torde erfordras, ävensom att nu stadgade lösen torde vad beträffar utdrag av förmynderskapsprotokollet vara tillräcklig.

Kommunikations- eller remissresolution.

Höjning föreslås till dels 1 krona 50 öre, dels 1 krona.

Resolution, innefattande huvudsakligt beslut, tecknad å företedd handling.

Höjning av lösen föreslås till dels 3 kronor, dels 2 kronor, dels 1 krona 50 öre.

Stämning, offentlig.

Det erinras, att besväret med sådan stämning är detsamma som för annan, och föreslås höjning av lösen till dels 2 kronor, dels 1 krona 50 öre, dels 1 krona.

Stämning, annan.

Höjning av lösen föreslås till 2 kronor, varjämte hemställes, att lösen för stämning, som utfärdas på muntlig ansökan, må bliva 3 kronor.

Vidimation.

I flera yttranden framhålles, att, med hänsyn till den ofta tidsödande kollationeringen av felaktiga avskrifter och det ansvar, som vidimationen medför, nuvarande lösen är för låg och bör höjas, i vilket avseende höj-

ning föreslås till dels 1 krona för första arket och 25 öre för varje följande ark, dels 50 öre för varje ark.

En häradshövding har omförmålt, att hos honom ofta begärts vidimation av protokollsavskrifter, hundratals maskinskrivna stora halvark av tunnt papper med en myckenhet text blott på ena sidan, samt att, då någon lämplig och bekväm debiteringsgrund för vidimationsavgift för sådana fall saknas, vidimationsavgiften bör, för den händelse ett domsagekansli skall vara betungat med dylikt kollationeringsarbete, höjas till lämpligt belopp.

Efter denna redogörelse får styrelsen omförmåla, att de inkomna yttrandena innefatta ytterligare åtskilliga framställningar och önskemål, vilka styrelsen finner sig böra bringa till justitieombudsmannens kännedom.

Flera häradshövdingar hava framhållit, att ett särskilt skäl till höjning av protokollslösen föreligger däri, att kronan, dock med visst undantag, samt allmänna åklagare äro befriade från erläggande av lösen. Detta förhållande medför numera för häradshövdingarna väsentlig kostnad, och det ifrågasattes, att åtgärder vidtagas för att av allmänna medel bereda häradshövdingarna ersättning i detta hänseende. Ett förslag härutinnan går därpå ut, att expeditionshavande skulle lämna kronans ombud och åklagare reversal å de tillhandahållna expeditionerna, å vilka vederbörande kvitterade expeditionerna, varefter expeditionshavanden kunde utfå lösen å landskontoret. Den mening har också framställts, att post-, telegraf- och domänstyrelserna icke skulle åtnjuta den för kronan stadgade befrielse ävensom att vid syner enligt kungl. förordningen om jordägares rätt till vatten på hans grund sökanden bör erlägga lösen för kronoombuds expedition och vid syner å ecklesiastika boställen pastoratet bör betala lösen för kronoombuds och konsistorieombuds expeditioner.

Förslag har väckts därom, att i mål och ärenden, i vilka renovation av protokoll är föreskriven, en särskild renovationsavgift skulle erläggas, i vilket avseende en förslagsställare tänkt sig, utöver protokollslösen, lösen för avskrift av protokollen.

I ett yttrande framhålles önskvärldheten därav, att staten utan avgift tillhandahölle häradshövdingarna sådana tryckta blanketter, som erfordras för deras ämbetsförvaltning, särskilt till lagfartsförteckningar, vilka med nu gällande pris för tryck och papper äro ganska dyra. Tillika anses billigt, att staten, som ju tillhandahåller blanketter till lagfartsbevis med stämpel, gratis skaffar häradshövdingarna blanketter till lagfartsbevis, som ej skola förses med stämpel, eller till dem de, vilka angå fång till fast egendom,

där taxeringsvärdet eller köpesumman icke uppgår till 1,000 kronor. Anskaffandet av blanketter till sådana lagfartsbevis medför flerstädes högst väsentlig kostnad.

I fråga om expeditionstaxans komplettering hava åtskilliga förslag framställt, nämligen

att för lagfartskungörelse stadgas lösen med 75 öre;

att för gravationsbevis rörande tomträtt fastställes lösen av 25 öre för varje år, beviset avser, med 1 krona 50 öre såsom lägsta och 2 kronor 50 öre såsom högsta lösen;

att för kallelse å gäldenär, som blivit sökt i konkurs, och för kallelse å makar med anledning av ansökan om boskillnad stadgas lösen av 1 krona;

att för förordnande, som av domare meddelas jämlikt § 3 i kungl. förordningen angående vård av död mans bo den 24 september 1861, stadgas lösen av 1 krona;

att den dödsbodelägare och testamentstagare i § 11, andra stycket, tillerkända rätt till gemensam expedition göres beroende även av det villkor, att lagfart sökes inom laga tid, och *att* i expeditionstaxan införes förtydligande uttryck i avseende å underdomstols benämning av anledning att städer finnas utan egen jurisdiktion.

Slutligen har häradshövdingen i Torneå domsaga H. W. Widén hemställt, att i expeditionstaxan fastställes en registreringsavgift såsom ersättning för de i flera hänseenden arbetskrävande åtgärder, som i fråga om renmärken åligga domaren i nämnda domsaga.

¶ Efter detta referat av inkomna yttranden, vill styrelsen i anledning av justitieombudsmannens remiss anföra följande.

Avlöningen för häradshövdingarnas viktiga ämbetsåligganden utgå såsom bekant till icke oväsentlig del i form av lösen för expeditioner. Så har förhållandet varit sedan mycket lång tid tillbaka och så är det ännu. Detta förhållande har särskilt vid skapande av nya häradshövdingbeställningar (genom domsagors klyvning o. d.) ända in i de sista tiderna av statsmakterna lagts till grund för beräkningarna vid utmätande av nödvändiga statsanslag till de nya ämbetena. Det är för envar uppenbart, att en lösensats, vilken bestämts enligt den ännu gällande lösenförordningen av år 1883 och i många fall har sin upprinnelse ännu tidigare, med den sedan dess inträdda och alltjämt fortgående stegringen i renskrivnings- och andra kostnader för domsageförvaltningen under nuvarande förhållanden har långt mindre möjlighet att lämna något överskott än vad i äldre tider kunnat ske, ja mången gång icke betäcker omkostnaderna. Det vore därför icke oberättigat att påyrka en allmän höjning av lösensatserna för häradsrätterna. Då styrelsen ändock icke velat i detta sammanhang fram-

ställa någon önskan härom, har detta berott därpå, att ett sådant förfarande, ehuru i sak endast återställande tidigare avlöningsvillkor, dock lätt kunnat få ett sken av att innebära en löneroglering för häradshövdingarna. Och en löneroglering är det i justitieombudsmannens skrivelse icke tal om.

Styrelsen har därför trott sig böra inskränka sin framställning om förhöjning av den gällande expeditionstaxans lösensatser till allenast vissa grupper av expeditioner.

Styrelsen vill i sådant avseende fästa uppmärksamheten i första hand på expeditioner, för vilkas åstadkommande de gällande lösensatserna icke längre betäcka omkostnaderna. En annan grupp av expeditioner äro sådana, för vilka med avseende å rådande penning- och prisförhållanden nu gällande lösensatser anses föga överensstämma med betydelsen och anseendet av en domares ämbetsåtgärd. Slutligen tänker sig styrelsen en förhöjning av lösen böra äga rum i ytterligare några få fall, där nu gällande lösenbelopp synas alltför otillräckliga, vare sig med hänsyn till det ökade arbete och ansvar för expedition, som föranletts av särskilda lagstiftningsåtgärder under senare tiden, eller av andra orsaker.

I fråga om de önskvärda ändringar, som betingas därav, att de nu gällande lösensatserna ej äro tillräckliga att betäcka expeditionskostnaden, komma i främsta rummet lösen för avskrift med vidimation och lösen för protokoll. Såsom i de till styrelsen inkomna yttranden framhållits, har sedan år 1883 priset för renskrivning stigit med minst 100 procent. Vid detta förhållande och med särskild hänsyn till den häradshövdingarna åliggande renovationskyldighet i fråga om de s. k. småprotokollen och dombok torde en begäran om höjning med 100 procent av lösen för avskrift med vidimation och för protokoll få anses synnerligen berättigad, och styrelsen får således hemställa om sådan ändring i expeditionstaxan, att lösen för avskrift med vidimation bestämmes till 1 krona för varje ark och att lösen för »Protokoll, annat» fastställles till 2 kronor för första arket och 1 krona för varje följande ark, dock med det undantag att nuvarande lösensatser bibehållas beträffande förmynderskapsprotokollet.

Beträffande ovan antydda grupp av expeditioner vill styrelsen till dessa hänföra diariibevis, bevis över ingivande av handling, som icke antecknas i diarium, kallelsebrev i konkurs-, boskillnads- och årsstämmningsmål samt vidimation av avskriften handling, och styrelsen hemställer, att lösen för nu nämnda slag av expeditioner höjes från 25 öre till 50 öre.

Bland de i expeditionstaxan omförmälta expeditioner intaga gravationsbevis rörande inteckningar i fast egendom en särskild ställning. Lösen för sådana bevis har alltid varit bestämd sålunda, att den uppenbarligen avsett att utgöra gottgörelse ej allenast för själva expeditionskostnaden

utan även för expeditionshavandens ekonomiska ansvar för expeditionens riktighet. Det torde ej kunna förnekas, att ur sådan synpunkt de nu gällande lösensatserna icke äro tillfredsställande, helst vid beaktande därav, att till följd av de mångahanda vidlyftiga anteckningar, vilka numera göras i inteckningsprotokollet rörande exekutiva åtgärder, odlingslån m. m., besväret med utgivande av gravationsbevis och risken av ett förbiseende betydligt ökats. Någon verkligt hållbar grund för bestämmande av maximilösen för gravationsbevis synes styrelsen icke förefinnas, då ju expeditionshavandens arbete och ansvar stå i direkt förhållande till det antal fastigheter, som beviset omfattar. Såsom här ovan meddelats, och, enligt vad styrelsen även har sig bekant, begäres ej så alldeles sällan ett enda gravationsbevis rörande en mångfald fastigheter, stundom uppgående till hundratals. Det må jämväl erinras därom, att expeditionstaxan ej innehåller någon bestämmelse om maximilösen för äganderättsbevis eller för utdrag ur fastighetsbok. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner styrelsen sig böra förorda en höjning av nyss berörda lösensatser och föreslår härutinnan, att lösen bestämmas sålunda för gravationsbevis på landet:

a) omfattande de tio sista åren och, beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt till avkomst eller annan förmån av fast egendom samt servitut, jämväl tiden dessförinnan från början av 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts:

för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet till och med 3 — 3 kronor,
 över 3 till och med 6 — 2 kronor,
 över 6 — 1 krona, och

b) omfattande de tio sista åren eller del av samma tidrymd:
 för varje år beviset omfattar:

för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet till och med 3 — 30 öre,
 över 3 till och med 6 — 20 öre,
 över 6 — 10 öre, med 2 kronor såsom lägsta lösen. Jämte det lösensatserna sålunda höjdes, skulle bestämmelserna om maximilösen bortfalla.

I sammanhang härmed får styrelsen med anledning av den önskan, som i vissa av de inkomna yttrandena framställts om förtydligande av ordet »hemmansdel» i fråga om lösenberäkning för gravationsbevis, uttala, att styrelsen ej finner ett sådant förtydligande vara från föreningens sida av behovet påkallat, helst någon ovisshet ej torde komma att råda i den mån jordregistret med dess registerbeteckning vinner tillämpning.

Vidare anser styrelsen sig böra förorda höjning av följande tre lösensatser, nämligen för »Bevis, annat då det särskilt utfärdas» från 75 öre till 1 krona 50 samt för kommunikations- och remissresolution och för offentlig stämning från 75 öre till 1 krona.

Utöver vad ovan hemställts, anser sig styrelsen böra, i anslutning till åtskilliga inkomna yttranden, ifrågasätta, huruvida icke till minskande av häradshövdingarnas utgifter någon modifikation borde ske i den frihet från lösen, som enligt § 13 i lösenförordningen tillkommer dels kronan dels ock ämbets- eller tjänsteman i allt vad till ämbetet eller tjänsten hörer. Någon lösen för expeditioner, som nu nämnts, i brottmål vill styrelsen icke påyrka, men beträffande civila mål och ärenden vill det synas styrelsen, som om billigheten kräver, att lösen kommer häradshövding till del för de ofta vidlyftiga expeditioner, som i dylika mål och ärenden måste utskrivas åt kronan eller åt ämbetsverk eller allmänt ombud. Billigheten i en sådan önskan har i viss mån vunnit erkännande genom kungl. kungörelsen den 20 december 1912, varigenom stadgats, att den för kronan stadgade befrielse icke äger rum i sak, som härflyter från statens befattning med utförande av järnvägsbyggnad eller handhavande av järnvägstrafik, ej heller i sak, som angår kronans rätt till strömfäll eller eljest berör vattenfallsstyrelsens ämbetsutövning. Det synes svårt att utleta någon giltig grund, varför andra statens affärsdrivande verk såsom post-, telegraf- och domänstyrelserna skola innehava en annan ställning i detta avseende än järnvägs- och vattenfallsstyrelsen. Likaså synes det obilligt, att häradshövding skall i synemål enligt den nya ecklesiastika boställsordningen, såsom åtminstone av domkapiteln alltid plägar krävas, utskriva utan gottgörelse exemplar av de oftast vidlyftiga syneprotokollen i sådana mål. Styrelsen vill alltså hemställa, om icke i § 13 i lösenförordningen kunde införas ett stadgande av den innebörd, att den för kronan samt ämbets- och tjänsteman stadgade befrielse icke äger rum i civila mål och ärenden.

Då, enligt vad flera av de inkomna yttrandena utvisa, tvekan råder huru bestämmelserna i fråga om lösenberäkning för äganderättsbevis böra tolkas, får styrelsen, som finner de i sådant avseende i lösenförordningen använda ordalag sakna nödig klarhet, hemställa, att ordalagen ändras därhän, att tydligen framgår, att lösen utgör för första fastigheten 1 krona 50 öre, för varje av andra, tredje och fjärde fastigheterna 75 öre, för varje av femte, sjätte och sjunde fastigheterna 30 öre och för varje fastighet därutöver 15 öre.

Slutligen får styrelsen uttala, att ovan omförmälta, av häradshövdingen i Torneå domsaga gjorda framställning synes styrelsen förtjäna beaktande.

Styrelsen har tillika meddelat, att styrelsens ovan återgivna yttrande föredragits vid föreningens möte den 6 och den 7 oktober 1917 och därvid vunnit enhällig tillslutning av de tillstädesvarande häradshövdingarna.

Av den sålunda förebragta utredningen i ärendet framgår, att bland rikets underdomare enstämmig mening råder rörande behovet av en revision av åtskilliga uti gällande förordning angående expeditionslösen stadgade lösenbelopp. På sätt jag i min ovanberörda skrivelse till häradshövdingarna och rådhusrätterna i riket uttalat föreligga ock enligt min mening goda skäl för vidtagandet av en dylik åtgärd. Blott den omständigheten, att i vissa fall renskrivningskostnaden för domaren på grund av lösenbeloppets ringhet går till högre belopp än lösen för expeditionen, torde visa, att verkligt missförhållande föreligger. Lösensportlerna äro för såväl härads- hövdingarna som en del av stadsdomarna en väsentlig del av vederbörandes inkomst. Vällar nu utskrift av expeditioner i vissa fall förlust i stället för förtjänst för domaren, kan det knappast betecknas annat än som ett missförhållande. Jag har i annat sammanhang, i ärenden ang. reglering av domsagor, framhållit, att en ekonomiskt fullt oberoende ställning för domarkåren alldeles givet är ett synnerligen viktigt, ja oeftergivligt önskemål. De till justitiedepartementet inkomna uppgifter angående härads- hövdingarnas inkomster av sina domsagor under de sista åren visa, att i rikets minsta domsagor den behållna inkomsten stannar vid belopp mellan 6,000 och 7,000 kronor. Jämväl beträffande större domsagor har nettoinkomsten betydligt sjunkit på grund av de i hög grad stegrade utgifterna för renskrivning, domsagans kansli, avlöning åt biträden m. m.

För att trygga domarkårens fulla självständighet, vilken alltid löper fara att rubbas av dåliga avlöningsförhållanden med därav följande ekonomiskt beroende, synes det mig vara ur rättsvårdens intresse påkallat att föreslå höjning av åtminstone de lösenbelopp, som uti ifrågavarande förordning efter nutida förhållanden verka oskäligt låga.

Genom den av mig föranstaltade utredningen har åstadkommits ett rikligt material för vidare prövning rörande de särskilda lösenbeloppens bestämmande. I fråga därom har jag ansett mig icke böra ingå i någon detaljerad granskning.

Med återopande av vad sålunda blivit anført, har jag, med stöd av 17 § i den för mig gällande instruktion, härmed i underdånighet velat fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på ovanberörda förhållanden för den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.»

22. Framställning rörande ändrade bestämmelser angående utfärdande av gravations- och äganderättsbevis.

I detta ämne har jag den 15 januari 1918 till Konungen avlåtit följande framställning:

»Uti en den 15 februari 1917 till samtliga ombudsmän i rikets landshypoteksföreningar avlåten skrivelse anförde jag följande:

Till min kännedom hade kommit, att vid anskaffande av äganderättsbevis i och för exekutiv försäljning av fast egendom svårigheter i åtskilliga fall mött att av vederbörande domhavande erhålla dylikt bevis av fullt tydligt och tillfredsställande innehåll. I sådant hänseende hade särskilt framhållits, att utfärdade äganderättsbevis ofta icke alls utvisade, huruvida från resp. fastighet ägt rum jordavsöndringar, därå lagfart meddelats.

Vidare kunde följande anses såsom en brist i gällande bestämmelser i ämnet, nämligen

dels att tydliga och uttömmande stadganden saknades därom, i vad mån domhavande vore skyldig utfärda gemensamt äganderätts- eller gravationsbevis rörande flera fastigheter i samma ägares hand eller, där flera fastigheter vore gemensamt lagfarna eller intecknade, även i olika ägares hand;

dels ock att föreskrift saknades därom, vad som vid utfärdande av dylika bevis rätteligen borde förstås med »hemmansdel», varjämte framhållits, att det under senare år i stor utsträckning verkställda inkorporelandet av lantkommuner med angränsande stad framkallat behov av ändrade lösenbestämmelser beträffande äganderätts- och gravationsbevis, som utfärdades rörande hemman, hemmansdel eller lägenhet å landsbygd, tillhörande stads område.

Då det i och för en av mig ifrågasatt framställning om ändring av hithörande bestämmelser i kungl. förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen skulle vara av stort värde att erhålla kännedom om den uppfattning, som uti ovanberörda hänseenden vore rådande hos hypoteksföreningarnas ombudsmän, vilka borde äga en viss erfarenhet i ämnet, lämnade jag vederbörande tillfälle att avgiva utlåtande i ärendet och därvid angiva de önskemål, som enligt vederbörandes erfarenhet vid en revision av bestämmelserna i ämnet borde vinna beaktande.

Med anledning av berörda skrivelse har från föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksföreningar till mig avgivits ett av om-

budsmännen i samtliga hypoteksföreningarna undertecknat yttrande av följande lydelse:

»Vad först beträffar de i skrivelsen framhållna svårigheterna att vid anskaffande av *äganderättsbevis i och för fastighets exekutiva försäljning* erhålla dylikt bevis av fullt tydligt och tillfredsställande innehåll, få vi meddela, att då hypoteksföreningarna i sina av Kungl. Maj:t fastställda reglementen tillförsäkrats samma rätt till handräckning vid fordringars utsökande, som gäller för riksbanken, samt till följd härav och på grund av stadgandet i 100 § utsökningslagen för exekutionsförfarande erforderliga äganderättsbevis pläga anskaffas av vederbörande exekutiva myndigheter, hypoteksföreningarna i allmänhet icke erfarit några svårigheter i berörda hänseende. Däremot har det i andra fall, särskilt då äganderättsbeviset begärts på viss, av uppgiven inteckning besvärad fastighet — såsom i de hos hypoteksföreningarna i stor utsträckning förekommande ärendena angående relaxation av inteckningar — yppat sig svårighet att erhålla fullt uttömmande äganderättsbevis, enär beviset ofta är bristfälligt beträffande, såsom justitieombudsmannen anmärkt, lagfarna jordavsöndringar, i det beviset antingen ej alls upptager sådana eller åtminstone ej anger, när avsöndringen upplåtits från stamfastigheten. Denna senare omständighet har ju betydelse för bedömandet av de för relaxeringen erforderliga prestanda, enär enligt gällande inteckningslag dessa prestanda ställa sig olika beträffande avsöndringar, verkställda före, samt sådana, gjorda efter den 1 januari 1910; och i allt fall måste, med hänsyn till det genom nya inteckningslagen införda rättsinstitutet ägarhypotek, äganderättsbeviset upptaga allade fastigheter, således även gjorda avsöndringar, däri uppgiven inteckning gäller. Ännu betänkligare framträder bristen på fullständighet i de fall, då, såsom ock händer, beviset, ehuru begärt med anknytning till viss inteckning eller lagfart, utgår allenast från sista lagfarten. — I detta sammanhang tillåta vi oss, beträffande *gravationsbevis*, framhålla, att i flera domsagor dylika bevis pläga utskrivras ofullständigt, i det de t. ex. ej upptaga fastighetsägarens namn och tiden för hans lagfart, ej heller inteckning för annat än fordran annorlunda än genom ett generellt omnämmande i bevisets ingress eller penninginteckningar annat än till deras kapitalbelopp och datum för meddelandet (således utan angivande av skuldebrevets utgivare och till vem det är ställt), varjämte beviset ofta upptager inteckningarna i annan ordning än de gälla och avslutas utan förklaring att i övrigt intet förekommit, som bör anmärkas i gravationsbeviset.

Beträffande därefter den av justitieombudsmannen angivna brist i gällande bestämmelser därutinnan, att tydliga och uttömmande stadganden saknas därom i vad mån domhavande är skyldig utfärda *gemen-*

samt äganderättsbevis eller gravationsbevis rörande flera fastigheter i samma ägares hand eller, där flera fastigheter äro gemensamt lagfarna eller intecknade, även i olika ägares hand, få vi till en början erinra, att gällande förordning angående expeditionslösen den 7 december 1883 icke uti förevarande avseende direkt föreskriver, i vad mån flera eller allenast ett bevis bör i de särskilda fallen utfärdades utan endast, hur debiteringen bör ske, därest beviset avser flera fastigheter. Ehuru författningen väl måste anses förutsätta sådan skyldighet i den mån densamma medger debitering för gemensamt bevis, har i detta hänseende dock praxis på många håll utvecklats till allt större specialisering på flera bevis. Denna tendens, som medför ökade kostnader och besvär för dem, som skola använda sig av bevisen, är så mycket betänkligare, som i åtskilliga domsagor praxis utvecklats ända därhän, att gemensamt äganderättsbevis eller gravationsbevis vägras, ehuru fastigheterna tillhöra samma ägare eller olika ägare men äro gemensamt intecknade, liksom ock då fastigheterna tillhöra flera personer med samäganderätt eller på annat sådant sätt att varje delägare i egendomen innehar allenast ideell andel. I detta sammanhang kan ock nämnas, att domhavande vägrat utfärda tilläggsbevis eller s. k. påskrift å gravationsbevis i sådant fall, att mellan det ursprungliga bevisets utfärdande och tiden för påskriftens begärande fastigheten lagfarits för ny ägare. (Genom att i dylika fall utskryva helt nytt bevis ökas givetvis kostnaderna,

Beträffande därefter bristen på föreskrift om vad som vid debitering av lösen för äganderätts- eller gravationsbevis rätteligen bör förstås med »hemmansdel» få vi framhålla, att domhavandena allt mera visat tendens att såsom särskilda fastigheter betrakta varje ägostycknings- eller jordregisterlott, även under samma hemmansnummer och i samma ägares hand, liksom ock fastigheter, som lagfarits under olika paragrafer i lagfartsprotokollet, även om lagfarten beviljats i ett sammanhang. Vidare hava olika förfaringssätt gjort sig gällande vid beräkning av lösen för äganderättsbevis, anslutande sig till viss uppgiven inteckning eller till viss ursprunglig lagfart, i det att i vissa fall till grund för beräkningen lagts äganderättsförhållandena vid inteckningens eller den ursprungliga lagfartens meddelande och i andra fall de förhållanden i avseende å äganderätten, som råda vid bevisets utfärdande.

Författningen stadgar ej heller fullt tydligt, huru lösenberäkningen för äganderättsbevis skall ske, *sedan antalet fastigheter bestämts*. Så råder ovisshet, huruvida uttrycket »utöver den första t. o. m. tre» o. s. v. skall tolkas på det sätt, att för fjärde fastigheten skall debiteras 75 öre (första fastigheten icke medräknad i de tre) eller endast 30 öre (första fastigheten medräknad). Ej heller framgår fullt tydligt huruvida i det fall, att

beviset avser tid även före fastighetsbokens uppläggande och t. ex. två fastigheter, man först skall för beviset, oberoende av antal fastigheter, uttaga lösen för tiden före fastighetsbokens uppläggande efter 30 öre per år samt därefter debitera för första fastigheten kr. 1: 50 och för den andra 75 öre, eller om lösen bör utgå för första fastigheten med kr. 1: 50 jämte 30 öre för varje år före bokens uppläggande och för andra fastigheten hälften av vad sålunda för första fastigheten debiterats.

Angående behovet av ändrade lösenbestämmelser rörande fastigheter inom till stad inkorporerat område erinras, att härutinnan förfares på olika sätt. Vid vissa rådstuvurätter debiteras beviset efter fastighetens areal såsom »annan» fastighet, under det att på andra håll hemmansnummer anses i debiteringsavseende likställt med tomtnummer.

Givet är ju att, då gällande författning icke tydligt uttrycker vederbörande expeditionshavandes skyldigheter uti ovan omförmälda avseenden, ifrågavarande bevis på åtskilliga håll utfärdas och debiteras på det sätt, som medgiver den högsta lösenberäkningen. I många fall torde ock vederbörande för sådant högre beräkningssätt hava försvarlig anledning i den omständigheten, att eljest lösenbeloppet icke skulle stå i rimligt förhållande till det med bevisets utfärdande förenade arbetet. Lösenbeloppets storlek synes nämligen principiellt böra stå i skälig proportion till besvärets omfattning. Att härvid finna ett fullt rättvist uttryck för denna princip möter emellertid stora svårigheter. Grunderna för beräkning av lösen för äganderättsbevis synas oss dock böra ordnas så likartade som möjligt med dem, som gälla för gravationsbevis, jämnväl därutinnan, att visst maximum fastställes även för lösen av äganderättsbevis, enär — såsom nu i brist på stadgande om sådant maximum är fallet — lösen för äganderättsbevis faktiskt kan komma att uppgå till hundratals kronor.

Då hypoteksföreningarna naturligtvis hava intresse av att deras låntagare från vederbörande erhålla sådana äganderätts- och gravationsbevis, att desamma kunna anses motsvara berättigade anspråk på fullständighet och prisbillighet, samt det i varje fall måste anses önskligt, det gällande författning icke lämnar rum för olika tolkning utan är så tydlig, att kostnadsbeloppet kan på förhand till siffran beräknas, få vi härmed vördsamt hemställa, att justitieombudsmannen ville medverka därtill, att vid den ifrågasatta omarbetningen av hithörande bestämmelser *följande önskemål måtte vinna beaktande*:

1) att expeditionshavandena åläggas utfärda bevisen så fullständiga som möjligt och, beträffande äganderättsbevis, även hänförande sig till viss uppgiven, tillbaka i tiden liggande dag för lagfarts eller intecknings meddelande,

2) att gemensamt bevis (gravations- eller äganderätts-) bör på begäran utfärdas å flera fastigheter, som tillhöra samma ägare eller olika ägare men äro gemensamt intecknade, liksom å fastigheter tillhörande flera personer med samäganderätt eller eljest med gemensam äganderätt, så att varje delägare i egendomen innehar allenast ideell andel,

3) att tydligt uttryckes, huruvida vid debitering av gemensamt bevis (äganderätts- eller gravations-) skall läggas till grund de äganderättsförhållanden, som rådde vid inteckningens eller den ursprungliga lagfartens meddelande eller de, som vid bevisets utfärdande äro för handen,

4) att i debiteringsavseende såsom särskilda fastigheter icke skola anses sådana delar av samma hemmansnummer, vilka tillhöra samma ägare, även om dessa delar för honom lagfarits under olika dagar, ej heller sådana delar, som tillhöra flera personer med samäganderätt eller eljest gemensamt, så att varje delägare i egendomen innehar endast ideell andel.

5) att påskrift å gravationsbevis icke må vägras på den grund att fastigheten efter bevisets utfärdande lagfarits för ny ägare,

6) att maximilösen bestämmes för äganderättsbevis och att dylikt bevis bör kunna förses med tilläggsbevis eller s. k. påskrift, i likhet med vad fallet är med gravationsbevis, samt

7) att — angående fastighet inom till stad inkorporerat område — lösenberäkningen, modifierad i enlighet med ovanstående önskemål, bestämmes med hänsyn till vad författningen föreskriver beträffande tomtnummer i stad.»

Sedan jag lämnat *styrelsen för föreningen Sveriges häradsförordningar* tillfälle att inkomma med utlåtande i ämnet, har föreningen förhaft ärendet till behandling å möte den 6 och den 7 oktober 1917.

Efter avslutandet av i ärendet hållen överläggning fann mötet att, då av föreningens 113 ledamöter endast 48 haft tillfälle att infinna sig, de tillstädesvarande ledamöterna icke borde å föreningens vägnar besluta något uttalande i ärendet, utan beslöts i stället, att vad under överläggningen förekommit skulle genom diskussionsprotokollets överlämnande bringas till min kännedom.

Ur nämnda protokoll torde följande anföranden här återgivas:

Häradsförordningen H. von Sydow: Beträffande äganderättsbevis anmärkes, att dessa alltid äro fullständiga. Men detta torde bero uteslutande på sökanden icke själv och hur han vill ha beviset avfattat. Vill han t. ex., att beviset skall omfatta alla de lagfarna lägenheter, som sedan viss tidpunkt avsöndrats från en fastighet, och anhåller han hos domhavanden, att denne skall utfärda äganderättsbevis av sådan fullständighet, lär nog domhavanden icke

kunna underlåta att göra detta, såframt den nämnda tidpunkten ligger inom skäligen räckhåll. Rimligtvis kommer emellertid detta, såvitt jag kan förstå, att inverka på lösen för beviset. Beträffande frågan, huru många fastigheter ett äganderättsbevis omfattar, har föreningens styrelse nämligen varit av den mening, att detta måste bedömas efter förhållandena vid den tidpunkt, då beviset utfärdas. Om t. ex. ett hemman hypoteksintecknats för 50—60 år sedan och sedan dess styckats i flera eller färre jordbrukslotter eller andra lägenheter, så kommer det väl, om äganderättsbevis begäres rörande den intecknade fastigheten, an på, huru många sådana delar nu finnas, och debiteringen kommer därför att ske i förhållande till detta antal.

Hypoteksföreningarnas ombudsmän anmärka vidare, att gravationsbevisen understundom utskrivs ofullständigt, i det att de icke upptaga 1) fastighetsägarens namn och tiden för hans lagfart, 2) inteckningar för annat än fordran annorlunda än genom ett generellt omnämmande i ingressen, 3) penninginteckningar annorledes än till kapitalbelopp och datum för meddelandet — — — 4) inteckningarna i den ordning de gälla, och 5) avslutas utan förklaring att »i övrigt intet förekommit, som bör anmärkas i gravationsbevis».

I förstnämnda avseende har styrelsen resonnerat så, att ett gravationsbevis, såväl enligt dess namn som enligt syftet därmed och behovet därav, behöver innehålla endast vilken fastighet som avses och vilka gravationer, som åvila densamma. Däremot hör icke till gravationsbevisets natur eller ändamål, att det skall innehålla uppgift jämväl om fastighetens ägare. Att man ändå i flertalet fall torde upptaga ägarens namn i gravationsbevis rörande hemmansdelar, har skett därför, att sådant erfordrats för att identifiera fastigheten i förhållande till andra delar av samma hemman. Men i övriga fall, där det gäller ett helt hemman eller en avsöndrad lägenhet eller dylikt, är det icke behövt att upptaga namnet på ägaren. Och i framtiden blir detta säkerligen ännu mindre behövt, nämligen när vi fått jordregistret genomfört. Man kan då nöja sig med att i gravationsbevis säga, att på det och det numret i jordregistret vila de och de gravationerna. Därmed är identifieringen av fastigheten tillräckligt gjord. För identifieringen av inteckningarna är det tydligen ej av nöden att ange skuldebrevs utställare och datum, om också detta merendels plägar ske.

Ombudsmännen anmärka på att inteckningarna icke upptagas i den ordning de gälla. Nej, men naturligtvis upptagas de i ordning efter de dagar, då de meddelats, och detta tycker jag är rätta tillvägagångssättet, naturligtvis under förutsättning, att gravationsbeviset genom lydelsen av

texten utmärker ordningsföljden för inteckningarnas giltighet. Kunna ombudsmännen icke med detta reda sig, så är det deras fel och icke härads-hövdingarnas.

Vad beträffar anmärkningen, att gravationsbevis understundom avslutas utan förklaring, att i övrigt intet förekommit, som bör anmärkas i beviset, så delar styrelsen den uppfattningen, att beviset genom sin lydelse bör lämna besked i detta avseende. Sådant kan ske på olika sätt, antingen på sätt ombudsmännen ifrågasatt, genom en passus att »härutöver har icke något av beskaffenhet att föranleda anmärkning eller anteckning i gravationsbeviset förekommit» eller också så, att i ingressen till beviset anges, att å egendomen vila *endast* efterföljande inteckningar *och gravationer*, e. d.

Ombudsmännen anföra vidare: »tydliga och uttömmande stadganden saknas därom, i vad mån domhavande är skyldig utfärda *gemensamt* äganderätts- eller gravationsbevis rörande flera fastigheter i samma ägares hand eller, där flera fastigheter äro gemensamt lagfarna eller intecknade, även i olika hand.» Ja, jag föreställer mig, att det redan nu är så, att om t. ex. det begäres ett gemensamt äganderättsbevis rörande flera fastigheter, som äro gemensamt intecknade, det är domhavandens skyldighet att utfärda ett sådant bevis; jag har icke tänkt mig något annat. Men huruvida han alltid är skyldig att utfärda ett gemensamt bevis rörande flera olika fastigheter, som tillhöra samma ägare, det är icke lika klart. Om en person äger många olika fastigheter, belägna på många olika platser inom ett och samma tingslag, och kanske förvärvade och lagfarna på olika tider, finns det väl intet egentligt skäl att sammanföra alla dessa i ett gemensamt bevis. Är det däremot fråga om ett faktiskt sammanhängande fastighetskomplex, t. ex. en herrgård med underlydande hemman och lägenheter, eller dylikt, då förmodar jag, att domaren icke vägrar att utfärda ett gemensamt äganderättsbevis.

Beträffande debiteringen har anmärkts: »föreskrift saknas beträffande debitering av lösen för äganderätts- och gravationsbevis om vad som bör förstås med hemmansdel». Ja, det må medgivas, att här råder en betydande oklarhet. Men den kommer nog att försvinna, även den, så snart vi fått jordregistret genomfört. Det var alltså styrelsens uppfattning, att vi i framtiden måste såsom en »hemmansdel» betrakta varje särskilt registernummer; det finnes väl icke något skarpare sätt att ur ett hemman urskilja en viss hemmansdel än genom en skiftes-, ägostycknings- eller avsondringsförrättning. Och registernumren vila ju på dylika förrättningar. Vi ha således tänkt, att man i framtiden skulle komma att för äganderätts- och gravationsbevis debitera efter antalet registernummer.

Beträffande vad som anföres därom, att »olika förfaringsätt råda vid beräkning av lösen för äganderättsbevis, anslutande sig till viss uppgiven inteckning eller till viss ursprunglig lagfart», så har jag redan i det föregående antytt styrelsens ståndpunkt; debiteringen skall ske efter antalet hemman, hemmansdelar eller lägenheter vid den tid, då beviset utfärdas.

I vissa punkter, som jag ej har berört, hänvisas till styrelsens yttrande i anledning av justitieombudsmannens skrivelse den 28 januari 1917 angående ifrågasatt ändring av expeditionsförordningens lösenbelopp.

Ett flertal av de tillstådesvarande föreningsledamöterna instämde i häradshövdingen von Sydows anförande.

Häradshövdingen *Östergren*: Jag vill blott yttra mig om en av de punkter, där jag har en annan uppfattning än herr von Sydow, nämligen beträffande anmärkningen, att gravationsbevisen understundom utskrivs ofullständigt, så att de bland annat icke upptaga ägarens namn och tiden för hans lagfart. Jag tror nämligen, att, om man på ett gravationsbevis får ställa det anspråket, att man skall med ledning av detta kunna bedöma en intecknings värde, så bör ett gravationsbevis även innehålla anteckning om tiden för lagfarten, och då väl lämpligen även om ägaren. Eljest blir beviset i detta avseende av mycket problematiskt värde; för sådana fall, då en inteckning beviljats tämligen nyss före bevisets utfärdande och möjlighet kan föreligga, att därefter beviljats eller ännu kan beviljas en inteckning för ogulden köpeskilling med förmånsrätt framför den ifrågasvarande inteckningen. Har man i dylikt fall icke anteckning om dagen för lagfarten, så svävar nog inteckningens värde rätt mycket.

Häradshövdingen *Arrhenius*: Det yrkas, att i äganderättsbevisen skulle upptagas lagfarter å avsöndringar. Detta är riktigt, åtminstone delvis och i huvudsak. Men i åtskilliga fall är detta omöjligt att verkställa, nämligen i en del undantagsfall, som emellertid så småningom komma att försvinna. Jag syftar härmed på följande. Vi ha ännu kvar en del gamla fastebrev. En lagfart har nu, exempelvis år 1860, beviljats på en jordavsöndring; därom finnes emellertid intet antecknat i fastighetsboken, och den lagfarten kan jag faktiskt icke leta rätt på; åtminstone är mången gång så fallet. Anmärkningen sammanfaller med det förhållandet, att avsöndringen icke kan igenkännas i fastighetsregistret under andra omständigheter, än om den blivit upptagen i den till domaren överlämnade första stommen till jordregister och därifrån i den av domaren

bearbetade förteckningen litt. E. I litt. F angående avsöndrade lägenheter upptagas icke andra än lagfarna lägenheter och icke ens sådana, för vilka lagfart söktes men icke blivit beviljad. Dylka finnas från år 1876 i fastighetsboken, och för sådana fall kan det vara skäl för den framställda anmärkningen, men alla lagfarter, som grunda sig på gamla fastebrev, är det omöjligt att taga reda på.

Häradshövdingen *Håkanson*: I frågan huruvida gravationsbevisen böra upptaga namnet på den person, som senast fått lagfart, vill jag säga, att så sker i allmänhet; för min del brukar jag icke utfärda något gravationsbevis utan att däri angiva ägaren och dagen för lagfarten. Men man kan tänka sig det fallet, att det begäres gravationsbevis på hemman, som äro delade på 20, ja kanske ända till 100 delägare. Beviset skall då upptaga alla de anteckningar i inteckningsboken, vilka fortfarande äro gällande. Icke kan det väl falla någon in, att man skall behöva redogöra för alla dessa olika hemmansägare, utan får man väl låta nöja sig med ett gravationsbevis, som upptager alla inteckningar på t. ex.: hemmanet n:r 1 mantal — (namnet på hemmanet). Och i gravationsbevisets natur lär väl icke ligga det, att det ovillkorligen skall angiva alla delägare. Men, som sagt, jag tror, att man vanligen upptager ägarens namn, där så lämpligen kan ske. — Det har emellertid varit varken min eller övriga styrelseledamöters mening att nu förorda någon ändring i det ifrågavarande avseendet; vi ha endast att bemöta vad ombudsmännen anföra därom, att det skulle vara någon ofullständighet i gravationsbevisen, om de icke upptaga ägarens namn och dagen för lagfarten. Någon ovillkorlig skyldighet att upptaga sådant torde nämligen icke för det närvarande förefinnas.

Herr *Östergren*: Med anledning av vad herr Arrhenius yttrade, vill jag säga, att med nuvarande lydelse av expeditionslösenförordningen i fråga om äganderättsbevis och med hänsyn till vad där stadgas om lösen för olika fall det helt visst åligger en häradshövding att, om så behöves, göra undersökning även av de äldre lagfartsprotokollen.

Häradshövdingen *von Sydow*: Det är riktigt, som herr Östergren säger, att man måste av gravationsbevisen kunna se, huru vida tiden för eventuella framställningar enligt 11 kap. 2 § jordabalken är försutten eller icke. Men detta kan utmärkas på annat sätt än genom anteckning av vem, som fått lagfart, och dagen därför. Naturligtvis förutsätter även jag, att man i beviset i regel uppger både ägarens namn och lagfartsdagen; det är icke en ovillkorlig skyldighet, men jag har alltid gjort det,

och kommer förmodligen att fortsätta så i framtiden. Men, som sagt, någon försummelse, om man låter bli det, är det icke.

Häradshövdingen *Christenson*: Också jag för min del har i bevisen vanligen satt ut, vem som är ägare av fastigheten, men meningen med att på detta sätt angiva ägarens namn är naturligtvis endast, att man därigenom skall åstadkomma en bättre identifiering av fastigheten. Är den, detta förutan, tillräckligt identifierad, så att intet misstag kan tänkas äga rum, så torde det vara likgiltigt, om ägarens namn sättes ut eller icke. Gravationsbeviset måste, såsom redan framhållits, vara endast ett gravationsbevis och icke tillika ett äganderättsbevis.

Häradshövdingen *af Ekenstam*: Jag kan icke förstå, att det finns någon möjlighet för oss att göra dessa bevis så fullständiga, som de här ansetts böra göras. Vi hava nämligen icke, såsom vi hava *efter* tiden för fastighetsböckernas införande, bara en viss tidsperiod att hålla oss till, efter vars genomforskande vi kunna stanna. Huru lång tid skola vi genomgå, för att vara absolut säkra på att icke någon avsöndring förekommit? Praktiskt taget kan man möjligen säga, att man i dylika fall skulle kunna utfärda ett sådant här fullständigt äganderättsbevis, därest man på grund av en viss personlig insikt har reda på vad som kan vara avsöndrat från det eller det hemmanet. Men har man icke någon sådan personlig kännedom, så tror jag, att det är absolut omöjligt att kunna intyga, att ett visst hemman består av de och de delarna och att därifrån har gjorts de och de avsöndringarna. Därför är det absolut omöjligt, att vi utan vidare gå med på denna av hypoteksföreningarnas ombudsmän uppställda fordran, ty detta skulle vara att på våra domare ställa krav, som de icke kunna i varje fall uppfylla.

Häradshövdingen *Arrhenius*: Vill man föra ut saken teoretiskt, så kan man ju t. ex. taga ett sådant fall som att en avsöndring blivit lagfaren i början av 1800-talet och sedan gått i arv undan för undan, innan fastighetsböckerna upplades, samt att den nu innehaves av en person, som fått den i arv låt oss säga år 1870. Skall man då vara tvungen att gå tillbaka i lagfartsprotokollen till omkring 1800-talets början för att se efter, vem som fått lagfarten? Det tror jag är nästan omöjligt.

Häradshövdingen *Grenander*: Jag instämmer alldeles i vad herr af Ekenstam här anfört, och jag gör detta med den kännedom jag har om förhållandena i den mig anförtrödda domsaga i Dalarna. Det skulle vara alldeles omöjligt att där göra bevisen så fullständiga, som man här velat.

Häradshövdingen *Munck af Rosenschöld*: Det förefaller mig som här föreläge ett missförstånd av herr af Ekenstam. När hypoteksombudsmännen begära bevis, hänför sig deras begäran till viss inteckning. Inteckningen kan vara beviljad 1860. Jag vill veta, vem som då var ägare och vilka avsöndringar, som gjorts efter den tiden. Vid utredandet därav är det givet, att man måste gå tillbaka i lagfartsprotokollen till 1860, tills man kommer till den tidpunkt, då ifrågavarande inteckning beviljades. De avsöndringar, som äro gjorda förut, har man i detta fall icke att göra med. Det är bara fråga om lagfart å hemmansdelar och jordavsöndringar. Jag har en viss tid, till vilken jag kan gå tillbaka, och undersöka detta.

Häradshövdingen *af Ekenstam*: Detta skulle kanske kunna vara riktigt, om man finge antaga, att äganderättsbevis endast behövde tillhandahållas ombudsmännen i hypoteksföreningarna, som då hade anledning att gå tillbaka till fastställandet av inteckning under viss dag. Men det är icke så att vi bara ha att utfärda äganderättsbevis i sådana fall och äro frikallade från att utfärda dem i andra. Här kan komma någon, som köper en fastighet, och av oss begär att få reda på vilka avsöndringar som skett från densamma. Då har domaren absolut ingen fast tidpunkt att hänföra sig till. Kanhända får han gå tillbaka till både 1700- och 1600-talet.

Häradshövdingen *Wetterling*: Det kunna vi litet var vittna om, hur svårt det är att säga, att från den och den fastigheten icke skett avsöndringar. Det ha alla från sin praktik litet var sett, att det finnes avsöndringar gjorda så långt tillbaka i tiden, att det är orimligt att begära av domaren att taga reda på dem. Vad hypoteksföreningarna angår, så är det, åtminstone vad Mälarpromemoriaernas hypoteksförening beträffar, nog så, att deras begäran hänför sig till en viss inteckning. Ja, det gör den i vissa fall. När ett hypotekslån är slutamorterat, begäres bevis på vem som senast erhållit lagfart. Från föreningen medsändes då en blankett att ifyllas. Men bevis behövas också för andra ändamål. Då begäres, att man skall gå efter en bifogad promemoria. I de formulär, som skickas med, när det gäller bevis vid slutamorterade lån, brukar det stå, att i den och den fastigheten har inteckning då och då beviljats, och begäres uppgift, vem som senast erhållit lagfart. Föreningens begäran hänför sig då till viss inteckning, och beviset är ej så svårt att lämna. Men att man skulle ha skyldighet att garantera, att några avsöndringar icke finnas eller något sådant, däremot ber jag att få protestera.

Häradshövdingen *Munck af Rosenschöld*: Ombudsmännen önska, att

äganderättsbevis bör kunna förses med tilläggsbevis eller s. k. påskrift (såsom fallet är med gravationsbevis).

Denna begäran tycker jag är rätt rimlig. Det kan ju hända, att ett äganderättsbevis, som omfattar tid före 1876, kan förorsaka högst väsentligt arbete. Om man skulle innehava ett äganderättsbevis, avsett för till exempel en relax, och efter bevisets utfärdande ett nytt tingssammanträde infallit, är det orimligt att man skulle vara tvungen att begära ett nytt bevis, som vore lika dyrt. Jag tycker då, att det kunde vara rätt rimligt att få en bestämmelse, att domaren skulle vara skyldig meddela påskrift å det gamla beviset.

Häradshövdingen *Wetterling*: I den remitterade akten finnes en skrift, däri en advokat hemställt om sådan bestämmelse i expeditionstaxan, att gravationsbevis skall expedieras inom en vecka efter det att detsamma beställts.

Man kan tänka sig, att en begäran om gravationsbevis inkommer en lördagsafton och att ting börjar påföljande måndag och pågår i fem dagar. En framställning om att man då skulle expediera gravationsbeviset på åtta dagar, får man väl anse vara orimlig.

Häradshövdingen *Cederschiöld*: Jag vill begära upplysning om innebörden av ordet »hemmansdel». Frågan sammanhänger med debitering av lösen för äganderättsbevis och gravationsbevis. Det har sagts, att man skulle räkna varje jordregisterlott som hemmansdel. Detta torde i vissa fall nog vara riktigt. I åtskilliga landsändar är det emellertid vanligt, att en hemmansdel är delad i olika lotter, att man inom ett mantal har t. ex. åtta olika lotter; efter lantmäteriförrättning är var och en av dessa $\frac{1}{8}$. Om nu dessa åtta lotter komma i en ägares hand, så föreställer jag mig, att man måste räkna det hela som en hemmansdel.

Häradshövdingen *Ahlström*: Ombudsmännen hava också framhållit något som de tycka vara oklart. Det står i sammanfattningen: »Bestämelsen huru lösen skall beräknas då äganderättsbevis avser tid även före fastighetsbokens uppläggande, är ej fullt tydlig».

För min del har jag gjort så, att jag tagit 30 öre för varje år före fastighetsbokens uppläggande. Om det nu gällt fem fastigheter och in-teckningen beviljades 1860, så har jag för min del alltid beräknat 30 öre, såsom om det varit en fastighet, alltså 30 öre för år från och med 1860 till och med 1875. Men nu kan det vara så, att ombudsmännen möjligen varit ute för att det beräknats i sådant fall fem gånger 30 öre för varje år. Jag är icke riktigt säker på vad de mena. Själv är jag rätt tveksam

om vad som är rätt. Jag tror för min del, att man skulle vara fullt berättigad att taga 30 öre för var och en av de fem fastigheterna för varje år. Jag har emellertid ansett, att lösenavgiften blivit orimligt stor ändå, och sålunda icke beräknat mer än 30 öre för varje år, oavsett hur många fastigheterna än varit.

Häradshövdingen *Christenson*: Beträffande frågan om påskrift å gravationsbevis i sådant fall, att mellan det ursprungliga bevisets utfärdande och tiden för påskriftens begärande fastigheten lagfarits för ny ägare, vill jag säga, att jag hört uppges, att häradshövdingarna förfara olika. Jag kan icke giva något visst svar på frågan. Påskrift i allmänhet har ingen annan grund i lagen än bestämmelsen angående gravationsbevis, omfattande de tio sista åren eller kortare tidrymd. Då beviset avser kortare tid än tio år, gör man påskrift. Däremot har jag, när fastigheten fått ny ägare, icke givit påskrift, därför att beviset till slut blivit mer och mer oklart. Huruvida detta är riktigt eller något annat är önskligt, vill jag icke yttra mig om.

Häradshövdingen *Munck af Rosenschiöld*: Jag har praktiserat så, att jag även då det gällt ny ägare gjort påskrift. Det är bara, när det gällt längre tid än 10 år, jag vägrat giva påskrift och lämnat fullständigt bevis. Beträffande lösen för äganderättsbevis står det ju tydligt: å landet beräknas, då äganderättsbevis avser flera fastigheter, å vilka lagfart beviljats i ett sammanhang eller som gemensamt in-tecknats, för varje hemman, hemmansdel eller lägenhet utöver den första till och med tredje hälften, däröver till och med sex femtedelen samt däröver tiondelen av den för äganderättsbevis rörande en fastighet utgående lösen. — Följaktligen måste man beträffande tid före 1876 räkna: vad kostar äganderättsbevis för en fastighet? 1: 50 för första fastigheten; för andra fastigheten sålunda hälften av detta belopp etc.; det är meningen med detta stadgande.

Häradshövdingen *Håkansson*: Jag för min del har ej heller plägat ge s. k. tilläggsbevis till gravationsbevis, när fastighet lagfarits för ny ägare. Det var kutym förut i domsagan, att man icke fick det. Jag har icke reflekterat mycket över om man är berättigad vägra eller icke. Anledningen är väl, kan jag tro, att det därjämte fordras genomgående av äganderättsleden för att se efter, att det blir ett riktigt gravationsbevis. I enlighet med den kutym jag haft att upptaga ägaren vid tiden för gravationsbevisets utfärdande, skulle tilläggsbeviset få omnämna den nye ägaren också och den, som sist fått lagfart. Det kan vara omtvistligt, huruvida man kan vara skyldig att göra det eller icke. Tilläggsbevis är egentligen en oriktig benämning; beviset är egentligen ett nytt gravationsbevis, om-

fattande kortare tid än tio år. Efter den beräkningen tar man lösen också och stämpel till samma belopp som för nytt gravationsbevis, nämligen 50 öre.

Häradshövdingen *Östergren*: Häradshövding Christenson anmärkte, att beträffande tilläggsbevis man icke har någon annan bestämmelse att hålla sig till än den som gäller för gravationsbevis, avseende de tio sista åren eller del av samma tidrymd. Jag tror, att man kan använda samma betraktelsesätt i fråga om tilläggsbevis till äganderättsbevis; dessa kunna ju omfatta tid efter ingången av år 1876 eller annat år, från vilket fastighetsbok förts. — Detta kan naturligtvis tillämpas för det fall man har ett gammalt äganderättsbevis och begär att få se, hur det förhåller sig för tiden efter utfärdandet av detta bevis.

Angående fråga om stämpel till s. k. tilläggsbevis å gravationsbevis kan jag ej dela herr Håkanssons uppfattning att sådana skola beläggas med stämpel. Sedan 1890 finnes ej särskild rubrik i stämpelförordningen för gravationsbevis; det bör sålunda, om det utfärdas särskilt, beläggas med stämpel såsom »bevis annat» men om det tecknas å företedd handling — såsom väl alltid är fallet med så kallade tilläggsbevis — vara fritt från stämpel. Att detta var meningen med den ändring av stämpelförordningen i denna del, som vidtogs år 1890, framgår av riksdagshandlingarna.

Häradshövdingen *Helling*: Ombudsmännen hava berört en för oss ganska besvärlig sak, nämligen relax av in-teckningar i avsöndringar före den 1 januari 1910. Skillnaden mellan relax av sådana in-teckningar och in-teckningar i avsöndringar efter den 1 januari 1910 beror ju på bestämmelserna om ordningen för de avsöndrade lägenheternas ansvar. För mig står det som ett önskemål, att någon ändring kunde vinnas härutinnan. De äldre lägenheternas befriande från penningin-teckningar vålla synnerligen stora besvär och kostnader för allmänheten, och det torde väl av herrarna vara känt, att folk i allmänhet drager sig för att låta anordna dödande och sådant, därför att det kan vara svårt att få alla medgivanden m. m. klara. Grunden till att äldre avsöndringar fortfarande skola anses vara primärsolidariskt ansvariga har varit civilrättsliga förhållanden; man ville ej ge retroaktiv verkan åt lagen. I så fall skulle det avgörande beträffande, huruvida ansvaret är primärsolidarisk eller sekundärsolidarisk, snarare vara in-teckningens datum och icke avsöndringens datum. De lege ferenda skulle jag gärna se, att skillnaden upphörde, så att även äldre avsöndringar bleve likställda med dem, som skett efter den 1 januari 1910.

På sätt jag i min skrivelse till hypoteksföreningarnas ombudsmän utvecklat, torde otvivelaktigt bristfälligheter i åtskilliga hänseenden vidlåda hithörande bestämmelser. En del bestämmelser äro icke klara, tydliga och nog uttömmande och giva därför anledning till olika tolkning och olika tillämpning, såsom jag vid de hos underrätterna förrättade inspektioner nogsamnt varit i tillfälle att konstatera. I andra hänseenden saknas nödiga föreskrifter, och praxis har därför ock utvecklat sig i olika riktning. Det synes mig i den rättssökande allmänhetens intresse vara av synnerlig vikt, att dessa bristfälligheter varda avhjälpta. I stort sett synas mig de av hypoteksföreningarnas ombudsmän framförda önskemålen vara värda beaktande. Häradshövdingen von Sydow har i sitt ovan återgivna anförande angivit den ståndpunkt, som styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar intagit till dessa önskemål.

Med åberopande av vad sålunda i ärendet förekommit och med stöd av 17 § i den för mig gällande instruktion har jag i underdånighet härmed velat fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å ovanberörda förhållanden för den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.»

23. Framställning angående införande av förhørsdomarinstitutionen.

I detta ämne har jag den 15 januari 1918 till Konungen avlåtit följande framställning.

»Häktning sinstitutet har under de sista tiotal åren upprepade gånger varit föremål för framställningar från justitieombudsmannens sida. Dessa hava alla haft till syfte åstadkommande av större skyndsamhet i fråga om häktade personers inställande för domstol.

Förslag i sådant syfte hade framställts av Kungl. Maj:t vid 1886 års riksdag, då proposition framlades med ett större förslag till lag angående vissa delar av rättegången i brottmål. Detta förslag omfattade frågorna om den förberedande undersökningen i brottmål, häktning m. m. Längre anstånd med hänskjutandet till domstol av mål angående häktad person skulle enligt förslaget ej få meddelas än fjorton dagar. Lagförslaget blev antaget av första kammaren men avslogs av andra kammaren.

Vid 1900 års riksdag gjorde justitieombudsmannen framställning i ämnet till riksdagen, åsyftande framläggande av förslag till lagbestämmelser,

ägnade att åstadkomma större skyndsamhet beträffande för brott häktade personers inställande för domstol. Justitieombudsmannen anförde därvid bl. a.:

»Den, som här i riket häktas för brott, åtnjuter icke den i andra länders lagar stadgade förmånen att nästan *omedelbart efter häktningen inställas för en domare*, som äger makt att, i händelse häktningen finnes vara olaglig, genast försätta den häktade på fri fot. Regeln är hos oss, att någon prövning av häktningsåtgärdens laglighet ej förekommer förr än vid den rannsaking, som vederbörande domstol håller med den häktade, och denna rannsaking företages ofta först sedan två till tre veckor och understundom ännu längre tid förflutit från häktningstillfället. Man skulle vid sådant förhållande tilläventyrs vilja antaga, att det är väl sörjt därför, att obefogade häktningar ej kunna förekomma. Men ett sådant antagande saknar stöd i verkligheten. Häktningen verkställes vanligen av åklagaren i det genom häktningen eller dessförinnan anställda åtalet, d. v. s. av den häktades motpart i rättegången, och de omständigheter, under vilka åklagaren har att ingå i den grannliga prövningen, om laga skäl till häkning kunna anses föreligga eller icke, äro ej sällan synnerligen brydsamma. De nödiga sakuppgifterna äro ofta ofullständiga och svävande, likasom och brottets karaktär understundom är svår att fastställa. Ofta erfordras mycken takt för att i det föreliggande fallet rätt kunna avgöra de för prövningen viktiga spörsmålen, om den misstänkte kan anses hava stadigt hemvist eller yrke samt om det skäligen kan befaras, att han, på fri fot lämnad, avviker. Och under det åklagaren, kanske utsatt för påverkan av en förorättad målsägare eller av en folkmening i orten, söker att för sig klargöra förenämnda och andra vid prövningen uppkommande frågor, saknar han vanligen tillfälle till rådplägning med andra samt mången gång rådtrum till ett lugnt övervägande. Då härtill kommer, att åklagaren i vanliga fall saknar större juridiska insikter samt ej sällan är en ung och oerfaren man, lär det ej kunna undvikas, att misstag i ifrågavarande hänseende understundom begås.

Det måste därför vara av synnerlig vikt, att en domstol så snart som möjligt sättes i tillfälle att pröva häktningsåtgärdens laglighet. Förhållandena kunna för övrigt vara sådana, att häktningen väl kan anses hava varit med skäl företagen, men domstolen i allt fall med hänsyn till det förändrade skick, vari saken till domstolen föreligger, finner skäl att lös-giva den häktade. Även med hänsyn till sådana fall är det uppenbarligen angeläget, att häktade personer skyndsammast inställas för domstol. Såsom regel gäller härutinnan för närvarande, att vederbörande genast går i författning därom, att underrättelse om häktningen meddelas domstolen. I Stockholm och andra städer, där poliskammare finnes, är emellertid an-

stånd med remissen till domstol i gällande författningar uttryckligen medgivet. Sålunda är i 4 § av instruktionen för polismästaren i Stockholm den 20 maj 1868 stadgat, att det åligger polismästaren att, där någon blivit för brott i häkte inmanad, ofördröjligen och, där ej omständligare förberedande undersökning eller närmare utredning i särskilda fall är av nöden, inom 24 timmar, efter det rapport i målet polismästaren tillhandakommit, för rannsaking vid vederbörlig domstol överlämna angivelse-skriften med tillhörande handlingar, varjämte i ett följande moment av samma § meddelats den föreskrift, att förberedande polisundersökning icke må uppehållas längre än som oundgängligen nödigt är. Vad sålunda är stadgat för Stockholm återfinnes i författningarne angående polisväsendet i andra städer.»

Lagutskottet tillstyrkte justitieombudsmannens framställning, och utskottets hemställan bifölls av andra kammaren men avslogs av första kammaren.

Vid 1904 års riksdag gjorde justitieombudsmannen ånyo framställning i ämnet, och avlät riksdagen med anledning därav den 13 april 1904 en skrivelse i ämnet till Eders Kungl. Maj:t.

Vid 1914 års senare riksdag förnyade justitieombudsmannen på anförda skäl sin förut gjorda framställning. Med anledning av sist berörda framställning avlät riksdagen den 11 augusti 1914 ånyo skrivelse (n:r 139) i ämnet till Eders Kungl. Maj:t. I denna skrivelse anförde riksdagen bl. a.

Utän tvivel vore det i rättssäkerhetens intresse av vikt, att den tid, under vilken häktad person hade att avvakta inställelse inför domstol, så långt ske kunde, förkortades. Om riksdagen emellertid tvekat att ansluta sig till det av justitieombudsmannen framställda förslag, så vore det icke därför, att riksdagen underskattat vikten och betydelsen av den förbättring, som genom antagande av samma förslag skulle vinnas, utan därför, att riksdagen, som den 13 april 1904 till Eders Kungl. Maj:t avlät skrivelse i ämnet, till övervägande upptagit frågan, huruvida icke en ny framställning till Eders Kungl. Maj:t i det ämne, som avsåges i sistnämnda skrivelse, — om en sådan framställning skulle göras — lämpligen borde åsyfta ett upptagande av det legislativa arbetet i ämnet *i vidare* omfattning än som i samma riksdagsskrivelse avsåges. Överståthållarämbetet hade uti sitt i anledning av 1904 års riksdagsskrivelse till Eders Kungl. Maj:t avgivna yttrande uttalat, att det syntes mindre lämpligt att inskränka förändringen till bestämmelser angående tiden för anmälan om häktning och rannsaknings företagande.

Enligt överståthållarämbetets mening måste det ock i allmänhet anses, att såväl det allmännas som den häktades bästa mest tillgodosåges därigenom, att de förhållanden, som rörde brottet, bleve utredda och den bevisning, som funnes, samlades och ordnades, innan rannsakingen av domstolen företoges, varigenom just möjligheten av en snabb och fullständig rannsaking i målet skulle främjas. Andra av de över 1904 års riksdagsskrivelse hörda myndigheter hade uttalat sig för behovet av reglering i lag av den s. k. anhållningsrätten. De synpunkter, som framhållits av förenämnda myndigheter, syntes riksdagen vara av beskaffenhet att förtjäna synnerligt beaktande. Härtill komme, att behovet av tillräckligt vida, men å andra sidan klart utstakade gränser för de med brotts rannsaking betrodde myndigheternas makt och av betryggande former för deras verksamhet hade blivit alltmer kännbart både hos allmänheten och dessa myndigheter själva.

Vidare erinrades, hurusom riksdagen i fråga om en annan vid förundersökning i brottmål förekommande åtgärd, nämligen husrannsakan, den 4 mars 1910 i en på justitieombudsmannens initiativ avlåten skrivelse till Eders Kungl. Maj:t uttalat sig för en lagreglering och därvid jämväl antytt sin uppfattning att vissa andra ingrepp, nämligen kropps-rannsakan och kroppsbesiktning, borde i sammanhang därmed uppmärksammas av lagstiftningen. Det syntes riksdagen, att jämväl berörda av riksdagen framförda önskemål säkrast främjades genom att förorda, att förundersökning i brottmål och därvid förekommande ingrepp bleve föremål för lagstiftning i ett sammanhang och jämte häktningensinstitutet.

Mot ett upptagande av ett reformarbete i dessa vidare mått kunde enligt riksdagens uppfattning icke med tillräckligt fog invändas, att det samma vore av beskaffenhet att kunna genomföras endast i sammanhang med den allmänna reformen av rättegång i brottmål. Sannt vore visserligen, att en fullt tillfredsställande ordning kunde vinnas först i samband med omdaningen av brottmålsprocessen i dess helhet och därmed i samband stående organisatoriska reformer på domstols-, åtals- och polisväsendets område. Men detta gällde, såsom ock i riksdagens förutnämnda skrivelse den 13 april 1904 erinrats, redan om de där ifrågasatta begränsade reformer rörande häktningstid. Att det däremot läte sig göra att, i avvaktan på en allmänare reform, till särskild behandling utbryta partiet rörande häktning och förundersökning likasom att en provisorisk lösning av reformproblemet i denna del vore av trängande behov påkallat, hade redan för trettio år tillbaka blivit erkänt och ådadalagt, då nya lagberedningen utarbetade sitt »förslag till lag om vissa bestämmelser om rättegång i brottmål». Såsom justitieombudsmannen i sin förevarande fram-

ställning erinrat, hade ock på grundval av förslaget proposition avlåtits till 1886 års riksdag. Propositionen, som av lagutskottet tillstyrkts, hade visserligen icke av riksdagen bifallits; men denna utgång syntes hava berott på särskilda omständigheter, som icke längre ägde aktualitet.

På grund av vad sålunda anförts anhöll riksdagen, med åberopande av riksdagens i skrivelser den 13 april 1904 och den 4 mars 1910 i särskilda hänseenden uttalade önskemål, att Eders Kungl. Maj:t tacktes, i ändamål att för tiden intill dess ny allmän rättegångsordning i brottmål kunde komma till stånd i görligaste måtto avhjälpa bristen på *tidsenliga och fullständiga bestämmelser rörande förundersökning* och häktning i brottmål, låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i dessa ämnen.

Av det anförda framgår, med vilket livligt intresse hithörande frågor sedan snart 20 år tillbaka omfattats av justitieombudsmannen, liksom ock av riksdagen.

För egen del har jag av åtskilliga fall, som dragits under min prövning, funnit framgå, att gällande lagstiftning och nu rådande ordning för förundersökningen i brottmål varken äro tidsenliga eller tillfredsställande. I rättssäkerhetens intresse synes en snar ändring vara av förhållandena påkallad.

Grunden till berörda bristfällighet i gällande straffprocessordning torde enligt min uppfattning vara att i första hand söka i den omständigheten, att förundersökningen i dess helhet är anförtrodd åt åklagar- och polismyndigheterna. Med allt erkännande åt dessa myndigheters vid handhavandet av omförmälda funktion ådagalagda praktiska duglighet, torde dock själva systemet få anses principiellt förkastligt.

I samband med de erinringar, som under senare år ofta framförts mot det nu rådande systemet, har från olika håll framförts önskemålet om införande av särskilda *undersökningsdomare* efter utländsk förebild. Justitieombudsmannen har, på sätt av det ovan anförda framgår, redan i sin framställning år 1900 framfört synpunkter, som gå i denna riktning.

Sedan min uppmärksamhet blivit fäst på saken, infortrade jag till en början yttrande i ämnet från chefen för dåvarande detektivavdelningen vid Stockholms polis samt från överståthållarämbetet.

I avgivet yttrande anförde chefen för detektivavdelningen stadsfiskalen G. Lidberg bl. a. följande.

Förhållandena vid detektivavdelningen vore icke tillfredsställande med avseende å tillgängliga arbetskrafter för handhavandet av förundersök-

ningen i brottmål. Det rådande systemet att i och för verkställande av berörda förundersökningar avskilja en del utav avdelningens personal motsvarade nog icke längre tidens fordringar och vad de sedan år 1890 inträdde lagändringarna, särskilt i fråga om allmänt åtal beträffande förskingrings- och trolöshetsbrotten, krävde. Tidigare lydde ju sagda brott, som vore de vid förundersökningen ojämförligen mest betungande, icke under allmänt åtal och blevo för den skull icke heller föremål för polismyndighetens undersökningar. Dessa i allmänhet mycket vidlyftiga och invecklade brottmål, som i övermåttan hög grad tilltagit, fordrade i allmänhet en synnerligen ingående och tidsödande utredning av särskilt kunniga, speciellt utbildade och erfarna personer, helst sådana med juridisk utbildning.

Polismännen ägde emellertid merendels endast folkskolebildning eller kunskaper motsvarande realskoleexamen eller i ett fåtal fall studentexamen eller reservofficersexamen, men i undantagsfall juridisk examen. Det fölle i andra länder ingen människa in att begära, att kriminalpolisen, vars *huvuduppgift* vore att *uppspåra* brottslingar, skulle på egen hand förrätta förundersökningar i brottmål, utan vore dessa undersökningar anförtrodda åt särskilda förhørsdomare.

Under uttalande, att det antal i brottmålsförhör verkligt utbildade och skickliga polismän, som för berörda undersökningsändamål stode till detektivavdelningens förfogande, icke vore tillnärmelsevis tillräckligt, framhöll Lidberg såsom i detta sammanhang synnerligen belysande, att i Köpenhamn förundersökningarna i brottmål verkställdes av sju kriminalkammare, bestående vardera av tre personer, nämligen en assessor, ordförande, och en sekreterare, vilka båda aflagt juridisk examen och förvärvat särskild praktisk utbildning, samt en illitterat ledamot (»rättsvittne», som handhade, bl. a., godsvärderingar). Motsvarande förundersökningsarbete förrättades i Stockholm av personalen vid tre förhørsrotlar, vardera om fyra man, eller tillhopa tolv personer, därav två detektivkommissarier, fyra detektivöverkonstaplar och sex detektivkonstaplar (biträdande överkonstaplar).

Inom den av Stockholms stadsfullmäktige tillsatta s. k. poliskommittén hade emellertid väckts förslag om vidtagande av åtgärd för utökning av detektivavdelningens personal i syfte att möjliggöra upprättande av en specialrotel för förundersökningar i, bl. a., mera invecklade förskingrings- och trolöshetsmål. Det vore Lidbergs uppfattning, att *förhørsdomarinstitutionen, såsom varande den i alla avseenden mest betryggande anordningen för beslut om häktning och handhavande av förundersökning i brottmål, icke läte sig i längden avvisas*, men att, intill dess denna institution i samband med en snart inträdande rättegångsreform bleve en verklighet, det under förutsättning av nödig personalökning och inrättande av en ifrågasatt högre

polisskola kunde fortfarande anförtros detektivavdelningen att handhava förundersökningen i brottmål.

Polismästaren i Stockholm avgav särskilt yttrande och förklarade sig instämma i de uttalanden, som gjorts av chefen för detektivavdelningen, och särskilt däruti, att inrättande av förhørsdomarinstitutionen icke läte sig i längden avvisas. Polismästaren ville dock bl. a. framhålla dels att kostnaderna för densamma icke bleve obetydliga och dels att ifrågavarande institution icke kunde arbeta med samma snabbhet som polismyndigheten, varför häktningstiden för tilltalad person skulle bliva avsevärt förlängd.

Uti därefter avgivet utlåtande återopade överståthållarämbetet såsom eget yttrande vad polismästaren sålunda anförde.

Den av Stockholms stadsfullmäktige tillsatta poliskommittén framlade i sitt den 4 december 1916 avgivna betänkande förslag till omorganisation av detektivavdelningen, vilket förslag numera blivit genomfört. I fråga om förundersökningen i brottmål har emellertid ingen annan ändring skett, än att inom avdelningen, som numera benämnes kriminalavdelningen, inrättats ytterligare en utredningsrotel, avsedd att utgöra specialrotel för utredningar rörande bedrägeri- och konkursförbrytelser, trolöshet mot huvudman o. d. Jämväl å denna rotel omhänderhaves arbetet emellertid av polispersonal (en kommissarie och två överkonstaplar). Härvidlag torde dock böra anmärkas, att chefskapet för kriminalavdelningen numera omhänderhaves av person med juridisk utbildning, nämligen innehavaren av den nyinrättade tredje polisintendentsbefattningen. Prövning av kriminalavdelningens häktningsåtgärder och remitterandet till domstol av de vid avdelningen utredda brottmål ankomma fortfarande på poliskammaren. Till följd av den poliskammaren åvilande arbetsbörda i övrigt föregås berörda prövning i allmänhet dock icke av någon poliskammarens egen undersökning.

I det avseende, varom nu är fråga, torde vårt land intaga en särställning bland länder med utvecklad rättsordning. Ingenstädes lärers numera såsom hos oss den för ett brottmåls slutliga och riktiga avgörande så betydelsefulla förundersökningen, och detta även i de största och rättsligen mest invecklade mål, vara lagd ensamt i polismyndigheternas händer och utföras av icke rättsbildade personer.

Redan nya lagberedningen har i sitt år 1884 avgivna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning, under framhållande av att den nyare lagstiftningen i främmande länder ägnat den största omsorg om allt, som kunde bidra till att göra förundersökningen verksam och tillförlitlig, anmärkt, att en av de mest framstående anordningarna därutinnan vore

den, varigenom man i domaremakts hand förlagt en del av den undersökning, som förberedde åtal för grövre brott.

Ehuru det, enligt beredningens uppfattning, ej kunde förnekas, att vikten av denna undersökning talade för en dylik anordning, fann beredningen dock, att därigenom domarens verksamhet skulle i ej ringa mån komma att förryckas i allt för inkvisitorisk riktning på samma gång som efterspaningens skyndsamhet och kraft möjligen komme att förminska genom begränsningen i åklagarmakts kompetens. För dylik anordning lämpade sig ej heller den hos oss befintliga domstolsorganisationen med mindre att allt för omfattande förändringar däri skulle ifrågasättas.

På de av lagberedningen sålunda anförda skäl upptogs icke förslag om inrättande av förhørsdomare uti det av beredningen utarbetade lagförslag, som låg till grund för ovannämnda till 1886 års riksdag avlätna kungl. proposition.

Bristerna i den nu rådande anordningen synas mig uppenbara. På sätt av justitieombudsmannen redan år 1900 blivit utvecklat, måste själva systemet att låta åklagar- och polismyndigheterna handhava förundersökningen och besluta om häktning anses principiellt förkastligt. Systemet innebär icke tillräcklig garanti för tryggheten av den personliga friheten och medborgares rättigheter. Förundersökningen är nu helt och hållet undandragen offentlighetens ljus och vidare den trygghet och säkerhet, som ligger däri, att vittnen höras på ed. Därtill kommer, att med hänsyn till de i polisförfattningarna förekommande tånjbara bestämmelserna i ämnet den häktades remitterande till domstol kan dröja avsevärd tid efter hans anhållande. I allmänhet torde väl för polisundersökningen i Stockholm i varje mål ej åtgå mer än några dagar eller någon vecka efter häktandet, men undantagsfall kunna dock förekomma. Av statistiken för ett år inhämtas sålunda, att polisundersökningen (här i Stockholm) räckt 54 dagar angående två, 70 dagar angående en och 74 dagar angående två häktade. Av justitieombudsmannen har ock i de föregående framställningarna framhållits, att den häktade under den tid, förundersökningen pågår, är betagen all möjlighet att, därest han skulle hava blivit utan tillräckliga skäl häktad, göra sin klagan genom besvär anförande hörd hos någon myndighet. Val kan den häktade inkomma med klagomål hos justitieombudsmannen, men han kan ej under förundersökningen få prövningen av häktningsåtgärdens laglighet hänskjuten till domstol eller någon domare. Att de av polismyndigheterna verkställda häktningsåtgärderna i ej ringa utsträckning korrigeras av domstolarna, är ett

känt förhållande. Av en tidigare å justitieombudsmansexpeditionen verkställd, uti en föregående framställning i ämnet åberopad statistisk undersökning, avseende tre olika år; bekräftas detta förhållande. Enligt denna undersökning, som blott avsåg landsbygden, framgick, att häradsrätterna vid första rannsakingen med resp. häktade försatt å fri fot, första året undersökningen avsåg 266, andra året 246 och tredje året 307 häktade personer. Detta är siffror, som tala ett rätt så tydligt språk, ehuru väl en omedelbart vidtagen häktningsåtgärd mången gång, innan närmare utredning om ett begänget blott föreligger kan vara fullt befogad, varemot efter utredningens slutförande och prövning av åvägabragt bevisning, tillräckliga skäl för ett kvarhållande i häkte kunna finnas icke vara för handen.

Beträffande protokollföringen vid polisförhören torde nog med fog kunna sägas, att densamma stundom lämnar rum för anmärkningar. Då det i regel (ej i Stockholm numera) är den häktades egen motpart, landsfiskalen eller stadsfiskalen, som avfattar protokollet, är det förklarligt, att avfattningen kan i viss mån, låt vara oavsiktligt, bliva färglagd och anpassad efter förhørsledarens subjektiva uppfattning till nackdel för den häktade. Genom blotta avfattningen i förhørsprotokollet av den häktades egna utsagor eller av eljest hörda personers berättelser *kan* en viss bevisning tillkomma emot den häktade, och verkningarna därav torde stundom vara svåra att undanröja vid den följande rannsakingen inför domstolen, även om missuppfattning vid förhöret gjort sig gällande och föranlett den för den häktade menliga avfattningen. Det är därför av största vikt, att det är en opartisk domare, på vilken det ankommer att från början handhava undersökningen i brottmål. Man har då större garanti för en fullt objektiv avfattning av förhørsprotokollen.

Beträffande den i ärendet framkomna invändningen, att förhørsdomare icke kunde antagas komma att arbeta med samma snabbhet som polismyndigheterna och att därför häktningstiden för tilltalad person skulle bliva avsevärt förlängd, synas mig de sålunda uttalade farhågorna vara överdrivna. Det är givet, att förhørsdomarinstitutionen bör från första början ordnas så, att densamma fungerar med snabbhet. Något hinder därför kan jag ej finna behöva föreligga, blott tillräckliga arbetskrafter ställas till disposition.

Såsom jag i min till 1916 års riksdag avlämnade ämbetsberättelse (sid. 181) omnämmt, har med anledning av riksdagens ovanberörda skrivelse den 11 augusti 1914 chefen för justitiedepartementet, efter därtill erhållet nådigt bemyndigande, tillkallat sakkunniga personer för att inom departementet biträda med utredning av frågan om en ny lagstiftning rörande förunder-

sökning och häktning i brottmål ävensom vid uppgörande av de lagförslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda.

Enligt vad jag inhämtat har arbetet med ifrågavarande lagstiftning därefter upptagits inom departementet under samarbete med de personer, åt vilka den förberedande utredningen av reformer av processordningen är överlämnad, men har detta arbete ännu icke avslutats.

Då jag, på sätt av det ovan anförda framgår, kommit till den uppfattningen, att den hittillsvarande anordningen, att polismyndighet omhänderhaver hela förundersökningen i brottmål och jämväl utövar häktningsrätt, principiellt sett är förkastlig och, som det visat sig, på grund av brister i själva systemet heller icke alltid fungerar på ett tillfredsställande sätt; då i våra grannländer, Norge, Danmark och Tyskland, ävensom i England, Frankrike och Österrike och så gott som alla civiliserade länder sådan förundersökning tillkommer icke polismyndighet, utan särskilda domare, förhørsdomare eller undersökningsdomare; då anordningen med förhørsdomare vid jämförelse med det nu hos oss tillämpade systemet måste anses innebära ökad garanti emot felaktigheter och missgrepp under förundersökningen och därigenom ock ökat skydd för den personliga friheten och medborgares rättigheter; då hinder icke torde möta att även i vårt land införa förhørsdomarinstitutionen genom att till en början inrätta förhørsdomarbefattningar i Stockholm och andra av rikets större städer; och då slutligen frågan om förundersökning och häktning för närvarande är under utredning i justitiedepartementet, har jag med stöd av den befogenhet, som 17 § i den för mig gällande instruktion förlämnar mig, härmed i underdånighet velat för Eders Kungl. Maj:t framhålla behovet av en reform i angivna hänseende för den åtgärd, vartill Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.»

IV. Redogörelse för utgången av vissa hos Konungen eller riksdagen gjorda framställningar, som under år 1917 avgjorts.

Under denna avdelning förekommer i 1917 års ämbetsberättelse (sid. 386) redogörelse för en av justitieombudsmannen Hasselrot den 4 januari 1909 till Konungen avlåten skrivelse med förslag om revision av allmänna strafflagen. I denna redogörelse omförmäles, att justitieombudsmannen Hasselrot i berörda skrivelse framhållit en del synpunkter, som vid en blivande revision av lagen enligt hans mening borde tagas i beaktande, bl. a. »att i fråga om dödsstraff den allmänna rättsåskådningen i vårt land synes kräva, att detsamma icke ådömdes i andra fall, än då synnerligen försvärande omständigheter äro för handen». Genom ett korrekturfel har i sistnämnda mening framför orden »icke ådömdes» bortfallit ordet »åtminstone», vilket i väsentlig mån ändrar den sakliga innebörden av utlåtandet, varför härmed till rättelse meddelas.

1. Ändring av kungl. kungörelsen den 29 januari 1861 ang. indrivning av böter och viten.

Genom en den 24 december 1903 till Konungen avlåten skrivelse, återgiven i ämbetsberättelsen till 1904 års riksdag (sid. 103 o. f.), hemställde justitieombudsmanen C. Leijonmarck, att Kungl. Maj:t måtte taga under överbäggande, huruvida ändring i kungörelsen den 29 januari 1861 angående indrivning och redovisning av böter och viten kunde vidtagas, i syfte att de bötes- och vitesbeslut, varå berörda kungörelse ägde tillämplighet, särskilt sådana av hovrätt meddelade beslut, måtte med större skyndsamhet befordras till verkställighet.

Kungl. Maj:t har genom Kungl. förordningen den 14 december 1917 ang. indrivning och redovisning av böter (svensk förf.-saml. 1917 nr 915) meddelat nya bestämmelser i ämnet; och hava i dessa de av justitieombudsmannen uttalade önskemålen blivit beaktade. Beträffande verkställighet av hovrätts bötesbeslut gäller sålunda enligt § 4 mom. 4 i förordningen, att då beslut

meddelats, enligt vilket antingen böter skola gäldas, utan att jämte böterna förekommer frihetsstraff, eller ock underordnad domstols eller myndighets bötesbeslut blivit upphävt, avskrift av beslutet i erforderliga delar skall *genast efter dess meddelande* i två exemplar avlämnas till Konungens befallningshavande i det län, där den domstol eller den myndighet, som först i målet dömt, har sitt säte.

2. Utmätningmans rätt till ersättning för kungörelse-kostnad i visst fall.

Såsom 1913 års ämbetsberättelse (sid. 192 o. f.) utvisar, framhöll justitieombudsmannen Hasselrot i skrivelse till Konungen den 7 juni 1912 — med förmälan, att 1912 års riksdag för sin del beslutat sådan ändring i 88 § utsökningslagen, att kungörelse om utmätt lös egendoms försäljning skulle av utmätningssmannen införas i ortstidning, om gäldenär eller borgenär det åskade eller eljest sådant funnes lämpligt — att, därest Kungl. Maj:t skulle godkänna den av riksdagen sålunda antagna bestämmelsen, vilken i så fall komme att äga tillämpning även i fråga om försäljning av lös egendom, som utmätts till gäldande av utskylder eller avgifter, varom för-mäldes uti kungl. förordningen den 12 juli 1878 angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna avgifter m. m.*), detta syntes böra föranleda sådan jämkning i 12 § i samma förordning, att utmätningssman bleve berättigad till ersättning för kostnaden för auktionskungörelses införande i ortstidning.

Den 14 december 1917 har *Kungl. Maj:t*, med upphävande av ovan-nämnda förordning av den 12 juli 1878, utfärdat ny förordning i ämnet, restindrivningsförordningen (svensk förf.-saml. 1917 n:r 916), och har därvid justitieombudsmannens ovanberörda framställning beaktats, i det att i § 11 stadgats att, därest i de fall, då utmätning av lös egendom ägt rum för uttagande av medel, som i förordningen avsågos, utmätningssmannen på grund av stadgandet i 90 § utsökningslagen fått vid-kännas kostnad för införande i ortstidning av kungörelse om den utmätta egendomens försäljning, utmätningssmannen äger njuta ersättning för sagda kostnad, på sätt i enskilda utsökningsmål galler.

*) Dylik bestämmelse har sedermera influtit i utsökningslagen (numera 90 §).

3. Ändring i uppbördsreglementet.

På sätt 1913 års ämbetsberättelse (sid. 167 o. f.) utvisar, avlät justitieombudsmannen Hasselrot den 6 februari 1912 till Konungen framställning rörande behovet av ändrade bestämmelser i fråga om skattskyldigas under rättande om tid och ort för debetsedlars avhämtande.

Uti 6 § av uppbördsreglementet den 19 maj 1911 stadgades i berörda avseende, att de skattskyldiga medelst därom av vederbörande häradskrivare eller magistrat utfärdad kungörelse skulle underrättas om tiden när och stället varest inom socknen eller staden debetsedlarna finge av dem avhämtas och om den person, genom vilken de utlämnades. Uti ovan nämnda framställning förordade justitieombudsmannen lagbestämmelser om skyldighet för vederbörande myndighet att jämväl genom kungörelse i tidning inom orten lämna underrättelse om tiden när och stället varest inom socknen eller staden debetsedlarna finge av de skattskyldiga avhämtas, om den eller de personer, genom vilka debetsedlarna skulle utlämnas, samt om tiden och platsen för uppbörden.

Kungl. Maj:t har den 14 december 1917 med upphävande av ovanberörda uppbördsreglemente, utfärdat nytt uppbördsreglemente (svensk förf.-saml. 1917 n:r 838) att gälla från och med den 1 januari 1918.

Enligt detta har för de skattskyldiga beretts avsevärd lättnad i fråga om skatteinbetalningen, i det att kronoutskylderna å landet kunna inbetalas till postverket medelst skattepostanvisning, som jämte debetsedeln, enligt § 5 mom. 1 i reglementet, skall av vederbörande häradskrivare sist tio dagar före uppbördstermins början med allmänna posten kostnadsfritt sändas till de skattskyldiga under adress, som i mantalslängden antecknats eller blivit hos häradskrivaren anmäld. Enligt samma § och mom. skall Konungens befallningshavande årligen i god tid före uppbördstermins början låta i den eller de ortstidningar, som Konungens befallningshavande äger bestämma, införa kungörelse om debetsedlarnas utsändande, och skall kungörelsen tillika bl. a. innehålla underrättelse om vad den skattskyldige har att iakttaga, för den händelse att debetsedel icke före uppbördsterminens början kommit honom tillhanda.

De av justitieombudsmannen uti ifrågavarande framställning uttalade önskemål hava sålunda vunnit beaktande.

4. Ändring av lagarna den 22 juni 1906 angående villkorlig straffdom och villkorlig frigivning m. m.

Den 4 januari 1909 avlät justitieombudsmannen Hasselrot till Konungen en skrivelse (1910 års ämbetsberättelse, sid. 165 o. f.), innefattande bl. a. framställning i syfte, att den nu i vissa fall stadgade straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende måtte borttagas och ersättas med stadgande därom, att med straffarbete skulle i vissa fall förenas förlust av vissa i strafflagen särskilt angivna rättigheter. I närmaste anslutning härtill anhöll sedermera riksdagen i skrivelse till Konungen den 9 mars 1909, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, under vilka förutsättningar straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende kunde ur lagstiftningen borttagas samt för riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelser, vartill en dylik utredning kunde föranleda.

Uti en¹ den 5 juli 1912 till Konungen avlåten skrivelse (1913 års ämbetsberättelse sid. 194 o. f.) gjorde justitieombudsmannen Hasselrot förnyad framställning i berörda ämne, varjämte justitieombudsmannen framhöll behovet av ändring i vissa hänseenden av lagarna den 22 juni 1906 ang. villkorlig straffdom och ang. villkorlig frigivning.

I samband med anmälan i statsrådet av justitieombudsmannens sist omnämnda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 20 juni 1913 åt överdirektören och chefen för fängvårdsstyrelsen V. Almqvist, revisionssekreteraren A. Bagge och advokaten friherre G. Stjernstedt att såsom sakkunniga biträda i justitiedepartementet med verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om borttagande ur lagstiftningen av straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende, revision av bestämmelserna om verkställighet av straffarbete och fängelsestraff samt utsträckt tillämpning av villkorlig straffdom och villkorlig frigivning ävensom nya eller ändrade bestämmelser i övrigt beträffande dessa rättsinstitut.

De sålunda tillkallade sakkunniga hava avgivit betänkanden, den 29 december 1914 med förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff*), den 30 september 1915 med utredning och förslag om borttagande ur lagstiftningen av förlust av medborgerligt förtroende samt

*) I detta ämne har, efter det till 1916 års riksdag avlåten kungl. proposition av riksdagen bifallits, författning utfärdats den 24 mars 1916. (Se 1916 års lagutskotts utlåtande n:r 13; sv. förf.-saml. år 1916 n:r 90.)

den 25 juli 1917 med förslag till lag ang. villkorlig straffdom och lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning m. m.

Över de av de sakkunniga med betänkandet den 30 september 1915 avlämnade lagförslag inhämtade Kungl. Maj:t lagrådets utlåtande, varefter förslagen undergingo omarbetning. För genomförande av den i betänkandet föreslagna reformen erfordrades emellertid ändring i lagar av grundlags natur, i vilket avseende upprättats förslag till ändrad lydelse av §§ 16 och 26 riksdagsordningen samt § 1 4:o och § 2 4:o tryckfrihetsförordningen. Utav nu omförmälda lagförslag blevo endast de, vilka avsågo de för reformens genomförande nödiga grundlagsändringarna, genom kungl. proposition (n:r 170) förelagda 1917 års riksdag, under det att Kungl. Maj:ts beslut med vidare åtgärder i fråga om de övriga förslagen fingo anstå i avbidan på riksdagens beslut rörande de ifrågasatta grundlagsändringarna.

Sedan förslagen rörande grundlagsändringarna blivit av 1917 års riksdag bifallna, äro emellertid numera de ovannämnda sakkunnigas betänkanden av den 30 september 1915 och den 25 juli 1917 föremål för fortsatt behandling inom justitiedepartementet.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit har *Kungl. Maj:t* genom beslut den 10 januari 1918 funnit justitieombudsmannens skrivelse den 5 juli 1912 icke föranleda vidare åtgärd.

5. Angående förslag rörande kreditregister.

Genom en den 28 januari 1913 till Konungen avlåten skrivelse, återgiven i 1914 års första ämbetsberättelse (sid. 114—115), fäste justitieombudsmannen Hasselrot Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att det förslag rörande kreditregister, som utarbetats av särskilda, utav chefen för justitiedepartementet på grund av nådigt bemyndigande den 17 maj 1912 tillkallade sakkunniga, borde i anledning av lagen den 1 juni 1912 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar, i visst angivet avseende fullständigas.

Som omförmälda förslag rörande kreditregister, sedan lagrådets yttrande inhämtats, icke lett till någon åtgärd, har *Kungl. Maj:t* genom beslut den 16 mars 1917 funnit justitieombudsmannens berörda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

6. Förtydligande av 163 § i lagen om försäkringsrörelse den 24 juli 1903.

I en den 22 februari 1913 till Konungen avlåten skrivelse (1914 års första ämbetsberättelse, sid. 124 o. f.) fäste justitieombudsmannen Hasselrot Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å den oklarhet i lagen om försäkringsrörelse den 24 juli 1903, som förefanns i 163 § av nämnda lag och som i praxis vållat olägenheter, i det att den i berörda lagrum meddelade föreskrift, att ifrågavarande lag ej skulle äga tillämpning å ömsesidigt försäkringsbolag för försäkring av egendom å landsbygden, vars verksamhetsområde vore mindre än ett härad, å olika orter varit föremål för olikartad tolkning.

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, den 25 maj 1917, med upphävande av ovannämnda lag, utfärdat ny lag om försäkringsrörelse (svensk förf.-saml. n:r 257). I den nya lagen har den av justitieombudsmannen anmärkta oklarheten, som vidlåde 1903 års lag, blivit undanröjd. Ut i § 265 stadgas nämligen, att vad i lagen föreskrivits ej skall äga tillämpning å, bl. a., ömsesidigt försäkringsbolag för försäkring av egendom å landsbygden, vars verksamhetsområde är mindre än ett härad eller, där det omfattar delar av flera härad, mindre än tio socknar; varvid med härad förstås jämväl de före utfärdandet av förordningen den 17 maj 1872 varande tingslag i de orter, där benämningen härad ej förekommer.

7. Val av nämndeman för de under landsrätt lydande städer.

I skrivelse den 31 december 1915 (1916 års ämbetsberättelse, sid. 252 o. f.) fäste jag Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på det förhållandet, att bestämmelser saknades angående ordningen för val av nämndeman i stad, som lyder under landsrätt.

Med anledning av denna min framställning framlade Kungl. Maj:t genom proposition till 1917 års riksdag förslag till ändrad lydelse av 1 kap. 1 § rättegångsbalken.

Sedan denna proposition av riksdagen bifallits, har *Kungl. Maj:t* genom lag om ändrad lydelse av 1 kap. 1 § rättegångsbalken den 7 maj 1917 (svensk förf.-saml. 1917 n:r 202) meddelat bestämmelser i ämnet. I nämnda § har inryckts bestämmelse därom, att i stad, som lyder under landsrätt, val av nämndeman skall förrättas å allmän rådstuga.

8. Edgångstemat i s. k. barnuppfostringsmål.

Sedan jag till behandling upptagit frågan om edgångstemat i s. k. barnuppfostringsmål samt i ämnet infortrat utlåtande från medicinalstyrelsen (1917 års ämbetsberättelse, sid. 295 o. f.), avlät jag den 31 oktober 1916 (samma ämbetsberättelse, sid. 304) skrivelse till Konungen med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande att uppdraga åt medicinalstyrelsen att låta *dels* uppgöra statistik över fosters utvecklingsgrader i och för utredning för bestämmande av konceptionstiden beträffande moget foster, *dels ock* verkställa utredning rörande behovet av nya föreskrifter angående verkställande av anteckningar vid förlossning.

Sedan lagberedningen efter nådig remiss den 14 december 1916 i ärendet avgivit utlåtande, för vars innehåll redogörelse lämnas i ovannämnda ämbetsberättelse (sid. 306—307), har *Kungl. Maj:t* genom beslut den 22 december 1916, med bifall till min i ämnet gjorda framställning, remitterat ärendet till medicinalstyrelsen med uppdrag att låta verkställa *dels* en utredning vid svenska barnbördshus angående de nyfödda barnens vikt och längd vid olika längd av havandeskapet med särskild hänsyn till frågan om den betydelse, förekommande växlingar i utvecklingsgraden kunna äga för fastställande av viss konceptionstid i s. k. barnuppfostringsmål, *dels ock* utredning rörande behovet av nya föreskrifter angående verkställande av anteckningar vid förlossning.

Den sålunda anbefallda utredningen har av medicinalstyrelsen uppdragits åt professor Hjalmar Forssner, och pågår denna utredning ännu (bilaga V n:r 30).

9. Bestämmelser rörande minderåriga kvinnliga brottslingar.

På sätt 1917 års ämbetsberättelse (sid. 307 o. f.) utvisar, avlät jag den 18 december 1916 till Konungen en skrivelse med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande att meddela bestämmelser därom, att kvinnlig minderårig, som jämlikt 2 § i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran skulle genom Konungens befällningshavandes försorg överlämnas till allmän uppfostringsanstalt, skulle (när skäligen anledning därtill föreläge) före överlämnandet till anstalten på Konungens befällnings-

havandes föranstaltande undergå läkarundersökning för utrönande, huruvida hon vore behäftad med könssjukdom eller annan smittsam åkomma; att, därest detta visade sig vara förhållandet, Konungens befallningshavande skulle därom underrätta styrelsen för diakonissanstalten i Stockholm samt, för den händelse nödig behandling och vård ej kunde beredas den sjuka å särskild sjukavdelning inom diakonissanstaltens skyddshem, låta transportera den minderåriga till det sjukhus, som av styrelsen anvisades; att transporten av dylik minderårig från sjukhuset, sedan hon blivit därifrån utskriven, till skyddshemmet skulle ombesörjas av diakonissanstalten; samt att kvinnlig minderårig, som skulle genom Konungens befallningshavandes försorg överlämnas direkt till diakonissanstaltens skyddshem, skulle föras dit under kvinnlig vårdares tillsyn.

Med anledning av denna min framställning har *Kungl. Maj:t*, efter vederbörandes hörande, den 13 augusti 1917 meddelat beslut i ämnet och därvid utfärdat två kungörelser, den ena innefattande tillägg till kungörelsen den 12 september 1910 angående transport av minderårig, som skall i allmän uppfostringsanstalt insättas (svensk förf.-saml. 1917 n:r 573), och den andra med vissa bestämmelser rörande verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran i fråga om minderårig förbrytare av kvinnkön (svensk förf.-saml. 1917 n:r 574).

I dessa författningar äro de av mig framställda önskemålen i allo beaktade.

10. Förstärkning av kammarrättens arbetskrafter.

Med anledning av klagomål, som hos mig anförts över långsamheten i kammarrättens handläggning av beskattningsmål, avlät jag den 2 januari 1917 till Konungen en skrivelse (1917 års ämbetsberättelse, sid. 363 o. f.), med hemställen att, för berörda missförhållandes undanröjande, nödig förstärkning av kammarrättens arbetskrafter måtte ske genom ökning av antalet ordinarie ledamöter i ämbetsverket.

I proposition till 1917 års riksdag (nr 246) äskade *Kungl. Maj:t* därefter anslag till förstärkning i kammarrättens arbetskrafter, avseende bl. a., att å kammarrättens ordinarie stat måtte från och med år 1918 uppföras ytterligare två kammarrättsråd.

Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning blev av riksdagen bifallen (riksdagens skrivelse n:r 7 punkt 14).

11. Ändringar av lagen angående lösdrivares behandling m. m.

Den 5 oktober 1909 (1910 års ämbetsberättelse, sid. 236, o. f.) avlät justitieombudsmannen Hasselrot till Konungen en skrivelse, däri han fäste Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på önskvärdheten av skyndsammare behandling av lösdrivare, som äro eller antagas vara utlänningar.

Uti en den 18 februari 1910 till Konungen avlåten skrivelse (1911 års ämbetsberättelse, sid. 195 o. f.) anförde justitieombudsmannen Hasselrot, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke den i 12 § av lagen angående lösdrivares behandling den 12 juni 1885 stadgade anmälningsskyldighet borde ur lagen utgå. Bland andra frågor, som i samband med pågående revision av nämnda lag enligt justitieombudsmannens uppfattning borde komma under omprövning, vore den om rättsproceduren i lösdrivarmål.

Sedan justitieombudsmannens oförmälda båda skrivelser — av vilka den förstnämnda innefattade ett ämne, som gjorts till föremål för behandling i lagen den 14 september 1914 angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas — blivit överlämnade till fattigvårdslagstiftningskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade uppdrag att utarbeta förslag till förändrad lagstiftning angående lösdrivares behandling, har *Kungl. Maj:t* genom beslut den 30 november 1917 funnit nämnda skrivelser ej föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

12. Delning av Villands och Östra Göinge domsaga.

Den 27 april 1916 avlät jag, såsom 1917 års ämbetsberättelse utvisar (sid. 253 o. f.), skrivelse till Konungen med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida Villands och Östra Göinge domsaga kunde delas i två domsagor eller ock, därest så befunes icke böra ske, domsagans dåvarande två tingslag kunde vardas förenade till ett tingslag med tingsställe i Kristianstad.

Över denna min framställning lät Kungl. Maj:t höra vederbörande tingslagsbor och häradsrätter, t. f. domhavanden i domsagan, Konungens befallningshavande i Kristianstads län samt hovrätten över Skåne och Blekinge, vilka samtliga omfattade den meningen, att ifrågakvarande domsaga borde delas.

I följd härav avlät Kungl. Maj:t proposition i ämnet till 1917 års riksdag (andra huvudtiteln, punkt 13 i statsverkspropositionen), och föreslog därvid riksdagen, att dels för möjliggörande av delning av ifrågasvarande domsaga sålunda, att Villands härad komme att bilda en domsaga, benämnd Villands domsaga, och Östra Göinge härad en domsaga, kallad Östra Göinge domsaga, öka anslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat med 4,500 kronor dels ock fastställa avlöningsförmånerna för häradshövdingarna i de ifrågasatta båda domsagorna.

Statsutskottet, till vilket ovannämnda proposition överlämnats, förklarade sig uti avgivet utlåtande (nr 2) hava funnit den i ärendet förebragta utredningen tydligen giva vid handen, att det domhavanden i Villands och Östra Göinge domsaga åliggande arbetet vore av den omfattning, att det icke lämpligen kunde skötas av en domare, och ansåge sig utskottet böra tillstyrka den av Kungl. Maj:t för arbetsördans lättande föreslagna delningen av domsagan.

I enlighet med utskottets hemställan bifölls propositionen av riksdagen, som i underdånig skrivelse den 15 juni 1917 anmälde sitt i ämnet fattade beslut.

Genom beslut den 25 juni 1917 förordnade *Kungl. Maj:t*, att Villands och Östra Göinge domsaga skulle från och med den 1 januari 1918 vara delad i två domsagor på ovan angivna sätt med tingsställen, Villands domsaga vid Fjälkinge järnvägsstation och Östra Göinge domsaga vid Broby järnvägsstation.

13. Reglering av tingslagen i Västerbottens västra domsaga.

I 1913 års ämbetsberättelse (sid. 220 o. f.) återgives en den 6 december 1912 av justitieombudsmannen Berger till Konungen avlåtten skrivelse, innefattande hemställan, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida åtgärder borde vidtagas för åstadkommande av en delning utav Västerbottens västra domsaga, som omfattar Lycksele lappmarks tingslag och Åsele lappmarks tingslag, på det sätt, att vartdera av de nuvarande tingslagen komme att bilda en domsaga, att den av Lycksele lappmarks tingslag bildade domsagan delades i tre tingslag ett bestående av Lycksele och Örträsk socknar, ett av Stensele och Tärna socknar och ett av Sorsele socken, samt att den av Åsele lappmarks tingslag bildade domsagan delades i två tingslag, det ena bestående

av Åsele och Fredrika socknar och det andra av Vilhelmina och Dorotea socknar. Tillika hemställde justitieombudsmannen att, därest någon delning av domsagan skulle befinnas för det dåvarande ej böra äga rum, Kungl. Maj:t måtte upphäva vad i kungl. brev den 29 juni 1883 angående delning av Västerbottens södra domsaga blivit bestämt därom, att med tillämpning av kungl. förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting skulle uti den genom samma brev nybildade Västerbottens västra domsaga tillsvidare anstå.

Uti ett i anledning av justitieombudsmannens berörda framställning avgivet yttrande hemställde Konungens befallningshavande i Västerbottens län, under framhållande av betydelsen av att Västerbottens västra domsaga snarast delades i två domsagor, att vartdera av de nuvarande båda tingslagen måtte bilda egen domsaga med indelning av de blivande domsagorna i enlighet med justitieombudsmannens hemställan. För den händelse åter en delning prövades ej för det dåvarande böra ifrågakomma, ansåg Konungens befallningshavande sig icke kunna biträda förslaget om införande av allmänna tingssammanträden enligt förordningen den 17 maj 1872 utan hemställde för sådan händelse, att ingen annan ändring gjordes i den nuvarande organisationen, än att föreskrift meddelades om hållande av tre ting årligen i vartdera av domsagans tingslag.

Svea hovrätt ansåg i avgivet utlåtande att, i avvaktan på avgörande i frågan huruvida och i vilken utsträckning den så kallade inlandsbanan komme att fortsättas, omregleringen av domsagan för det dåvarande borde inskränkas till den del av domsagan, för vilken nämnda järnvägs sträckning redan vore bestämd, samt att förty tills vidare borde anstå med uppdelningen av Lycksele tingslag och vid sådant förhållande jämväl med den ifrågasatta delningen av domsagan, men hemställde hovrätten, att Kungl. Maj:t måtte besluta, dels att Åsele lappmarks tingslag skulle uppdelas i två tingslag, det ena bestående av Åsele och Fredrika socknar med tingsställe i Åsele kyrkby samt det andra bestående av Vilhelmina och Dorotea socknar med tingsställe i Vilhelmina kyrkby, dels ock att i vart och ett av domsagans tre tingslag skulle årligen hållas tre allmänna ting.

Genom beslut den 9 september 1915 fann Kungl. Maj:t, som ansåg, att någon åtgärd för delning av domsagan icke borde för det dåvarande vidtagas, gott förordna, att i vartdera av de båda tingslag, av vilka domsagan bestode, skulle från och med år 1916 tillsvidare årligen hållas tre lagtima ting.

Sedan Kungl. Maj:t i sammanhang med detta beslut anbefallt Konungens befallningshavande att över hovrättens förslag om domsagans indel-

ning i tre tingslag inhämta yttranden från vederbörande tingslagsbor, häradsrätter och domhavanden, har Konungens befallningshavande avgivit nytt utlåtande, däri Konungens befallningshavande förnyat sin förut gjorda hemställan, att åtgärder måtte vidtagas för att vartdera av nuvarande Lycksele tingslag och Åsele tingslag måtte bilda egen domsaga med den indelning av domsagorna, som justitieombudsmannen föreslagit, samt hemställt, att omförmälda reglering måtte träda i kraft samtidigt med att inlandsbanan färdigbyggts till Sorsele.

Uti därefter avgivet utlåtande erinrade Svea hovrätt, att, då inlandsbanan icke beräknades kunna öppnas för trafik förrän år 1922, syntes utan olägenhet kunna anstå med beslut om domsagans delning ännu någon tid, under vilken frågan om den lämpligaste tingslagsindelningen kunde bli föremål för ytterligare utredning och övervägande; och hemställde hovrätten att, därest med beslut om domsagans delning funnes fortfarande böra anstå, Åsele lappmarks tingslag måtte uppdelas i två tingslag i enlighet med hovrättens ovanberörda förslag samt att i vartdera av dessa tingslag måtte årligen hållas tre ting.

I underdånig skrivelse den 7 december 1916 (1917 års ämbetsberättelse, sid. 270 o. f.) förklarade jag mig helt ansluta mig till hovrättens sistberörda hemställan.

Kungl. Maj:t har den 2 mars 1917 meddelat beslut i ärendet och därvid förklarat sig anse åtgärd för delning av ifrågavarande domsaga ej heller för närvarande böra vidtagas, men förordnat, *dels* att domsagan skall indelas i tre tingslag sålunda, att Lycksele lappmarks tingslag bibehålles såsom särskilt tingslag under benämningen Lycksele tingslag med tingsställe i Lycksele kyrkby ävensom Åsele lappmarks tingslag uppdelas i två tingslag, nämligen Åsele tingslag, bestående av Åsele och Fredrika socknar, med tingsställe i Åsele kyrkby samt Vilhelmina tingslag, omfattande Vilhelmina och Dorotea socknar, med tingsställe i Vilhelmina kyrkby, *dels ock* att i vart och ett av de tre tingslagen skola årligen hållas tre lagtima ting å de tider, som bestämmas i 2 kap. 1 § rättegångsbalken.

Tillika anbefalldes *Kungl. Maj:t* Dess nämnda befallningshavande att, sedan nödiga förberedande åtgärder blivit vidtagna, till *Kungl. Maj:t* inkomma med yttrande om tiden, då den sålunda beslutade regleringen kunde träda i tillämpning.

14. Förening av tingslag i Aspelands och Handbörds domsaga.

Den 8 december 1916 avlät jag, såsom 1917 års ämbetsberättelse utvisar (sid. 275 o. f.), skrivelse till Konungen med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida Aspelands och Handbörds domsagas två tingslag lämpligen kunde förenas till ett tingslag med tingsställe i Högsby.

Efter vederbörandes hörande har *Kungl. Maj:t* den 13 juli 1917 meddelat beslut i ärendet och därvid, med bifall till min framställning, förordnat, att Aspelands och Handbörds härad skola från och med den 1 januari 1918 förenas till ett tingslag under benämningen Aspelands och Handbörds tingslag med tingsställe i Högsby.

Kungl. Maj:t har därvid tillika anbefallt Dess befallningshavande i Kalmar län att, efter vederbörandes hörande, inkomma med yttrande, huruvida och i vad mån nämndemännens antal inom domsagan lämpligen kunde nedbringas, efter det den nya regleringen genomförts.

15. Förening av tingslag i Vifolka, Valkebo och Gullbergs domsaga.

I skrivelse till Konungen den 13 december 1909 hemställde häradshövdingen i Vifolka, Valkebo och Gullbergs domsaga G. H. Bergh om sådan förändring i domsagans tingslagsindelning, att Vifolka härad måtte för framtiden såsom dittills utgöra ett tingslag med tingsställe i Sya samt Valkebo och Gullbergs härad förenas till ett tingslag med tingsställe i Linköping.

Sedan därefter enskilda personer inom domsagan i underdånig skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida icke domsagan kunde vid den nuvarande domhavandens avgång från sitt ämbete delas på sådant sätt, att Vifolka härad förenades med Lysings och Göstrings domsaga samt Valkebo och Gullbergs härad med Åkerbo, Bankekinds och Hanekinds domsaga, inkommit, avlät jag den 2 januari 1917 till Konungen skrivelse i ämnet (1917 års ämbetsberättelse, sid. 284 o. f.), däri jag på anförda skäl tillstyrkte, att de tre nuvarande tingslagen i domsagan måtte — i avvaktan på domsagans framtida uppdelning och sammanslagning med Lysings och Göstrings samt Åkerbo, Bankekinds och Hanekinds domsagor — förenas till ett tingslag med tingsställe i Linköping.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 9 februari 1917 förordnat, att domsagan skall vara indelad i två tingslag sålunda, att Vifolka härad fortfarande skall utgöra ett tingslag (under benämningen Vifolka tingslag) samt Valkebo och Gullbergs härad skola bilda ett tingslag (under benämningen Valkebo och Gullbergs tingslag) med tingsställe i Linköping.

Tillika har *Kungl. Maj:t* anbefallt Dess befallningshavande att, efter vederbörandes hörande, inkomma med yttrande *dels* i fråga om tiden, då den beslutade regleringen kan träda i tillämpning *dels ock* huruvida och i vad mån nämndemännens antal inom Valkebo och Gullbergs härad lämpligen skulle kunna nedbringas, efter det den nya regleringen genomförts.

16. Ändrad lydelse av 7 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

På sätt 1917 års ämbetsberättelse (sid. 395 o. f.) närmare utvisar gjorde jag hos nämnda års riksdag framställning om ändrad lydelse av 7 § i kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften. Med den föreslagna ändringen avsågs, att barnavårdsnämnder, fosterbarnsnämnder ävensom, i ärenden angående tillämpning av lagen om fosterbarnsvård, hälsovårdsnämnder och kommunalnämnder skulle vara befriade från stämpelavgift enligt 1 kap. i förordningen samt att frihet från stämpel skulle äga rum jämväl i mål och ärenden angående tillämpning av lagstiftningen om behandling av alkoholister.

Sedan riksdagen i anledning av min framställning och en i ämnet avlåten kungl. proposition antagit förordning om vissa ändringar i ovan nämnda kungl. förordning, har *Kungl. Maj:t* den 19 juni 1917 (svensk förf.-saml. 1917 n:r 329) utfärdat förordning i ämnet.

V. Framställningar till riksdagen.

1. Framställning om pension för skrivbiträdet i justitieombudsmansexpeditionen A. E. Kindelius.

Skrivbiträdet i justitieombudsmansexpeditionen Anna Eleonora Kindelius har hos mig anhållit att av åldersskäl erhålla entledigande från sin befattning vid expeditionen samt tillika hemställt, att jag måtte till riksdagen göra framställning om beviljande av skäligen pension åt henne.

Riksdagen har tidigare i särskilda fall på grund av framställning av justitieombudsmannen beviljat pension åt vid justitieombudsmansexpeditionen anställda befattningshavare.

Vid 1915 års riksdag gjorde justitieombudsmannen framställning om pension åt dåvarande sekreteraren i justitieombudsmansexpeditionen K. von Matern, och anförde justitieombudsmannen därvid bland annat följande, som jag tillåter mig att här återberätta.

Tjänstemän och vaktmästare vid justitieombudsmannens expedition hava icke fått sig tillförsäkrad rätt till pension och läser anledningen härtill vara att söka i det förhållande att de, såsom det beträffande kanslipersonalen hette i förut gällande instruktion för justitieombudsmannen, »icke för denna befattning innehava någon beständig tjänst på stat och kunna av honom efter behag ombytas». För sådana fall, då en tjänsteman trots anställningens osäkra beskaffenhet kvarstått i tjänsten en längre tid, kan det anförda skälet dock knappast tillmätas fullt samma giltighet. Föreliggande beträffande en tjänsteman vid justitieombudsmansexpeditionen omständigheter, som skulle berättiga en innehavare av civil tjänst i allmänhet till pension, synas starka billighetshänsyn tala för, att enahanda rätt medges den ifrågavarande tjänstemannen.

Med bifall till den gjorda framställningen beviljade riksdagen sekreteraren von Matern den sökta pensionen. Tidigare hade riksdagen, år 1902, på framställning av justitieombudsmannen beviljat vaktmästaren vid expeditionen C. E. Blomqvist pension med 700 kronor.

Enligt företett frejdbetyg är fröken Kindelius född den 19 juni 1852, således 65 år gammal; hon antogs i februari 1887 till skrivbiträde i justitieombudsmansexpeditionen och tillträdde denna befattning den 1 mars samma

är. Sedan dess har fröken Kindelius utan avbrott tjänstgjort å expeditionen, således i snart 31 år.

I staten för justiteombudsmansexpeditionen har icke upptagits avlöningen å det vid expeditionen anställda skrivbiträdet, och grunderna för bitrådets avlöning hava aldrig varit föremål för riksdagens prövning. Avlöningen, till beloppet bestämd av justiteombudsmannen, utgår av det till befordrande av göromålens gång inom justiteombudsmansexpeditionen, vikariatsersättning, renskrivning m. m. anvisade årliga anslaget å 4,000 kronor.

Fröken Kindelius har under senare år uppburit en avlöning av 1,800 kronor, vilket belopp i dess helhet måste anses såsom lön, då någon uppdelning i lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg icke varit bestämd. Med hänsyn till det kvalificerade arbete hon utför är hennes befattning att anse såsom bitrådesbefattning av andra lönegraden. Utom renskrivning ombesörjer hon under registratorns överinseende diarföringen. Införandet i diariet av anteckningar om inkommande skrifter och andra handlingar liksom om utgående expeditioner verkställas av henne självständigt, under kontroll dock av registratorn. Fröken Kindelius' avlöning, som aldrig följt normerna för kvinnliga bitrådens i de lönereglerade ämbetsverken avlöning, överstiger med 200 kronor slutlönen för biträde av första graden. Att avlöningen för henne stannat med allenast ett ålderstillägg torde skäligen icke räknas henne till men vid bestämmande av pensionens belopp.

Beträffande hennes tjänstgöring kan endast de bästa vitsord givas därom; hon har städse visat ordningssinne, samvetsgrannhet och skicklighet i sitt arbete samt fullgjort detsamma på ett mycket plikttroget sätt och till synnerlig belåtenhet. I detta sammanhang må nämnas, att Kungl. Maj:t, på därom av mig väckt förslag, genom beslut den 2 mars 1917 såsom nådigt vedermåle tilldelat fröken Kindelius medaljen i guld utav femte storleken med inskrift »för nit och redlighet i rikets tjänst».

Enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension är kvinnlig tjänstinnehavare i allmänhet pensionsberättigad vid uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänsteår. Därest fröken Kindelius varit ordinarie befattningshavare, skulle hon alltså mer än fylla fordringarna för erhållande av hel pension.

Då tjänstgöringspenningar eller ortstillägg icke ingå i fröken Kindelius' avlöning, borde alltså, därest ovannämnda lag vore tillämplig i förevarande fall, hel pension jämlikt 3 § b) utgå med två tredjedelar av avlöningen eller med 1,200 kronor. Detta belopp understiger i allt fall med

100 kronor pensionen för skrivbiträde i andra graden med en slutavlöning av 2,000 kronor; hel pension för sådant biträde utgör nämligen 1,300 kronor.

Då fröken Kindelius nu vid en ålder, som med fem år överstiger den, då ordinarie kvinnliga befattningshavare äga komma i åtnjutande av pension, efter en långvarig och plikttrogen verksamhet i statens tjänst önskar erhålla avsked, torde det också vara rätt och billigt, att pension nu beredes henne för hennes återstående levnad.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag vördsamt,
att riksdagen måtte bevilja skrivbiträdet i justitieombudsmansexpeditionen Anna Eleonora Kindelius pension till belopp av 1,200 kronor att utgå årligen under hennes återstående livstid från och med månaden näst efter den, då hennes anställning såsom skrivbiträde i expeditionen kommer att upphöra.

Jag anhåller, att denna framställning måtte hänvisas till bankoutskottet.

2. Framställning angående krigstidstillägg under år 1918 åt befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen.

1917 års riksdag medgav (riksdagens skrivelse nr 221), att krigstidstillägg och krigstidshjälp finge under år 1917 utgå till befattningshavare vid justitieombudsmannens expedition enligt angivna grunder, varjämte justitieombudsmannen bemyndigades att för ifrågavarande ändamål av förslagsanslaget till avlöning, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition använda erforderligt belopp.

På grund av riksdagens sålunda lämnade medgivande har för år 1917 krigstidstillägg utgått till samtliga ordinarie befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, nämligen sekreteraren, registratorkanslisten och vaktmästaren, samt till de tidvis under året tjänstförrättande vikarierna för de två förra ävensom till skrivbiträdet och städerskan vid expeditionen. Krigstidshjälp har däremot icke tillkommit någon vid expeditionen anställd befattningshavare.

Då det av dyrtiden alstrade behovet av ett tillfälligt lönetillägg icke kan väntas bli mindre under innevarande år än under år 1917 utan det snarare kan antagas, att behovet av ett sådant tillägg skall bli ännu mera kännbart, hemställer jag vördsamt,

att riksdagen jämväl för år 1918 måtte bereda befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen krigstidstillägg enligt samma grunder, som kunna i sådant hänseende varda stadgade för befattningshavare vid statens ämbetsverk.

3. Framställning angående ändring i avlöningsvillkoren för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen.

Avlöningen för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen fastställdes av 1909 års riksdag till 6,000 kronor, vilken avlöning kan höjas efter 5 år med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Efter nämnda tid har ingen annan förändring i fråga om sekreterarens avlöning ägt rum, än att 1916 års riksdag med bifall till min därom gjorda framställning bestämde, att av nämnda begynnelseavlöning 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar.

Åtskilliga förhållanden synas mig emellertid nu tala för löneförbättring åt sekreteraren. Vad som framför allt talar för en dylik löneförbättring är arbetsördans ökning.

Under avd. VII i denna berättelse, under vilken avdelning lämnas redogörelse angående de under år 1917 handlagda klagomål m. m., finnes ock intagen följande uppgift å antalet till justitieombudsmannen under åren 1900—1917 inkomna *klagoskrifter*, utvisande vilken betydande ökning av antalet dylika skrifter som ägt rum.

År 1900.....	70	År 1909.....	309
» 1901.....	65	» 1910.....	347
» 1902.....	97	» 1911.....	385
» 1903.....	103	» 1912.....	341
» 1904.....	106	» 1913.....	287
» 1905.....	102	» 1914.....	278
» 1906.....	106	» 1915.....	291
» 1907.....	186	» 1916.....	333
» 1908.....	254	» 1917.....	353

Det må i förbigående anmärkas, att denna uppgift avser blott klagoskrifter mot ämbets- eller tjänstemän. Medtagas alla slags ärenden, som komma under justitieombudsmannens handläggning, varierar antalet diarieförda ärenden sedan år 1909 mellan ungefär 500 och 750 per år.

De anförda siffrorna utvisa emellertid icke fullt adekvat arbetsbördans verkliga storlek. I någon mån framgår detta tydligare av uppgift över antalet sidor i justitieombudsmannens registratur för varje år. Registraturet utgör en samling av koncepten till samtliga utgående skrivelser utom dem, som undertecknas av sekreteraren ensam (infordrande av upplysningar, underhandsmeddelanden m. m. i förekommande fall).

Från och med år 1900 har antalet sidor i justitieombudsmannens registratur uppgått till följande antal:

År 1900	376 sidor	År 1909	1,050 sidor
» 1901	281 »	» 1910	1,162 »
» 1902	339 »	» 1911	1,224 »
» 1903	665 »	» 1912	949 »
» 1904	908 »	» 1913	719 »
» 1905	557 »	» 1914	526 »
» 1906	490 »	» 1915	1,258 »
» 1907	806 »	» 1916	1,363 »
» 1908	639 »	» 1917	1,217* »

Man torde emellertid icke heller av dessa uppgifter få en riktig föreställning om verkliga innebörden av den ökning i arbetsbördan, som ägt rum.

Under senare år har antalet vidlyftiga och invecklade ärenden, vilkas beredning och avgörande krävt betydligt mera tid och arbete än ärenden i allmänhet, i synnerlig hög grad ökats.

Ärenden av angivna beskaffenhet tarva ofta, om icke i regel, innan de komma i sådant skick, att de kunna av justitieombudsmannen slutligen avgöras, en tidsödande och ingående förberedande behandling; undersökningar måste verkställas, icke sällan å speciallagstiftningsområden (exempelvis kommunikations- och tullväsendet, bank- och skattelagstiftning m. m.), upplysningar måste under hand eller annorledes inhämtas i de delar, handlingarnas innehåll befinnes ofullständigt, litteratur i ämnet måste genomgås, prejudikat efterforskas och studeras m. m. Ett dylikt vidlyftigt ärende kan för sekreteraren, vilken denna ärendenas förberedande beredning åligger, taga samma tid i anspråk som tio eller tjugua ärenden av mera enkel beskaffenhet. Tendensen till alltjämt fortgående ökning av dylika tyngande ärenden är omissskänlig. Under den tid av innemot tre år, jag innehaft justitieom-

* Siffran för år 1917 är missvisande på den grund att registraturet i motsats till vad förut varit fallet delvis består av tryckta eller maskinskrivna koncept, varigenom antalet sidor i hög grad reduceras. För att få fram verklig jämförelse med föregående år, torde därför siffran för år 1917 böra därför höjas med 100 å 150 sidor.

budsmansämbetet, har frekvensen av dylika ärenden ökats på ett högst kännbart sätt.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden har sekreterarens biträde för ärendens förberedande och föredragning i allt större utsträckning tagits i anspråk.

Jämlikt 13 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion åligger det justitieombudsmannen ock att hava sin uppmärksamhet riktad på och anmärka brister i lagar och författningar samt avgiva förslag till deras förbättring.

Denna justitieombudsmannens initiativrätt i lagfrågor eller andra allmänna ärenden (17 § i instruktionen) kan givetvis komma till uttryck mer eller mindre. Under de sista två åren har emellertid arbetet med framställningar angående lagändringar eller andra ämnen tagit högst avsevärd tid i anspråk, och har även därvid sekreterarens biträde i ökad grad måst anlitas. Beträffande de 23 framställningar i olika ämnen, som under sista året av mig avlåtits till Konungen, har sekreteraren haft sig ålagt att göra förarbeten till flertalet av dem, såsom uppsättande av historik, bearbetande av förefintligt material m. m., och även i fråga om många av dessa framställningar i första hand uppsatt förslag till underdånig skrivelse i ämnet. Den tid och den arbetskraft, som han nödgats använda härför, har varit högst avsevärd.

Av vad sålunda anförts rörande sekreterarens vid justitieombudsmans-expeditionen åligganden torde oförtydligt framgå, att å denne befattningshavare måste ställas större krav än å en sekreterare i ämbetsverk, vilken har allenast rent expeditionella göromål att utföra. Med hänsyn till den sekreteraren åliggande skyldigheten att för justitieombudsmannen föredraga alla inkommande ärenden — där icke justitieombudsmannen omedelbart själv läser handlingarna — synes man icke böra hänföra honom till samma grupp som sekreterarna i de centrala ämbetsverken i allmänhet utan snarast böra jämnställa honom med innehavare av tredje gradens tjänst enligt normalstaten för nämnda ämbetsverk.

Under behandlingen vid 1909 års riksdag av frågan om löneroglering för sekreteraren vid justitieombudsmans-expeditionen gjordes inom första kammaren åtskilliga uttalanden rörande de kvalifikationer, som borde fordras hos innehavaren av befattningen. Sålunda anförde förutvarande justitiombudsmannen *Berger* följande. »Det ligger stor vikt på, att justitieombudsmannen har vid sin sida en person med gedigen juridisk bildning. Sekreteraren bör hava förmåga att verkställa historiska och vetenskapliga utredningar i förekommande rättssaker. Justitieombudsmannen har ju ofta att avgöra synnerligen svåra och framför allt synnerligen grannliga frågor.

Det är då nyttigt för honom att hava tillfälle att i tjänsten rådgöra med en person, som har verklig juridisk bildning och gott omdöme i juridiska frågor. Jag kan av egen erfarenhet från den tid, då jag var justitieombudsman, vitsorda, att jag vid många tillfällen hade synnerlig hjälp av sekreteraren i nu nämnda hänseende.

Justitierådet *Trygger* anförde, att det vore ägnat att förvänas över, att det med den föreslagna avlöningen av 6,000 kronor vore möjligt att till befattningen få en fullt kvalificerad person. Det vore av stor betydelse, som justitieombudsmannen *Berger* sagt, att justitieombudsmannen hade en juridiskt kunnig och begåvad man, med vilken han kunde rådgöra, innan han bestämde sig för de åtgärder, som på honom ankomme. För en så kvalificerad person vore den föreslagna avlöningen den minsta möjliga.

Slutligen framhöll presidenten *Afzelius*, att sekreteraren hos justitieombudsmannen icke vore en vanlig expeditionskarl utan måste vara en jurist av högre dignitet. Sekreteraren representerade dessutom kontinuiteten i justitieombudsmansämbetets utövning, ty innehavare av justitieombudsmannabefattningen kunde ju växla och hade växlat rätt ofta. Det vore viktigt, att man på denna plats hade en verkligt duglig, framstående man.

Uti de nu återgivna uttalandena vill jag för min del på det livligaste instämma. Jag anser det vara av synnerlig vikt, att justitieombudsmannen städse har vid sin sida en verkligt kvalificerad jurist med gott omdöme och med erfarenhet från föregående juridisk verksamhet. Härav följer också, att innehavaren av befattningen bör beredas en mot hans kvalifikationer svarande avlöning.

För sakens bedömande är ej oviktigt, att inga befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen, således ej heller sekreteraren, äro anställda på fast stat. De kunna entledigas av justitieombudsmannen, när han finner vederbörande olämplig för befattningen. De sakna också rätt till pension. Denna osäkra ställning gör, att deras avlöning åtminstone ej bör vara för lågt tilltagen.

Till nu nämnda förhållanden synes mig hänsyn skäligen böra tagas vid bedömande av den nu föreliggande frågan om löneförbättring åt sekreteraren.

Jag vill emellertid ytterligare understryka en synpunkt, som berördes av presidenten *Afzelius* i hans ovan återgivna anförande, nämligen det förhållandet, att sekreteraren vid de ofta nog förekommande ombytena av justitieombudsmän bör bevara kontinuiteten i justitieombudsmansämbetets

utövning. Även med hänsyn härtill måste fordringarna på sekreterarens kvalifikationer ställas högt.

Slutligen må framhållas, att säkra utsikter till befordran från sekreterarbefattningen till högre tjänst icke förefinnas. Dessa dåliga befordringsutsikter försvåra givetvis i sin mån att få platsen besatt med verkligt duglig jurist, om ej avlöningen sättes så hög, att den i någon mån kan motverka de föga lockande befordringsmöjligheterna.

Av militieombudsmannens till innevarande års riksdag avlätna ämbetsberättelse framgår, att militieombudsmannen till riksdagen gjort framställning om höjande av avlöningen åt den hos honom anställde sekreteraren, så att han bliver likställd med innehavare av tredje gradens tjänst enligt normalstat för de centrala ämbetsverken. Då de båda sekreterarna hos riksdagens ombudsmän i avlöningshänseende synas mig böra vara likställda, anser jag, att sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen bör komma i åtnjutande av enahanda löneförmåner.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag härmed vördsamt hemställa

att riksdagen måtte fastställa avlöningen för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen till 8,100 kronor, därav 2,500 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 600 kronor.

Jag anhåller, att denna framställning hänvisas till bankoutskottet.

4. Framställning angående förhöjning av de till befordrande av göromålens gång inom justitieombudsmansexpeditionen m. m. anvisade anslag.

Från år 1909 har riksdagen beviljat två årliga anslag, ett å 4,000 kronor att användas till befordrande av göromålens gång inom justitieombudsmansexpeditionen, vikariatsersättning, renskrivning m. m. samt ett å 1,200 kronor till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitterades expedition.

Uti avlöningsstaten för justitieombudsmansexpeditionen har icke upptagits avlöning åt det vid expeditionen anställda kvinnliga skrivbiträ-

det. Arvode till detta biträde har utgått från ovannämnda anslag till befordrande av göromålens gång inom expeditionen m. m.

Då det nuvarande skrivbiträdet A. E. Kindelius, på sätt av min här ovan intagna framställning om pension åt henne framgår, av åldersskäl önskar lämna sin anställning vid expeditionen, synes lämplig tidpunkt nu vara inne att, på sätt under senare tid vid fastställandet av nya stater för ämbetsverk allmänt brukats, få avlöningen till skrivbiträdet, vars tjänstgöring är av stadigvarande beskaffenhet, upptagen i staten.

Med hänsyn till beskaffenheten av de göromål, som åligga skrivbiträdet å expeditionen, måste denna befattning hänföras till andra lönegraden. På sätt av min ovannämnda framställning rörande pension åt fröken Kindelius framgår, ingår nämligen i skrivbitrådets åligganden att självständigt — under kontroll av registratorn — verkställa införingar i expeditionens diarium, däri göra anteckningar om alla inkommande och utgående skrivelser m. m. Ett skrivbiträde, som endast kunde utföra mekaniskt renskriveringsarbete, skulle expeditionen icke vara betjänt med, utan fordras det ett kvalificerat sådant, som äger nödigt omdöme att självständigt utföra en del göromål utöver utskrivandet av expeditioner o. d. Arvode till skrivbiträdet bör således utgå enligt andra lönegraden med en begynnelseavlöning av 1,600 kronor och rätt till två ålderstillägg å resp. 200 kronor efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring.

I min här ovan intagna framställning till riksdagen rörande ändring i avlöningvillkoren för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen har jag framhållit den kraftiga ökning i arbetsbördan, som under de sista åren ägt rum å expeditionen. Jag hänvisar till de i berörda framställning i sådant hänseende anförda sifferuppgifterna och vad jag i övrigt i sammanhang därmed anført. Här må till ytterligare belysning av saken angivas utgående arbetsbalansen vid sista årens slut.

Antalet vid nedannämnda års slut efter slutad skriftväxling på justitieombudsmannens prövning beroende ärenden voro:

vid 1914 års slut	21
» 1915 » »	24
» 1916 » »	36
» 1917 » »	93.

De anförda siffrorna visa, i vilken betänklig grad arbetsbalansen stigit. Det torde vara alldeles ofrånkomligt, att något göres för minskande av densamma. Då de nuvarande arbetskrafterna å expeditionen ej räcka till för det ökade arbete, som erfordras för balansens avveckling, kan jag ej

finna annan utväg än att för ändamålet under innevarande år anställa ett tillfälligt biträde för att bereda och föredraga äldre kvarliggande ärenden, vilka till stor del äro av vidlyftig och svår beskaffenhet.

Arbetsindelingen mellan tjänstemännen å expeditionen är numera följande:

Sekreteraren inläser alla inkommande ärenden, justerar den rubrik i varje ärende, som införes i expeditionens diarium (rubriken innehåller en sammanträngd redogörelse för inkommen skrifts innehåll med däri framställda yrkanden och motiveringen för densamma), föredrager för justitieombudsmannen *dels* nyinkomna ärenden för prövning i första hand, huruvida resp. klagomål skola kommuniceras med vederbörande motpart eller ej, *dels ock* efter slutad skriftväxling de till slutligt avgörande färdigberedda ärendena; uppsätter från expeditionen utgående skrivelser m. m.

Frånsett att sekreteraren under den tid, arbetet med årsberättelsens uppsättande pågår eller 2 å 3 månader av året nästan uteslutande tages i anspråk därför, är det uteslutet, att sekreteraren skulle medhinna att utöver de löpande göromålen jämväl bereda äldre balanserade ärenden i någon större utsträckning.

Registratorn uppsätter rubrikerna i alla nyinkomna ärenden, vilket nödvändiggör, att han måste genomgå alla inkommande handlingar i nya ärenden. Vidare för registratorn dagbok över alla för var dag inkommande handlingar, ett särskilt diarium för antecknande i tidsföljd av alla kommunikationer och om tiden för påminnellers avgivande samt har överinseende över rubrikernas införande i expeditionens diarium, vilket införande verkställas av skrivbiträdet. Slutligen biträder registratorn, i den mån hans tid medgiver det, med granskning av fångförteckningarna, verkställer kollationering av utgående expeditioner, ombesörjer såsom kommissionär avskrifter av inkommande handlingar åt parter och deras ombud m. m. — Av registratorn kan icke påräknas biträde för arbetsbalansens undanarbetande.

Slutligen finnes å expeditionen anställd en amanuens, som emellertid uteslutande har till uppgift att genomgå och granska fångförteckningarna från hela riket, ett synnerligen tidsödande arbete. Vid granskningen gjorda anmärkningar föredragas av honom för justitieombudsmannen. Då amanuensen innehar annan ordinarie statstjänst (protokollssekreterare i nedre justitierevisionen), är han icke i tillfälle att å expeditionen biträda med annat arbete än det som sålunda ingår i hans åtagande.

För arbetsbalansens bortarbetande är det därför synnerligen angeläget att få medel anvisade till arvode åt en extra föredragande under år 1918. Ett arvode av 200 kronor i månaden torde utgöra tillräcklig avlöning åt

sådan föredragande, då det måste förutsättas, att vederbörande har sin huvudsakliga verksamhet förlagd på annat håll. Då det icke torde bliva behöfligt att anlita denna föredragande under hela året, torde ett belopp av 2,000 kronor vara tillräckligt för nu ifrågasvarande ändamål.

Under förutsättning av bifall till min framställning om särskilt anslag för avlöning åt expeditionens skrivbiträde skulle utgifterna från ovannämnda anslag 4,000 kronor komma att minskas med det belopp, som nu utgår såsom arvode till skrivbiträdet. Emellertid har det visat sig, att båda de ifrågasvarande anslagen å tillhopa 5,200 kronor under nuvarande förhållanden äro för knappt tilltagna och icke förslå till utgifternas bestridande. Under de två sista åren har på båda anslagen uppkommit brist, vilket haft till följd, att jag av egna medel nödgats förskjuta avsevärda belopp för nödiga utgifters bestridande. Med hänsyn därtill torde det vara oundgängligen nödigt att trots biträdesbefattningens uppförande å stat bibehålla anslagen vid samma belopp som förut.

Däremot synes mig lämpligen den ändringen kunna vidtagas, att anslagen sammanslås till ett gemensamt expensanslag å 5,200 kronor. Ofta är det tveksamt, av vilketdera anslaget en utgift rätteligen bör täckas, och i varje fall föreligger, såvitt jag kan finna, knappast något giltigt skäl att låta anslagen vara uppdelade på sätt nu är förhållandet.

Med åberopande av vad sålunda blivit anfört, får jag härmed vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte *dels* fastställa avlöningen till ett kvinnligt skrivbiträde å justitieombudsmansexpeditionen till 1,600 kronor, därav 550 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna höjas efter 5 år med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor;

dels medgiva justitieombudsmannen att av 1918 års förslagsanslag till avlöning, resekostnader och expenser för justitieombudsmannen och hans expedition använda, utöver förut anvisade belopp, ytterligare högst 2,000 kronor för bortarbetande av uppkommen arbetsbalans å justitieombudsmansexpeditionen;

dels ock bevilja från och med år 1919 ett årligt anslag av 5,200 kronor att, emot behörig redogörelse, användas till bestridande av expenser för justitieombudsmannens och tryckfrihetskommittéens expedition.

Jag anhåller, att denna framställning måtte hänvisas till bankoutskottet.

VI. Inspektionsresor år 1917.

Mina ämbetsresor under år 1917 hava omfattat Västernorrlands och Kopparbergs län samt delar av Norrbottens län. Under dessa resor har inspektion skett hos Konungens befallningshavande i förstnämnda två län, samtliga häradshövdingar, rådhusrätter och magistrater inom samma två län, häradshövdingarna i Gällivare och i Torneå domsagor, stadsstyrelsen i Sollefteå, municipalstyrelsen i Haparanda, gränstullrätten i Norrbottens län och tullkammaren i Haparanda ävensom Konungens befallningshavandes i Norrbottens län inspektör därstädes för tillsyn över upprätthållandet av gallande exportförbud och övervakande av resandetrafiken i Tornedalen. Vidare har inspektion skett å centralfängelset i Härnösand, straffängelset i Falun samt kronohäkterna i Sundsvall Luleå och Haparanda*).

Under inspektionen har jämväl ägnats behörig uppmärksamhet åt domstolarnas arkiv.

Redogörelse för vad vid nämnda inspektioner förekommit lämnas i det därunder förda diarium. Detta kommer jämte justitieombudsmansexpeditionens diarium och registratur att i sedvanlig ordning för granskning överlämnas till riksdagens lagutskott.

*) 1917 års berättelse innehåller på sid. 399 ett tryckfel, som härmed rättas. Det uppgives nämligen, att under år 1916 inspektion skett bl. a. hos rådhusrätten och magistraten i Lund, vilket icke var förhållandet; i Lund skedde nämligen inspektion endast hos den där bosatte domhavanden i Torna och Bara domsaga.

VII. Under år 1917 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes diarieförda ärenden under år 1917 — däri inbegripna 17 av tryckfrihetskommitterade handlagda ärenden — har uppgått till 550. Att antalet är så mycket mindre än fjolårets motsvarande siffra, 737, beror i huvudsak därpå, att under år 1916 förekommo innemot 150 alldeles likartade ärenden rörande dröjsmål med införande av kungörelser i allmänna tidningarna. Sedan i stort sett rättelse i fråga om berörda missförhållanden vunnits, hava under år 1917 dylika ärenden icke vidare förekommit.

Vid 1917 års början voro — fränsett ett ej ringa antal från år 1916 balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest *mot ämbets- eller tjänstemän anhängiggjorda ärenden* fortfarande under handläggning härstädes 123

Under år 1917 hava anhängiggjorts ärenden mot ämbets- eller tjänstemän:

genom inkomna klagomål ett antal av 353
 samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes ett antal av 102

Summa från år 1916 balanserade och under år 1917 inkomna ärenden 578

Av berörda 578 ärenden hava under år 1917:

1) såsom återkallade avskrivits 8
 2) till något av statdepartementen, till riksdagens militieombudsman eller till överinspektören för sinnessjukvården i riket överlämnats 6
 3) på grund därav, att klaganden erhållit gottgörelse eller eljest rättelse vunnits, avskrivits 31
 4) efter vederbörandes hörande, med eller utan erinran, eljest avskrivits 192
 5) efter annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd avskrivits 133
 6) till åtal hänvisats 11
 7) föranlett framställning till Kungl. Maj:t 23

och äro vid 1917 års slut:

8) i avbidan på infordrad förklaring eller påminnellers avgivande vilande	68
9) i avbidan på domstols utslag eller annan myndighets beslut vilande	13
10) på prövning beroende	93
	Summa 578

Till jämförelse må här intagas följande uppgift å antalet till justitieombudsmannen under åren 1900—1917 *inkomna klagoskrifter*, utvisande vilken betydande ökning av antalet dylika skrifter, som sedan förstnämnda år ägt rum:

År 1900.....	70	År 1909.....	309
» 1901.....	65	» 1910.....	347
» 1902.....	97	» 1911.....	385
» 1903.....	103	» 1912.....	341
» 1904.....	106	» 1913.....	287
» 1905.....	102	» 1914.....	278
» 1906.....	106	» 1915.....	291
» 1907.....	186	» 1916.....	333
» 1908.....	254	« 1917.....	353

De under år 1917 beslutade åtalen äro riktade mot nedannämnda ämbets- eller tjänstemän för nedan angivna fel eller försummelser i ämbetet eller tjänsten:

- 1) distriktslantmätaren O. Bagger-Jørgensen, för felaktigt utförande av lantmåteriförrättning;
- 2) utmätningssmannen Hj. Lindqvist, för felaktighet vid utmätningförrättning;
- 3) notarius publicus Oscar Heyden, för verkställande av obehörig protest;
- 4) t. f. domhavanden Hugo Krok, för felaktig tillämpning av kungl. kungörelsen den 13 oktober 1916 ang. utlämnande av sockerkort m. m.;
- 5) kronofogden Alarik Dalqvist, för felaktigt förfarande vid verkställighet av dom i tvistemål;
- 6) ordföranden i valnämnden i Lidingö köpings andra valdistrikt C. L. Wernstedt, för försummelse vid avsändande av underrättelse enligt 28 § i lagen om val till riksdagen;
- 7) kyrkoherden S. A. Hjelmgren, för politiska uttalanden i högmässopredikan;
- 8) t. f. civilassessor Waldemar Ditzinger, för vägran att tillhandahålla offentlig handling;
- 9) t. f. borgmästaren Henrik Planck m. fl. ledamöter av rådhusrätten i Västervik, för felaktigt utslag rörande tjuvnadsbrott;

- 10) lantbruksingenjören B. E. Hildebrand, för avgivande av felaktigt intyg i tjänsten;
- 11) häradshövdingen Axel Reuterskiöld, för felaktig handläggning av mål.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har på förfrågan tillkännagivit, att sedan början av senaste lagtina riksmöte någon förklaring av lag, i den ordning 19 § regeringsformén bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 13 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskrift om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar hava från de särskilda statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder som blivit vidtagna i anledning av 1917 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdagens skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden, vilka vid 1917 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder som blivit med sistnämnda ärenden vidtagna under nästlidna år.

De sålunda vunna upplysningarna, som angiva samtliga ifrågavarande ärendens ställning vid utgången av år 1917, innefattas i tre särskilda, såsom bilagor (bil. II, III och IV) till denna berättelse vidfogade förteckningar. Såsom bilagor äro ock intagna en tabell över de skrivelser, 1917 års riksdag avlätit till Kungl. Maj:t (bil. I), och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 juli 1917 men som vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattade uppgifter om den behandling, dessa ärenden hittills undergått (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen i januari 1918.

VIKTOR PETRÉN.

e. f.
S. Luterkort.

Berättelse av kommitterade till tryckfrihetens vård;
avgiven år 1918.

TILL RIKSDAGEN.

Kommitterade hava under år 1917 haft att pröva 15 från chefens för justitiedepartementet ombud inkomna anmälningar om tryckta skrifter indragning jämlikt 4 § 12 mom. tryckfrihetsförordningen.

Förordnande om indragning hava av nämnda ombud meddelats beträffande följande broschyrer, flygblad eller flygskrifter, nämligen:

- »Jul» (indragen två gånger);
- »Kamrat!»;
- »Kamrater!»;
- »Kamrat i vapenrocken!» (indragen två gånger);
- »Storstrejk 1 maj i alla land!»;
- »Arbetare-Kamrater i vapenrocken!»;
- »Ungdom! Manliga och kvinnliga i fabrik, verkstad och affär, fram för socialismen!»;
- »Ryssland framom Sverige!»;
- »Skjut ej på oss!»;
- »Lydnadens anda!» (indragen tre gånger);
- »Välj! Arbetare! Kamrater!»;
- »Antimilitaristisk katekes av Einar Ljungberg»;
- »Kamrat i militärtröjan» (indragen två gånger); och
- »Nationell samling!».

Indragning av ovan uppräknade skrifter har ägt rum vid följande truppförband, nämligen:

vid Västgöta regemente;

- » Jönköpings regemente (två gånger, därav två skrifter ena gången);
- » Svea artilleriregemente;
- » Flottans station i Stockholm;
- » Kronprinsens husarregemente (två gånger);
- » Norrbottens regemente (två gånger, därav två skrifter ena gången);
- » Livregementets grenadjärer;
- » Upplands infanteriregemente;

i Älvsborgs fästning (två gånger, därav tre skrifter vid ett tillfälle);

vid truppförband i Härnösand (två skrifter vid ett tillfälle); och

- » » i Boden.

De av vederbörande ombud meddelade förordnanden om skrifs indragning hava kommitterade, efter prövning av de insända handlingarna, med ett undantag funnit böra äga bestånd, varom kommitterade i varje särskilt fall genom avlåten skrivelse meddelat resp. ombud under rättelse.

Med förberörda undantag förhöll sig på följande sätt:

I insänd skrivelse hade chefens för justitiedepartementet ombud i Luleå Karl Vallqvist hos kommitterade anmält, att ombudet på framställning av chefen för Norrbottens regemente förordnat om indragning av en inom regementets förläggning anträffad flygskrift med rubrik »Välj! Arbetare! Kamrater!» och undertecknad av »Sverges arbetares centralorganisation».

Vid prövning av detta ärende beslöto kommitterade den 19 maj 1917 att, enär skriftens syfte och innehåll icke vore av den beskaffenhet, att bestämmelserna i § 4 mom. 12 tryckfrihetsförordningen vore å skriften tillämpliga, det givna förordnandet icke skulle äga bestånd.

Underrättelse om detta kommitterades beslut, varigenom det av ombudet meddelade förordnandet om skriftens indragning sålunda blivit upphävt, avsändes omedelbart till ombudet.

Dessutom hava kommitterade haft att pröva följande ärende.

I egenskap av ansvarig utgivare av tidningen Norrlandsposten hade redaktören Ernst Serrander i Gävle i insänd skrivelse, med åberopande av § 108 regeringsformen, hos kommitterade anhållit, att kommitterade måtte avgiva yttrande, huruvida en med skrivelsen överlämnad skrift, ifrågasatt att i tidningen intagas såsom annons för en av viss bokförlagsfirma

tillämnad gissningstävlan och premieutdelning, vore av beskaffenhet, att åtal därå efter tryckfrihetslagen kunde äga rum eller huruvida skriften finge tryckas.

Vid prövning av ifrågavarande ärende beslöto kommitterade den 9 mars 1917 att, enär den till kommitterades granskning ingivna annonsen vore av den beskaffenhet att, därest densamma befordrades till trycket, åtal därå jämlikt § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen syntes kunna äga rum, kommitterade funne sig ej kunna lämna sådant tillstånd till skriftens tryckning, varom förmåles i § 108 regeringsformen.

Om detta kommitterades beslut meddelades sökanden besked genom utdrag av kommitterades i ärendet förda protokoll.

Stockholm i januari 1918.

VIKTOR PETRÉN.

OSCAR MONTELIUS.

TEOFRON SÄVE.

E. A. KARLFELDT.

ERNST TRYGGER.

SIXTEN VON FRIESEN.

K. SCHLYTER.

e. f.

S. Luterkort.

BILAGOR

till

JUSTITIEOMBUDSMANNENS ÄMBETSBERÄTTELSE

till 1918 års riksdag.

*Bilaga I.***Tabell**

över samtliga av 1917 års riksdag avlätna skrivelser m. m., i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll; det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	257	18	¹⁾	38	71	58	11	78	210	98	339
2	59	19	²⁾	39	4	59	12	79	211	99	340
3	61	20	64	40	289	60	141	80	106	100	19
4	104	21	203	41	290	61	13	81	142	101	20
5	127	22	130	42	291	62	³⁾	82	293	102	144
6	194	23	132	43	5	63	³⁾	83	294	103	343
7	258	24	1	44	72	64	14	84	143	104	295
8	331	25	2	45	139	65	³⁾	85	338	105	344
9	395	26	3	46	292	66	³⁾	86	212	106	145
10	53, 62,	27	205	47	6	67	16	87	73	107	146
	92, 119,	28	133	48	7	68	207	88	74	108	80
	185, 259,	29	65	49	8	69	³⁾	89	75	109	21
	330, 374	30	134	50	137	70	³⁾	90	76	110	22
11	³⁾	31	135	51	138	71	208	91	77, 107	111	23
12	201	32	136	52	206	72	³⁾	92	78	112	147
13	333	33	66	53	334	73	³⁾	93	79, 108	113	148
14	202	34	67	54	140	74	15	94	341	114	149
15	129	35	68	55	9	75	336	95	342	115	213
16	204	36	69	56	335	76	337	96	17	116	150
17	131	37	70	57	10	77	209	97	18	117	345

¹⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — ²⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. — ³⁾ Utfärdade förordnanden.

118	299	147	84	176	228	204	317	233	181	262	356
119	303	148	112	177	229	205	318	234	182	263	351
120	24	149	219	178	160	206	319	235	183	264	167
121	151	150	304	179	222	207	320	236	176	265	168
122	25	151	305	180	223	208	321	237	177	266	169
123	26	152	346	181	224	209	322	238	246	267	352
124	296	153	347	182	311	210	87	239	50	268	353
125	297	154	154	183	312	211	115	240	247	269	255
126	27	155	31	184	159	212	232	241	248	270	171
127	28	156	155	185	41	213	116	242	249	271	172,
128	29	157	217	186	225	214	88	243	250		252
129	300	158	32	187	310	215	164	244	234	272	173
130	301	159	220	188	35	216	163	245	235	273	174
131	302	160	221	189	313	217	262	246	236	274	175
132	81	161	218	190	230	218	89	247	165	275	40
133	109	162	306	191	161	219	350	248	263	276	354
134	110	163	113	192	37	220	¹⁾	249	166	277	355
135	111	164	307	193	38	221	²⁾	250	237	278	178,
136	298	165	85	194	349	222	¹⁾	251	264		325
137	¹⁾	166	308	195	39	223	117	252	238	279	326
138	152	167	33	196	86, 114	224	118	253	265	280	42
139	214	168	34	197	162,	225	90	254	266	281	45
140	153	169	156		314	226	324	255	251	282	46
141	30	170	157	198	315	227	242	256	239	283	47
142	215	171	158	199	231	228	243	257	267	284	48
143	216	172	309	200	233	229	170	258	268	285	49
144	82	173	348	201	323	230	244	259	269	286	51
145	60	174	226	202	179	231	245	260	240	287	328
146	83	175	36, 227	203	316	232	180	261	241	288	357

¹⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — ²⁾ Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret.

289	358	307	43	323	188	342	384	360	273	375	102
290	91	308	184	324	329	343	385	361	274	376	103
291	359	309	94	325	272	344	386	362	57	377	103
292	360	310	95	326	93	345	387	363	55	378	198
293	361	311	96	327	260	346	388	364	396	379	280
294	362	312	193	328	375	347	389	365	275	380	281
295	363	313	254	329	376	348	390	366	124	381	282
296	364	314	44	330	377	349	52	367	125	382	283
297	365	315	373	331	189	350	391	368	276	383	284
298	366	316	256	332	378	351	392	369	332	384	285
299	367	317	97,	333	379	352	393	370	101	385	286
300	327		120	334	380	353	394	371	277	386	287
301	368	318	98,	335	381	354	191	372	279	387	2)
302	369		121	336	382	355	270	373	58,	388	288
303	370	319	99,	337	383	356	54	63,	126,	389	128
304	105,		122	338	261	357	192		195,	390	105
	253	320	186	339	190	358	196		278	391	199
305	371	321	187	340	100	359	197	374	56	392	200
306	372	322	271	341	123						

2) Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret.

Förteckning

öfver de af 1917 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning af samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen af bihanget till riksdagens protokoll.)

I. Justitiedepartementet.

1. Riksdagens skrivelse af den 27 februari 1917, i anledning af justitieombudsmannens framställning till riksdagen angående ändrad lydelse af 1, 2 och 4 §§ i lagen den 14 september 1906 angående förordnande af rättegångsbiträde åt häktad m. m. (24.)

Sedan yttranden i ärendet inforrats från rikets hovrätter samt dessa yttranden numera inkommit, är ärendet föremål för behandling inom justitiedepartementet.

2. av den 2 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkterna 19—27 under andra huvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till fångvården. (25.)

1917 den 6 mars i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

3. av den 3 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkt 30 under andra huvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till utförande af vissa byggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt å Bona. (26.)

1917 den 6 mars i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

4. av den 16 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § 7 och 49 punkterna i lagen om val till riksdagen. (39.)

Lag i ämnet utfärdad den 23 mars 1917 (se svensk författningssamling nr 117).

5. av den 24 mars, angående beredande af möjligheter för parter och deras biträden att sitta öfvervara rättegångsförhandlingar. (43.)

Sedan rikets hovrätter inkommit med infortrade utlåtanden, har Kungl. Maj:t förordnat, att cirkulär i ämnet skall utfärdas.

6. Riksdagens skrivelse av den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten. (47.)
Lag i ämnet utfärdad den 27 mars 1917 (se svensk författningssamling n:r 118).

7. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri. (48.)
Lag i ämnet utfärdad den 28 mars 1917 (se svensk författningssamling n:r 103).

8. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter. (49.)
Lag i ämnet utfärdad den 28 mars 1917 (se svensk författningssamling n:r 105).

9. av den 27 mars, angående åvägabringande av utredning i fråga om ordnande av kurser för utbildning av fångvårdstjänstemän av högre grad. (55.)
I ärendet har yttrande infortrats från fångvårdsstyrelsen, som ännu ej avgivit sådant.

10. av samma dag, i anledning av väckta motioner rörande stämmingsmans behörighet m. m. (57.)
Samtliga Konungens befallningshavande samt överståthållarämbetet har anbefallts att avgiva yttranden i ärendet. Sådana hava ännu ej inkommit.

11. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i 30 kap. 11 § rättegångsbalken. (58.)
Sedan lagrådet hörts, har Kungl. Maj:t den 8 juni 1917 utfärdat lag i ämnet (se svensk författningssamling n:r 253).

12. av samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande. (59.)
Domkapitlen har anbefallts att avgiva utlåtanden i ärendet. Sådana hava ännu ej inkommit.

13. av den 28 mars, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare. (61.)
1917 den 23 april i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

14. Riksdagens skrivelse av den 28 mars, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare. (64.)
1917 den 23 april i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.
15. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m. samt lag om fortsatt tillämpning av nyssnämnda lag. (74.)
Lag i ämnet utfärdad den 30 mars 1917 (se svensk författningssamling n:r 111).
16. av den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen. (67.)
Lag i ämnet utfärdad den 3 april 1917 (se svensk författningssamling n:r 119).
17. av den 23 april, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, dels Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning under viss tid av lagstiftningen om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, dels ock tre med föranledande av förstnämnda proposition väckta motioner. (96.)
1917 den 27 april i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.
18. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 30 maj 1916 om fastställande av högsta pris å vissa vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. (97.)
Lag i ämnet utfärdad den 27 april 1917 (se svensk författningssamling n:r 150).
19. av den 25 april, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 1 och 2 §§ rättegångsbalken, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 2 § rättegångsbalken m. m., dels ock en med anledning av förstnämnda proposition väckt motion. (100.)
Lagar i ämnet utfärdade den 7 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 203—205).
20. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner. (101.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, hava lagar i ämnet utfärdats den 19 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 189—192).

21. Riksdagens skrivelse av den 28 april, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fastighetsbildning i stad m. m., dels ock en i ämnet väckt motion. (109.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, hava lagar i ämnet utfärdats den 12 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 269—280).

22. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkten 37 under andra huvudtiteln gjorda framställning om anslag till bestridande av kostnader för första upplägget av fastighetsregister för städer och vissa därmed jämförliga samhällen. (110.)

1917 den 12 maj i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

23. av den 30 april, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1909 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m., dels ock i anledning därav väckta motioner. (111.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, hava lagar i ämnet utfärdats den 2 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 166 och 167).

24. av den 4 maj, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § strafflagen. (120.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. av samma dag, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t om vidtagande av lagstiftningsåtgärder till förstärkt skydd gentemot för samhället farliga återfallsförbrytare. (122.)

Yttrande i ärendet har infordrats från strafflagskommissionen, som ännu ej avgivit sådant.

26. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen m. m. (123.)

Lagar i ämnet utfärdade den 7 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 183 och 184).

27. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av sådan bestämmelse i strafflagen, att kupering av hästar betraktas såsom straffbart djurplågeri. (126.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. Riksdagens skrivelse av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändringar i och tillägg till lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkolsfyndigheter. (127.)

Lag i ämnet utfärdad den 7 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 185).

29. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskild bestämmelse att tills vidare gälla i fråga om skydd för vissa främmande patent. (128.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 212).

30. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 5 §§ i lagen den 18 september 1903 angående solidariskt bankbolags, bankaktiebolags och sparbanks konkurs. (141.)

Lag i ämnet utfärdad den 15 maj 1917 (se svensk författningssamling n:r 206).

31. av den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gottgörelse till rådhusrätten i Luleå i anledning av dess befattning med vissa mål. (155.)

1917 den 25 maj i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

32. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om rätt för föreståndaren vid kronohäktet i Ystad Gustaf Edvard Rockström att för åtnjutande av löneförhöjning tillgodoräkna sig viss tjänstgöring. (158.)

1917 den 25 maj i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

33. av den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen. (167.)

Lag i ämnet utfärdad den 1 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 235).

34. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i 103 § sjölagen. (168.)

Sedan i ärendet infordrat utlåtande från kommerskollegiet inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. av den 22 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott. (188.)

Lag i ämnet utfärdad den 1 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 236).

36. Riksdagens skrivelse av den 24 maj, i anledning av väckt motion om anslag till gäldande, helt eller delvis, av vissa till militärtjänstgöring inkallade personers utskylder och fattigvårdsavgifter. (175.)

Sedan vederbörande blivit i ärendet hörda, är ärendet föremål för behandling inom justitiedepartementet.

37. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m. ävensom sju i ämnet väckta motioner. (192.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, har lag i ämnet utfärdats den 25 maj 1917 (se svensk författningssamling nr 219).

38. av den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 52 och 104 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket m. m. (193.)

Lagar i ämnet utfärdade den 5 juni 1917 (se svensk författningssamling nr 244—246).

39. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark samt lag om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark. (195.)

Lagar i ämnet utfärdade den 25 maj 1917 (se svensk författningssamling nr 220—221).

40. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m. (275.)

Lag i ämnet utfärdad den 12 juni 1917 (se svensk författningssamling nr 264)

41. av den 30 maj, angående åvägabringande av utredning i fråga om statsunderstöd till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor. (185.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

42. av den 7 juni, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 26 mom. c) riksdagsordningen. (280.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 285 med förslag till ändrad lydelse av § 2 4:o tryckfrihetsförordningen. (307.)

Lagd till handlingarna (frågan har förfallit på grund av att kamrarna stannat i olika beslut).

44. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om överflyttande å landsfiskal av kronofogde åliggande bestyr m. m. (314.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, hava lagar i ämnet utfärdats den 14 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 304—310).

45. av den 11 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fullständigande av straffregistret. (281.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 266).

46. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m. (282.)

1917 den 14 juni i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

47. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 14:o i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (283.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 267).

48. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med viss föreskrift angående handel med varor, för vilka bestämts högsta pris. (284.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, har lag i ämnet utfärdats den 14 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 263).

49. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i 65 § utsökningslagen. (285.)

Samtliga Konungens befallningshavande samt överståthållarämbetet har anbefallts avgiva utlåtanden i ärendet. Sådana utlåtanden hava ännu ej inkommit.

50. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (239.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. Riksdagens skrivelse av den 11 juni, angående utredning om indragning till statsverket av allmänna åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och beslagtagna egendom m. m. (286.)

Samtliga Konungens befallningshavande samt överståthållarämbetet har anbefallts att avgiva utlåtanden i ärendet. Sådana utlåtanden hava ännu ej inkommit.

52. av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m. (349.)

Lagar i ämnet utfärdade den 19 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 300 och 301).

53. av samma dag, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

1917 den 13 juli i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

54. av den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen höga priser under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden ävensom en i ämnet väckt motion. (356.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, har lag i ämnet utfärdats den 19 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 338).

55. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 1 § i lagen om servitut den 14 juni 1907. (363.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. av den 15 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, dels ock två i ämnet väcka motioner. (374.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande, har lag i ämnet utfärdats den 19 juni 1917 (se svensk författningssamling n:r 337).

57. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän tjänsteplikt m. m. (362.)

1917 den 19 juni i statsrådet anmäld samt lagd till handlingarna.

58. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 230 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen jämte en i ämnet väckt motion. (373.)
1917 den 25 juni i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.
59. av samma dag, angående regleringen av utgifterna under andra huvudtiteln. (2.)
1917 den 25 juni i statsrådet anmäld samt föreskrift meddelad vederbörande.

2. Utrikesdepartementet.

60. Riksdagens skrivelse av den 11 maj 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till svenska Röda Korset för bestridande av utgifter för dess hjälpkommittés byrå i Stockholm. (145.)
1917 den 25 maj i statsrådet föredragen, varvid Kungl. Maj:t anbefallde statskontoret att förskottsvis av tillgängliga medel till överstyrelsen för svenska Röda Korset i mån av rekvisition utbetala erforderligt belopp, högst det beviljade anslaget 100,000 kronor, samt sedermera, då anslaget bleve tillgängligt, göra sig betäckt för utgiften. Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
61. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (3.)
1917 den 29 juni i statsrådet föredragen, varvid Kungl. Maj:t förordnade, att riksdagens i punkterna 3—14 och 16—20 av förevarande skrivelse anmälda beslut skulle delgivas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i vad på detta ämbetsverk ankomme, varjämte Kungl. Maj:t med anledning av vad riksdagen i punkt 3 anmält fastställde ny avlöningsstat för beskickningar och konsulat att från den 1 januari 1918 lända till efterrättelse. Ärendet kommer icke för vad angår punkterna 3—14, 16—20 att vidare bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vad beträffar punkt 15 har ingen vidare åtgärd varit erforderlig.

62. av samma dag, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)
Kungl. Maj:t har vid föredragning den 13 augusti 1917 anbefallt statskontoret dels att från och med den 1 januari 1917 uppföra den f. d. envoyén friherre Charles Emile Ramel jämlikt nådigt brev av den 8 december 1916 tillkommande årliga

pension av 6,000 kronor å allmänna indragningsstaten, *dels ock* att från allmänna indragningsstaten till var och en av generalkonsuln Anders Rudolf Landström och vicekonsuln Harald Torgny Ehrenborg från och med månaden näst efter den, under vilken expektansarvoden upphörde att till dem utgå, under deras återstående livstid utbetala en pension till belopp av 6,000 kronor.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

63. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 230 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen jämte en i ämnet väckt motion. (373.)

Den 25 juni och den 31 december 1917 i statsrådet föredragen, varvid Kungl. Maj:t — med anledning an riksdagens anmälan att riksdagen *dels* godkänt ny ordinarie avlöningsstat samt övergångsstat för utrikesdepartementet att tillämpas från och med år 1918, *dels* höjt det i riksstaten uppförda ordinarie anslaget till utrikesdepartementet från 87,950 kronor med 76,750 kronor till 164,700 kronor — fastställt ny ordinarie avlöningsstat för utrikesdepartementet och övergångsstat i avseende å vissa befattningshavare i samma departement att tillämpas från och med 1918, varjämte Kungl. Maj:t — med anledning av riksdagens anmälan att riksdagen på extra stat för år 1918 under tredje huvudtiteln till provisorisk förstärkning av utrikesdepartementets arbetskrafter m. m. anvisat ett förslagsanslag, högst 50,550 kronor — meddelat beslut angående användandet av berörda belopp.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

3. Lantförsvarsdepartementet.

64. Riksdagens skrivelse av den 21 februari 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av visst område av förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Kvarnberga n:r 1 i Åkers socken av Södermanlands län. (20.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 2 mars 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, att omförmälda område skulle den 14 mars 1917 från domänstyrelsen överlåtas till lantförsvaret för att tilläggas Åkers krutbruk och användas för berörda ändamål; och förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut rörande ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av ifrågavarande marköverlåtelse till lantförsvaret.

65. av den 13 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet jämte i ämnet väckta motioner. (29.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 16 april 1917 beslöt Kungl. Maj:t att avlåta proposition till riksdagen angående anvisande av medel till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet år 1917, i vad desamma avsåge lantförsvaret.

Sedan Kungl. Maj:t, i anledning av riksdagens skrivelse nr 196 angående anvisande av medel till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet år 1917 den 8 juni 1917 meddelat beslut av innehåll, som här nedan under 85. angives, kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

66. Riksdagens skrivelse av den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande vid Skaraborgs regementes kasernetablissemang av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden. (33.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméns kasernbyggnadsnämnd att i överensstämmelse med ingivna ritningar och kostnadsberäkningar låta utföra ifrågavarande tvättinrättning enligt ett såsom alternativ II betecknat förslag; och skulle härav föranledda kostnader, tillhopa högst 113,890 kronor, bestridas med 79,464 kronor från extra ordinarie anslaget till fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen (1917: IV I. 2) samt med högst 34,426 kronor från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Härjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att det skulle åligga kasernbyggnadsnämnden att, därest det vid arbetenas utbudande på entreprenad visade sig, att kostnaderna för desamma komme att uppgå till högre belopp än de för ändamålet av riksdagen anvisade anslag, ånyo underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning, innan arbetena finge påbörjas.

67. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av kavalleriets officersaspirantskolas förläggning å Ränneslätt. (34.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i enlighet med ett av vederbörande fortifikationsofficer upprättat, av kostnadsberäkningar och ritningar åtföljt förslag låta anordna kavalleriets officersaspirantskolas förläggning å Ränneslätt för en kostnad av högst 58,600 kronor, att gäldas av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar; och skulle det åligga fortifikationsdepartementet att, därest det vid arbetenas utbudande på entreprenad visade sig, att kostnaderna för desamma komme att uppgå till högre belopp än de för ändamålet av riksdagen anvisade anslag, ånyo underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning, innan arbetena finge påbörjas.

68. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående iordningställande av en skjutbana å Ränneslätt för Smålands husarregemente. (35.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i huvudsaklig överensstämmelse med utarbetat förslag låta iordningställa ifrågavarande skjutbana samt föreskrev, att härav föran-

ledda kostnader, 10,500 kronor, skulle bestridas av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

69. Riksdagens skrivelse av den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för tillgodoseende av vattenbehovet för Norrlands trängkår. (36.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 beslöt Kungl. Maj:t att, med anledning av vad sålunda av riksdagen framhållits, anbefalla arméförvaltningens fortifikationsdepartement att omedelbart verkställa förnyad utredning i fråga om vilketdera av förenämnda båda förslag, som borde läggas till grund för utförande av ifrågavarande arbeten, samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill berörda utredning kunde giva anledning.

70. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för vaktmästaren vid generalintendentens expedition A. K. Broms att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring. (37.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att tryckt exemplar av riksdagens berörda skrivelse skulle tillställas arméförvaltningens civila departement för kännedom och vidtagande av de åtgärder, som kunde på nämnda departement ankomma.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

71. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av skjutbana för Östgöta trängkår. (38.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 23 mars 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i huvudsaklig överensstämmelse med utarbetat förslag jämte kostnadsberäkning och ritningar m. m. låta anlägga ifrågavarande skjutbana samt föreskrev, att härav föranledda kostnader, högst 7,000 kronor, skulle bestridas av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

72. av den 23 mars, angående meddelandet av viss föreskrift i fråga om krigsmans befordran eller transport till beställning å stat. (44.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 14 april 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att föreskrifter skulle i kommandoväg meddelas i det av riksdagen begärda hänseendet, med den inskränkning att ifrågakomna registerutdrag skulle omfatta allenast tiden efter senast vunnit befordran.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

73. Riksdagens skrivelse av den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel. (87.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 12 maj 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av 7,692 kronor 16 öre skulle utgå till gäldande av följande förskottsvis utgivna medel, nämligen:

för vissa återstående kostnader för uppförande av en tillbyggnad, inrymande ett »fack», till Göta artilleriregementes västra fältförrådsbyggnad	kr. 1,092: 16
för ytterligare kostnader för om- och tillbyggnad av Smålands artilleriregementes kokinrättningsbyggnad	» 6,600: —
	<u>Summa kr. 7,692: 16</u>

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

74. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel. (88.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 12 maj 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av 66,142 kronor 2 öre skulle tagas i anspråk till täckande av följande av arméförvaltningens civila departement förskottsvis utgivna medel, nämligen:

för avlägsnande av arsenikhaltig oljefärg i Jämtlands fältjägarregementes kasernetablissemang	kr. 11,224: 81
för övriga arbeten, som det ålegat byggmästaren Sjöholm utföra, jämte kostnader för bevakning i konkursen m. m.	» 45,129: 69
för kostnader för avhjälpande av brister i Norrlands dragonregementes kasernetablissemang, vilka det ålegat byggnadsfirman Jonsen och Nilsson iståndsätta	» 9,787: 52
	<u>Summa kr. 66,142: 02</u>

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

75. av den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillstånd för vissa beställningshavare å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring. (89.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 12 maj 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att tryckt exemplar av riksdagens berörda skrivelse skulle tillställas arméförvaltningens artilleri- och civila departement för kännedom och vidtagande av de åtgärder, som kunde ankomma på arméförvaltningens artilleri- och civila departement.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

76. Riksdagens skrivelse den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av ett stickspår från Åkers styckebruks järnvägsstation till Åkers krutbruk. (90.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 4 maj 1917 anvisade Kungl. Maj:t ett belopp av högst 89,000 kronor för anläggande av ifrågavarande stickspår i enlighet med ett av styresmannen för Åkers krutbruk med skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 22 januari 1917 ingivet kostnadsförslag, som benämnts »västra linjen»; och skulle berörda belopp gäldas av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

77. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående engångskostnader för försvaret. (91.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 12 maj 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att tryckt exemplar av ifrågavarande skrivelse skulle överlämnas till arméförvaltningen och statskontoret för kännedom och efterrättelse, samt ställde de utav riksdagen anvisade medel till förfogande av arméförvaltningens vederbörande departement för därmed avsett ändamål; och skulle ovannämnda av riksdagen för år 1918 anvisade 5,326,423 kronor till anskaffande av intendenturmateriel av civila departementet i mån av behov redan under år 1917 förskjutas av tillgängliga medel.

Tillika föreskrev Kungl. Maj:t, att samtliga förut omförmälda engångskostnader för år 1918, tillhopa 9,170,187 kronor, skulle bestridas av statsverkets värnskattefond. Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

78. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av elektrisk belysning i Svea och Göta livgardens kasernetablissemang. (92.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 12 maj 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i enlighet med uppgjorda kostnadsberäkningar låta utföra ifrågavarande anläggningar; och skulle härav föranledda kostnader, högst 140,000 kronor, bestridas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

79. av samma dag, i anledning av väckt motion om skyldighet för befattningshavare vid armén och marinen, vilka från arméns eller marinens matinrättningar hämta tillagad portion, att härför utgiva viss ersättning. (93.)

Den 19 maj 1917 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

80. av den 27 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av de till Flyinge kungsgård hörande områdena Räftehagen och Kungsmarkerna i Malmöhus län m. m. ävensom en i ämnet väckt motion. (108.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 4 maj 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, med godkännande av riksdagens förevarande beslut, att till lantförsvaret, för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält, skulle överlämnas

dels, räknat från den 14 mars 1917, de till Flyinge kungsgård i Södra Sandby socken av Malmöhus län hörande, under stuteriöverstyrelsens förvaltning stående ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, jämväl benämnda Råby ängar, däri inbegripet det söder om järnvägen Lund-Revinge belägna område,

dels ock den 14 mars 1918 den under domänstyrelsens förvaltning stående förra hospitalsegendomen Hardeberga nr 14, en äng, Koängen kallad, i Hardeberga socken av Malmöhus län; och förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles meddela beslut rörande ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av överlåtelsen till lantförsvaret av sistnämnda mark.

I sammanhang härmed föreskrev Kungl. Maj:t:

att det kontrakt av den 1 november 1912, enligt vilket stuteriöverstyrelsen till arméförvaltningens intendentsdepartement från och med den 1 oktober 1912 till och med den 30 september 1921 mot en årlig avgift av 6,711 kronor 34 öre, förfallande till betalning den 1 december årligen, överlätit gräsbetet å ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, skulle upphöra att gälla från den 1 december 1917;

att till stuteriöverstyrelsen skulle från fjärde huvudtitelns arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel utbetalas ett belopp av 175 kronor såsom ersättning för under år 1917 på grund av ifrågakarande överlåtelse mistad inkomst av till enskild person eljest utarrenderat gräsbyte å det till Kungsmarkerna hörande område, som vore beläget söder om järnvägen Lund-Revinge, samt

att ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, med undantag av nyssnämnda del söder om järnvägen, ej finge användas för övningsändamål före den 16 augusti 1917, dock att anläggning av en skjutbana för Södra skånska infanteriregementet å samma ängar enligt Kungl. Maj:ts denna dag därom fattade beslut finge omelbart utföras.

81. Riksdagens skrivelse av den 8 maj, i anledning av väckt motion om ersättning till verkmästaren N. J. Eriksson för en av honom konstruerad elektrisk tändapparat. (132.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 19 maj 1917 anvisade Kungl. Maj:t för ifrågakarande ändamål ett belopp av 1,000 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

82. av den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av gemensam tvättinrättning för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente. (144.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 25 maj 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméns kasernbyggnadsnämnd att i överensstämmelse med ingivna ritningar och kostnadsberäkningar omedelbart låta utföra ifrågavarande tvättinrättning enligt det såsom alternativ 2 betecknade förslaget; och skulle härav föranledda kostnader, tillhoppa högst 76,390 kronor, bestridas med 39,631 kronor 13 öre från extra ordinarie anslaget till fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen samt med högst 36,758 kronor 87 öre från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Härjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att en i ärendet omförmäld ladugårdsbyggnad omedelbart skulle ställas till kasernbyggnadsnämndens disposition, ävensom att det skulle åligga kasernbyggnadsnämnden att, därest det vid arbetenas utbudande på entreprenad visade sig, att kostnaderna för desamma komme att uppgå till högre belopp än de för ändamålet anvisade, ånyo underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning, innan arbetena finge påbörjas.

83. Riksdagens skrivelse av den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utförande av reparationsarbeten å strandskoningen utmed Ångermanälvens strand vid Norrlands trängkärs kasernetablissemang i Sollefteå. (146.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 25 maj 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande reparationsarbeten; och skulle härav föranledda kostnader, högst 7,000 kronor, gäldas från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

84. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel. (147.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 1 juni 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av 648,863 kronor 48 öre skulle tagas i anspråk till gäldande av vissa utav arméförvaltningens civila departement förskottsvis utgivna medel.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

85. av den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för höjande av medelinköpspriset för remonter under år 1917. (165.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 25 maj 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t, med godkännande av vad riksdagen sålunda beslutat, arméförvaltningens intendentsdepartement att ombänderhava och förvalta det beviljade anslaget samt att för ifrågavarande ändamål redan under innevarande år disponera detsamma.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

86. Riksdagens skrivelse av den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anvisande av medel till täckande av kostnader för tryckande av rikets neutralitet år 1917. (196.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 8 juni 1917 anbefallde Kungl. Maj:t statskontoret att av omhänderhavande medel i mån av behov, på rekvisition, tillhandahålla arméförvaltningen ovanberörda medel, tillhoppa högst 48,500,000 kronor, att sedermera ersättas av ifrågavarande, utav riksdagen under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 härför beviljade särskilda förslagsanslag å högst 24,975,000 kronor och 23,525,000 kronor.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

87. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente). (210.) Kungl. Maj:t har den 16 november 1917 utfärdat kungörelser dels om fortsatt giltighet av reglementet för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglementet) den 24 november 1916 (se svensk förf. samling n:r 743) och dels om fortsatt giltighet av kungörelsen den 24 november 1916 om ändrad lydelse av §§ 1, 3 och 4 i förordningen angående arméns förplägnad vid mobilisering och i krig den 16 juli 1906, (se svensk förf. samling n:r 745).

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

88. av den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst. (214.) Kungl. Maj:t har den 20 juli 1917 utfärdat kungörelse i ämnet (se svensk förf. samling n:r 531).

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

89. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående främjande av manskapsrekryteringen vid armén. (218.) Vid föredragning av denna skrivelse den 14 juni 1917 beslöt Kungl. Maj:t, med upphävande av nu gällande bestämmelser om utbetalande av anställningspremier, att genom nådigt brev av samma dag utfärda bestämmelser i fråga om utbetalande av dylika premier, vilka bestämmelser skulle tillsvidare lända till efterrättelse.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

90. av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen för statsverkets räkning av generalstabens officerskårars stalletablissemang i Stockholm. (225.) Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningens fortifikationsdepartement att, räknat från och med den 1 augusti 1917,

för statsverkets räkning inlösa ifrågavarande stalletablissemang för ett belopp av 56,600 kronor, att gäldas av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, *dels* att den enligt omförmälda två kontrakt av den 1 mars 1909 till Djurgårdsförvaltningen utgående årliga avgiften av 20 kronor skulle gäldas av anslaget till reparationer m. m. (1917: IV M. 1), *dels ock* att de av kronans övertagande av officersskårens skyldigheter mot den av kåren vid stallet anställda personalen föranledda utgifter skulle från och med den 1 augusti 1917, intill dess särskilda medel för personalens avlöning kunde varda i behörig ordning å riksstaten beräknade, av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Slutligen anbefalldes Kungl. Maj:t arméförvaltningen att, med beaktande av riksdagens härutinnan gjorda uttalande, i samband med angivande av lantförsvarets medelsbehov för år 1919 avgiva förslag till stat för avlöning m. m. av den vid ifrågavarande stalletablissemang för stallvården erforderliga personal.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

91. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss del av den inom Landskrona stad belägna ön Gråen. (290.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 bemyndigade Kungl. Maj:t fortifikationsdepartementet att avsluta ifrågavarande köp enligt de i propositionen angivna grunder; och skulle den för området inflytande köpeskillingen, 50,000 kronor, efter avdrag av de å kronan belöpande kostnaderna för områdets värdering eller 95 kronor, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

92. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens *tionde* huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 13 augusti 1917 föreskrev Kungl. Maj:t, att riksdagens i samma skrivelse fattade beslut skulle beträffande vissa i skrivelsen angivna punkter delgivas vederbörande myndigheter för kännedom och efter rättelse.

Vidare föreskrev Kungl. Maj:t till följd av riksdagens beslut under punkt 15, att de i brevet den 18 oktober 1907 meddelade bestämmelser rörande utdelande av understöd till vissa pensionerade underofficerare skulle lända till efter rättelse under år 1918.

Slutligen föreskrev Kungl. Maj:t på grund av riksdagens beslut under punkt 16, *beträffande det i sistnämnda punkt omförmälda anslagets förvaltning*, att arméförvaltningen skulle årligen inom den tid, då de till statsregleringen hörande ärenden borde vara till Kungl. Maj:t inkomna, till Kungl. Maj:t avlämna uppgift angående *dels* de personer, vilka under det löpande året åtnjutit understöd från ifrågavarande anslag, *dels* de till dessa personer utbetalda belopp, *dels* de understödstagare vilka,

under året avlidit eller eljest såsom behöriga sökande avgått, *dels ock* det anslagsbe-
lopp, som kunde beräknas för nästpåföljande år bliva erforderligt för ifrågavarande än-
damål, och

*beträffande prövningen av ansökningar om understöd och sättet för ut-
betalningen av sådant,*

att arméförvaltningens civila departement skulle, med iakttagande av de i riksdags-
skrivelsen angivna villkor, pröva och avgöra inkommande ansökningar om understöd,
vilka borde vara åtföljda av erforderliga handlingar till styrkande av att understödsta-
garna vore i livet och i behov av det sökta understödet, samt

att understödet skulle till underhållstagarna genom vederbörande kassaförvaltningar
utbetalas halvårsvis i sammanhang med utbetalandet av gratialen från Vadstena krigs-
manshuskassa.

Därjämte beslöt Kungl. Maj:t att bemyndiga statsrådet och chefen för lantförvars-
departementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer för verkställande skyndsammast
möjligt av utredning, huruvida och under vilka villkor det skulle kunna medgivas in-
delt manskap med minst 20 men under 25 tjänstår, som avskedats före den 1 januari
1910 och vore i behövande omständigheter, att likställas med sådant manskap, avske-
dat efter sistnämnda tidpunkt, och sålunda komma i åtnjutande av underhåll från Vad-
stena krigsmanshuskassa enligt de närmare bestämmelser, vilka funnes angivna i 1914
års senare riksdagsbeslut och Kungl. Maj:ts på grund härav utfärdade kungörelse den
6 november 1914.

93. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts pro-
position angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde
belägna Hedvigsholmen eller Kvarnholmen m. m. (326.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 anbefalldes Kungl. Maj:t armé-
förvaltningens fortifikationsdepartement att till handlanden A. Qvirist och aktiebolaget
Marstrands mekaniska verkstad mot en köpeskillning av 39,899 kronor försälja ifråga-
varande fastigheter på ovanberörda villkor, nämligen *att* köparna skulle vara skyldiga
att inom tid, som av marinförvaltningen bestämdes, å Hedvigsholmen vidtaga sådana
anordningar, att en första klassens torpedbåt kunde därstädes med trygghet upptagas
å slip, samt för fullgörande av denna skyldighet ställa säkerhet, som av marinförvalt-
ningen godkändes, *att* kronan skulle, så länge varvsrörelse bedreves å holmen, äga
företrädesrätt till att, mot skälig ersättning, vid förefallande behov för flottans fartyg
begagna sig av nämnda slip, *att* köpeskillningen skulle erläggas med en femtedel vid
köpekontraktets avslutande och en femtedel å motsvarande dag under vart och ett av
därpå följande år, *att* köparna skulle erlægga 5 procent årlig ränta å ogulden del av
köpeskillningen samt för sådan del och ränta ställa säkerhet, som av fortifikationsdeparte-
mentet kunde godkännas, *att* Qvirist skulle avstå från honom enligt nu gällande ar-
rendekontrakt om fastigheterna tillkommande rättigheter och således även från anspråk

på ersättning i anledning av arrenderättens upphörande före kontraktstidens slut *samt att* köparna förbunde sig att till det yttre iståndsätta den å Hedvigsholmen befintliga gamla väderkvarnen oeh underhålla densamma, så länge kvarnplatsen icke erfordrades för andra industriella anläggningar.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att den för fastigheterna inflytande köpeskillingen skulle, efter avdrag av värderings- och andra av försäljningen föranledda kostnader, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

94. Riksdagens skrivelse av den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstormsbefäl m. m. (309.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande skrivelse skulle läggas till handlingarna.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

95. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag dels till lag om landstormsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels ock till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstormsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen. (310.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt inspektören för infanteriet att med ledning av landstormskommitténs betänkande och tidigare i ämnet avgivna förslag verkställa och senast den 15 november 1917 inkomna med förslag angående erforderliga tillfälliga åtgärder för att inom den närmaste tiden nöjaktigt tillgodose landstormens befälsbehov enligt nu gällande planer för dess användning; och bemyndigades statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet att, efter därom av inspektören för infanteriet gjord framställning, tillkalla för utredningens verkställande erforderliga biträden.

96. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 19 mom. 4 och § 34 mom. 2 värnpliktslagen den 17 september 1914. (311.)

Den 20 juli 1917 utfärdade Kungl. Maj:t lag i ämnet (se svensk förf. saml. n:r 530).

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

97. av samma dag, i anledning av motioner dels om ändring i 2 § av förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn och dels angående anslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer m. m. (317.)

Den 13 augusti 1917 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse i ämnet (se svensk förf. saml. n:r 546), varjämte Kungl. Maj:t förordnade, att vad som för det i nämnda kungörelse angivna ändamål erfordrades under år 1917 skulle, i vad avsåge armén, av arméförvaltningens civila departement utav tillgängliga medel förskjutas för att framdeles hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

98. Riksdagens skrivelse av den 13 juni, i anledning av motion om ändring i förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar, m. m. (318.) Vid föredragning av denna skrivelse den 13 augusti 1917 förordnade Kungl. Maj:t, *dels* att kungörelse av den lydelse, bilaga till statsrådsprotokollet för nämnda dag utvisade, skulle i vanlig ordning utfärdas, *dels ock* att de av bestämmelserna i nämnda kungörelse föranledda kostnader skulle, i vad desamma avsåge armén, av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att anmälas till ersättande av medel, som av riksdagen beviljats eller komme att beviljas för tryggande av rikets neutralitet.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

99. av samma dag, i anledning av motion om förhöjning av penningbidraget till värnpliktiga, som utkallas till tryggande av rikets neutralitet. (319.) Vid föredragning av denna skrivelse den 6 juli 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att värnpliktig, som under år 1917 eller 1918 tjänstgjort eller komme att tjänstgöra för rikets försvar, skulle under denna tjänstgöring, in- och utryckningsdagarna medräknade, erhålla, utöver honom enligt gällande bestämmelser tillkommande förmåner, ett särskilt tillägg av 5 kronor för termin;

att detta tillägg skulle utgå under enahanda villkor, som gällde för krigslön; samt

att härav föranledda kostnader skulle av arméförvaltningens civila departement förskjutas för att framdeles ersättas av det till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet efter 1916 års utgång å extra stat för år 1918 beviljade anslag.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

100. av samma dag,, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande. (340.) Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 meddelade Kungl. Maj:t beslut, som är av hemlig natur.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

101. av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning om avlöning åt värnpliktiga, som fullgöra krigstjänstgöring vid vissa industriella eller andra anläggningar eller fartyg. (370.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 anbefalldes Kungl. Maj:ts arméförvaltningens civila departement att i samråd med marinförvaltningen inkomma med underdånigt utlåtande med anledning av vad riksdagen uti sin förevarande skrivelse anförde.

102. Riksdagens skrivelse av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående provisoriska lönerogleringar för viss till lantförsvaret och marinen hörande personal. (375.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 beslöt Kungl. Maj:t att bemyndiga statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet att, i samråd med statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet, tillkalla högst fem sakkunniga personer jämte sekreterare för att inom lant- och sjöförvarsdepartementen biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen, avsett att föreläggas 1918 års riksdag, med rätt för departementscheferna att, efter därom av de sakkunniga gjord framställning, under arbetets fortgång tillkalla, för att i de sakkunnigas överläggningar deltaga, representanter för de olika personalkategorier vid armén och marinen, som av den ifrågasatta löneförbättringen berördes.

103. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa byggnadsföretag vid armén dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén. (376 och 377.)

Vid föredragning av dessa skrivelser den 29 juni 1917 beslöt Kungl. Maj:t:

1:o) att det av riksdagen till beredande av ökat stallutrymme vid infanteriet för år 1918 anvisade belopp av 225,300 kronor skulle ställas till arméförvaltningens fortifikationsdepartements förfogande för därmed avsett ändamål;

2:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till nya befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärregemente för år 1918 anvisade belopp av 200,000 kronor;

3:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Östersund för år 1918 anvisade belopp av 200,000 kronor.

4:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till uppförande av nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund för år 1918 anvisade belopp av 600,000 kronor;

5:o) att det av riksdagen till uppförande av nytt etablissemang å Järvafältet för Svea ingenjörskår för år 1918 anvisade belopp av 496,000 kronor skulle ställas till fortifikationsdepartementets förfogande för därmed avsett ändamål:

6:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till uppförande av byggnader för Norrlands ingenjörkår för år 1918 anvisade belopp av 400,000 kronor;

7:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till uppförande av nytt etablissemang å Järvafältet för fälttelegrafkåren för år 1918 anvisade belopp av 600,000 kronor;

8:o) att fortifikationsdepartementet skulle bemyndigas att omhänderhava och förvalta det till uppförande av skidförråd för år 1918 anvisade belopp av 303,825 kronor; att civila departementet skulle anbefallas att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskottsvis utanordna förevarande belopp;

9:o) samt att fortifikationsdepartementet skulle slutligen bemyndigas att omhänderhava och förvalta det för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén beviljade förslagsanslag å 1,000,000 kronor.

Samtliga ovan under punkterna 1:o)—9:o) omnämnda belopp skulle av arméförvaltningens civila departement få förskjutas samt av statskontoret, efter rekvisition, av tillgängliga medel tillhandahållas samma departement för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försålles, kunde komma att inflyta.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

104. Riksdagens skrivelse av den 18 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförvarsdepartementet. (4.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 19 juni 1917 fastställde Kungl. Maj:t till efterrättelse riksdagens i nämnda skrivelse fattade beslut.

Skrivelsen kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

105. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande. (390.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 29 juni 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att förevarande skrivelse skulle läggas till handlingarna.

Ärendet kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

4. Sjöförsvarsdepartementet.

106. Riksdagens skrivelse av den 5 april 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående kustartilleriets krigsberedskap och övningar samt reservstat för marinen. (80.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 14 april 1917 beslöt Kungl. Maj:t vissa erforderliga åtgärder.

107. av den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående engångskostnader för försvaret. (91.)

Anmälades i de delar, som anginge sjöförsvarsdepartementet, den 25 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, som därvid meddelade erforderliga föreskrifter.

108. av samma dag, i anledning av väckt motion om skyldighet för befattningshavare vid armén och marinen, vilka från arméns eller marinens matinrättningar hämta tillagad portion, att härför utgiva viss ersättning. (93.)

Anmälades den 5 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, och anbefalldes därvid marinförvaltningen att skyndsamt inkomma med det yttrande och förslag, vartill riksdagens anhållan i berörda skrivelse, såvitt marinen anginge, kunde anses föranleda. Den 31 december 1917 avgav marinförvaltningen yttrande i ärendet.

109. av den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av allmänna besparingar å riksstatens femte huvudtitel till inköp av två tomtdelar i Karlskrona m. m. (133.)

Vid föredragning av denna skrivelse den 19 maj 1917 beslöt Kungl. Maj:t erforderliga åtgärder.

110. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av behållning å vissa extra anslag till utförande av ändringsarbeten å minfartyget Clas Fleming. (134.)

Anmälades den 19 maj 1917 inför Kungl. Maj:t, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

111. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till tjänstårsberäkning för kemisten K. A. Schröder. (135.)

Anmälades den 19 maj 1917 inför Kungl. Maj:t, som därvid meddelade erforderliga föreskrifter.

112. av den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilda avlöningsförmåner för den vid marinens flygväsande tjänstgörande personalen. (148.)

Sedan chefen för lantförsvarsdepartementet den 29 juni 1917 av Kungl. Maj:t bemyndigats att i samråd med chefen för sjöförsvarsdepartementet tillkalla sakkunniga för att inom nämnda båda departement biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande organisationen av arméns och marinens flygvapen, vilken utredning skulle avse bland annat, vilka särskilda avlöningsförmåner borde tillkomma flygpersonalen, har Kungl. Maj:t vid föredragning den 3 juli 1917 av förevarande skrivelse funnit densamma ej föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att Kungl. Maj:t föreskrivit, att innehållet av skrivelsen skulle meddelas marinförvaltningen, chefen för marininstaben samt bemälda sakkunniga till kännedom.

113. Riksdagens skrivelse av den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag till anordnande av förvarings skjul för flygbåtar m. m. (163.)

Anmälades den 19 maj 1917 inför Kungl. Maj:t, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

114. av den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anvisande av medel till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet år 1917. (196.)

Anmälades den 8 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

115. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot. (211.)

Kungl. Maj:t har vid föredragning av denna skrivelse den 16 november 1917 utfärdat nådig kungörelse om fortsatt giltighet av förordningen den 24 november 1916 med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

116. av den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (213.)

Kungl. Maj:t har den 19 juni och den 30 november 1917 utfärdat av riksdagens beslut föranledda kungörelser.

117. av den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 73 under mom. 1:o b) gjorda framställning rörande upprensning av viss farled. (223.)

Anmälades den 8 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, därvid marinförvaltningen anbefalldes att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med plan för arbetets utförande.

Sådan plan har ännu ej inkommit.

118. Riksdagens skrivelse av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av vissa kostnadsökningar för sjöförsvarets ordnande m. m. (224.)

Vid föredragning den 14 juni 1917 har Kungl. Maj:t, med godkännande av de utav riksdagen i förevarande skrivelse omförmälda beslut, i vad de avveke från Kungl. Maj:ts förslag, förordnat om erforderliga åtgärder.

119. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Vid föredragning den 6 juli 1917 av punkt 21 av förevarande skrivelse har Kungl. Maj:t anmodat chefen för marinstaben att, i samråd med chefen för kustartilleriet, avgiva yttrande i fråga om ändrade grunder för pensionering av marinens stammanskap.

Sedan chefen för marinstaben den 15 september inkommit med sådant yttrande, har marinförvaltningen och chefen för marinstaben den 20 i samma månad anbefallts att i samråd med chefen för kustartilleriet och efter hörande av direktionen över flottans pensionskassa avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

Den 27 juli 1917 anmäldes övriga på sjöförvarsdepartementets handläggning beroende delar av ärendet inför Kungl. Maj:t, som därvid meddelade erforderliga beslut.

120. av den 13 juni, i anledning av motioner dels om ändring i 2 § av förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn och dels angående anslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer m. m. (317.)

Vid föredragning den 13 augusti 1917 har Kungl. Maj:t, som samma dag på lantförvarsdepartementets föredragning utfärdat erforderlig kungörelse i ämnet, meddelat föreskrifter angående bestridandet av därav föranledda kostnader, i vad anginge marinen.

121. av samma dag, i anledning av motion om ändring i förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar m. m. (318.)

Vid föredragning den 13 augusti 1917 har Kungl. Maj:t, som samma dag på lantförvarsdepartementets föredragning förordnat om utfärdande av erforderlig kungörelse i ämnet, meddelat föreskrifter angående bestridande av därav föranledda kostnader, i vad anginge marinen.

122. av samma dag i anledning av motion om förhöjning av penningbidraget till värnpliktiga, som utkallas till tryggande av rikets neutralitet. (319.)

Anmäldes den 6 juli 1917 inför Kungl. Maj:t, som därvid meddelade erforderliga föreskrifter.

123. Riksdagens skrivelse av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande. (341.)
Anmäldes den 19 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, som därvid, med godkännande av de utav riksdagen i förevarande skrivelse omförmälda beslut, i vad de avveke från Kungl. Maj:ts förslag, förordnat om erforderliga åtgärder.

124. av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av flottans station i Stockholm m. m. (366.)
Vid föredragning av denna skrivelse den 19 juni 1917 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1916 års flottstationskommitté att verkställa revidering av de uti kommitténs den 19 mars 1917 avgivna betänkande upptagna förslagen till flottstationsanläggning m. m., varjämte ytterligare tre personer utsetts till ledamöter av kommittén.
Kommittén har den 30 november avgivit betänkande och förslag.

125. av samma dag, i anledning av väckt motion angående avlöningen för till tjänstgöring inkallad reservpersonal tillhörande marinen. (367.)
Anmäldes den 29 juni 1917, och anbefalldes armé- och marinförvaltningarna att gemensamt verkställa utredning i ärendet samt inkomma med det yttrande och förslag, vartill utredningen kunde föranleda.
Myndigheternas förslag har ännu ej inkommit.

126. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 230 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen. (373.)
Anmäldes i den del, som anginge sjöförvarsdepartementet, den 25 juni 1917 inför Kungl. Maj:t, som därvid fastställde den av riksdagen godkända nya ordinarie staten för nämnda departement.

127. av den 16 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförvarsdepartementet. (5.)
Vid föredragning den 19 juni 1917 har Kungl. Maj:t, med godkännande av riksdagens beslut rörande anslagen under femte huvudtiteln i vad besluten avveke från Kungl. Maj:ts förslag, förordnat om erforderliga åtgärder.

128. av den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande. (389.)
Vid föredragning den 29 juni 1917 har Kungl. Maj:t föreskrivit att innehållet av berörda skrivelse skulle meddelas marinförvaltningen.

5. Civildepartementet.

129. Riksdagens skrivelse av den 10 februari 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter. (15.)

Anmälde den 2 mars 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

130. av den 21 februari, angående viss ändring i gällande instruktion för statens ombud i enskilda järnvägsbolags revision. (22.)

Anmälde den 16 mars 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

131. av den 23 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» gjorda framställning i fråga om anslag för anskaffande av rullande materiel vid statens järnvägar. (17.)

Anmälde den 9 mars 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

132. av den 24 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor. (23.)

Anmälde den 27 februari 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.

133. av den 7 mars, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om meddelandet av föreskrift angående beredning av vissa till avgörande å kommunalstämma förekommande ärenden. (28.)

Anmälde den 19 maj 1917, därvid Konungens befallningshavande i samtliga län anbefalldes att avgiva utlåtanden i ärendet. Sedan de inforrade utlåtandena inkommit, har ärendet överlämnats till sakkunniga för utarbetande av förslag till ändringar beträffande den kommunala rösträtten.

134. av den 13 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter. (30.)

Anmälde den 13 mars 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

135. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt en befattningshavare vid postverket. (31.)

Anmälde den 14 april 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

136. Riksdagens skrivelse av den 13 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årliga understöd åt vissa befattningshavare vid telegrafverket. (32.)
Anmälades den 14 april 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.
137. av den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner rörande vissa pensioner, avsedda att utgå av trafikmedel. (50.)
Anmälades den 14 april 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.
138. av den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med erläggande av ränta å statslån för järnvägsanläggning mellan Eksjö och Österbymo. (51.)
Anmälades den 14 april 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.
139. av samma dag, i fråga om ändring i gällande bestämmelser angående fribiljetter för pensionerade befattningshavare vid statens järnvägar. (45.)
Anmälades den 14 april 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.
140. av den 27 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnaderna för anläggning av hospital vid Strängnäs samt om- och tillbyggnad av Lunds hospital och asyl. (54.)
Anmälades den 14 april 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.
141. av den 29 mars, i anledning av väckta motioner om åtgärder för anskaffande av en isbrytare till uppehållande av seglationen å Vänern. (60.)
Anmälades den 4 maj 1917, därvid vattenfallsstyrelsen anbefalldes att i samråd med kanalkommissionen verkställa och därefter till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen angående behovet av en isbrytare för uppehållande av seglationen å Vänern. Sådan utredning har ännu icke inkommit.
142. av den 17 april, angående val av tre deputerade att jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen med Konungen överlägga. (81.)
Anmälades den 23 april 1917, därvid förordnades, att skrivelsen, såsom icke föranledande någon åtgärd, skulle läggas till handlingarna.
143. av den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt hjälpmontören vid Trollhätte kraftverk A. J. Karlsson jämte en i ämnet väckt motion. (84.)
Anmälades den 25 maj 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.
144. av den 25 april, rörande bibehållande i tillämpning för hela innevarande år av gällande kungörelse angående tidberäkning inom riket. (102.)

Anmälades den 19 maj 1917, därvid föreskrevs, att skrivelsen skulle läggas till handlingarna.

145. Riksdagens skrivelse av den 27 april, i anledning av väckt motion om ändring av § 24 i kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862. (106.)

Anmälades den 19 maj 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.

146. av samma dag, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag angående det kommunala utskyldsstreckets begränsning. (107.)

Anmälades den 19 maj 1917, därvid överståthållarämbetet och Konungens befalningshavande i länen anbefalldes att avgiva utlåtanden i ärendet. Sedan de infordrade utlåtandena inkommit, har ärendet överlämnats till sakkunniga för utarbetande av förslag till ändringar beträffande den kommunala rösträtten.

147. av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av statens järnvägar tillhöriga markområden vid Gnesta. (112.)

Anmälades den 8 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

148. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag av telegrafverkets medel till Sveriges rikstelefonisters vilohemsförening. (113.)

Anmälades den 25 maj 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

149. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för revisorn hos telegrafstyrelsen J. C. Lundgren att för ålderstillägg å lönen tillgodoräkna sig viss tjänstgöring. (114.)

Anmälades den 25 maj 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

150. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av huvudrangerbangård vid Hallsberg. (116.)

Anmälades den 25 maj 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

151. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändring av 3 § av lagen den 13 juni 1908 angående kommuns skyldighet i fråga om anställande av barnmorska. (121.)

Anmälades den 9 november 1917, därvid lag i ärendet utfärdades. Skrivelsen, i vad den rör i densamma gjord anhållan att Kungl. Maj:t måtte för 1918 års riksdag framlägga det förslag till löneregling för barnmorskor, vartill den inom medicinal-

styrelsen i frågan igångsatta och pågående utredningen kunde föranleda, är, sedan medicinalstyrelsen inkommit med sådant förslag, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

152. Riksdagens skrivelse av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggs pension åt förre stationskarlen vid statens järnvägar C. O. Grann jämte en i ämnet väckt motion. (138.)

Anmälades den 25 maj 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

153. av samma dag, i anledning av väckt motion angående årligt understöd åt poststationsförestånderskan Hilma Henrika Löfroth. (140.)

Anmälades den 1 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

154. av den 15 maj, i anledning av väckt motion om ändring i kungl. kungörelserna angående understöd av statsmedel åt sinnesslöanstalter och epileptikeranstalter den 8 oktober 1915. (154.)

Anmälades den 14 juni 1917, därvid skrivelserna överlämnades till pensionsstyrelsen för att av denna, i samråd med medicinalstyrelsen, tagas under övervägande vid verkställandet av den av Kungl. Maj:t den 26 juni 1915 föreskrivna utredning rörande möjligheten och lämpligheten av en omläggning av grunderna för pensionsavgifternas beräkning och det nuvarande förfarandet vid påföring av avgifter enligt lagen om allmän pensionsförsäkring och därmed sammanhängande frågor.

Sådan utredning har ännu icke inkommit.

155. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till utförande av en brobyggnad över Saltö sund i Karlskrona. (156.)

Anmälades den 1 juni 1917, därvid Konungens befallningshavande i Blekinge län anbefalldes att infordra förbindelse från Karlskrona stad rörande viss utfästelse för erhållande av statsbidrag till utförande av berörda brobyggnad.

Sådan förbindelse har ännu icke inkommit.

156. av den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsrörelse ävensom en i ämnet väckt motion. (169.)

Anmälades den 25 maj 1917, därvid lag i ämnet utfärdades och övriga erforderliga åtgärder beslötos, varjämte försäkringsinspektionen anbefalldes att avgiva yttrande beträffande sättet för bedrivande av utav riksdagen i dess skrivelse ifrågasatt utredning, huruvida, i vad omfattning och på vad sätt de försäkrades ställning i ömsesidiga försäkringsbolag måtte kunna stärkas och försäkringsinspektionens rätt till åtgärder mot dylika bolag ökas.

Sådant yttrande har ännu icke inkommit.

157. Riksdagens skrivelse av den 19 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stadga angående hotell- och pensionatrörelse, dels ock en i anledning därav väckt motion. (170.)

Anmälde den 8 juni 1917, därvid stadga i ämnet och kungörelse angående vissa åtgärder för utövande av tillsyn över utlänningar i riket utfärdades.

158. av den 22 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid bevillningstaxeringen år 1917 av viss anledning nedsatt. (171.)

Anmälde den 25 maj 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.

159. av den 23 maj, angående utredning för genomförande av en allmän arbetarsemester i vårt land. (184.)

Anmälde den 8 juni 1917, därvid socialstyrelsen anbefalldes att avgiva utlåtande i ärendet.

Det infortrade utlåtandet har ännu icke inkommit.

160. av den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statens räkning av vissa enskilda tillhöriga vattenfall i Motala ström m. m. (178.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

161. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sättet för likviderande av förfallen skuld å statslån till Norra Södermanlands järnvägsaktiebolag. (191.)

Anmälde den 14 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

162. av den 25 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av § 23 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, av § 5 mom. 2 e), § 20 och § 62 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 samt av § 6 mom. 1 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av §§ 17 och 32 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, av §§ 10 och 12, § 15 mom. 2, § 20 mom. 5, § 34 samt § 43 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 samt av §§ 7 och 16 i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882, dels ock tre inom riksdagen i ämnet väckta motioner. (197.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid lagar i ämnet utfärdades.

163. Riksdagens skrivelse av den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 211 angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (216.)
Anmälades den 14 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

164. av den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal vid statens järnvägar ävensom en i ämnet väckt motion. (215.)
Anmälades den 5 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

165. av den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändrade bestämmelser rörande den inrikes postutväxlingen. (247.)
Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

166. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av postavgifterna dels ock en i ämnet väckt motion. (249.)
Anmälades den 25 juni 1917, därvid kungörelse angående avgiften för inrikes postpaket m. m. utfärdades.

167. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkterna 61 och 62 av sjätte huvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till försäkringsrådet m. m. (264.)
Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

168. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 328 med förslag till förordning angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (265.)
Anmälades den 14 juni 1917, därvid förordning i ämnet utfärdades och beslötos övriga erforderliga åtgärder.

169. av den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 347 angående ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten. (266.)
Anmälades den 14 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

170. av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av riksförsäkringsanstaltens fondmedel. (229.)
Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

171. Riksdagens skrivelse av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 77 med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 och 34 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (270.)
Anmälde den 14 juni 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.
172. av samma dag, i anledning av väckt motion i fråga om viss pensionering av hos staten anställd extra personal. (271.)
Anmälde den 29 juni 1917, därvid vederbörande ämbetsverk anbefalldes att i anledning av riksdagens skrivelse avgiva utlåtanden ävensom förordnades, att utdrag av statsrådsprotokollet i ärendet skulle överlämnas till övriga statsdepartement för den åtgärd, som på vart och ett av dem ankomme.
De infordrade utlåtandena hava ännu icke inkommit.
173. av samma dag, i anledning av väckt motion avseende ändring av 6 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (272.)
Anmälde den 29 juni 1917, därvid pensionsstyrelsen anbefalldes att verkställa utredning i ämnet och därefter inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.
Sådant förslag har ännu icke inkommit.
174. av samma dag, i anledning av väckt motion angående ändring av 16 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (273.)
Anmälde den 19 juni 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.
175. av samma dag, i anledning av väckt motion angående ändring av 4 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (274.)
Anmälde den 19 juni 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.
176. av den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gift kvinnas anställning vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar. (236.)
Anmälde den 14 juni 1917, därvid kungörelser i ämnet utfärdades.
177. av samma dag, angående regleringen av utgifterna i avseende å statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder. (237.)
Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.
178. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag dels till lag angående ändrad lydelse av § 24 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 m. m.,

dels till lag angående ändrad lydelse av § 13 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 m. m. (278.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid lagar i ämnet utfärdades.

179. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, angående förhöjd livränta för vissa i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande. (202.)

Anmälades den 20 juli 1917, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i ärendet. Sedan sådant förslag inkommit, har vederbörande myndigheter anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet, vilka ännu icke inkommit.

180. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar m. m. jämte i ämnet väckt motion. (232.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

181. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för åtskilliga tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar med särskild yrkesutbildning att i avlöningshänseende tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöringstid. (233.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

182. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående regler för bestämmande av begynnelsearvodet för vissa ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar. (234.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

183. av samma dag, i anledning av väckt motion om ersättning åt viss från Uddevalla till Göteborg förflyttad järnvägspersonal för avflyttningen föranledda kostnader. (235.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

184. av samma dag, i anledning av väckt motion angående sammanförande av kommunala val till färre valkampanjer. (308.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande i länen anbefalldes att, sedan länens landsting samt vederbörande magistrater, stadsfullmäktige, stadsstyrelser och allmänna rådstugor lämnats tillfälle att yttra sig, avgiva utlåtanden i ärendet. Sedan de infordrade utlåtandena inkommit, är ärendet under utredning i civildepartementet.

185. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Anmälades den 29 juni 1917 i de delar, som tillhörde civildepartementets handläggning, därvid beträffande *punkten 63* (angående pensioner till vissa vid statens järnvägsbyggnader anställda eller förut anställda förmän och arbetare m. m.) beslötos erforderliga åtgärder, varjämte järnvägsstyrelsen anbefalldes att verkställa i skrivelsen begärd utredning beträffande frågan i vad mån en höjning av pensioner åt förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader lämpligen kunde äga rum, med beaktande därvid att beloppen bleve utmäta med hänsyn till vederbörandes större eller mindre antal levnads- och tjänstår, samt därefter inkomma med förslag i ämnet. Sedan järnvägsstyrelsen inkommit med dylikt förslag, har statskontoret anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet. Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

Beträffande övriga av skrivelsens ifrågavarande delar beslötos erforderliga åtgärder.

186. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar m. m., i vad densamma avser ändring i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar. (320.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.

187. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggspension i visst fall till förste innehavaren av presidentbefattningen i försäkringsrådet. (321.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

188. av samma dag, i anledning av väckta förslag om bemyndigande för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa att upplägga ett premieobligationslån. (323.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid föreskrevs, att vid bostadskommissionens utredning rörande fastighetskreditens ordnande frågan om anskaffande genom uppläggande av ett premieobligationslån av billigt kapital för bostadsproduktionen särskilt skulle undersökas samt att bostadskommissionen därefter hade att inkomma med yttrande och förslag i ämnet.

Sådant yttrande och förslag hava ännu icke inkommit.

189. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m. (331.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

190. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk. (339.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

191. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelser angående rätt till pension för vissa å extra stat upptagna befattningshavare vid statens järnvägar, telegrafverket och statens vattenfallsverk. (354.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

192. av den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. (357.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid förordning i ämnet utfärdades.

193. av den 14 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsrådet dels ock i ämnet väckta motioner. (312.)

Anmälades den 29 juni 1917, därvid lag i ämnet utfärdades.

194. av den 15 juni 1917, angående regleringen av utgifterna under rikstatsens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

Anmälades den 29 juni 1917, utom vad angick punkterna 2, 8, 54, 81, 94 och 100. därvid beträffande *punkten 70* (angående av riksdagen begärd utredning i fråga om lämpliga åtgärder för beredande av möjlighet till tvångsinternering av alkoholister av båda könen, behäftade med smittosam sjukdom, samt till särskild vård av oförfärliga kvinnliga alkoholister) socialstyrelsen anbefalldes verkställa berörda utredning och därefter inkomma med förslag i ämnet. Sådant förslag har ännu icke inkommit.

Beträffande *punkten 98* (angående av riksdagen beviljat anslag till krigstidshjälp för år 1917 till kommunalt anställda barnmorskor) anbefalldes medicinalstyrelsen att gemensamt med statskontoret inkomma med yttrande och förslag till grunder för utgående av berörda krigstidshjälp. Sedan sådant förslag avgivits, har Kungl. Maj:t den 7 september 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

Beträffande övriga av skrivelsens ifrågavarande delar beslötos erforderliga åtgärder.

I fråga om *punkten 2* (angående reglering av avlöningsförhållandena m. m. för befattningshavare inom statsdepartementen), *punkterna 8, 81 och 100* (angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönerreglering för tjänstemän därstädes m. m.), *punkten 54* (angående ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med

uppbörd och utbetalningar m. m. för riksförsäkringsanstalten) samt *punkten 94* (angående understöd för uppförande av bostadshus med smålägenheter) hänvisas till vad under riksdagens särskilda skrivelser därom meddelats. (Jämför 134, 163, 169, 195.)

195. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition n:r 230 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen jämte en i ämnet väckt motion. (373.)

Skrivelsen, i vad den angår civildepartementet, anmälde den 25 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

196. av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (358.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

197. av samma dag, angående fastställande av postverkets stat för driftkostnader 1918. (359.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

198. av samma dag, angående fastställande av telegrafverkets stat för driftkostnader för år 1918. (378.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

199. av den 18 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statens räkning av vissa enskilda tillhöriga vattenfall i Motala Ström m. m. (391.)

Anmälde den 29 juni 1917, därvid erforderlig åtgärd beslötos.

200. av den 2 november, angående val av fem deputerade att jämlikt § 54 regeringsformen och § 50 riksdagsordningen med Konungen överlägga. (392.)

Anmälde den 9 november 1917, därvid förordnades, att skrivelsen, såsom icke föranledande någon åtgärd, skulle läggas till handlingarna.

6. Finansdepartementet.

201. Riksdagens skrivelse av den 31 januari 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873. (12.)
- Den 3 februari 1917 utfärdade Kungl. Maj:t en lag, en förordning och en kungörelse i ämnet.
- Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
202. av den 6 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa undantag från bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara. (14.)
- Den 6 februari 1917 utfärdade Kungl. Maj:t en kungörelse i ärendet.
- Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
203. av den 21 februari, angående skyldighet för penningförvaltande verk och inrättningar m. fl. att i vissa fall anlita riksbanken. (21.)
- Den 16 mars 1917 anbefalldes statskontoret att, efter vederbörandes hörande, inkomma med yttrande över denna skrivelse. Det begärda yttrandet har ännu ej inkommit.
204. av den 23 februari, angående sättet för de extra anslagens upptagande i riksstaten. (16.)
- Den 6 juli 1917 har denna skrivelse blivit inför Kungl. Maj:t anmäld och lagd till handlingarna.
- Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
205. av den 3 mars, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående viss nedsättning av sockerskatten, dels ock en i ämnet väckt motion. (27.)
- Den 3 mars 1917 utfärdades kungörelse i ämnet.
- Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
206. av den 23 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873. (52.)

Den 10 april 1917 utfärdades en lag och en kungörelse samt beslöts i övrigt erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

207. Riksdagens skrivelse av den 29 mars, angående val av två fullmäktige i riksbanken och av tre suppleanter för riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk. (68.)

Den 23 april 1917 har denna skrivelse blivit inför Kungl. Maj:t anmäld och lagd till handlingarna.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

208. av samma dag, angående val av två fullmäktige i riksgäldskontoret och av tre suppleanter för fullmäktige i nämnda verk. (71.)

Den 23 april 1917 har denna skrivelse blivit inför Kungl. Maj:t anmäld och lagd till handlingarna.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

209. av den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1917 års taxering till beviljning för inkomst samt till inkomst- och förmögenhetsskatt. (77.)

Den 30 mars 1917 utfärdades förordning i ämnet samt beslöts i övrigt erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

210. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. (78.)

Den 30 mars 1917 utfärdades en kungörelse och en förordning i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

211. av den 5 april, i anledning av väckt motion om ändring i § 12 mom. 1 b i förordningen med tulltaxa för inkommande varor. (79.)

Den 19 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

212. av den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna nr 65, 144, 164, 187, 188, 190, 609, 610, 624, 625, 626, 627, 628 och 629 i gällande tulltaxa. (86.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

213. Riksdagens skrivelse av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av rörelsekapital för tillämpningen av gällande förfoganderättslag i fråga om industriella råvaror o. d. (115.)
Den 12 maj 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att innehållet av denna skrivelse skulle meddelas statskontoret och statens industrikommissions arbetsutskott till kännedom.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
214. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt maskinisten vid mynt- och justeringsverket P. O. Åkerblom. (139.)
Anmälades den 15 maj 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
215. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om visst undantag från tillämpningen av 49 § 1 mom. och 165 § 1 mom. lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse. (142.)
Den 15 maj 1917 utfärdades en lag i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
216. av den 12 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till 9 och 10 §§ samt om ändrad lydelse av 14 § 2 mom., 15 § 2 mom. och 16 § 6 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. (143.)
Den 19 maj 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
217. av den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ålders-tillägg åt förste aktuarien i statistiska centralbyrån E. J. Höjer och aktuarien därstädes K. J. H. Wittrock. (157.)
Anmälades den 19 maj 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
218. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till-läggspension åt fullmäktigen i riksbanken, filosofie doktorn S. G. von Friesen. (161.)
Anmälades den 19 maj 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
219. av den 16 maj, angående utredning beträffande användningen av s. k. förtyngningsmedel vid läderberedningen i riket. (149.)
Sedan kommerskollegium avgivit utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl Maj:ts prövning.

220. Riksdagens skrivelse av den 16 maj, angående utredning beträffande användande av papp eller »konstläder» vid tillverkning av skodon. (159.)
Sedan kommerskollegium avgivit utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
221. av den 23 maj, angående åtgärder för nedbringande av statens tryckningskostnader. (160.)
Den 22 september 1917 bemyndigades chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga personer för att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Utredningen är ännu ej slutförd.
222. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner. (179.)
Den 29 maj 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
223. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner. (180.)
Den 19 juni 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
224. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. (181.)
Den 19 juni 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
225. av samma dag, angående åstadkommande av utredning rörande handelsomsättningen mellan de nordiska länderna m. m. (186.)
Erforderliga åtgärder vidtagna.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
226. av den 24 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst undantag från bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara. (174.)
Den 1 juni 1917 utfärdade Kungl. Maj:t en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

227. Riksdagens skrivelse av den 24 maj, i anledning av väckt motion om anslag till gäldande, helt eller delvis, av vissa till militärtjänstgöring in kallade personers utskylder och fattigvårdsavgifter. (175.)

Ärendet överlämnades den 14 november 1917 till justitiedepartementet.

228. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ytterligare medel till restaurering av Ulriksdals slott. (176.)

Anmälades den 8 juni 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

229. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i djurgårdskassan till vissa byggnads- med flera arbeten vid Ulriksdals, Haga och Drottningholms slott m. m. (177.)

Anmälades den 8 juni 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

230. av den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter smeden P. V. Sjögren från Ledbergs socken m. fl. (190.)

Anmälades den 8 juni 1917 och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

231. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter. (199.)

1917 den 14 juni utfärdades en kungörelse, varjämte beslötos i övrigt erforderliga åtgärder.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

232. av den 1 juni, i anledning av väckta motioner angående brännvins- samt vin- och ölhandels ordnande ävensom i samband därmed stående frågor. (212.)

Den 14 juni 1917 utfärdades sex förordningar i ämnet, varjämte chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 29 juni 1917 givna bemyndigande tillkallat *dels* tre personer att utarbета och avgiva förslag till förordning angående försäljning av pilsnerdricka, *dels ock* sakkunniga för utredning av frågan i vad mån ersättning bör utgå till olika yrkesgrenar på grund av den av riksdagen beslutade nya rusdryckslagstiftningen; och har Kungl. Maj:t sistnämnda dag jämväl beslutit i övrigt erforderliga åtgärder.

De sakkunnigas arbete fortgår.

233. Riksdagens skrivelse av den 2 juni, angående åtgärder i och för dyrtidens lindrande genom komensationer eller dylikt av andra näringar än av jordbruket. (200.)

Vissa åtgärder i skrivelsens syfte äro vidtagna.

234. av den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om undantag från tillämpningen av förordningen den 25 juli 1912 angående särskild skatt å majs, utländsk potatis samt maniokarot och andra väsentligen lika stärkelsesrika, tullfria utländska ämnen, använda vid tillverkning av stärkelse. (244.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

235. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 3 § 3 mom. i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. (245.)

Den 14 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

236. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till 9 och 10 §§ samt om ändrad lydelse av 14 § 2 mom., 15 § 2 mom. och 16 § 6 mom. i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. (246.)

I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad under 216. meddelats.

237. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning under år 1918 av förordningen om spirituosaaccis dels ock i ämnet väckta motioner. (250.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

238. av samma dag, med anledning av väckt motion angående rätten att till avsalu förskära vin med brännvin. (252.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem personer för att såsom sakkunniga inom finansdepartementet verkställa utredning i fråga om tillverkning och beredning av viner samt avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. De sakkunnigas arbete pågår.

239. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 5, 8 och 23

- §§ samt 25 § 2 mom. i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m. ävensom en i anledning av nämnda proposition väckt motion. (256.)
- Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
240. Riksdagens skrivelse av den 5 juni, dels i anledning av väckt motion om ändring av skattetariffen i gällande förordning om krigskonjunkturskatt, dels ock angående ändrad lydelse av 12 § i sistnämnda förordning. (260.)
- Den 25 juni 1917 utfärdades en kungörelse och en förordning i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
241. av samma dag, angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften. (261.)
- Den 19 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
242. av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny utgiftsstat för postsparbanken m. m. (227.)
- Den 19 juni 1917 utfärdades kungörelse i ämnet och beslöts i övrigt erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
243. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statsverkets räkning av fastigheterna n:r 13 och 14 i kvarteret Norrtälje i Stockholm. (228.)
- Den 12 juni 1917 anmält och beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
244. av samma dag, angående de i 63 § regeringsformen föreskrivna kreditivsummor. (230.)
- Den 14 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att innehållet av denna skrivelse skulle meddelas statskontoret till kännedom.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
245. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppskov med slutförande av undersökningsarbeten i Kiirunavaara och Gellivare malmberg. (231.)
- Den 22 juni 1917 anmält, därvid beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

246. Riksdagens skrivelse av den 5 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare jämte i ämnet väckta motioner. (238.)
Den 13 juli 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att löneregeringskommittén skulle efter den vidare utredning i ärendet, som kommittén på grund av denna skrivelse kunde finna erforderlig, avgiva det yttrande och förslag, vartill utredningen kunde föranleda.
Yttrandet och förslaget äro ännu ej avgivna.
247. av den 6 juni, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å bananer. (240.)
Den 6 juli 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
248. av samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å galoscher. (241.)
Den 25 juni 1917 anbefalldes generaltullstyrelsen att verkställa i denna skrivelse öfverlämnad utredning samt inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.
Förslaget ännu ej avgivet.
249. av samma dag, i anledning av väckta motioner om upphävande av tullsatserna å papper. (242.)
Den 6 juli 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
250. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning av tiden för tullfri disposition av tullpliktiga utställningsföremål, som införts till baltiska utställningen i Malmö år 1914. (243.)
Den 25 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att riksdagens ifrågavarande beslut skulle meddelas generaltullstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
251. av samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till förordning om tonnageavgift. (255.)
Den 19 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
252. av samma dag, i anledning av väckt motion i fråga om viss pensionering av hos staten anställd extra personal. (271.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

253. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den till landshövdingebostället i Älvsborgs län hörande delen av tomten nr 414 i kvarteret Blomman i Vänersborg. (304.)
- Den 29 juni 1917 anmält, därvid beslöts erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
254. av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av § 7 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande m. m. (313.)
- Den 14 juni 1917 utfärdades två förordningar i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
255. av den 11 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av och löneroglering för överintendentsämbetet samt angående länsarkitekter m. m. ävensom i dessa ämnen väckta motioner. (269.)
- Den 25 juni 1917 anmält, därvid utfärdades en kungörelse samt beslötos i övrigt erforderliga åtgärder, bland annat att bemyndiga chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre personer att såsom sakkunniga utarbeta förslag till instruktion för byggnadsstyrelsen m. fl. författningar. De sakkunniga hava ännu ej fullgjort sitt uppdrag.
256. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av lokal för den föreslagna byggnadsstyrelsen m. m. (316.)
- Den 25 juni 1917 anmält och beslötos erforderlig åtgärd.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
257. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna. (1.)
- Vid föredragning den 25 juni 1917 av denna skrivelse har Kungl. Maj:t vidtagit erforderliga åtgärder.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
258. av den 16 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (7.)
- Vid föredragning den 25 juni 1917 av denna skrivelse har Kungl. Maj:t vidtagit erforderliga åtgärder.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

259. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Vid föredragning den 25 juni 1917 av denna skrivelse har Kungl. Maj:t vidtagit erforderliga åtgärder.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

260. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till aktiebolaget Porjus' smältverk av rätt att inom utmälet Valerius å Luossavaara malmfält bryta viss mängd malm ävensom två i ämnet väckta motioner. (327.)

Den 29 juni 1917 anmält, och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

261. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av rörelsekapital för 1917 års bränslekommissions vedanskaffning under år 1917 ävensom en i ämnet väckt motion. (338.)

Den 25 juni 1917 anmält, och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

262. av den 13 juni, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 §, 49 § 2 mom. och 57 § i förordningen den 19 november 1914 om arvskatt och skatt för gåva, dels ock i ämnet väckta motioner. (217.)

Den 19 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

263. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändring i 12 § av förordningen angående tillverkning av brännvin. (248.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

264. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m. (251.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

265. Riksdagens skrivelse av den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907. (253.)
- Den 25 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
266. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring av tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse av § 13 mom. 1 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 9 juni 1911. (254.)
- Den 25 juni 1917 utfärdades en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
267. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av rubrikerna nr: 192 och 193 för maltdrycker och mjöd i gällande tulltaxa. (257.)
- Den 25 juni 1917 har denna skrivelse blivit inför Kungl. Maj:t anmäld och lagd till handlingarna.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
268. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6, 9, 11, 18, 19, 20, 25 och 30 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående beskattning av socker. (258.)
- Den 19 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse i ämnet.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
269. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående indragning af förste kontrollörsbefattningarna vid råsockerfabrikerna m. m. (259.)
- Den 25 juni 1917 remitterades denna skrivelse till kontrollstyrelsen, som ännu ej inkommit med utlåtande.
270. av samma dag, angående beräkning av bevillingarna för år 1918. (355.)
- Den 29 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att vad riksdagen i förevarande ämne beslutit skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.
Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.
271. av den 15 juni, angående en kraftigare reglerande verksamhet från statens sida på den inhemska penningmarknaden, eventuellt genom en särskild statsbank. (322.)

Den 22 september 1917 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté med uppdrag att verkställa utredning rörande vissa kreditfrågor, närmast frågorna om emissionsväsendet, bankkoncentrationen och frågan om anordnande av statlig bankverksamhet av samma art som vanlig bankrörelse.

Kommitténs arbete pågår.

272. Riksdagens skrivelse av den 15 juni i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillfälligt undantag från gällande inskränkningar i rätten att använda sparbanks vinst. (325.)

Den 25 juni 1917 utfärdades en lag i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

273. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1918 m. m. dels ock i ämnet väckta motioner. (360.)

Den 29 juni 1917 utfärdades en förordning och en kungörelse och beslöts i övrigt erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

274. av samma dag, angående förordning om rätt att vid taxering för inkomst åtnjuta avdrag för erlagd tonnageavgift. (361.)

Den 29 juni 1917 utfärdades en förordning i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

275. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 7 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstnehavares rätt till pension. (365.)

Den 29 juni 1917 utfärdades en lag i ämnet.

Ärendet kommer ej vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

276. av samma dag, i anledning av väckta motioner angående uppförande å rikstat av vissa utgifter m. m. (368.)

Ärendet torde i vissa delar komma att upptagas till prövning i sammanhang med statsverkspropositionen till 1918 års riksdag.

277. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändrade bestämmelser för trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds export av malm från Grängesbergs malmfält. (371.)

Den 14 september 1917 anmält, därvid beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

278. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 230 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen jämte en i ämnet väckt motion. (373.)

Den 25 juni 1917 beslöts erforderlig åtgärd.

279. av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av kredit för bedrivande av statens verksamhet i fråga om meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara jämte en i ämnet väckt motion. (372.)

Den 25 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att innehållet av denna riksdagens skrivelse skulle meddelas riksgälds- och riksbanksfullmäktige samt statens krigsförsäkringskommission för kännedom.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

380. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m. (379.)

Den 25 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att innehållet av denna riksdagens skrivelse skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

281. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag till räntor å statsskulden. (380.)

Den 25 juni 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att innehållet av denna skrivelse skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

282. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden. (381.)

Den 25 juni 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att vad riksdagen i ifrågavarande ämne beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

283. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel. (382.)

1917 den 25 juni anmält och beslöts erforderlig åtgärd.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

284. Riksdagens skrivelse av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av medel att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvaro de i § 63 regeringsformen omförmälda kreditiv icke få lyftas. (383.)

Den 25 juni 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att vad riksdagen beslutat i ämnet skulle meddelas statskontoret till kännedom.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

285. samma dag, , angående tilläggsstat till riksstaten för år 1917. (384.)
Den 25 juni förordnade Kungl. Maj:t, att innehållet av denna riksdagens skrivelse skulle meddelas riksgäldsfullmäktige och statskontoret för kännedom.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

286. av samma dag, angående statsregleringen för år 1918. (385.)

Den 25 juni 1917 har Kungl. Maj:t förordnat, att vad riksdagen i förevarande ämne beslutat skulle i erforderliga delar meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

287. av samma dag, med överlämnande av tilläggsstat till riksstaten för år 1917 samt riksstat för år 1918. (386.)

Den 20 juli 1917 förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande stater skulle tillställas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

288. av den 18 juni, med reglemente för riksgäldskontoret. (388.)

Den 29 juni 1917 blev denna skrivelse inför Kungl. Maj:t anmäld och jämte därvid fogad bilaga lagd till handlingarna.

Ärendet kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

7. **Ecklesiastikdepartementet.**

289. Riksdagens skrivelse av den 17 mars 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tjänstårsberäkning för professorn J. R. Kjellén med avseende å hans rätt till ålderstillägg. (40.)

Kungl. Maj:t har den 23 april 1917 meddelat beslut i ärendet.

290. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för gymnastiklärarinnan Dagny Kristina Widebeck att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig viss tjänstgöring. (41.)

Kungl. Maj:t har den 13 april 1917 meddelat beslut i ärendet.

291. Riksdagens skrivelse av den 23 mars, angående åstadkommande av ändrade bestämmelser rörande vissa kyrkorådets åligganden i pastorat, bestående av mer än en församling. (42.)
Kungl. Maj:t har den 4 maj 1917 anbefallt samtliga Konungens befallningshavande och domkapitel att avgiva utlåtanden i ärendet.
Sådana utlåtanden hava ännu ej fullständigt inkommit.
292. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av vattenklosetter inom serafimerlasarettet. (46.)
Kungl. Maj:t har den 30 mars 1917 meddelat beslut i ärendet.
293. av den 21 april, angående tjänstårsberäkning för vissa folkskolinspektörer. (82.)
Kungl. Maj:t har den 13 juli 1917 meddelat slutligt beslut i ämnets.
294. av samma dag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med återbetalning av räntefritt lån för svenska församlingens i London kyrkobyggnad. (83.)
Kungl. Maj:t har den 8 juni 1917 meddelat beslut i ärendet.
295. av den 28 april, angående beredande av rätt för kyrkostämma att besluta om införande av skolplikt beträffande försättningskolor och skolor i huslig ekonomi. (104.)
Kungl. Maj:t har den 11 december 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.
296. av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till kronoombud vid vissa ecklesiastika boställssyner. (124.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
297. av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910. (125.)
Kungl. Maj:t har den 19 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.
298. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kvinnas utnämning och befordran till rektor vid kvinnligt folkskoleseminarium. (136.)
Kungl. Maj:t har den 1 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.
299. av den 5 maj, angående anordnande av barnbespisning vid rikets folkskolor. (118.)

Kungl. Maj:t har den 25 maj 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

300. Riksdagens skrivelse av den 8 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av återburet stipendium för utbildande av präst, förtrogen med finska språket. (129.)

Kungl. Maj:t har den 25 maj 1917 meddelat beslut i ärendet.

301. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kvinnas utnämning och befordran till rektor vid kvinnligt folkskoleseminarium. (130.)

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

302. av samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under åttonde huvudtiteln. (131.)

Kungl. Maj:t har den 1, den 8 och den 25 juni 1917 slutligen avgjort skilda delar av ärendet.

303. av den 9 maj, angående utredning om skollovskoloniverksamhetens stödjande och utvecklande genom statens försorg. (119.)

Kungl. Maj:t har den 25 maj 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

304. av den 11 maj, i anledning av väckt motion om viss ändring i villkoren för statsbidrag till folkskollärares avlöning. (150.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

305. av samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till fortsättningsskola. (151.)

Kungl. Maj:t har den 20 juli 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

306. av den 15 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående register över kyrkomötets protokoll jämte bihang för åren 1868—1915. (162.)

Kungl. Maj:t har den 25 maj 1917 förklarat skrivelsen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

307. av den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av svensk kyrka i Kristiania. (164.)

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1917 anbefallt svenske ministern i Kristiania att avgiva yttrande i ärendet.

Sådant yttrande har ännu ej inkommit.

308. Riksdagens skrivelse av den 22 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i propositionen n:r 148 gjorda framställning angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, dels ock i punkt 187 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor jämte i dessa ämnen väckta motioner. (166.)

Kungl. Maj:t har den 22 september och den 23 november 1917 utfärdat kungörelser i ämnet.

309. av samma dag, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under åttonde huvudtiteln. (172.)

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1917 slutligt avgjort skilda delar av ärendet.

310. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av ett lån för restaurering av Vadstena klosterkyrka. (187.)

Kungl. Maj:t har den 26 oktober 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

311. av den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1917 åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor m. fl. jämte i ämnet väckta motioner. (182.)

Kungl. Maj:t har den 31 juli 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

312. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa. (183.)

Kungl. Maj:t har den 31 juli 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

313. av den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa. (189.)

Kungl. Maj:t har den 13 augusti 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

314. av den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av §§ 17 och 32 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, av §§ 10 och 12, § 15 mom. 2, § 20 mom. 5, § 34 samt § 43 mom. 1 i förordningen om

kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 samt av §§ 7 och 16 i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg den 5 maj 1882 jämte i ämnet väckt motion. (197.)

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 utfärdat lagar i ämnet.

315. Riksdagens skrivelse av den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 100 av åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående uppförande å ordinarie stat av lärarbefattning i entomologi vid Lunds universitet m. m. (198.)

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 meddelat beslut i ärendet.

316. av den 31 maj, i anledning vissa framställningar rörande anslag under åttonde huvudtiteln. (203.)

Kungl. Maj:t har den 8 juni, den 13 juli och den 14 december 1917 slutligt avgjort skilda delar av ärendet.

317. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid vissa läroanstalter jämte i dessa ämnen väckta motioner. (204.)

Kungl. Maj:t har den 31 juli, den 22 september, den 23 november och den 11 december 1917 utfärdat kungörelser i ämnet.

318. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkhögskolor jämte i ärendet väckta motioner. (205.)

Kungl. Maj:t har den 11 december 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

319. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverken jämte i ärendet väckta motioner. (206.)

Kungl. Maj:t har den 31 juli och den 23 november 1917 utfärdat kungörelser i ämnet.

320. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i föreskrifterna om avlöning av lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter m. m. (207.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet samt den 28 september 1917 meddelat slutligt beslut däri.

321. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring åt statens folkskolinspektörer. (208.)

Kungl. Maj:t har den 11 december 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

322. Riksdagens skrivelse av den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av visst kyrkoherden i Lena församling ådömt skadestånd. (209.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

323. av den 4 juni, angående utredning i fråga om folkskoleväsendet i de finsktalande delarna av Norrbottens län. (201.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

324. av den 6 juni, i anledning av kungl. Maj:ts proposition angående tillfälligt lönetillägg åt skogvaktarna vid universitetet i Uppsala m. m. (226.)

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1917 meddelat beslut i ärendet.

325. av den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av § 24 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 m. m. (278.)

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 utfärdat lagar i ärendet.

326. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm. (279.)

Kungl. Maj:t har den 15 juni utfärdat lag i ämnet.

327. av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av Skytteanska skolbostället Tärnafors nr 1. (300.)

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1917 meddelat beslut i ärendet.

328. av den 11 juni, angående innehavares av pastoratsadjunktur bibehållande vid befattningen, då den ändras till komministerstjänst. (287.)

Sedan samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium avgivit infortrade utlåtanden i ärendet, har kammarkollegium den 10 oktober 1917 anbefallts att yttra sig däri.

Sådant yttrande har ännu ej avgivits.

329. av den 12 juni, om beredande åt prästerskapets änke- och pupillkassa av rätt till ytterligare ett års behållen inkomst av vissa befattningar. (324.)

Sedan direktionen över prästerskapets änke- och pupillkassa yttrat sig i ärendet, har kammarkollegium den 20 augusti 1917 anbefallts att avgiva utlåtande däri.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

330. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Kungl. Maj:t har, i vad på ecklesiastikdepartementets föredragning ankommer, den 25 juni, den 9 november och den 11 december 1917 slutligt avgjort skilda delar av ärendet; dock äro nedan omförmälda punkter ännu icke slutbehandlade.

Punkten 4, angående tilläggspensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna.

Sedan direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt avgivit infordrat förslag till bestämmelser rörande rekvisition av anslagsmedel m. m., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

331. av den 13 juni 1917, angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Kungl. Maj:t har den 25 juni, den 13 och den 31 juli, den 21 augusti, den 14 och den 22 september, den 5, den 12 och den 26 oktober, den 9 och den 23 november samt den 7, den 11, den 14 och den 31 december 1917 slutligt avgjort skilda delar av ärendet. Dock äro nedan omförmälda punkter ännu icke slutbehandlade.

Punkten 1, angående departementet.

Ett under denna punkt beviljat anslag å 15,600 kronor till arvoden åt extra föredragande inom departementet m. m. har ännu ej ställts till förfogande.

Punkten 13, angående ny intendentsbefattning vid nationalmuseum.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt överintendenten och chefen för nationalmuseum att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ändringar i gällande stadgar för nationalmuseum m. m.

Sådant förslag har ännu ej inkommit.

Punkten 36, angående resestipendier åt prästmän.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelande skall tills vidare anstå.

Punkten 39, angående tillfällig löneförbättring åt tjänstemän vid de ecklesiastiska konsistorierna.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt statskontoret att efter vederbörandes hörande till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till föreskrifter m. m.

Sådant förslag har ännu ej inkommit.

Punkten 72, anslag till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket i Uppsala.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt kanslersämbetet för rikets universitet att inkomma med förslag till erforderliga ändrade bestämmelser rörande användningen av det för universitetsbiblioteket uppförda anslaget till arvoden, flitpenningar åt extra biträden, renskrivning, eftermiddagstjänst m. m.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

Punkten 114, angående anslag till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm. Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt överståthållarämbetet att från stadsfullmäktige i Stockholm infordra och till Kungl. Maj:t överlämna yttrande, huruvida de äro villiga att uppfylla ett vid anslaget fäst villkor.

Sådant yttrande har ännu ej inkommit.

Punkten 125, angående resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelning skall tills vidare anstå.

Punkterna 147 och 148, angående dels resestipendier åt lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, dels ock resestipendier och studieunderstöd åt föreståndarinnor och lärarinnor vid lärarinneutbildningsanstalter i huslig ekonomi ävensom åt skolköklärarinnor vid andra läroanstalter.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelning skall tills vidare anstå.

Punkten 152, angående resestipendier åt lärarpersonalen vid kommunala melanskolor.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelning skall tills vidare anstå.

Punkten 153, angående anslag till ytterligare en notarie och två kvinnliga biträden hos folkskolöverstyrelsen.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de ändringar i den för överstyrelsen gällande instruktionen samt till de övriga bestämmelser, som må påkallas av uppförandet i staten av nämnda två nya befattningar.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

•*Punkten 156*, angående anslag till byggnadssakkunnigt biträde hos folkskolöverstyrelsen.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de ändringar i den för överstyrelsen gällande instruktionen samt till de övriga bestämmelser, som må påkallas av anställandet inom överstyrelsen av ett byggnadssakkunnigt biträde.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

Punkten 168, angående hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg.

Sedan folkskolöverstyrelsen avgivit förslag till fördelning av anslaget, har Kungl. Maj:t den 24 oktober 1917 anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

Punkten 172, angående anslag till seminarielärares studiebesök vid folkskolor.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att efter vederbörandes hörande till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser för anslagets användning.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

Punkten 174, angående anslag till utbildningskurser för lärare vid folkskolor och småskolor.

Sedan Kungl. Maj:t den 25 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen och, vad angår fortbildningskurser i gymnastik, direktionen över gymnastiska centralinstitutet och folkskolöverstyrelsen gemensamt att avgiva utlåtande och förslag till bestämmelser rörande fördelning av anslagen, samt sedan i sistberörda avseende sagda myndigheters utlåtande inkommit, har Kungl. Maj:t den 14 december 1917 ställt anslaget till fortbildningskurser i gymnastik till vederbörandes förfogande.

Utlåtande och förslag till bestämmelser rörande övriga i punkten omförmälda kurser hava ännu icke inkommit.

Punkterna 175—178, angående dels resestipendier åt rektorer samt övriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna, dels resestipendier åt lärarpersonalen vid högre folkskolor, dels resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarinnor, dels ock resestipendier åt lärare och lärarinnor vid småskoleseminarier samt mindre folkskolor och småskolor ävensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för utdelning av dessa stipendier skall tills vidare anstå.

Punkten 191, angående anslag till stipendier åt elever vid folkhögskolor.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt folkskolöverstyrelsen att inkomma med förslag till bestämmelser i fråga om utdelning av stipendierna.

Sådant förslag har ännu ej inkommit.

Punkten 197, angående anslag till upplysnings- och undervisningsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 ställt anslaget till vederbörandes förfogande med undantag av *dels* ett belopp å 56,000 kronor till anordnande under år 1918 av kurser i alkohollära med samhällskunskap och hygien, *dels ock* uppkommande besparingar å sistnämnda anslag, i vilket avseende ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Punkten 211, angående resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelning skall tills vidare anstå.

Punkten 214, angående anslag till laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi.

Anslaget har ännu ej ställts till vederbörandes förfogande.

Punkten 215, angående anslag till utrustning av vissa laboratorier m. m. vid Chalmers tekniska institut.

Kungl. Maj:t har den 25 juni och den 23 november 1917 ställt anslagen till vederbörandes förfogande. Frågan om de särskilda vid institutet anställda vaktmästarnas fästande vid de särskilda institutionerna är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Punkterna 216 och 217, angående anslag till uppehållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm samt till provisorisk lönereglering åt befattningshavare därstädes.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 anbefallt överståthållarämbetet att från stadsfullmäktige i Stockholm infordra och till Kungl. Maj:t överlämna utlåtande, huruvida de ikläda sig uppfyllandet av utav riksdagen satta villkor för anslagens åtnjutande.

Sådant yttrande har ännu icke inkommit.

Punkten 227, angående resestipendier åt föreståndare och facklärare vid lägre tekniska läroanstalter.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för stipendiernas utdelande skall tills vidare anstå.

Punkten 235, angående anslag till understödjande av idrotten.

Sedan styrelsen för Sveriges centralförening för idrottens främjande samt överstyrelsen för svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund inkommit med gemensamt utlåtande och förslag i avseende å användningen av anslagsmedlen, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Punkten 236, angående anslag till understödjande av skididrotten bland ungdomen.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Punkten 252, angående beredande av tillfälle för svenska forskare till vetenskapligt arbete vid utländska biologiska stationer.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1917 förordnat, att med åtgärder för utdelning av understöd från ifrågavarande anslag skall tills vidare anstå.

Punkten 255, angående bidrag till bestridande av kostnaderna för en antarktisk expedition åren 1915—1919.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

332. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, angående vidtagande av vissa åtgärder till folkundervisningens befrämjande. (369.)

Sedan folkskolöverstyrelsen den 29 juni 1917 erhållit befallning att avgiva utlåtande i detta ärende, har Kungl. Maj:t, på framställning av överstyrelsen, den 17 augusti 1917 bemyndigat överstyrelsen att för ifrågavarande ändamål tillkalla samtidigt högst 5 sakkunniga.

Utlåtande i ärendet har ännu ej inkommit.

8. Jordbruksdepartementet.

333. Riksdagens skrivelse av den 3 februari 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglering å vissa gödselmedel. (13.)
Anmälades den 6 februari 1917, varvid statens livsmedelskommission bemyndigades att i viss omfattning verkställa prisreglering å superfosfat och chilesalpeter, varjämte i övrigt erforderliga beslut i ärendet fattades.
334. av den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för lindring av fraktkostnaderna vid transport av majs till vissa delar av Norrland samt till Gottland. (53.)
Anmälades den 30 mars 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.
335. av den 27 mars, angående beredande av tillgång till utsädesspannmål till skäligt pris. (56.)
Anmälades den 28 mars 1917 och beslöts remisser till lantbruksstyrelsen och statens livsmedelskommission. Sedan de sålunda i ärendet infortrade utlåtandena inkommit, anmälades ärendet ånyo den 4 maj 1917, därvid Kungl. Maj:t med hänsyn till vad i dessa utlåtanden anförts fann ifrågavarande skrivelse icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.
336. av den 30 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minimipris å brödsäd m. m. (75.)
Anmälades den 30 mars 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.
337. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntefrihet å lån för anskaffande av utsädespotatis. (76.)
Anmälades den 30 mars 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades och övriga erforderliga beslut fattades.
338. av den 20 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om åtgärder för torvtillgångarnas tillgodogörande. (85.)
Anmälades den 27 april 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.
339. av den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående

minimipris å brödsäd m. m. i vad den avser korn jämte i ämnet väckta motioner. (98.)

Anmälades den 27 april 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

340. Riksdagens skrivelse av den 23 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörelsekapital vid statens verksamhet för anskaffande och tillhandahållande av livsförnödenheter. (99.)

Anmälades den 12 maj 1917, därvid förordnades, att riksdagens ifrågavarande beslut skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

341. av den 25 april, i anledning av väckta motioner om anslag till befrämjande av inhemsk linodling m. m. (94.)

Anmälades den 22 maj 1917, därvid kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen anbefalldes att gemensamt avgiva utlåtande i ärendet. Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

342. av samma dag, i anledning av väckt motion angående förhöjning av statsbidrag till innehavare av vissa odlingslägenheter och skogstorp. (95.)

Anmälades den 18 maj 1917 och beslöts remiss till kolonisationskommittén, vilken ännu icke inkommit med utlåtande.

343. av samma dag, angående utredning i visst syfte i fråga om kostnaderna för brödsädesproduktionen i landet. (103.)

Anmälades den 12 maj 1917, därvid beslöts remiss till lantbruksstyrelsen, som ännu icke inkommit med utlåtande i ärendet.

344. av den 28 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för befordrande av potatisodlingen m. m. (105.)

Anmälades den 4 maj 1917, därvid kungörelser dels angående inköp för statens räkning av vissa potatisprodukter m. m. samt understöd för anläggande av potatistorakerier dels ock angående ändrad lydelse av §§ 1 och 2 i förordningen den 20 januari 1917 angående förbud mot användning av potatis för fabriksmässig tillverkning av potatisstärkelse (potatismjöl) utfärdades, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

345. av den 4 maj, i fråga om införande av förbud mot plockning av lin-
gon före viss tid. (117.)

Anmälades den 22 maj 1917, därvid förordnades, att Konungens befallningshavande i länen skulle efter hörande av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott avgiva utlåtande i ärendet. Sedan de sålunda infortrade utlåtandena

inkommit och lantbruksstyrelsen tillika hörts i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

346. Riksdagens skrivelse av den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åt lärlingen vid Alnarps lantbruksskola F. W. Hult. (152.)

Anmälades den 22 maj 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande.

347. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förre kronojägaren A. J. Johansson. (153.)

Anmälades den 22 maj 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande.

348. av den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till anläggning av statsstuteri å Ottenby beviljat anslag m. m. (173.)

Anmälades den 29 maj 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

349. av den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ströängars utbytande mot annan mark. (194.)

Anmälades den 5 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades samt i övrigt erforderliga beslut fattades.

350. av den 1 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av besittningsrätten till kronoegendomen Bergshamra n:r 1 i Stockholms stad och län. (219.)

Anmälades den 5 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

351. av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till åtgärder i prisreglerande syfte. (263.)

Anmälades den 12 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

352. Riksdagens skrivelse av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anvisande av anslag för anställande av torvingenjörer och torvassistent. (267.)

Anmälades den 8 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

353. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor. (268.)

Anmälades den 8 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

354. av den 8 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (276.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

355. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt aktiebolaget Difosfat för försök med framställning av fosforsyre-gödselmedel ävensom i ämnet väckta motioner. (277.)

Anmälades den 14 juni 1917, därvid kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen anbefalldes att avgiva gemensamt yttrande i ärendet. Sedan sådant yttrande inkommit, har Kungl. Maj:t den 10 juli 1917 anvisat statsbidrag till ovannämnda bolag samt fattat i övrigt erforderliga beslut.

356. av den 9 juni, angående vissa åtgärder för tillgodoseende av befolkningens behov av livsförnödenheter. (262.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid ärendet överlämnades till finansdepartementet.

357. av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken. (288.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid förordning i ämnet utfärdades.

358. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande i förskott av viss del av statsbidrag till kostnader för laga skiften inom Jukkasjärvi och Karesuando socknar av Norrbottens län. (289.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid lantmäteristyrelsen anbefalldes att inkomma med förslag till de ändringar i gällande bestämmelser angående dylikt statsbidrag, som påkallades av vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat. Efter det lantmäteristyrelsen sedermera inkommit med sådant förslag, har den 7 september 1917 kungörelse i ämnet utfärdats.

359. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss eftergift i fråga om gällande villkor för beviljade statsbidrag från allmänna och norrländska avdiktninganslagen. (291.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

360. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående personligt ålderstillägg till t. f. byråchefen i domänstyrelsen C. I. Stiernspetz. (292.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande.

361. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående eftergift å arrendeavgiften för kronolägenheten Skarnholms kronoäng i Stockholms län. (293.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse.

362. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor. (294.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

363. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av brist i extra anslag för år 1916 till expenser för Sveriges geologiska undersökning. (295.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid förordnades, att riksdagens ifrågavarande beslut skulle meddelas chefen för Sveriges geologiska undersökning och statskontoret till kännedom.

364. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord. (296.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas kommerskollegiet och domänstyrelsen till kännedom.

365. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående eller upplåtande i vissa fall av mark från kronoegendomar. (297.)

Anmälde den 19 juni 1917, därvid förordnades, att viss i ämnet erforderlig föreskrift skulle meddelas domänstyrelsen.

366. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående driftkostnader under år 1918 för egnahemslånefonden. (298.)

Anmälde den 19 juni 1917, därvid förordnades, att till kännedom och efterrättelse i vad på statskontoret berodde skulle till statskontoret överlämnas tryckta exemplar av omfördälda proposition och riksdagens ifrågavarande skrivelse.

367. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändringar i villkoren för lån från fonden för torvindustriens befrämjande. (299.)

Anmälde den 19 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

368. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i villkoren för överlåtande till staden Falkenberg av Falkenbergs tullbro. (301.)

Anmälde den 25 juni 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och för vederbörandes under rättande samt för iakttagande.

369. av samma dag, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande av åtgärder för en allmän elektrifiering av landsbygden m. m. (302.)

Anmälde den 13 juli 1917, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla sakkunniga personer att skyndsamt verkställa utredning och inkomma med förslag angående de åtgärder, som kunde inom den närmaste tiden ifrågasättas för att genom statens försorg få till stånd en så allmän elektrifiering av landsbygden, som omständigheterna kunde medgiva.

370. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare rörelsekapital vid statens verksamhet för anskaffande och tillhandahållande av livsförnödenheter m. m. (303.)

Anmälde den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

371. av samma dag, i anledning av väckta motioner i fråga om åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen. (305.)

Anmälades den 3 juli 1917, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla sakkunniga personer för verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för främjande av trädgårdsodlingen, företrädesvis bland mindre jordbrukare och lägenhetsinnehavare.

372. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, angående utredning i fråga om utveckling och uppehållande av en på inhemska råämnen och naturtillgångar grundad, för landets behov tillräcklig tillverkning av konstgödselmedel m. m. (306.)

Anmälades den 6 juli 1917, därvid beslöts remiss till lantbruksstyrelsen och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Sedan de sålunda infortrade utlåtandena inkommit, har ärendet den 21 december 1917 remitterats till de av chefen för jordbruksdepartementet jämlikt nådigt bemyndigande tillkallade sakkunniga för utredning om åtgärder för främjande av jordbrukets produktion.

373. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4, 34, 35, 44, 45, 50, 52, 55, 63, 64, 70 och 80 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. (315.)

Anmälades den 12 juni 1917, därvid beslöts att inhämta lagrådets utlåtande. Efter det sådant utlåtande inkommit, utfärdades den 14 juni 1917 lag i ämnet.

374. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Anmälades den 13 juli 1917 i de delar, som tillhörde jordbruksdepartementets handläggning, därvid Kungl. Maj:t godkände ej mindre riksdagens i punkten 93 anmälda beslut, i vad detsamma ginge utöver vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, än även riksdagens i punkten 95 anmälda, på grund av enskild motion fattade beslut, varjämte förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle delgivas vederbörande ämbetsmyndigheter.

375. av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter m. m. från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län ävensom två i ämnet väckta motioner. (328.)

Anmälades den 25 juni 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande, varjämte styrelsen anbefalldes att verkställa utredning rörande vissa i riksdagsskrivelsen angivna lägenheter.

376. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till

10* — *Justitieombudsmannens ämbetsberättelse till 1918 års riksdag.*

förordning om ändrad lydelse av 18, 33 och 59 §§ i stadgan om skjuts-
väsendet den 22 juni 1911. (329.)

Anmälades den 3 juli 1917, därvid förordning i ämnet utfärdades.

377. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av kronoegendomen Hunnebo n:r 1 i Göteborgs och Bohus län. (330.)

Anmälades den 3 juli 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

378. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för inköp av brännstovv för statens räkning. (332.)

Anmälades den 22 september 1917, därvid järnvägsstyrelsen bemyndigades att träffa avtal om vissa inköp av brännstovv m. m., varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

379. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande vid Alnarps egendom av en institutionsbyggnad för professor N. H. Nilsson-Ehles ärftlighetsforskning m. m. (333.)

Anmälades den 25 juni 1917, därvid styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp bemyndigades att gå i författning om uppförande av en sådan institutionsbyggnad, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

380. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad användning av ett till anordnande av jägmästarbostäder av riksdagen anvisat belopp. (334.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

381. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i villkoren för lån från lånefonden för inköp av ädla avelsston m. m. (335.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid kungörelse i ämnet utfärdades, varjämte förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

382. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av 1916 års avkastning av statens hästavelsfond. (336.)

Anmälades den 25 juni 1917, därvid riksdagens beslut, i vad detsamma skilde sig

från vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, godkändes samt stuteriöverstyrelsen anbefalldes att inkomma med visst förslag, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades. Efter det stuteriöverstyrelsen inkommit med sålunda infortrat förslag, har Kungl. Maj:t den 30 oktober 1917 utfärdat kungörelse angående villkoren för erhållande och tillgodonjutande av lån för inköp av avelshingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras.

383. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena, ävensom en i ämnet väckt motion. (337.)

Anmäldes den 3 juli 1917, därvid riksdagens beslut i den del avvikelse skett från vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit godkändes samt förordnades att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse i vad på statskontoret berodde, varjämte kungörelse angående villkoren för lån från norrländska andelsmejerifonden utfärdades, ävensom i övrigt erforderliga beslut fattades.

384. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden. (342.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid riksdagens beslut i vad detsamma avveke från vad Kungl. Maj:t föreslagit, godkändes, varjämte kungörelse i ämnet utfärdades.

385. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkoren för lån från norrländska nyodlingsfonden. (343.)

Anmäldes den 19 juni 1917, därvid riksdagens beslut, i vad det avveke från vad Kungl. Maj:t föreslagit, godkändes, varjämte kungörelse i ämnet utfärdades.

386. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (344.)

Anmäldes den 25 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

387. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar. (345.)

Anmäldes den 3 juli 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

388. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat statsbidrag till lantbruksskolor ävensom två i ämnet väckta motioner. (346.)

Anmälades den 25 juni 1717, därvid riksdagens beslut, i vad det skilde sig från vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, godkändes, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

389. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts två särskilda propositioner angående driftkostnader under år 1918 för statens domäner ävensom två i ämnet väckta motioner. (347.)

Anmälades den 3 juli 1917, därvid riksdagens beslut, i vad desamma skilde sig från vad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, godkändes, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

390. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet m. m. (348.)

Anmälades den 25 juni 1917 och förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret och domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

391. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i punkt 11 under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, dels ock i punkt 19 framställda förslag i fråga om utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna. (350.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid riksdagens beslut i fråga om anslag till utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna, i vad det avveke från vad Kungl. Maj:t föreslagit, godkändes samt förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, varjämte lantbruksstyrelsen anbefalldes att inkomma med visst förslag till bestämmelser i ämnet. Efter det lantbruksstyrelsen sedermera avgivit sålunda infortrat förslag, har Kungl. Maj:t dels den 24 juli 1917 utfärdat kungörelse angående understöd av statsmedel åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter dels ock den 28 augusti 1917 utfärdat reglemente för ovannämnda utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare.

392. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en extra tjänsteman hos lantbruksstyrelsen samt till jordbrukskon-sulenter och jordförmedlingsbyråer. (351.)

Anmälades den 14 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen

beslutat skulle meddelas statskontoret och lantbruksstyrelsen till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderligt beslut fattades.

393. Riksdagens skrivelse av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för anordnade av spannmålslagerhus och fryshus. (352.)

Anmälades den 14 juni 1917, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla sakkunniga personer för att under benämning lagerhusbyggnadskommisionen verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades. Med anledning av särskilda förslag av nämnda sakkunniga har Kungl. Maj:t därefter under året fattat ytterligare beslut i ämnet.

394. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkoren för lån från allmänna nyodlingsfonden. (353.)

Anmälades den 19 juni 1917, därvid riksdagens beslut, i vad detsamma avveke från vad Kungl. Maj:t föreslagit, godkändes, varjämte kungörelse i ämnet utfärdades.

395. av den 14 juni 1917, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet. (9.)

Anmälades den 3 juli 1917, varvid Kungl. Maj:t godkände de i skrivelsen anmälda besluten, i vad de blivit fattade med ändring av eller utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, samt förordnade, att särskilda kungörelser skulle utfärdas dels angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staterna för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar dels ock angående statsbidrag till åtgärder för befordrande av den inhemska odlingen av frö utav köksväxter, ävensom anbefalldes väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa den av riksdagen i punkt 77 begärda utredning angående vissa mindre fiskehamnar, varjämte av skrivelsen i övrigt föranledda åtgärder beslötos. Det från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen infordrade utlåtandet har ännu icke inkommit.

396. av den 14 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronolägenheterna Klädesholmen nr 1 samt Koholmen nr 1, Stora och Lilla, m. m. i Göteborgs och Bohus län. (364.)

Anmälades den 25 juni 1917, därvid förordnades, att vad Kungl. Maj:t och riksdagen beslutat skulle meddelas kommerskollegiet till kännedom och efterrättelse, varjämte i övrigt erforderliga beslut fattades.

Särskild förteckning

över sådana i förteckningen under bilaga II härövan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1917 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffrorna utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

I. Justitiedepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 27 februari 1917, i anledning av justitieombudsmannens framställning till riksdagen angående ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ i lagen den 14 september 1906 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad m. m. (24.)
5. av den 24 mars, angående beredande av möjligheter för parter och deras biträden att sittande övervara rättegångsförhandlingar. (43.)
9. av den 27 mars, angående åvägbringande av utredning i fråga om ordnande av kurser för utbildning av fängvårdstjänstemän av högre grad. (55.)
10. av samma dag, i anledning av väckta motioner rörande stämningmans behörighet m. m. (57.)
12. av samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av förordningen den 4 maj 1855 angående vissa föreskrifter till kyrkotuktens upprätthållande. (59.)

24. Riksdagens skrivelse av den 4 maj, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § strafflagen. (120.)
25. av samma dag, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t om vidtagande av lagstiftningsåtgärder till förstärkt skydd gentemot för samhället farliga återfallsförbrytare. (122.)
27. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av sådan bestämmelse i strafflagen, att kupe-ring av hästar betraktas såsom straffbart djurplågeri. (126.)
34. av den 19 maj, i anledning av väckt motion om ändring i 103 § sjö-lagen. (168.)
36. av den 24 maj, i anledning av väckt motion om anslag till gäldande, helt eller delvis, av vissa till militärtjänstgöring inkallade personers ut-skylder och fattigvårdsavgifter. (175.)
41. av den 30 maj, angående åvägabringande av utredning i fråga om stats-understöd till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor. (185.)
42. av den 7 juni, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 26 mom. c) riksdagsordningen. (280.)
49. av den 11 juni, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i 65 § utsökningslagen. (285.)
50. av samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med för-slag till lag om barn utom äktenskap m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (239.)
51. av samma dag, angående utredning om indragning till statsverket av allmänna åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och be-slagtagen egendom m. m. (286.)
55. av den 13 juni, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 1 § lagen om servitut den 14 juni 1907. (363.)

2. Lantförsvarsdepartementet.

64. Riksdagens skrivelse av den 21 februari 1917, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av visst område av förra kronofogdebostället $\frac{5}{8}$ mantal Kvarnberga n:r 1 i Åkers socken av Södermanlands län. (20.)
66. av den 16 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande vid Skaraborgs regementes kasernetablissemang av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden. (33.)
67. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordnande av kavalleriets officersaspirantskolas förläggning å Ränneslätt. (34.)
69. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för tillgodoseende av vattenbehovet för Norrlands trängkår. (36.)
80. av den 27 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av de till Flyinge kungsgård hörande områdena Räfthagen och Kungsmarkerna i Malmöhus län m. m. ävensom en i ämnet väckt motion. (108.)
82. av den 11 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av gemensam tvättinrättning för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente. (144.)
92. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)
95. av den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag dels till lag om landstormsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels ock till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstormsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen. (310.)
101. av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning om avlöning åt värnpliktiga, som fullgöra krigstjänstgöring vid vissa industriella eller andra anläggningar eller fartyg. (370.)

102. Riksdagens skrivelse av den 16 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående provisoriska lönerogleringar för viss till lantförsvaret och marinen hörande personal. (375.)

3. Sjöförsvarsdepartementet.

108. Riksdagens skrivelse av den 25 april 1917, i anledning av väckt motion om skyldighet för befattningshavare vid armén och marinen, vilka från arméns eller marinens matinrättningar hämta tillagad portion, att härför utgiva viss ersättning. (93.)
117. av den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen n:r 73 under mom. 1:o b) gjorda framställning rörande upprensning av viss farled. (223.)
119. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)
124. av den 15 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av flottans station i Stockholm m. m. (366.)
125. av samma dag, i anledning av väckt motion angående avlöningen för till tjänstgöring inkallad reservpersonal tillhörande marinen. (367.)

4. Civildepartementet.

133. Riksdagens skrivelse av den 7 mars 1917, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om meddelandet av föreskrift angående beredning av vissa till avgörande å kommunalstämma förekommande ärenden. (28.)
141. av den 29 mars, i anledning av väckta motioner om åtgärder för anskaffande av en isbrytare till uppehållande av seglationen å Vänern. (60.)

146. Riksdagens skrivelse av den 27 april, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag angående det kommunala utskyldsstreckets begränsning. (107.)
151. av den 4 maj, i anledning av väckt motion om ändring av 3 § av lagen den 13 juni 1908 angående kommuns skyldighet i fråga om anställande av barnmorska. (121.)
154. av den 15 maj, i anledning av väckt motion om ändring i kungl. kungörelserna angående understöd av statsmedel åt sinnesslöanstalter och epileptikeranstalter den 8 oktober 1915. (154.)
155. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till utförande av en brobyggnad över Saltösund i Karlskrona. (156.)
156. av den 19 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsrörelse ävensom en i ämnet väckt motion. (169.)
159. av den 23 maj, angående utredning för genomförande av en allmän arbetarsemester i vårt land. (184.)
172. av den 6 juni, i anledning av väckt motion i fråga om viss pensionering av hos staten anställd extra personal. (271.)
173. av samma dag, i anledning av väckt motion avseende ändring av 6 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring. (272.)
179. av den 9 juni, angående förhöjd livränta för vissa i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande. (202.)
184. av samma dag, i anledning av väckt motion angående sammanförande av kommunala val till färre valkampanjer. (308.)
185. av den 12 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningstaterna. (10.)
188. av samma dag, i anledning av väckta förslag om bemyndigande för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa att upplägga ett premieobligationslån. (323.)

194. Riksdagens skrivelse av den 15 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

5. Finansdepartementet.

203. Riksdagens skrivelse av den 21 februari 1917, angående skyldighet för penningförvaltande verk och inrättningar m. fl. att i vissa fall anlita riksbanken. (21.)
219. av den 16 maj, angående utredning beträffande användningen av s. k. förtyngningsmedel vid läderberedningen i riket. (149.)
220. av samma dag, angående utredning beträffande användningen av papp eller »konstläder» vid tillverkning av skodon. (159.)
221. av den 23 maj, angående åtgärder för nedbringande av statens tryckningskostnader. (160.)
232. av den 1 juni, i anledning av väckta motioner angående brännvins- samt vin- och ölhandels ordnande ävensom i samband därmed stående frågor. (212.)
233. av den 2 juni, angående åtgärder i och för dyrtidens lindrande genom kompensationer eller dylikt av andra näringar än av jordbruket. (200.)
238. av den 5 juni, med anledning av väckt motion angående rätten att till avsalu förskära vin med brännvin. (252.)
246. av den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (238.)
248. av samma dag, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å galoscher. (241.)
252. av samma dag, i anledning av väckt motion i fråga om viss pensionering av hos staten anställd extra personal. (271.)

255. Riksdagens skrivelse av den 11 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av och lönerreglering för överintendents-ämbetet samt angående länsarkitekter m. m. ävensom i dessa ämnen väckta motioner. (269.)
269. av den 13 juni, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående indragning av första kontrollörsbefattningarna vid råsockerfabrikerna m. m. (259.)
271. av den 15 juni, angående en kraftigare reglerande verksamhet från statens sida på den inhemska penningmarknaden eventuellt genom en särskild statsbank. (322.)
276. av samma dag, i anledning av väckta motioner angående uppförande å riksstat av vissa utgifter m. m. (368.)

6. Eklelesiastikdepartementet.

291. Riksdagens skrivelse av den 23 mars 1917, angående åstadkommande av ändrade bestämmelser rörande vissa kyrkoråds åligganden i pastorat, bestående av mer än en församling. (42.)
296. av den 4 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till kronoombud vid vissa eklelesiastika boställssyner. (124.)
299. av den 5 maj, angående anordnande av barnbispisning vid rikets folkskolor. (118.)
303. av den 9 maj, angående utredning om skollovskoloniverksamhetens stödjande och utvecklande genom statens försorg. (119.)
307. av den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av svensk kyrka i Kristiania. (164.)
322. av den 31 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av visst kyrkoherden i Lena församling å dömt skadestånd. (209.)

323. Riksdagens skrivelse av den 4 juni, angående utredning i fråga om folkskoleväsendet i de finsktalande delarna av Norrbottens län. (201.)
328. av den 11 juni, angående innehavares av pastoratsadjunktur bibehållande vid befattningen, då den ändras till komministerstjänst. (287.)
329. av den 12 juni, om beredande åt prästerskapets änke- och pupillkassa av rätt till ytterligare ett års behållen inkomst av vissa befattningar. (324.)
330. av samma dag, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)
331. av den 13 juni, angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)
332. av den 15 juni, angående vidtagande av vissa åtgärder till folkundervisningens befrämjande. (369.)

7. Jordbruksdepartementet.

341. Riksdagens skrivelse av den 25 april, i anledning av väckta motioner om anslag till befrämjande av inhemsk linodling m. m. (94.)
342. av samma dag, i anledning av väckt motion angående förhöjning av statsbidrag till innehavare av vissa odlingslägenheter och skogstorp. (95.)
343. av samma dag, angående utredning i visst syfte i fråga om kostnaderna för brödsädesproduktionen i landet. (103.)
345. av den 4 maj, i fråga om införande av förbud mot plockning av lin-gon före viss tid. (117.)
369. av den 9 juni, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande av åtgärder för en allmän elektrifiering av landsbygden m. m. (302.)

371. Riksdagens skrivelse av den 9 juni, i anledning av väckta motioner i fråga om åtgärder för främjande av trädgårdsodlingen. (305.)
372. av samma dag, angående utredning i fråga om utveckling och uppehållande av en på inhemska råämnen och naturtillgångar grundad, för landets behov tillräcklig tillverkning av konstgödselmedel m. m. (306.)
373. av den 12 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter m. m. från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län ävensom två i ämnet väckta motioner. (328.)
395. av den 14 juni, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet. (9.)
-

*Bilaga IV.***Förteckning**

öfver ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1917 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling, dessa ärenden undergått under år 1917.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

I. Justitiedepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 3 mars 1893, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 105 § i skiftesstadgan. (7.)
De i senaste ämbetsberättelsen omnämnda sakkunniga hava ännu ej avgivit förslag i ämnet.
2. av den 5 maj 1893, om åtgärder till motverkande av osedlighet. (90.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitie- och civildepartementen.
3. av den 11 maj 1894, om utredning rörande bolags förvärv av jordegendom i vissa delar av landet. (119.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
4. av den 8 maj 1897, angående beredande av ordnade förhållanden med avseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tattarna. (80.)
Förslag härutinnan har ännu ej avgivits av fattigvårdslagstiftningskommittén, till vilken ärendet överlämnats.
5. av samma dag, angående vidtagande av åtgärder för kontroll öfver vården och förvaltningen av fromma stiftelser inom landet. (82.)
De sakkunniga, till vilka skrivelsen överlämnats, hava ännu ej avgivit förslag i ämnet.

6. Riksdagens skrivelse av den 11 maj 1898, med begäran om utarbetande av förslag till ny legostadga. (102.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. av den 12 maj 1899, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 2, 20 och 21 §§ i lagen om hemmansklyvning, ägoslyckning och jordavsöndring samt 6 § i lagfartsförordningen. (127.)

Ärendet är föremål för fortsatt behandling inom justitiedepartementet.

8. av den 8 maj 1900, i anledning av väckt motion angående tillägg till 11 kap. strafflagen. (65.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. av den 9 maj 1900, i anledning av riksdagens år 1899 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898. (81.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. av den 20 mars 1901, i anledning av väckt motion angående ändring av 117 § i skiftesstadgan. (27.)

I fråga om deuna skrivelse hänvisas till vad ovan under 1. meddelats.

11. av samma dag, i anledning av väckt motion angående ändring av 20 kap. 4 § i byggningabalken i syfte att åstadkomma tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden. (28.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. av den 1 maj 1901, i anledning av riksdagens år 1900 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1899. (64.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

13. av den 1 juni 1901, i anledning av väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande av jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarna. (128.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. av den 15 april 1902, i anledning av väckta motioner om åstadkommande av förbättrade bestämmelser till skydd för omyndigas egendom. (41.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. Riksdagens skrivelse av den 26 april 1902, angående allmänna bestämmelser, avseende skydd för djur vid deras transporterande. (48.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. av den 7 maj 1902, i anledning av väckt motion om ändring av vissa delar av lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring den 27 juni 1896. (62.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 1. meddelats.

17. av den 8 maj 1902, angående offentliga revisorer. (83.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. av den 10 maj 1902, i anledning av riksdagens år 1901 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1900. (80.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. av den 11 maj 1902, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse av 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen. (87.)
Ärendet har under år 1917 ej varit föremål för behandling.

20. av den 13 maj 1902, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av rättegångsbalken m. m., så vitt angår den vid behandlingen av propositionen inom riksdagen väckta frågan om ett vidsträcktare användande av fyllnadsed. (94.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. av den 20 maj 1902, angående tryckfrihetsförordningens föreskrifter om boktryckerier och om tillsynen över tryckta skrifers offentlighöörande. (139.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. av den 4 mars 1903, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet. (20.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. av den 18 mars 1903, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m. (33.)
Lagberedningen har ännu ej avgivit förslag i ämnet.

24. Riksdagens skrivelse av den 28 mars 1903, i anledning av väckt motion i fråga om lagfart å fång till tomt i municipalsambälle eller köping m. m. (41.)
Kungl. Maj:t har den 19 december 1916 avlåtit proposition med förslag till lag om fastighetsbildning i stad m. m.

25. av den 22 april 1903, i anledning av väckt motion angående ändrade bestämmelser om sammanträffande av brott m. m. (58.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. av den 22 mars 1904, i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av 17 kap. 7 § handelsbalken. (24.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. av den 7 april 1904, i anledning av väckt motion om ändring av 136 § i skiftesstadgan m. m. (34.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 1. meddelats.

28. av samma dag, i anledning av väckt motion angående undanskiftande i mindre bemedlade dödsbon av medel till minderårigt barns underhåll och uppfostran. (37.)
Lagberedningen har ännu icke avgivit förslag i ämnet.

29. av samma dag, i anledning av väckt motion om tillägg till 14 kap. 45 § strafflagen. (38.)
Den kommitté, till vilken ärendet överlämnats, har ännu ej däri avgivit förslag.

30. av den 13 april 1904, i anledning av dels justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsamhet i fråga om för brott häktade personers inställande för domstol, dels ock två i liknande syfte avgivna motioner. (65.)
Ärendet är föremål för fortsatt behandling inom justitiedepartementet.

31. av den 10 maj 1904, i anledning av väckta motioner angående ändringar i gällande vattenrättslagstiftning. (97.)
Sedan de i senaste ämbetsberättelsen omnämnda sakkunniga avgivit förslag i ämnet, är ärendet föremål för behandling inom justitiedepartementet.

32. av den 19 maj 1904, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t dels med begäran om framläggande av förslag till lag angående gemensamhetsskogar för kommuner, korporationer och enskilda, dels ock i fråga om viss ändring i förordningen angående skogsvårdsstyrelser den 24 juli 1903. (156.)
Den kommitté, till vilken ärendet överlämnats, har ännu ej avgivit förslag i ämnet.

33. Riksdagens skrivelse av den 31 mars 1905, angående åtgärder för inskränkning av kungörelsers uppläsande i kyrkorna. (50.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. av den 6 maj 1905, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser i syfte att bereda innehavare av förlagsinteckning större trygghet mot förlust i de fall, då rörelsen överlåtes å annan person eller flyttas från ort till annan. (117.)
Ärendet har under år 1917 ej varit föremål för behandling.

35. av den 12 maj 1905, i anledning av väckt motion angående utarbetande av förslag till lag om försäkringsavtal. (132.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. av den 19 maj 1905, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av ett nytt statsdepartement för handel, industri och sjöfart. (182.)
Kungl. Maj:t har den 20 mars 1917 avlåtit proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 4, 5, 6 och 15 regeringsformen m. m. (Departementsindelningen.)

37. av den 20 februari 1906, i anledning av väckta motioner angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag till lag rörande invallning. (4.)
Ärendet är föremål för fortsatt behandling inom justitiedepartementet.

38. av den 28 mars 1906, i anledning av väckt motion angående revision av skiftesstadgan och därmed sammanhängande författningar. (41.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 1. meddelats.

39. av den 2 maj 1906, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag till lag om dödande av bortkomna handlingar. (97.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

40. av den 8 maj 1906, i anledning av väckta motioner angående dels revision av konkurslagen m. m., dels ock tillägg till 73 § i samma lag. (104.)
Den i senaste ämbetsberättelsen omnämnde sakkunnige har ännu ej avgivit förslag i ämnet.

41. av den 12 maj 1906, om ändring eller upphävande av mom. 7 i kungl. brevet den 17 oktober 1778 m. m. (136.)
Kungl. Maj:t har den 20 januari 1917 avlåtit proposition med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m.

42. Riksdagens skrivelse av den 25 maj 1906, i anledning av ifrågasatt inskränkning av de ordinarie häradshövdingarnas tjänstledighet samt skärpta kompetensvillkor för erhållande av domarförordnande. (188.)
Ärendet har under år 1917 varit föremål för behandling inom justitiedepartementet av därför tillkallade sakkunniga personer.
43. av den 15 mars 1907, i anledning av väckta motioner angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag till lagbestämmelser mot användande av mutor eller bestickning vid ekonomiska uppgörelser. (31.)
Patentlagstiftningskommittén har i sitt betänkande med förslag till lag om illojal konkurrens m. m. avgivit förslag till lagbestämmelser i ämnet. Ärendet är härefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
44. av den 20 mars 1907, angående sociala regeringsärendenas sammanförande under ett statsdepartement m. m. (59.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
45. av den 19 april 1907, i anledning av väckta motioner i fråga om utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning. (75.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad under 41. meddelats.
46. av den 22 april 1907, i fråga om skogslikvider vid laga skiften och hemmansklyvningar. (78.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad under 1. meddelats.
47. av den 19 februari 1908, i anledning av justitieombudsmannens framställning om ändring av vissa bestämmelser i 24 kap. strafflagen. (13.)
Ärendet har under år 1917 icke undergått någon behandling.
48. av den 3 mars 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående behörighet för gift kvinna att under vissa villkor vara förmyndare för sin man, som förklarats omyndig. (24.)
Lagberedningen har ännu icke avgivit förslag i ämnet.
49. av den 3 mars 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lag om adoption. (25.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 41. meddelats.
50. av den 24 mars 1908, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om förekommande av olägenheter i följd av bebyggande av områden, som därtill äro ur hälsosynpunkt otjänliga. (38.)

Ärendet är överlämnat till de särskilda sakkunniga, som förordnats att verkställa en revision av stadsplanelagen.

51. Riksdagens skrivelse av den 8 april 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undersökning av sinnesbeskaffenheten hos tilltalad, som av underrätt dömts till döden eller straffarbete på livstid. (56.)

Sedan medicinalstyrelsens i ärendet infortrade utlåtande nu inkommit, är ärendet föremål för behandling inom justitiedepartementet.

52. av den 25 april 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision av gällande bestämmelser om bötesstraffet m. m. (62.)

Den i senaste ämbetsberättelsen omnämnda kommissionen har ännu ej avgivit yttrande i ämnet.

53. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring i gällande lag, att gift person må kunna erhålla livförsäkring, mot trygghet att försäkringssumman kommer hans familj till godo. (68.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående övervakande av villkorligt dömda och villkorligt frigivna förbrytare m. m. (68.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

55. av den 6 maj 1908, i anledning av väckt motion om ändring av 20, 21 och 22 §§ i lagen om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring den 27 juni 1896. (108.)

I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad under 1. meddelats.

56. av den 22 maj 1908, angående rätt att i vissa fall utöva rösträtt vid riksdagsmannaval genom valsedels insändande till valförrättaren. (137.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

57. av samma dag, angående åtgärder för tillgodoseende av kravet på en mera enhetlig och sakkunnig behandling av de ärenden, som angå kommunikationer och allmänna arbeten. (138.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

58. av samma dag, angående ifrågasatt ändring av 4 § tryckfrihetsförordningen. (139.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. Riksdagens skrivelse av den 22 maj 1908, angående ifrågasatt ändring av 5 § 2 och 3 mom. tryckfrihetsförordningen. (140.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
60. av den 1 juni 1908, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående stämpelavgiften. (215.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
61. av den 9 mars 1909, i anledning av väckta motioner dels om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt för medlem av svenska kyrkan att därur utträda, dels ock om ändrad lydelse av 4 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd. (26.)
Ärendet är på Kungl. Maj:ts prövning beroende.
62. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående borttagande ur strafflagen av påföljden förlust av medborgerligt förtroende. (29.)
Kungl. Maj:t har den 28 mars 1917 avlåtit proposition i ämnet.
63. av den 16 mars 1909, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande av förslag i fråga om rätt att förändra fideikommiss i fast egendom till penningfideikommiss. (47.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
64. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändring av 5 kap. 3 § strafflagen. (48.)
Kungl. Maj:t har den 30 december 1916 avlåtit proposition i ämnet.
65. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t om villkorlig doms användande utan inskränkning beträffande fylleri eller därmed sammanhängande förseelser. (49.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
66. av den 27 april 1909, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avskaffande av edgång m. m. (98.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
67. av den 13 maj 1909, angående bestämmelser mot onödigt plågender av husdjur vid slakt. (152.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

68. Riksdagens skrivelse av den 22 maj 1909, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 33, 35 och 37 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egen- dom, till lag om ändrad lydelse av 79 och 104 §§ utsökningslagen, till lag om särskild värdering av avsöndrad lägenhet samt till lag om ändrad lydelse av 1 § andra stycket och 2 § andra stycket i lagen den 18 oktober 1907 angående ryttar-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckning i stamhemmanet, dels ock en i samband därmed stående motion. (217.)

Ärendet har under år 1917 icke varit föremål för någon behandling.

69. av samma dag, med hemställan om utredning angående stiftsbandets upp- hörande och framläggande av förslag härom. (218.)

Domkapitelskommittén, till vilken ärendet överlämnats, har ännu ej avgivit förslag i ämnet.

70. av den 4 mars 1910, i anledning av justitieombudsmannens framställning till riksdagen angående lag om husrannsakan. (25.)

Ärendet är föremål för fortsatt behandling inom justitiedepartementet.

71. av den 11 mars 1910, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående rätt för kvinna att innehava klockarbefattning. (29.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts prövning.

72. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för vissa samhällen att på mindre betungande villkor med full äganderätt komma i besittning av gatumark, som upplåtits till allmänt begagnande. (31.)

I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 50. meddelats.

73. av den 30 maj 1910, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr: 50—53 angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i gruvestadgan m. m. (153.)

Kungl. Maj:t har den 10 mars 1916 för behandling av ärendet tillsatt en kommitté, som ännu ej avgivit förslag i ämnet.

74. av den 17 mars 1911, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående bättre förmånsrätt för kommunalutskylder m. m. (25.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

75. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 1 § i lagen om inteckning i fartyg. (33.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

76. Riksdagens skrivelse av den 21 mars 1911, i anledning av väckt motion om tillägg till 37 § i lagen angående stadsplan och tomtindelning. (47.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 50. meddelats.
77. av den 7 april 1911, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 11 § i lagen angående äganderätt till skrift. (55.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
78. av den 20 maj 1911, i anledning av väckta motioner rörande ändringar i den proportionella valmetoden. (138.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
79. av den 20 februari 1912, i anledning av justitieombudsmannens framställning till riksdagen angående ändring av bestämmelserna om danaarv. (19.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
80. av den 24 februari 1912, i anledning av dels utav justitieombudsmannen dels ock av enskild motionär hos riksdagen väckta förslag om vissa ändringar i lagen angående villkorlig straffdom. (24.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
81. av samma dag, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avsöndring av lägenheter från prästerskapets lönebeställen under löpande arrendetid. (30.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
82. av den 6 mars 1912, i anledning av väckta motioner om ändring i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning. (34.)
I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad ovan under 50. meddelats.
83. av den 15 mars 1912, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning och förslag i fråga om ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg. (39.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
84. av den 17 april 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning i visst syfte rörande bysamfälligheter. (63.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
85. av den 1 maj 1912, angående utredning om fängelseläkares kompetens i rättspsykiatriskt avseende. (81.)
I ärendet infordrat utlåtande från medicinalstyrelsen har ännu ej inkommit.

86. Riksdagens skrivelse av den 17 maj 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om viss ändring i gällande lagstiftning angående förvärvande och förlust av medborgarrätt. (132.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

87. av den 4 mars 1913, i anledning av väckt motion om ändring i 6 kap. 4 § strafflagen. (21.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

88. av den 8 mars 1913, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av tillsyn över förvaltningen av doneerade medel och stiftelser. (22.)

De sakkunniga, till vilka ärendet överlämnats, hava ej avgivit förslag i ämnet.

89. av den 13 mars 1913, i anledning av väckt motion angående ändring i 27 § i lagen den 1 juni 1898 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige. (30.)

Kungl. Maj:t har den 23 mars 1917 avlåtit proposition i ämnet.

90. av den 21 april 1913, angående utredning och förslag i fråga om beredande av möjlighet för utom äktenskapet fött barn att erhålla kännedom om sin fader. (56.)

I fråga om denna skrivelse hänvisas till vad under 41. meddelats.

91. av samma dag, i anledning av väckta motioner om dels ändring av 24 kap. 3 § strafflagen, dels ock skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om inskränkning i rätten att plocka skogsbar å annans mark. (60.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

92. av den 18 juli 1914, i anledning av uppkommen fråga om åtgärder till skydd för rösträtten i sådana fall, där röstlängd förkommit. (74.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

93. av den 11 augusti 1914, i anledning av justitieombudsmannens framställning till riksdagen om åtgärder för större skyndsamhet i fråga om inställande för häradsrätt av personer, som häktats för brott. (139.)

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

94. av den 26 augusti 1914, angående anordnande av arbete i det fria för tvångsarbetsfångar och straffångar. (209.)

Kungl. Maj:t har under år 1917 avlåtit proposition i ämnet.

95. Riksdagens skrivelse av den 22 september 1914, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om upphävande av befintliga familjefideikommissstiftelser m. m. (279.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
96. av den 23 april 1915, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till ändring i visst syfte av 17 kap. handelsbalken. (61.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
97. av den 19 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förändrade bestämmelser rörande ersättning till vittnen och sakkunniga i rättegångsmål. (126.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
98. av samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting m. m. (127.)
Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.
99. av samma dag, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 12 juni 1891, innefattande vissa bestämmelser angående sjöfynd. (130.)
Ärendet är föremål för behandling, och torde proposition komma att framläggas till 1918 års riksdag.
100. av den 27 maj 1915, i anledning av väckt motion om ändrad lagstiftning rörande bevisning inför rätta. (199.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
101. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag till lag om rätt för stat, kommun och municipalsamhälle att försälja vissa fastigheter med servitut, innefattande företrädesrätt till återköp. (204.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
102. av samma dag, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om dels undersökning rörande verkningarna av lagen den 25 juni 1909 angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne samt lagen samma dag om arrende av viss jord å landet inom Norrland

och Dalarna ävensom förslag till förbättring i dessa lagar, dels ock ändring i vissa angivna avseenden uti förstnämnda lag. (206.)

Departementschefen har på grund av nådigt bemyndigande tillkallat sakkunnig person att biträda inom justitiedepartementet vid ärendets behandling.

103. Riksdagens skrivelse av den 27 maj 1915, i anledning av väckt motion om ändring i 18 kap. 16 § strafflagen. (208.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

104. av den 18 mars 1916, i anledning av särskilda motioner om ändrad lydelse av § 13 b) i förordningen om kommunalstyrelse på landet, § 29 mom. 1 b) i förordningen om kommunalstyrelse i stad, § 24 d) i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd och § 10 b) i förordningen om landsting. (50.)

Kungl. Maj:t har den 23 februari 1917 avlåtit proposition i ämnet.

105. av den 6 maj 1916, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 16 oktober 1914 om förbud i vissa fall mot värnplikts skiljande från tjänst eller arbete. (98.)

Socialstyrelsen har ännu ej avgivit utlåtande i ärendet.

Av dessa ärenden äro således de under 24, 41, 45, 49, 62, 64, 89, 90, 94 och 104 upptagna slutligen avgjorda, de under 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, 16, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 38, 40, 42, 46, 48, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 65, 69, 70, 72, 73, 76, 82, 84, 85, 86, 88, 93, 95, 98, 102 och 105 omförmälda föremål för behandling av särskilda kommitterade eller sakkunniga, lagberedningen eller annan myndighet eller ock föremål för annan utredning samt de övriga på prövning beroende.

2. Utrikesdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 20 maj 1915, angående ersättning till vissa diplomatiska och konsulära tjänstemän i utlandet för kursförlust i anledning av kriget. (112.)

Vid föredragning den 11 februari 1916 avgjordes ärendet i viss del, nämligen beträffande ersättning åt konsul C. G. Puke, vilken erhållit avsked från sin konsulsbefattning i Chicago, men beslöt Kungl. Maj:t, att handläggning av ärendet i övrigt skulle tills vidare anstå. Ärendet är alltså fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. Lantförsvarsdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 14 maj 1899, angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvaret. (63.)

Ärendet är vilande i avvaktan på vidare utredning och avgörande i sammanhang med fråga om ny inkvarteringsförordning.

2. av den 24 februari 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphörande av den i värnpliktslagen föreskrivna mönstring med de värnpliktiga m. m. (31.)

Ärendet är vilande i avvaktan på vidare utredning.

3. av den 5 mars 1912, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning i syfte att åstadkomma förenkling i sammansättningen av inskrivningsnämnd. (33.)

Ärendet är vilande i avvaktan på vidare utredning.

4. av den 30 maj 1912, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmelser för användningen av kronans område å viss del av Vaxön jämte en i ämnet väckt motion. (265.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. av den 27 juli 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av viss del av det till förra majorsbostället Gudhem n:r 1—9 med Holmäng n:r 1 Hulegård i Skaraborgs län hörande utskiftet Helle. (94.)

Ärendet kommer att framdeles bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning endast i den del, som rör frågan om ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av ifrågavarande markupplåtelse till lantförsvaret.

6. av den 12 augusti 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till lantförsvaret av mark från förra häradskrivarbostället Stora Vänsberg n:r 1 i Värmlands län. (142.)

Ärendet kommer att framdeles bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning endast i den del, som rör frågan om ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av ifrågavarande markupplåtelse till lantförsvaret.

7. Riksdagens skrivelse av den 29 augusti 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av visst område för att tilläggas Gottlands infanteriregementes övningsfält. (228.)

Ärendet kommer att framdeles bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning endast i den del, som rör frågan om ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av ifrågakarande markupplåtelse till lantförsvaret.

8. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av vissa kronoegendomar för att tilläggas övningsfältet för i Linköping förlagda truppförband jämte en i ämnet väckt motion. (230.)

Ärendet kommer att framdeles bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning endast i den del, som rör frågan om ersättning till eller nedskrivning i statens domäners fond till följd av ifrågakarande markupplåtelse till lantförsvaret.

9. av den 14 september 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende. (1.)

Ärendet är i vissa delar överlämnat till sakkuniga för verkställande av utredning.

10. av den 11 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst område av Ljungbyheds övningsplats m. m. (88.)

Ärendet är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. av den 18 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av mark till lantförsvaret att användas till förläggningsplats och övningsfält för fälttelegrafkåren jämte två i ämnet väckta motioner. (120.)

Sedan Kungl. Maj:t vid föredragning av riksdagens skrivelse den 13 juni 1916 (4) angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel meddelat beslut i förevarande ärende uti de delar, vilka icke förut blivit avgjorda, kommer ärendet icke vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

12. av den 27 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén. (149.)

Sedan Kungl. Maj:t *dels* vid föredragning av riksdagens skrivelse den 13 juni 1916 (4) angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel *dels ock* vid föredragning av riksdagens skrivelse den 13 juni 1916 (219) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande, meddelat beslut i förevarande ärende uti de delar, vilka icke förut blivit avgjorda, kommer ärendet icke vidare att bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

13. Riksdagens skrivelse av den 27 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente) m. m. (170.)

Sedan Kungl. Maj:t vid förnyad föredragning av detta ärende den 24 november 1916 förordnat om utfärdande av reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente), kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

14. av den 29 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utbildning av landstörmsbefäl. (222.)

Ärendet är överlämnat till särskilda sakkunniga för behandling.

15. av den 12 april 1916, angående utredning rörande arméns gifta underofficerares inkvarteringsförhållanden. (72.)

Ärendet, som av Kungl. Maj:t beaktats uti proposition nr 155 till 1917 års riksdag, är avgjort vid föredragning av riksdagens skrivelse den 18 juni 1917 (4) angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel och kommer icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

16. av den 24 maj 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av Tierps kronopark m. m. (161.)

Ärendet är vilande i avvaktan på uppgörande av förslag till plan för vård och förvaltning av ifrågavarande kronopark.

17. av den 7 juni 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den inom staden Marstrands hamnområde belägna Hedvigsholmen eller Kvarnholmen m. m. (228.)

Sedan Kungl. Maj:t vid föredragning av riksdagens skrivelse den 12 juni 1917 (326) meddelat beslut i förevarande ärende, kommer ärendet icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro följaktligen de under 11, 12, 13, 15 och 17 upptagna slutligen avgjorda, de under 1, 2, 3, 9, 14 och 16 omförmälda föremål för behandling av sakkunniga eller särskild utredning samt de övriga på prövning beroende

4. Sjöförsvarsdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 13 maj 1898, angående åtgärder till höjande av den svenska sjöfartsnäringen och till främjande av svenska alsters avsättning i utlandet. (120.)

De sakkunniga, åt vilka på grund av nådigt brev den 20 juni 1913 uppdragits att verkställa omarbetning av upprättade förslag till skeppsmättningsförfattningar m. m., hava ännu icke fullgjort detta uppdrag.

Ärendet är således fortfarande beroende på vidare prövning.

2. Riksdagens skrivelse av den 14 maj 1900, angående regleringen av utgifterna under riksstatens nionde (tionde) huvudtitel. (180.)

Ärendet har under ifrågavarande tid ej undergått någon särskild behandling och är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. av den 24 maj 1911, i fråga om ändrade grunder i vissa fall för sjöavlöning m. fl. förmåner, tillkommande personalen vid flottan under sjökommendering. (166.)

Detta ärende, som under ifrågavarande tid icke varit föremål för någon särskild behandling, är fortfarande beroende på prövning.

4. av den 30 maj 1911, angående rätt för ägare till kronolotshemman att verkställa avsöndring från hemmanet. (210.)

Från lotsstyrelsen infordrat utlåtande i ärendet har ännu ej inkommit.

5. av den 30 maj 1913, angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet. (5.)

De sakkunniga, åt vilka på grund av kungl. brev den 21 juni 1916 uppdragits att inom departementet biträda med utredning rörande ej mindre lämpligheten av att ordna varvsdriften vid flottans station i Karlskrona, så att varvet sattes i stånd att utföra reparationer och nybyggnad av andra för staten avsedda fartyg än krigsfartyg, än även de åtgärder, som härför kunde bli erforderliga utöver dem, vilka angäves i ett av särskilda kommitterade för utredning rörande utvidgning och modernisering av nämnda varv den 23 mars avgivet betänkande, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande och förslag, som härav kunde föranledas, hava ännu icke fullgjort detta uppdrag, vadan ärendet således fortfarande är beroende på vidare prövning.

6. av den 14 september 1914, i fråga om ordnande av rikets försvarsväsen. (1.)

I de delar, vari förevarande skrivelse ej avgjorts vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 17 september 1914 samt senare tillfällen före utgången av december månad 1916, hava följande åtgärder under ifrågavarande tid vidtagits.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 8 december 1916 uppdragit åt

kustbefästningskommissionen att inkomma med förslag efter hand, i mån som de hunne utarbetas, beträffande utförande av de arbeten och anskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, vilka borde påbörjas under år 1917, har av kommissionen under ifrågavarande tid avgivits åtskilliga förslag i sådant hänseende; och har Kungl. Maj:t i anledning därav genom särskilda nådiga brev av hemlig natur meddelat erforderliga föreskrifter.

Det betänkande, som av de genom kungl. brev den 11 juni 1915 tillkallade sakkunniga för verkställande av förberedande utredning och uppgörande av preliminärt förslag beträffande frågan om lönereglering för marinens personal den 19 januari 1916 avgivits, har överlämnats till de jämlikt nådigt bemyndigande den 29 juni 1917 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 åt viss personal vid armén och marinen.

Frågan om upprensning av östra inloppet till Karlskrona har icke på sjöförsvarsdepartementets föredragning varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning under år 1917.

7. Riksdagens skrivelse av den 5 maj 1916, angående spisordning för flottans fartyg. (74.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. av den 30 maj 1916, i anledning av väckt motion angående förnyad utredning rörande hela flottstationsfrågan. (175.)

Den kommitté, åt vilken på grund av kungl. brev den 14 juni 1916 uppdragits att verkställa en allsidig, ur militär, sjöfartsteknisk och ekonomisk synpunkt sakkunnig utredning angående hela frågan om flottstationen i Stockholms skärgård, avgav den 19 mars 1917 betänkande och förslag i ämnet.

Kungl. Maj:t har den 27 april 1917 avlåtit proposition (n:r 296) angående utvidgning av flottans station i Stockholm m. m.

9. av den 13 juni 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande m. m. (219.)

Ärendet är uti de delar, detsamma icke redan förut blivit avgjort, beaktat uti Kungl. Maj:ts proposition n:r 73 till 1917 års riksdag.

Av dessa ärenden äro således de under 8 och 9 omförmälda slutligen avgjorda, de under 1, 4, 5 och 6 upptagna föremål för behandling av annan myndighet eller sakkunniga samt de övriga på prövning beroende.

5. Civildepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 11 mars 1902, i anledning av väckt motion om förklaring av 7 kap. 3 § strafflagen. (11.)

Ärendet är slutligen avgjort.

2. av den 6 maj 1903, angående kompetensvillkoren för lokomotivpersonalen vid järnvägarna. (80.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. av den 11 maj 1903, angående åtgärder mot smittosamma könssjukdomars spridning. (87.)

Sedan de infortrade utlåtandena över den s. s. reglementeringskommitténs betänkande och förslag inkommit och inom civildepartementet utarbetats förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar och förslag till lag om ändring i vissa delar av 14 och 18 kap. strafflagen, har Kungl. Maj:t beslutit, att lagrådets utlåtande skulle inhämtas över nämnda lagförslag.

Sådant utlåtande har ännu icke avgivits.

4. av den 9 mars 1904, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anordnande av inspektion å enskilda järnvägars rullande materiell. (14.)

Den i ämbetsberättelsen till 1915 års riksdag omförmälda sakkunnige har ännu icke fullgjort sitt uppdrag att inom civildepartementet biträda med upprättande av förslag till erforderlig författning i anledning av trafiksäkerhetskommitténs betänkande, vari avgivits yttrande i detta ärende.

5. av den 31 mars 1905, angående åtgärder för inskränkning av kungörelser uppläsande i kyrkorna. (50.)

Sedan den i ämbetsberättelsen till 1915 års riksdag omförmälda sakkunnige avgivit förslag till ändrade bestämmelser med avseende å uppläsande i kyrkor av de kommunala myndigheternas protokoll m. m., har Kungl. Maj:t den 4 april 1917 avlåtit proposition till riksdagen med förslag till lagar om därav föranledda ändringar i kommunalförfattningarna. (Jämför II: 162). I övriga delar är frågan fortfarande under utredning av den sakkunnige.

6. av den 12 maj 1906, angående en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. (135.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14* — *Justitieombudsmännens ämbetsberättelse till 1918 års riksdag.*

7. Riksdagens skrivelse av den 19 februari 1907, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till vissa hamnarbeten. (15.)

Ärendet, i vad det angår anslag till iståndsättande av hamnen i Abekås, är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. av den 28 mars 1907, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till betryggande av avtal rörande leverans av elektrisk energi m. m. (62.)

De yttranden, som infordrats över den s. k. elektriska kraftkommitténs betänkande, hava ännu icke fullständigt inkommit.

9. av den 30 april 1907, med begäran om utredning och förslag rörande inrättandet av en statens arbetsförmedlingsanstalt till tjänst för utomlands bosatta svenskar. (91.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med utlåtande i ärendet.

10. av den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Den i ämbetsberättelsen till 1913 års riksdag omförmälda kommittén har ännu icke avgivit sitt betänkande i ämnet.

11. av den 3 mars 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision av lagen om fosterbarns vård. (23.)

Fattigvårdskommittén har ännu ej avslutat den begärda revisionen.

12. av den 6 maj 1908, angående vidtagande av åtgärder för den nomadiserande lappbefolkningens vidmakthållande. (113.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. av den 2 juni 1908, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

Det från Konungens befallningshavande i Uppsala län infordrade utlåtandet beträffande frågan om Stockholms läns upphörande såsom administrativ enhet har ännu icke inkommit.

14. av den 29 mars 1910, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående söndagsvila inom vissa arbetsområden. (40.)

Ärendet, som under år 1912 slutligen avgjorts i fråga om handels idkande å viss tid av sön- och helgdag, är i övriga delar fortfarande beroende på utredning inom socialstyrelsen.

15. Riksdagens skrivelse av den 3 maj 1910, angående utredning i fråga om mindre kostbara järnvägars med 0,6 meters spårvidd betydelse för den ekonomiska utvecklingen. (91.)
Järnvägsstyrelsen har ännu icke inkommit med den anbefallda utredningen i ämnet.
16. av den 31 maj 1910, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar m. m. (145.)
Järnvägsstyrelsen har ännu icke inkommit med det infordrade utlåtandet i ämnet.
17. av den 27 maj 1911, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om- och tillbyggnad av Stockholms hospital m. m. (190.)
Medicinalstyrelsen har ännu icke inkommit med infordrat yttrande i anledning av vad riksdagen i omförmälda skrivelse anfört i fråga om verkställande av utredning rörande det inom riket befintliga antalet för omgivningen vådliga idioter m. m.
18. av den 29 maj 1911, angående åvägabringande av utredning rörande åtgärder mot faran av kronisk arsenikförgiftning. (205.)
De i ämbetsberättelsen till 1914 års första lagtima riksdag omförmälda sakkunniga hava ännu icke inkommit med den begärda utredningen.
19. av samma dag, i fråga om med sjukvård sysselsatta kvinnors arbetsförhållanden. (206.)
Över det av de i ämbetsberättelsen till 1913 års riksdag omförmälda sakkunniga avgivna betänkande hava infordrats yttranden från vederbörande myndigheter m. fl., varjämte transumt av statsrådsprotokollet i ärendet överlämnats till finansdepartementet för att tillställas de av chefen för nämnda departement, jämlikt nådigt bemyndigande, tillkallade sakkunniga för avgivande av utredning och förslag angående det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering med anmodan att yttra sig över betänkandet i vad det avsåge vederbörandes pensionering.
De infordrade yttrandena hava ännu icke fullständigt inkommit.
20. av den 30 maj 1911, angående regleringen av utgifterna under rikstatsens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)
Beträffande tionde punkten i skrivelsen, angående omreglering av förste provinsialläkar- och provinsialläkarväsendet, har under år 1917 fastställts indelning i provinsialläkardistrikt inom Skaraborgs län, och är ärendet därmed slutligt avgjort.
21. av samma dag, angående regleringen av utgifterna under rikstatsens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet. (9.)

Ärendet, i vad det rör hamnanläggningen vid Torekov, är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. Riksdagens skrivelse av den 31 maj 1911, angående åvägabringande av utredning rörande de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden. (208.)

De i ämbetsberättelsen till 1913 års riksdag omförmälda sakkunniga hava ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

23. av samma dag, i anledning av riksdagens år 1910 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1909. (242.)

Sedan generalpoststyrelsen inkommit med anbefalld utredning i vad mån de i poststadgan förekommande bestämmelserna angående försäkring av värdeförsändelser borde omarbetas i syfte att för allmänheten bereda större frihet vid och ökad möjlighet till sådan försäkring m. m., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. av den 13 april 1912, angående förkortande av stadgade tider för inlämnande av ansökning och överklagande av förslag till vissa tjänster. (58.)

Den i ämbetsberättelsen till 1914 års första lagtima riksdag omförmälda sakkunnige har ännu icke inkommit med förslag i ämnet.

25. av den 24 maj 1912, angående ändring i sättet för redovisning av genom exekutiv myndighet indrivna allmänna kommunalutskylder. (214.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

26. av samma dag, angående visst tillägg till byggnadsstadgan för rikets städer. (226.)

De i ämbetsberättelsen till 1914 års senare lagtima riksdag omförmälda sakkunniga hava ännu icke inkommit med infortrat utlåtande.

27. av den 28 maj 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande av förslag till en svensk utvandringslag. (229.)

Från socialstyrelsen infortrat förslag till förändrad lagstiftning rörande emigrationen ävensom till de därmed sammanhängande åtgärder i övrigt, vilka kunde finnas påkallade, har ännu icke inkommit.

28. Riksdagens skrivelse av den 28 maj 1912, angående utredning i fråga om beredande av statsbidrag för å epileptikerhem vårdad, icke sinnesslö fallandesjuk. (236.)

Ärendet, som överlämnats från ecklesiastikdepartementet, är numera slutbehandlat.

29. av den 29 maj 1912, angående sådan planläggning av statens och kommunernas arbeten att största möjliga antal arbetare beredes arbete under tider och perioder, då större arbetslöshet inträder. (262.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med infordrat yttrande i ärendet.

30. av den 30 maj 1912, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

Beträffande punkten 41, angående utredning i fråga om erforderliga åtgärder för tillgodoseende av behovet av ökad sinnessjukvård i riket, har medicinalstyrelsen ännu icke inkommit med slutligt förslag rörande nya sinnessjukanstalter. Punkten 64, angående inköp av vissa områden i Sorsele och Dorotea socknar för nomadlapparnas behov av renbete m. m., är numera slutbehandlad.

31. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående vissa utgifter för kapitalökning, i vad angår civildepartementsärenden. (232.)

I fråga om trettioförsta punkten, om verkställande av utredning angående lämpligheten av att upplägga en statens lånefond för finansiering av företag, vilka avse utbyggandet av statens vattenfall förmedelst vattenfallsrätt, hava de i ämbetsberättelsen till 1915 års riksdag omförmälda sakkunniga för verkställande av ifrågavarande utredning ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

32. av den 13 mars 1913, i anledning av väckt motion om skrivelse till Konungen i fråga om utarbetande och framläggande av förslag till bestämmelser rörande utseende av suppleanter för stadsfullmäktige. (24.)

Ärendet är fortfarande beroende på särskild utredning inom civildepartementet.

33. av den 29 mars 1913, angående lindring i de mindre bemedlades kostnader för hospitalsvård. (31.)

Sedan de från vederbörande myndigheter infordrade utlåtandena inkommit, har ärendet överlämnats åt sakkunniga för revision av stadgan angående sinnessjuka m. m. Sedan de sakkunniga inkommit med betänkande i ämnet, har medicinalstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande, vilket ännu icke inkommit.

34. av den 8 april 1913, angående åstadkommande av en effektiv tandvård, särskilt vid landsbygdens små- och folkskolor. (52.)

Sedan de i ämbetsberättelsen till 1914 års första lagtima riksdag omförmälda sakkunniga numera inkommit med utredning och förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. Riksdagens skrivelse av den 9 maj 1913, angående utredning och förslag i fråga om åläggande för arbetsgivare vid större tillfälliga arbetsföretag att till gagn för sina arbetare vidtaga vissa anordningar. (80.)

Den i ämbetsberättelsen till 1914 års första lagtima riksdag omförmälda utredningen har ännu icke inkommit.

36. av den 31 maj 1913, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående vissa utgifter för kapitalökning, i vad angår civildepartementsärenden. (252.)

De i ämbetsberättelsen till 1914 års första lagtima riksdag omförmälda utredningar beträffande förbättring av Haparanda nuvarande uthamn Salmis m. m. hava ännu icke inkommit.

37. av den 1 juni 1913, i anledning av väckta motioner angående utredning och förslag i fråga om upprensning och nyanläggning på statens bekostnad av inre farleder i Bohusläns skärgård. (146.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ännu icke inkommit med det infortrade förslaget till anordnande av inre farleder i Bohusläns skärgård.

38. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bestämmelser angående rätt till pension för extra ordinarie tjänstemän samt verkstads- och förrådsarbetare vid statens järnvägar m. m. (241.)

Kungl. Maj:t har den 4 april 1917 avlåtit proposition till riksdagen i ämnet. (Jämför II: 191.)

39. av den 1 mars 1914, i anledning av väckta motioner om dels ändring i lagen om förbud mot handels idkande under vissa tider av dygnet, dels ock meddelande av lagbestämmelser i syfte att på lämpligt sätt begränsa den tid å sön- och helgdagar, under vilken matvaru-, frukt- och blomsterbutiker må hållas öppna. (56.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med i ämbetsberättelsen till 1914 års senare lagtima riksdag omförmälda utredning och förslag.

40. av den 2 mars 1914, i anledning av väckta motioner angående åvägbäringande av sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på lan-

det att bestämmelsen om kommunalstämmoprotokolls uppläsande i kyrka borttages. (5.)

Sedan den i ämbetsberättelsen till 1915 års riksdag omförmälda sakkunnige avgivit förslag till ändrade bestämmelser med avseende å uppläsandet i kyrkor av de kommunala myndigheternas protokoll m. m., har Kungl. Maj:t den 4 april 1917 avlåtit proposition till riksdagen med förslag till lagar om därav föranledda ändringar i kommunalförfattningarna. I övriga delar är frågan fortfarande under utredning av den sakkunnige.

41. Riksdagens skrivelse av den 26 augusti 1914, angående åtgärder för beredande av bättre vård i vissa fall åt barnsängskvinnor jämte nyfödda barn. (207.)

Medicinalstyrelsen och socialstyrelsen hava ännu icke inkommit med infordrade utlåtanden i ärendet.

42. av samma dag, angående semester åt arbetare och med dem likställda personer med stadigvarande sysselsättning vid statsförvaltningen. (210.)

Sedan de från vederbörande ämbetsverk infordrade yttrandena inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. av den 21 april 1915, angående skyldighet för tillverkare av frukt- och bärsafter m. m. att å varans etikett och omslag angiva tillverkarens namn och varans ingredienser. (57.)

Överlämnad till kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag till enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning, vilken kommitté ännu icke avgivit sitt betänkande.

44. av den 30 april 1915, angående utarbetande av förslag i syfte att stävja spelet på utländska lotterier. (77.)

Ärendet har ännu ej varit föremål för behandling.

45. av samma dag, angående utredning i fråga om bidrag av statsmedel till kommun, som i sin tjänst anställer examinerad sjuksköterska. (78.)

De i ämbetsberättelsen till 1916 års riksdag omförmälda sakkunniga hava ännu icke inkommit med förslag i ämnet.

46. av den 19 maj 1915, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag rörande reglering av nattarbete inom bagerier, konditorier och s. k. hembagerier. (124.)

Sedan socialstyrelsen inkommit med förslag och plan till verkställandet av den av riksdagen i skrivelsen begärda utredning, har Kungl. Maj:t den 27 juli 1917 uppdragit åt styrelsen att i enlighet med denna plan verkställa utredningen, så snart

styrelsen prövar de för densammas utförande nödiga förutsättningar hava inträtt, samt att därefter avgiva förslag i ämnet.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

47. Riksdagens skrivelse av den 19 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av helgdagar utan kyrklig karaktär. (125.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med det infordrade utlåtandet i ärendet.

48. av den 26 maj 1915, angående åtgärder till förekommande av nattarbete av män inom industriella och angränsande arbetsområden. (174.)

Socialstyrelsen har ännu icke inkommit med infortrat förslag rörande verkställandet av den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen.

49. av den 29 mars 1916, angående reglering av provinsialläkares arvoden. (57.)

Sedan medicinalstyrelsen inkommit med infortrat utlåtande över provinsialläkarlöneregleringskommitténs förslag till provisoriska anordningar i syfte att avhjälpa svårigheterna att besätta mera avlägset belägna ordinarie och extra provinsialläkardistrikt, har Kungl. Maj:t den 16 februari 1917 avlåtit proposition i ämnet till riksdagen. (Jämför II: 194.)

Nämnda kommitté har ännu icke inkommit med slutligt betänkande.

50. av den 5 april 1916, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande viss ändring i kungörelsen angående skatt för hundar. (61.)

De från överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande i länen infordrade utlåtandena hava ännu icke fullständigt inkommit.

51. av samma dag, i anledning av väckta motioner om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av erforderlig vedtillgång i landet m. m. (62.)

Det från livsmedelskommissionen infordrade utlåtandet har ännu icke inkommit.

52. av den 29 april 1916, angående åtgärder för ordnande och framtida förvaring av kommunala arkivalier. (73.)

Sedan de från Konungens befallningshavande i samtliga län infordrade utlåtandena inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. av den 5 maj 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 41 under

- sjätte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående uppförande av spetälskesjukhus i Dalarne. (89.)

Kungl. Maj:t har den 16 april 1917 avlåtit proposition till riksdagen i ämnet. (Jämför II:194.)

54. Riksdagens skrivelse av samma dag, i anledning av väckt motion angående statsbidrag till avlönande av folk- och småskollärare vid vissa kustsanatorier m. m. (92.)

Sedan medicinalstyrelsen avgivit infortrat utlåtande, har statskontoret anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

55. av den 10 maj 1916, angående omhändertagande i sedlighetens intresse av vissa sinnesslöa samt av kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last. (119.)

Sedan medicinalstyrelsen inkommit med det infortrade utlåtandet i ärendet, i vad det avser omhändertagande i sedlighetens intresse av vissa sinnesslöa, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. av den 5 juni 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utredning rörande frågan om förbättrade sjöfartsförbindelser med England. (191.)

Järnvägsstyrelsen har ännu icke inkommit med den anbefallda utredningen rörande frågan om anordnande genom svenska statens försorg av en daglig regelbunden förbindelse medelst ångfärjor eller ångfartyg mellan Göteborg och engelsk hamn m. m.

57. av den 6 juni 1916, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning angående en för stora fartyg användbar farled mellan Baggensfjärden och Lilla Värtan m. m. (194.)

Sedan kanalkommissionen inkommit med den av riksdagen begärda utredningen, har vederbörande myndigheter anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet.

De infortrade utlåtandena hava ännu icke fullständigt inkommit.

58. av den 8 juni 1916, angående åtgärder för undanröjande av de olägenheter, som vid genomförandet av lagen om försäkring för olycksfall i arbete kunna uppstå för stenindustrien på grund av skyldigheten att erlägga försäkringsavgifter. (251.)

Sedan socialstyrelsen och riksförsäkringsanstalten inkommit med de infortrade utlåtandena i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. av den 15 juni 1916, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet (6.)

Punkten 40, angående förvärv av mark för utvidgning av Växjö hospital, är, sedan medicinalstyrelsen inkommit med anbefalld utredning och förslag i ämnet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 20, 28, 38 och 53 upptagna slutligen avgjorda, de under 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 56 och 57 omförmälda föremål för behandling av särskilda sakkunniga eller annan myndighet eller ock föremål för annan utredning samt de övriga på prövning beroende.

6. Finansdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 16 maj 1895, om utarbetande och framläggande av förslag till lärlingslag, (91.)

Kommerskollegium och socialstyrelsen hava ännu icke avgivit utlåtande över de sakkunnigas betänkande.

2. av den 5 maj 1897, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för den kommunala beskattningen. (65.)

Den 16 april 1917 hava kommunalskattekommitterade avgivit förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet. Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

3. av den 10 maj 1899, i anledning av riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897, i vad skrivelsen avser fråga om ersättning av järnvägstrafikmedel till tullverkets personal för övertidsarbete. (103.)

Järnvägsstyrelsen har ännu icke avgivit utlåtande.

4. av den 13 maj 1901, angående åtgärder med hänsyn till transport av timmer sjöledes m. m. (80.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. av den 11 april 1903, angående åtgärder mot de olägenheter, som förorsakas genom vissa slag av fabriksdrift. (52.)

Ännu hava icke samtliga från verk och myndigheter öfver kommittébetänkandet infordrade utlåtanden inkommit.

6. Riksdagens skrivelse av den 13 maj 1904, angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i Sverige. (102.)

Ärendet är under handläggning av statistiska centralbyrån.

7. av den 11 mars 1905, angående lagstiftningsåtgärder för stävjande av illojal konkurrens. (20.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. av den 18 maj 1905, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredande i fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm av lokaler för utrikesdepartementet m. m. samt angående uppförande av ny byggnad för Kungl. Maj:ts kansli. (170.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. av den 3 mars 1906, i anledning av väckt motion angående åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdom. (28.)

Ärendet har överlämnats till de av chefen för ecklesiastikdepartementet den 30 oktober 1917, jämlikt nådigt bemyndigande samma dag, tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag dels rörande omläggning av upplysnings- och undervisningsverksambeten för nykterhetens främjande dels ock angående åtgärder för motarbetande av missbruk av tobak och kaffe.

10. av den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904, i vad skrivelsen avser frågan om regleringen av den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen. (87.)

Ärendet har ännu icke varit föremål för handläggning av kommunalskattekommitterade.

11. av den 19 maj 1906, i anledning av väckt motion om avskrivning av återstående köpeskillingen för hemman och lägenheter, som få till skatte lösas. (133.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. av den 6 april 1907, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av egendomen nr 1 i kvarteret Sjöhästen i Klara församling i Stockholm samt ett inom riksdagen väckt förslag i ärendet. (64.)

Sedan överintendentsämbetet den 19 juni 1917 anbefallts att avgiva förslag angående

tillgodoseende av statsdepartementens ökade lokalbehov, har ämbetet i skrivelse den 25 september samma år föreslagit, bland annat, att ecklesiastikdepartementet skulle inrymmas i den inom fastigheten nr 1 i kvarteret Sjöhästen befintliga stora byggnaden samt att den mindre byggnaden inom samma fastighet skulle användas till vaktmästarbostäder.

Den 16 oktober 1917 har Kungl. Maj:t förklarat sig framdeles komma att meddela beslut i anledning av vad överintendentensämbetet föreslagit i fråga om användningen av ifrågavarande fastighet ävensom anvisat högst 70,000 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa av ämbetet föreslagna förändrings- och inredningsarbeten i förenämnda bägge byggnader.

13. Riksdagens skrivelse av den 8 april 1908, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skyldighet för staten att erlagga skatt till kommun för staten tillhörig fastighet eller industriell anläggning. (55.)

Den 16 april 1917 hava kommunalskattekommitterade avgivit förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet och därvid jämväl behandlat förevarande ämne. Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

14. av den 25 april 1908, i anledning av väckt motion om förbud mot drift av sulfidfabrik eller annat industriellt verk, som genom förorenande av luft eller vatten orsakar olägenheter för kringliggande bygd och dess befolkning. (61.)

Ännu hava icke samtliga från verk och myndigheter över kommittébetänkandet infordrade utlåtanden inkommit.

15. av den 3 juni 1908, angående utredning om kommunernas bärkraft i förhållande till dem åliggande skattebördor m. m. (226.)

Sedan de sakkunniga den 3 februari 1917 avgivit betänkande med förslag till kungörelse angående statsunderstöd åt synnerligt skattetyngda landskommuner, har Kungl. Maj:t den 16 april 1917 avlåtit proposition i ämnet till riksdagen.

16. av den 2 mars 1909, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tullverkets och varuemottagares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i fall, då tullavgift för inkommen vara oriktigt uppdebiterats m. m. (22.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. av den 22 maj 1909, i anledning av väckt motion om stämpel å bevis om tillstånd att köra med automobil å allmän väg eller gata m. m. (197.)

Ärendet är överlämnat till vägkommissionen.

18. Riksdagens skrivelse av den 2 juni 1910, angående åtgärder mot användande av denaturerat brännvin såsom berusningsmedel. (159.)

Sedan kontrollstyrelsen i utlåtande den 5 mars 1917 över nykterhetskommitténs betänkande avgivit förslag till förordningar angående skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat samt kommerskollegium i visst avseende yttrat sig över berörda förslag, har Kungl. Maj:t den 25 september 1917, bland annat, utfärdat förordning om ändrad lydelse av § 1 mom. 2 samt §§ 2—5 och 9 i förordningen den 10 oktober 1890 angående denaturering av brännvin.

I övrigt är ärendet vilande i avvaktan på utlåtande från kommerskollegium.

19. av den 9 juni 1910, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående bevilning av fast egendom samt av inkomst, dels ock i ämnet väckta motioner, i vad skrivelsen avser utredning i fråga om de orter, där rörelse skall taxeras till bevilning, ävensom grunderna för den totala inkomstens fördelning till beskattning mellan dessa. (198.)

Den 16 april 1917 hava kommunalskattekommitterade avgivit förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet och därvid behandlat jämväl förevarande ämne. Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

20. av den 6 maj 1911, i anledning av väckta motioner avseende utredning rörande undanröjande av en på äktenskapsfrekvensen menligt inverkan oegentlighet i skattelagstiftningen. (108.)

Den 16 april 1917 hava kommunalskattekommitterade avgivit förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet och därvid behandlat jämväl förevarande ämne. Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

21. av den 20 maj 1911, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av egendomen n:r 2 i kvarteret Pärönträdet i Ulrika Eleonora församling i Stockholm m. m. (130.)

Det från överintendentensämbetet infortrade förslag till villkor, under vilka försäljningen borde äga rum, har ännu icke inkommit.

22. av den 25 maj 1911, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med tulltaxa för inkommande varor. (202.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning, i vad detsamma avser utredning rörande margarintillverkningens behov av tullskydd.

23. av den 29 maj 1911, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bankrörelse och till lag om ändrad lydelse av 10 § i

lagen den 5 juni 1909 angående emissionsbanker, dels ock i ämnet väckta motioner. (237.)

Skrivelsen, i vad den innefattar begäran om utredning i visst avseende, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. Riksdagens skrivelse av den 31 maj 1911, i anledning av riksdagens år 1910 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1909. (242.)

Sedan sakkunniga för omorganisation och löneroglering av överintendentsämbetet den 1 november 1915 avgivit betänkande, däri hänsyn tagits till förevarande skrivelse, i vad densamma avser utredning angående erforderliga åtgärder till vinnande av större planmässighet i statens byggnadsverksamhet, har Kungl. Maj:t den 16 april 1917 avlåtit proposition i ämnet till riksdagen. (Jämför II: 255, 256.)

Förevarande skrivelse kommer ej vidare att på finansdepartementets föredragning bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

25. av den 24 februari 1912, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkterna 11 och 27 under sjunde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående tullverket. (22.)

1914 års tullkommission har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

26. av den 7 maj 1912, angående beredande av möjlighet för municipalsamhällen att erhålla lån från vissa pensionsanstalter och kassor. (100.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. av den 11 maj 1912, i anledning av väckt motion med begäran om utredning och förslag angående utlämnande av lån åt kommuner från konungariket Sveriges stadshypotekskassa m. m. samt om anslag till utredningens verkställande. (125.)

Sedan statskontoret och svenska stadsförbundets styrelse avgivit infortrade utlåtanden, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. av den 24 maj 1912, angående utredning rörande skogsarbetarnas i Norrland och därmed jämförliga landsdelar ställning och levnadsförhållanden. (147.)

Socialstyrelsen, som fått övertaga besvarandet av den nådiga remissen till kommerskollegium, har den 4 september 1917 till civildepartementet inkommit med förslag till lag angående vissa åtgärder till förbättrande av skogsarbetarnas m. fl:s bostadsförhållanden.

Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

29. Riksdagens skrivelse av samma dag, angående åtgärder i syfte att sjömanshusen må sättas i tillfälle att i större omfattning än för närvarande lämna tillfälliga understöd åt behövande arbetslösa sjömän. (170.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröning.
30. av den 22 maj 1912, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av distriktsveterinärer. (204.)
Statskontoret har ännu icke avgivit utlåtande.
31. av den 28 maj 1912, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tullrestitution i vissa fall vid återutförsel av utländsk vara, dels ock en i ämnet väckt motion. (220.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, i våd detsamma avser viss begärd utredning i fråga om kreditupplag.
32. av den 24 maj 1912, angående utredning rörande möjligheterna för en inhemsk tillverkning av mineraloljor och svavel m. m. (227.)
De sakkunniga hava ännu icke fullgjort sitt uppdrag.
33. av den 29 maj 1912, angående vidtagande av åtgärder till värnpliktigas skyddande mot förlust av innehavda anställningar i statens tjänst eller vid dess arbetsföretag på grund av inkallande till tjänstgöring. (259.)
Löneregleringskommittén har ännu icke avgivit utlåtande i ämnet,
34. av samma dag, angående utfärdande av vissa bestämmelser, avseende lättnader vid inbetalning av kronoutsylder. (261.)
Statskontoret har ännu icke avgivit utlåtande i ämnet.
35. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående expropriation i vissa fall av torp och andra lägenheter å rekognitionshemman m. m. (271.)
Kommittén för utredning av åborättsfrågan har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.
36. av den 3 maj 1913, angående Kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)
Sedan de sakkunniga den 15 maj 1917 avgivit betänkande, hava riksmarskalksämberet och överintendentsämberet anbefallts att var för sig däröver avgiva utlåtande.
37. av den 17 maj 1913, angående ökad centralisering vid upphandling för statens räkning m. m. (82.)

Den 7 september 1917 har Kungl. Maj:t beslutat att de från åtskilliga myndigheter infortrade yttranden över de sakkunnigas förslag till leveransförordning av den 15 augusti 1916 skulle överlämnas till de sakkunniga med uppdrag för dessa, att i förslaget vidtaga de jämkningar, som av omförmälda yttranden och jämväl eljest kunde finnas påkallade. Samma dag hava tillkallats ytterligare tre sakkunniga personer att delta i ifrågavarande arbete.

38. Riksdagens skrivelse av den 17 maj. angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. av den 30 maj 1913, i anledning av väckt motion om ändring i 7 § 2:o b) förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (140.)

Ärendet är föremål för utredning inom finansdepartementet.

40. av den 30 maj 1913, i anledning av dels Kungl. Maj:ts två särskilda propositioner med förslag till ändrad lydelse av vissa §§ i förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, den ena avseende jämväl ändring av de vid nämnda förordning fogade formulär, dels ock en i ämnet väckt motion. (251.)

Den 16 april 1917 hava kommunalskattekommitterade avgivit förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet och därvid behandlat jämväl förevarande skrivelse, i vad den innefattar begäran om utredning i visst avseende. Åtskilliga verk och myndigheter hava anbefallts att häröver avgiva utlåtanden.

41. av den 20 maj 1913, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlämnande till lantförsvaret av viss del av förra majorsbostället Gudhem nr 1—9 jämte Holmäng nr 1 Hulegård i Skaraborgs län i och för användning till remontdepå m. m. (100.)

Ärendet har överlämnats till lantförvarsdepartementet.

42. av den 1 juli 1914, i anledning av riksdagens år 1913 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912. (15.)

Vid föredragning den 23 mars 1917 har Kungl. Maj:t i anledning av riksdagens ifrågavarande skrivelse i vad den innefattar begäran om meddelande av föreskrifter beträffande såväl inköp av inventarier för av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté eller liknande beredning som ock dispositionen av dylika inventarier vid kommittés eller berednings upplösning, beslutat utfärda kungörelse angående ett centralt möbelförråd för statsändamål.

Förevarande skrivelse kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

43. Riksdagens skrivelse av den 29 augusti 1914, angående stadgande av skatteplikt till stat och kommun för vissa därifrån nu fritagna utlänningar. (222.)

Ärendet är föremål för behandling inom finansdepartementet.

44. av den 17 april 1915, i fråga om förbud mot införsel av fjädrar av vilda fåglar. (56.)

Sedan kommerskollegium avgivit infordrat utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. av den 30 april 1915, angående vidtagande av förberedande åtgärder för begagnande av de utvecklingsmöjligheter, som efter världskrigets upphörande kunna erbjuda sig för Sveriges handel, industri och sjöfart. (58.)

Kommerskollegium har ännu icke avgivit utlåtande.

46. av den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)

Kommerskollegium, statistiska centralbyrån och socialstyrelsen hava ännu icke avgivit infordrat gemensamt utlåtande.

47. av den 29 maj 1915, angående utredning rörande omorganisation av rikets sjömanshus. (175.)

Kommerskollegium har ännu icke verkställt anbefalld utredning.

48. av den 13 april 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statens räkning av den vetenskapsakademien tillhörande fastigheten nr 5 i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm. (81.)

Sedan ifrågavarande fastighet enligt senaste ämbetsberättelsen blivit av Kungl. Maj:t och kronan inköpt, kommer förevarande skrivelse icke vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

49. av den 5 maj 1916, angående vissa synpunkters beaktande vid utredning beträffande malmfyndigheters tillgodogörande. (99.)

Gruvlagstiftningskommittén har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

50. av samma dag, angående utredning om inrättande av ett penninglotteri för statens räkning. (100.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. Riksdagens skrivelse av den 9 maj 1916, i anledning av väckt motion angående utredning och förslag i fråga om lag rörande kontroll av handeln med metall, järnskrot m. m. (97.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. av den 20 maj 1916, angående åtgärder för underlättande av vintertrafiken utmed Norrlandskusten och på de norrländska hamnarna. (144.)

Den 13 februari 1917 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.

53. av den 31 maj 1916, angående åtgärder till förhindrande att entreprenörer vid uppförande av statens byggnader undandraga sig att erlægga betalning för arbetskraft och materialier. (178.)

Den 7 september 1917 har Kungl. Maj:t beslutat, att de från åtskilliga myndigheter infordrade yttranden över de centralupphandlingssakkunnigas förslag till leveransförordning av den 15 augusti 1916, däri jämväl förevarande ämne behandlats, skulle överlämnas till de sakkunniga med uppdrag för dessa att i förslaget vidtaga de jämkningar, som av omförmälda yttranden och jämväl eljest kunde finnas påkallade. Samma dag hava tillkallats ytterligare tre sakkunniga personer att deltaga i ifrågavarande arbete.

54. av den 8 juni 1916, i anledning av riksdagens år 1915 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1914. (206.)

Förevarande skrivelse i vad densamma innefattar begäran om utredning, huru anslagen till kapitalökning, de extra anslagen ävensom de anslag i övrigt, vilka ej betecknas som ordinarie, böra behandlas och bokföras i avseende å uppkommande besparingar, har av Kungl. Maj:t behandlats i den till riksdagen den 13 januari 1917 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov.

Skrivelsen kommer ej vidare att på finansdepartementets föredragning bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

55. av samma dag, i anledning av väckt motion om begränsning eller upphävande av riksgäldskontorets skyldighet att tillhandahålla kassaförstärkning åt statsverket. (235.)

Sedan kassaförlagskommittén den 20 mars 1917 avgivit betänkande, över vilket åtskilliga verk och myndigheter yttrat sig, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. av samma dag, i anledning av väckt motion om krigstidshjälp åt f. d. stats-tjänare med pension, ej överstigande 800 kronor. (238.)

Sedan lönereglerykommittén verkställt anbefalld utredning, har Kungl. Maj:t den 16 april 1917 avlätit proposition i ämnet till riksdagen. (Jämför II: 223.)

Förevarande skrivelse kommer ej vidare att bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

57. Riksdagens skrivelse av den 15 juni 1916, i anledning av väckt motion om tullfrihet för vid tråltillverkning använt grovt trålgarn. (259.)

Kommerskollegium och generaltullstyrelsen hava ännu icke avgivit infordrat gemensamt utlåtande.

Av dessa ärenden äro alltså de under 15, 24, 42, 48, 54 och 56 omförmälda av Kungl. Maj:t slutligen avgjorda, det under 41 upptagna överlämnat till annat departement, de under 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 43, 45, 46, 47, 49, 52, 53 och 57 upptagna föremål för behandling av särskilda kommitterade, sakkunniga eller annan myndighet eller ock föremål för annan utredning samt de övriga på prövning beroende.

7. Eklelesiastikdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 11 maj 1898, i anledning av riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Yttrande över av direktören Sven Nissvandt och förste revisorn K. Beckman upprättat förslag till nytt formulär för Uppsala universitets huvudbok har under år 1910 avgivits av kanslern för rikets universitet. Sedan statskontoret och kammarrätten anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande, har genom nådigt beslut den 2 mars 1917 dessa myndigheter anbefallts att överlämna handlingarna i ärendet till statsbokföringskommittén för verkställande av utredning att till Kungl. Maj:t ingivas.

Sådan utredning har ännu icke inkommit.

2. av den 8 maj 1900, angående undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk. (61.)

Sedan Kungl. Maj:t den 4 oktober 1907 tillsatt en kommitté för avgivande av utlåtande och förslag, huru den lägre tekniska undervisningen i riket lämpligen bör ordnas, överlämnades ärendet till denna kommitté. Den 11 juni 1912 avgav kommittén utlåtande och förslag, och därefter hava åtskilliga myndigheter m. fl. yttrat sig i ärendet.

Sedermåra har åt särskilda, jämlikt nådigt bemyndigande den 3 november 1916 tillkallade sakkunniga uppdragits att inom eklelesiastik- och finansdepartementen biträda

vid den fortsatta utredningen av frågorna om den lägre tekniska undervisningen, fortsättningsskolan och den lägre handelsundervisningen samt det inbördes förhållandet mellan dessa olika undervisningsområden, och hava dessa sakkunniga den 3 oktober 1917 avgivit utlåtanden.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. Riksdagens skrivelse av den 26 april 1902, angående ändring i folkskolestadgan. (49.)

Sedan domkapitlen, överstyrelsen för Stockholms stads folkskolor och kommittén för revision av lagen angående skydd mot yrkesfara m. m. avgivit utlåtanden i ärendet, har Kungl. Maj:t den 12 maj 1916 uppdragit åt folkskolöverstyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar i gällande författningar, vartill riksdagens ovannämnda skrivelse samt i ärendet gjorda framställningar och förhållanden i övrigt anses böra föranleda. Sådant förslag har ännu icke inkommit.

4. av den 11 april 1903, angående användning av torv till eldning vid statens järnvägar och övriga verk. (53.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. av den 22 maj 1903, angående ny katekesutveckling för skolans behov. (158.)

Sedan Kungl. Maj:t den 14 mars 1911 för en tid av tre år tillsatt en nämnd med uppdrag att granska förslag till läroböcker i den kristna tros- och sedeläran och den 19 december 1913 medgivit, att nämndens verksamhet må fortsätta tills vidare under ytterligare tre år, räknat från och med den 1 maj 1914, har nämnden med underdånig skrivelse den 18 april 1917 överlämnat förslag till ny kateketisk lärobok i anslutning till Luthers lilla katekes och förslag till reviderad översättning av samma katekes.

Kungl. Maj:t har den 19 maj 1917 förklarat, att nämndens verksamhet skall anses hava upphört med utgången av april 1917, samt anbefallt åtskilliga myndigheter att avgiva underdåniga utlåtanden över de avgivna förslagen.

Dessa utlåtanden hava ännu icke inkommit.

6. av den 27 april 1905, i anledning av väckt motion angående grunderna för avlöning av lärare vid fortsättningsskolor. (101.)

I ärendet hava folkundervisningskommittén den 1 augusti 1914 och lärarlönenämnden den 8 november 1915 avgivit utlåtanden, varjämte åtskilliga myndigheter däröver avgivit yttranden. Sedan frågan om fortsättningsskolan sedermera överlämnats till utredning av särskilda sakkunniga (jfr under 2. här ovan), hava dessa med skrivelse den 3 oktober 1917 överlämnat betänkande angående fortsättningsskolan, den högre tekniska undervisningen, den högre handelsundervisningen och närliggande undervisningsområden.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. Riksdagens skrivelse av den 30 maj 1907, angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 33, angående uppförande av byggnader för landsarkivet i Östersund.

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. av den 6 maj 1908, i anledning av väckt motion om upphävande av bestämmelsen om kapellförsamlings skyldighet att deltaga i moderkyrkans byggnad och underhåll. (109.)

Kammarkollegium har anbefallts att anmoda Konungens befallningshavande i samtliga län och domkapitlen att efter vederbörandes hörande avgiva yttranden i detta ärende samt med dessa yttranden jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma.

Detta uppdrag är ännu ej fullgjort.

9. av den 31 maj 1910, angående åtgärder för skolornämndens fostran till sparsamhet. (150.)

Kungl. Maj:t har den 12 februari 1915 anbefallt styrelsen för postsparbanken samt läroverks- och folkskolöverstyrelserna att avgiva gemensamt underdånigt utlåtande i ärendet.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

10. av den 20 maj 1911, angående åvägabringande av utredning, huru vården av rikets fornsaker bäst bör ordnas. (136.)

Kungl. Maj:t har den 29 september 1911 utfärdat kungörelse i viss del av ämnet samt beträffande den återstående delen av ärendet, efter det vitterhetsakademien däri avgivit infordrat utlåtande, den 21 november 1913 uppdragit åt en kommitté att under samarbete, i den mån frågan rör överintendentsämbetet, med de den 29 oktober 1913 tillkallade sakkunniga för behandling av frågan om överintendentsämbetets omorganisation m. m. avgiva utlåtande och förslag till omorganisation av fornminnesvården i riket samt att undersöka möjligheten av och, i den mån omständigheterna därtill föranleda, avgiva förslag till ekonomiskt understödjande av fornminnesmuseerna.

Sådant utlåtande och förslag har ännu ej inkommit.

11. av den 29 maj 1911, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Punkten 7, angående viss ändring i § 11 av nu gällande reglemente för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 utfärdat kungörelse i ämnet.

12. av den 30 april 1912, angående åtgärder för motarbetande av missbruk av tobak och kaffe. (80.)

Sedan utlåtanden i ärendet avgivits av medicinalstyrelsen och folkskolöverstyrelsen, har åt särskilda, jämlikt nådigt bemyndigande den 30 oktober 1917 tillkallade sakkunniga uppdragits att verkställa utredning och avgiva förslag dels rörande omläggning av upp-
lysnings- och undervisningsverksamheten för nykterhetens främjande, dels ock angående
åtgärder för motarbetande av missbruk av tobak och kaffe. Dessa sakkunniga hava
ännu icke avgivit utlåtande.

13. Riksdagens skrivelse av den 24 maj 1912, angående utredning beträffande
en planmässigt bedriven nykterhetsundervisning såväl inom som utom
skolan. (213.)

Framställning i ämnet har avlåtits till 1917 års riksdag.

14. av den 29 maj 1912, angående vidtagande av åtgärder till värnpliktigas
skyddande mot förlust av innehavda anställningar i statens tjänst eller vid
dess arbetsföretag på grund av inkallande till tjänstgöring. (259.)

Löneregleringskommittén har den 31 december 1914 anbefallts att avgiva utlåtande i
ärendet.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

15. av den 28 mars 1913, i anledning av väckt motion om skrivelse till
Kungl. Maj:t angående utredning och förslag rörande ändrade grunder för
biskoparnas avlöning. (39.)

Sedan vissa förberedande åtgärder för ärendets utredning inom ecklesiastikdepartementet
blivit fullbordade, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. av den 9 maj 1913, angående åstadkommande av läkarundersökning av
små- och folkskolebarn. (79.)

Medicinalstyrelsen, folkskolöverstyrelsen och statskontoret hava avgivit utlåtande i ämnet.
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. av den 27 maj 1913, angående vidtagande av åtgärder för anordnande av
skolbad vid landsbygdens folkskolor. (144.)

Kungl. Maj:t har den 5 februari 1914 anbefallt folkskolöverstyrelsen att avgiva ut-
låtande i ärendet.

Detta utlåtande har ännu icke inkommit.

18. av den 30 maj 1913, angående regleringen av utgifterna under riksstatens
åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 234, angående förbättrande av gymnastikundervisningen vid landsbygdens
folkskolor.

Sedan folkskolöverstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. Riksdagens skrivelse av den 2 mars 1914, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för församling att utse ordförande i skolrådet. (8.)

Sedan samtliga Konungens befallningshavande och ecklesiastika konsistorier i riket samt folkskolöverstyrelsen avgivit utlåtanden i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. av samma dag, angående åtgärder för beredande av ökad trygghet åt folk- och småskollärarinnor, som hava sin bostad i ensamt liggande skolhus. (54.)
Kungl. Maj:t har den 10 november 1916 anbefallt folkskolöverstyrelsen att vidtaga åtgärder i ärendet.

I vissa delar är detsamma fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

21. av den 19 juni 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkt 44 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning om inköp av visst område av ön Björkö i Mälaren. (12.)

Kungl. Maj:t har den 20 juli 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

22. av den 8 augusti 1914, i fråga om åtgärder till främjande av vetenskaplig forskning och undervisning i publik och privat internationell rätt. (137.)

Sedan universitetskanslern avgivit yttrande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. av den 26 augusti 1914, angående regleringen av utgifterna under rikstatsens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 17, angående iståndsättande av nationalmuseumbyggnadens fasader.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 6 augusti 1915 och den 9 november 1917 ställt det anvisade anslaget till förfogande av överintendentsämbetet.

Punkten 157, angående anslag till uppförande av gymnastikbyggnad samt tillbyggnad av lärohuset för folkskoleseminariet i Strängnäs.

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. av den 30 april 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående villkor för det av riksdagen anvisade anslag till restaurering av det s. k. klosterhuset i Vreta klostrets församling. (76.)

Kungl. Maj:t har den 28 maj 1915 ställt anslaget till överintendentsämbetets förfo-

gande samt anbefallt ämbetet att, sedan reparationsarbetena blivit utförda, därom göra anmälan.

Anmälan om arbetenas avslutande har ännu icke inkommit.

25. Riksdagens skrivelse av den 27 maj 1915, i anledning av väckta motioner angående skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran dels om framläggande av förslag i fråga om beredande åt Stockholms stad av egen stiftsstyrelse och egen biskop, dels ock om utredning och förslag i fråga om ändring i stiftsindelningen. (202.)

Kungl. Maj:t har den 3 september 1915 anbefallt kommittén för utredning av frågan om de kyrkliga konsistoriernas omorganisation m. m. att i sammanhang med det kommittén givna uppdrag verkställa den begärda utredningen.

Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

26. av samma dag, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av tillfälle för innehavare av lägenheter å ecklesiastika boställen att friköpa de innehavda lägenheterna. (205.)

Kungl. Maj:t har den 26 juni 1915 uppdragit åt de av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om upplåtelse av kronojord till egna hem att verkställa jämväl utredning i förevarande avseende och till Kungl. Maj:t ingiva härav föranlett förslag.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

27. av samma dag, angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 166, angående anslag till nybyggnad m. m. för tekniska högskolan.

Det för år 1916 beviljade anslaget, 1,400,000 kronor, har genom särskilda beslut ställts till vederbörandes förfogande.

28. av den 29 maj 1915, rörande revision av förordningen angående antagande av släktnamn m. m. (218.)

Sedan av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga den 15 september 1915 avgivit förslag i ärendet, hava utlåtanden över förslaget inhämtats från samtliga ecklesiastika konsistorier och Konungens befallningshavande, överståthållarämbetet, pensionsstyrelsen, statistiska centralbyrån samt patent- och registreringsverket.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. av den 10 mars 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nyttjanderätt till gravplats samt lag om ändrad lydelse av 1 kap.

8 § och 2 kap. 43 § i lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907. (36.)

Sedan samtliga Konungens befallningshavande och domkapitel, Stockholms stads konsistorium och hovkonsistorium avgivit utlåtanden i ärendet, har överståthållarämbetet anbefallts att yttra sig i detsamma.

Sådant yttrande har ännu ej inkommit.

30. Riksdagens skrivelse av den 5 april 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från kyrkoherde- och klockarbo-ställena i Lyrestads församling. (63.)

Kungl. Maj:t har den 30 mars 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

31. av den 11 april 1916, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under åttonde huvudtiteln. (65.)

Punkten 12, angående handledning i gymnastik med lek och idrott för landets folk- och småskolor.

Sedan direktionen över gymnastiska centralinstitutet avgivit förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 13 oktober 1916 ställt beviljat anslag till direktionens förfogande ävensom anbefallt direktionen att genom en kommission av sakkunniga låta utarbeta förslag till ifrågavarande handledning och överlämna detsamma till Kungl. Maj:t.

Sådant förslag har ännu icke inkommit.

32. av den 8 april 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående indragning av de biskoparna anslagna prebenden. (66.)

Kungl. Maj:t har den 30 oktober 1917 meddelat beslut i ärendet.

33. av den 5 maj 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i punkt 92. under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen, dels ock i särskild proposition, n:r 114, gjorda framställningar rörande karolinska mediko-kirurgiska institutet. (96.)

Ärendet har i huvudsakliga delar slutligt avgjorts. Beträffande viss del av ärendet, nämligen användningen av vissa i karolinska institutets biblioteksbyggnad belägna lokaler, anbefallde Kungl. Maj:t den 12 maj 1916 överintendentsämbetet och lärarkollegiet vid institutet att inkomma med utredning.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

34. av den 10 maj 1916, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av övre och nedre klosterträdgården i Vadstena. (113.)

Kungl. Maj:t har den 18 september 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

35. Riksdagens skrivelse av den 24 maj 1916, angående åtgärder till beredande av en mera tryggad ställning åt lärare vid småskolor och mindre folkskolor samt biträdande lärare vid folkskolor. (159).

Kungl. Maj:t har den 9 juni 1916 anbefallt folkskolöverstyrelsen att avgiva utlåtande i detta ärende.

Sådant utlåtande har ännu ej inkommit.

36. av den 14 juni 1916, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Punkten 72, angående personlig professur för medicine doktorn C. G. A:son Forssell.

Kungl. Maj:t har den 2 mars 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

37. av den 15 juni 1916, angående reglering av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Punkten 9, angående nattlig bevakning vid kungl. biblioteket.

Kungl. Maj:t har den 23 februari 1917 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 29, angående resestipendier åt prästmän.

Framställning i ämnet har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 36.)

Punkten 97, angående röntgenarbeten vid serafimerlasarettet.

Kungl. Maj:t har den 2 mars 1917 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 101, angående anslag till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm.

Kungl. Maj:t har den 26 januari 1917 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 109, angående resestipendier åt ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Framställning i ämnet har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 125.)

Punkterna 132—134, angående dels resestipendier åt lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter, dels resestipendier och studieunderstöd åt föreståndarinnor och lärarinnor vid lärarinneutbildningsanstalter i huslig ekonomi ävensom åt skolkökslärarinnor vid andra läroanstalter, dels ock resestipendier åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor.

Framställningar hava avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkterna 147, 148 och 152.)

Punkten 138, angående anslag till provårskurser vid folkskoleseminarierna.

Kungl. Maj:t har den 19 maj 1917 utfärdat stadga angående provår vid folkskoleseminarium.

Punkten 139, angående anslag till täckande av brist i folkskoleseminariernas stater.
Kungl. Maj:t har den 1 juni 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

Punkten 152, angående understödjande av fortbildningskurser för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor.

Kungl. Maj:t har den 23 april 1917 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 153, angående fortbildningskurser i gymnastik för folkskollärare folkskollärarynnor.

Kungl. Maj:t har den 22 december 1916 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 154, angående fortbildningskurser i gymnastik för småskollärarynnor.

Kungl. Maj:t har den 22 december 1916 meddelat beslut i ärendet.

Punkterna 157—160, angående dels resestipendier åt rektorer samt övriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna, dels resestipendier åt lärarpersonalen vid högre folkskolor, dels resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarynnor, dels ock resestipendier åt lärare och lärarinnor vid småskoleseminarier samt mindre folkskolor och småskolor ävensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Framställningar hava avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkterna 171—178.)

Punkten 171, angående anslag för upplysnings- och undervisningsverksamhet till nykterhetens främjande m. m.

Kungl. Maj:t har den 20 januari 1917 meddelat slutligt beslut i ärendet.

Punkten 183, angående resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor.

Framställning i ämnet har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 211.)

Punkten 185, angående anslag till nybyggnad m. m. för tekniska högskolan.

Av det för år 1917 beviljade anslaget å 419,000 kronor har ett belopp av 135,000 kronor ställts till vederbörandes förfogande.

Punkten 199, angående resestipendier åt föreståndare och facklärare vid lägre tekniska läroanstalter.

Framställning i ämnet har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 227.)

Punkten 204, angående understödjande av idrotten.

Kungl. Maj:t har den 26 januari 1917 meddelat beslut i ärendet.

Punkten 205, angående understödjande av skididrotten bland ungdomen.

Framställning har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 235.)

Punkten 220, angående beredande av tillfälle för svenska forskare till vetenskapligt arbete vid utländska biologiska stationer.

Framställning har avlåtits till 1917 års riksdag. (Jfr ovan II: 331 punkten 252.)

Punkten 221, angående resestipendier åt journalister.

Kungl. Maj:t har den 23 mars 1917 meddelat slutligt beslut i detta ärende.

Punkten 225, angående utarbetande av en historisk-statistisk handledning över befolkningsförhållandena i Sverige m. m. under äldre tid.

Av det för år 1917 beviljade anslaget å 6,000 kronor har Kungl. Maj:t den 4 maj 1917 ställt 600 kronor till förfogande.

Av dessa ärenden äro de under 11, 13, 21, 23, 27, 30, 32, 34 och 36 omfördälda av Kungl. Maj:t slutligen avgjorda, de under 1, 3, 5, 8, 9, 10, 12, 14, 17, 24, 25, 26, 31, 33, 35 och 37 upptagna föremål för behandling av särskilda kommitterade, sakkunniga eller annan myndighet eller ock föremål för annan utredning samt de övriga på prövning beroende.

8. Jordbruksdepartementet.

1. Riksdagens skrivelse av den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den s. k. allmänna strömmrensningen. (20.)

Ärendet är fortfarande under beredning inom justitiedepartementet.

2. av den 11 maj 1896, angående utredning rörande fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus län nuvarande bostadsförhållanden. (66.)

Ärendet är överlämnat till justitiedepartementet.

3. av den 12 maj 1899, i anledning av väckt motion om ändringar i gällande lagstiftning rörande fattigvården. (126.)

Sedan i ärendet infordrade utlåtanden numera inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. av den 14 maj 1900, i fråga om ändring av gällande föreskrifter angående vad iakttagas bör till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren. (120.)

Det från medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen genom remiss den 18 maj 1900 infordrade utlåtandet rörande de delar av ärendet, i fråga om vilka Kungl. Maj:t icke förut fattat beslut, har ännu icke inkommit.

5. av den 19 april 1901, i anledning av väckt motion om utarbetande av skärpta lagbestämmelser för uraktlåtenhet att utgiva bidrag till underhåll av oäkta barn. (38.)

Se under 3. här ovan.

6. Riksdagens skrivelse av den 17 maj 1901, i anledning av väckt motion om ändring i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 i syfte att undanröja vissa med densamma förenade olägenheter för gränskommunerna. (88.)

Se under 3. här ovan.

7. av den 1 juni 1901, i anledning av väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande av jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarna. (128.)

Sedan utlåtande i ämnet avgivits av de inom justitiedepartementet särskilt tillkallade sakkunniga för biträde med utarbetande av förslag till ny lagstiftning om flottning m. m., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. av den 12 april 1902, i anledning av väckt motion om ändring av 15 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871. (32.)

Se under 3. här ovan.

9. av den 22 maj 1903, angående skogslagstiftning och därmed i samband stående ämnen. (136.)

Ärendet är i vad det rör jordbruksdepartementet oavgjort endast beträffande sockenallmänningar m. m. i de norra länen, varom den s. k. norrländska skogsvårdskommittén avgivit betänkande.

10. av den 22 mars 1904, i anledning av väckt motion om ändring av § 5 i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894. (26.)

Den i ämbetsberättelsen till 1912 års riksdag omförmälda skogslagstiftningskommittén har ännu icke avgivit förslag i ämnet.

11. av den 14 april 1905, angående åtgärder till förekommande eller lindring av olägenheterna för skärgårdsbefolkningen av sjöfarten inomskärs vintertiden. (65.)

De i ämbetsberättelsen till 1912 års riksdag omförmälda, inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande väghållningsbesvärets utjämnande m. m. hava den 15 december 1916 avgivit förslag i ämnet. Ärendet är nu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. av den 12 maj 1905, i anledning av väckta motioner om revision av fattigvårdslagstiftningen m. m. (131.)

Se under 3. här ovan.

13. Riksdagens skrivelse av den 20 maj 1905, med anhållan om utredning angående den enskilda och kommunalas innessjukvårdens förbättrande. (169.)
Se under 3. här ovan.

14. av den 23 maj 1906, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av den för statsverkets räkning utarrenderade delen av kronolägenheten Halmstads slottsjord. (173.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

15. av den 23 april 1907, angående användande av skogsvårdsavgifter till inköp av allmänningsskogar. (77.)
Se under 10. här ovan.

16. av den 24 maj 1907, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av kronans rätt till storverksträd och ekar å häradsallmänningar. (185.)
Se under 10. här ovan.

17. av den 25 april 1908, i anledning av väckta motioner dels om ändrad lydelse av 6 § i lagen om vård av enskildes skogar den 24 juli 1903, dels ock om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision av lagstiftningen om vården av enskildes skogar. (64.)
Se under 10. här ovan.

18. av den 1 april 1909, i anledning av väckt motion om åvägbringande av lagbestämmelser för betryggande av skogens återväxt å område, varest avverkningsrätt upplåtits åt utlänning. (63.)
Se under 10. här ovan.

19. av den 21 april 1909, med begäran om utredning och förslag i fråga om anordnande av lantbrukshögskolundervisning. (92.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. av den 15 maj 1909, i anledning av väckta motioner om begränsning av rösträtten å vägstämma. (153.)
Se under 11. här ovan.

21. av den 24 maj 1909, angående bestämmelser rörande skyldighet att vid allmän flottled uppföra bostäder för flottningsskipet. (234.)
Se under 7. här ovan.

22. Riksdagens skrivelse av den 23 april 1910, angående tjänstårsberäkning för länsjägmästare vid anställning inom skogsstaten. (75.)

Se under 10. här ovan.

23. av den 25 maj 1910, i anledning av väckt motion om åvägabringande av lagändring i syfte att bereda större trygghet för en bättre vård av och hushållning med enskildes skogar. (112.)

Se under 10. här ovan.

24. av samma dag, i anledning av väckt motion angående omläggning av förvaltningen av de allmänna skogarna i södra och mellersta Sverige. (114.)

Sedan de i ämbetsberättelsen till 1912 års riksdag omförmälda sakkunniga för utredning angående förvaltning och skötsel av kronans och andra allmänna skogar i mellersta och södra delarna av riket den 17 december 1915 inkommit med sitt betänkande, har detta remitterats till åtskilliga ämbetsverk och myndigheter. Samtliga de sålunda infordrade utlåtandena hava ännu ej inkommit.

25. av den 27 mars 1912, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för skogsägare till väg över annans mark för skogsprodukters framforslande. (44.)

De inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande väghållningsbesvärets utjämnande m. m. hava ännu icke avgivit utlåtande i ämnet.

26. av den 26 april 1912, i anledning av riksdagens år 1911 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1910. (48.)

Slutligt yttrande från de sakkunniga för verkställande av utredning och uppgörande av förslag beträffande en förändrad bokföring rörande statens domäner har ännu icke inkommit.

27. av den 24 maj 1912, angående åtgärder till förekommande av viss skadegörelse å ungskog. (119.)

Se under 10. här ovan.

28. av samma dag, i fråga om den norrländska fiskarbefolkningens bostads- och fiskerättsförhållanden. (120.)

Ärendet är överlämnat till justitiedepartementet.

- 29. av samma dag, i fråga om utredning och förslag angående upplåtande till försäljning av vissa kronoegendomar. (121.)

Ärendet, som beror på ändring i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. Riksdagens skrivelse av den 29 maj 1912, i fråga om åtgärder för vinnande av större överskådlighet angående de verkliga inkomsterna från statens jordbruksdomäner m. m. (253.)

Se under 26. här ovan.

31. av samma dag, angående åtgärder mot jordkulturens ödeläggelse genom försumpning. (263.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. av den 18 juli 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bildande för renskötselns upphjälpande i Västerbottens och Norrbottens län av två fonder, benämnda Västerbottens lappfond och Norrbottens lappfond. (75.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

33. av den 29 augusti 1914, i anledning av en inom riksdagen väckt motion angående lånefond till understöd åt kommuner för inköp av skogsbruk för varaktigt skogsbruk. (185.)

Se under 10. här ovan.

34. av samma dag, i anledning av inom riksdagen väckt motion angående utredning och förslag i fråga om rätt att till fullgörande av skyldighet att underhålla enskild väg taga väglagningsämnen å annans mark. (191.)

De inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande väghållningsbesvärets utjämning m. m. hava ännu icke avgivit utlåtande i ämnet.

35. av den 28 augusti 1914, i anledning av inom riksdagen väckt motion angående förvärvande för statens räkning av ön »Jungfrun» i Kalmar-sund såsom fridlyst nationalpark.

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. av den 29 augusti 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från kronoegendomen Stora och Lilla Åvesta i Kopparbergs län. (238.)

Sedan domänstyrelsen inkommit med i ärendet infordrat utlåtande, har Kungl. Maj:t den 5 oktober 1917 bemyndigat samma styrelse att låta uppgöra förslag till en för

tomtupplåtelse från ovannämnda kronoegendom lämplig ändring och utvidgning av den för Krylbo municipalsamhälle gällande stadsplan.

37. Riksdagens skrivelse av den 29 augusti 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Lådberga n:r 2 med Eknö n:r 2 i Västmanlands län. (239.)

Anmälde ånyo den 16 april 1917, därvid beslöts proposition till riksdagen.

38. av samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av lägenheter från Kungsörs kungsladugård i Västmanlands län. (240.)

Anmälde ånyo den 14 april 1917, därvid beslöts proposition till riksdagen.

39. av den 29 augusti 1914, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förekommande och släckning av skogseld. (244.)

Den från domänstyrelsen och järnvägsstyrelsen infortrade utredningen har ännu icke inkommit.

40. av den 18 september 1914, i anledning av inom riksdagen väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om ändrade villkor för upplåtelse av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen m. m. (273.)

Kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag för främjande av kolonisation å kronans marker i Norrland och Dalarna m. m. har under året avgivit ett på Kungl. Maj:ts prövning beroende förslag om upplåtelse av kolonat å vissa kronoparker m. m. men i övrigt icke slutligt behandlat ärendet.

41. av den 18 maj 1915, i anledning av riksdagens år 1914 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1913. (85.)

Sedan domänstyrelsen, som anbefallts i ärendet avgiva utlåtande uti de delar, vilka rörde jordbruksdepartementet, inkommit med sådant utlåtande, anmälde ärendet den 20 januari 1917, därvid Kungl. Maj:t, med hänsyn till vad domänstyrelsen meddelat, fann riksdagens ifrågavarande skrivelse uti angivna delar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

42. av den 10 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område norr om Torne träsk i Norrbottens län jämte två i ämnet väckta motioner. (100.)

Sedan de i ämbetsberättelsen till 1917 års riksdag omförmälda sakkunniga för utredning rörande fiske- och jakträtt å kronomark inkommit med utlåtande i ärendet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. Riksdagens skrivelse av den 10 maj 1915, i anledning av väckta motioner om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en förbättrad och ökad ullproduktion i Sverige. (101.)

Sedan kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen inkommit med gemensamt slutligt utlåtande i ärendet, anmäldes ärendet den 10 april 1917, därvid beslöts proposition till riksdagen.

44. av den 20 maj 1915, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om bidrag av statsmedel till kostnaderna för indelning, förbättring och underhåll av enskilda vägar å landet m. m. (139.)

De inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning rörande väghållningsbesvärets utjämning m. m. hava ännu icke avgivit utlåtande i ämnet.

45. av den 20 maj 1915, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till statens lantbrukskonsulent i England för kursförlust i anledning av kriget. (147.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. av den 29 maj 1915, angående vidtagande av vissa åtgärder från statens sida till främjande av landsbygdens förseende med elektrisk kraft. (176.)

Sedan kommerskollegiet, lantbruksstyrelsen och vattenfallsstyrelsen inkommit med slutligt utlåtande i ärendet, anmäldes ärendet den 27 april 1917, därvid beslöts proposition till riksdagen.

47. av den 8 april 1916, angående beredande av skydd för vissa fågelarter. (68.)

De i ämbetsberättelsen till 1917 års riksdag omförmälda sakkunniga för utredning och avgivande av förslag angående tillgodogörande av kronans fisken och jakten å viss kronomark hava ännu icke avgivit utlåtande i ärendet.

48. av den 13 maj 1916, angående utredning i fråga om tillhandahållande av byggnads- och rörelsekapital åt nyinrättade andelsmejerier i Norrland och Dalarna. (84.)

Sedan lantbruksstyrelsen inkommit med slutligt yttrande i ärendet, anmäldes ärendet den 23 april 1917, därvid beslöts proposition till riksdagen.

49. Riksdagens skrivelse av den 13 maj 1916, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot tjurars utsläppande på allmänt bete. (116.)

Ett inom jordbruksdepartementet utarbetat förslag till lag i ämnet har den 5 oktober 1917 remitterats till lantbruksstyrelsen och Kungl. Maj:ts befallningshavande i samtliga län. De sålunda infortrade utlåtandena hava ännu icke fullständigt inkommit.

50. av samma dag, i anledning av väckta motioner om åvägbringande av utredning huru medel må kunna anvisas till fortsättande av den genom vederbörande skogsvårdsnämnder bedrivna verksamheten för skogsvårdens befrämjande å hemmansskogar i Norrbottens och Västerbottens län. (117.)

Kungl. Maj:t har i punkt 83 under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen till 1917 års riksdag gjort framställning om anslag för främjande av skogsvård å enskildas skogar i bland annat ovannämnda län.

51. av den 13 maj 1916, i anledning av väckt motion om ändring i gällande villkor och bestämmelser för den av staten utövade egnahemslånerörelsen. (118.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. av den 10 maj 1916, angående omhändertagande i sedlighetens intresse av vissa sinnesslöa samt av kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last. (119.)

Sedan socialstyrelsen numera avgivit infortrat utlåtande i ärendet, i vad detsamma avser omhändertagande av kvinnor, vilka på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last, är ärendet uti oförmälda hänseende beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. av den 13 maj 1916, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t dels angående åtgärder till varaktigt främjande av en planmässig nationell kraft- och bränslepolitik, dels angående utredning rörande frågan om torvens användande som bränsle m. m. (128.)

De i ämbetsberättelsen till 1917 års riksdag oförmälda infortrade utlåtandena hava ännu icke fullständigt inkommit.

54. av den 24 maj 1916, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna. (160.)

Kungl. Maj:t har i punkt 19 under nionde huvudtiteln av statsverkspropositionen till 1917 års riksdag gjort framställning om anslag till anordnande av dylika utbildningskurser.

55. Riksdagens skrivelse av den 6 juni 1916, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för jordbrukets främjande m. m. (169.)

De i ämbetsberättelsen till 1917 års riksdag omförmälda sakkunniga hava ännu icke avgivit slutligt betänkande i de till dem remitterade delarna av ämnet. Sedan utlåtande i övriga delar av ärendet inkommit från lantbruksstyrelsen, är ärendet i dessa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

56. av samma dag, i anledning av väckt motion om anslag för anordnande av försöksgårdar å myrjord i Norrland och Dalarna m. m. (170.)

Sedan utlåtande i ärendet inkommit från lantbruksstyrelsen och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. av den 31 maj 1916, angående utredning av frågan om frigivande av laxfisket i Mörrumbukten eller fredningslinjens inflyttande närmare Mörrumsåns utlopp i bukten. (176.)

Kammarkollegiet, som anbefallts att verkställa utredning i ämnet, har ännu icke inkommit med sådan utredning.

58. av samma dag, angående åtgärder till hämmande av genom handel med jordegendom uppkommande vanhävd av sådan egendom m. m. (177.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. av den 7 juni 1916, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående omorganisation av statens fiskeridministration. (213.)

Ifrågavarande skrivelse med däröver av lantbruksstyrelsen numera avgivet utlåtande har överlämnats till de sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande omorganisation av lantbruksstyrelsen m. m.

Av de i denna förteckning upptagna ärenden äro n:r 37, 38, 41, 43, 46, 48, 50 och 54 slutligt avgjorda av Kungl. Maj:t, n:r 2 och 28 överlämnade till annat departement, n:r 1, 4, 10, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 33, 34, 36, 39, 40, 44, 47, 49, 53, 55, 57 och 59 föremål för behandling av särskilda sakkunniga eller kommitterade eller annan myndighet samt de övriga på prövning beroende.

*Bilaga V.***Förteckning**

öfver ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 juli 1917 men vid samma års slut ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1.

1906 den 31 december (n:r 262),

angående förtydligande av gällande föreskrifter om lasarettsläkares skyldighet att meddela intyg rörande å lasarett vårdad person.

Medicinalstyrelsen, till vilken skrivelsen överlämnats för att tagas i övervägande i sammanhang med avgivande av yttrande rörande ordnandet av rättsmedicinalväsendet, har ännu icke inkommit med sådant yttrande.

(Civildepartementet.)

2.

1907 den 2 oktober (n:r 255),

angående upphävande av kungl. kungörelsen den 9 november 1896 om upphörandet av posträtter m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

3.

1908 den 31 januari (n:r 47),

angående domstolarnas arkiv m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

1910 den 7 januari (n:r 37),

angående domstolarnas arkiv m. m.

1908 den 5 maj (n:r 167),

angående revision av lagens bestämmelser om rättegångskostnadsersättning.

4.

Kungl. Maj:t har på grund av nådigt bemyndigande tillkallat sakkunnig person att biträda inom justitiedepartementet vid frågans behandling.

(Justitiedepartementet.)

1908 den 1 juni (n:r 197),

angående förtydligande eller ändring av bestämmelserna i 29 § av förordningen angående fattigvården den 9-juni 1871.

5.

I ärendet har fattigvårdslagstiftningskommittén den 29 april 1915 avgivit betänkande, varöver utlåtanden inforrats från ett flertal myndigheter m. fl. Sedan dessa utlåtanden numera inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Jordbruksdepartementet.)

1908 den 30 november (n:r 399),

angående förbud mot användande i firma av beteckningen »riks» eller därmed jämförligt uttryck.

6.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

1909 den 2 januari (n:r 26),

angående ändring av bestämmelserna om rätt för domstol att förklara någon ovärdig att föra andras talan inför rätta.

7.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

1909 den 13 februari (n:r 88),

angående upphävande av bestämmelser om förord vid förslag till ämbetens och tjänsters tillsättande.

8.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

9.

1909 den 2 mars (n:r 116),

angående ifrågasatt ändring av 6 § i lagen angående vård av enskildes skogar den 24 juli 1903.

Skogslagstiftningskommittén har ännu icke avgivit betänkande i ämnet.

(Jordbruksdepartementet.)

10.

1910 den 4 februari (n:r 67),

angående ändring av gällande bestämmelser om överlämnande till vederbörande anatomiska institutioner i Uppsala, Stockholm och Lund av lik efter självmördare m. m.

Ärendet remitterades den 10 februari 1910 till universitetskanslern, som avgav utlåtande. Den 3 januari 1911 anbefalldes medicinalstyrelsen att yttra sig, och, sedan dess utlåtande inkommit, infordrades genom nådig remiss den 27 juni 1911 yttranden såväl uti ifrågavarande ärende som över en av Konungens befallningshavande i Uppsala län gjord framställning i liknande syfte från fängvårdsstyrelsen, universitetskanslern, överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande i vederbörande län. Samtliga dessa yttranden hava inkommit, och ärendet beror på Kungl. Maj:ts prövning.

(Ecklesiastikdepartementet.)

11.

1910 den 13 april (n:r 206),

angående avlöningsförhållanden för juridiskt bildade biträden hos härads hövdingarna m. m.

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

(Justitiedepartementet.)

12.

1910 den 30 april (n:r 276),

angående ändring i instruktionen för landshövdingarna den 10 november 1855.

Sedan de sakkunniga för beredande av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation, till vilka skrivelsen överlämnats för att tagas i övervägande vid utarbetande av förslag till ändringar i nämnda in-

struktion, avgivit förslag till ny instruktion för länsstyrelserna, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Civildepartementet.)

13.

1910 den 8 november (n:r 577),

angående ändring i lagen om handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Justitiedepartementet.)

14.

1911 den 15 mars (n:r 169),

angående meddelande av lagbestämelse om skyldighet för vederbörande att i varje stärbhus upprätta ett officiellt dokument, utvisande boets delägare och ekonomiska ställning.

Lagberedningen, till vilken ärendet överlämnats, har ännu ej avgivit förslag i ämnet.
(Justitiedepartementet.)

15.

1911 den 18 mars (n:r 172),

angående ändring i bestämmelserna om rätt för utlänning att här i riket driva handel.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Justitiedepartementet.)

16.

1911 den 23 september (n:r 499),

angående ändring av lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker.

Sedan bankinspektionen den 29 september 1911 avgivit infortrat utlåtande, är ärendet, liksom ock det av kommittén för utredning av frågan om kontroll över rikets sparbanker den 20 juni 1911 avgivna betänkande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Finansdepartementet.)

17.

1911 den 28 september (n:r 508),

angående meddelande av bestämmelser till förebyggande av felaktiga sammanräkningar vid proportionella val.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

18.

1912 den 8 januari (n:r 35),

angående ändring eller förtydligande av bestämmelserna i 16 § av lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

19.

1912 den 23 maj (n:r 313),

angående ersättning för syn å klockarboställe.

Sedan ärendet varit remitterat till de särskilda grupper av sakkunniga, som jämlikt nådiga bemyndiganden blivit av chefen för ecklesiastikdepartementet den 1 februari 1912 och den 26 januari 1915 tillkallade för att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om ändrade bestämmelser rörande klockarinstitutionen, är detta ärende, jämte andra frågor rörande klockarinstitutionen, beroende på fortsatt särskild utredning inom departementet.

(Ecklesiastikdepartementet.)

20.

1912 den 5 juli (n:r 378),

angående ändring i lagarna om villkorlig straffdom och villkorlig frigivning samt i bestämmelserna om förlust av medborgerligt förtroende.

Ärendet är föremål för behandling inom justitiedepartementet.

(Justitiedepartementet.)

21.

1913 den 29 januari (n:r 51),

angående bristande överensstämmelse mellan lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskaps rättsverkningar den 1 juni 1912 samt stadgandena i 8 kap. giftermålsbalken.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

22.

1913 den 17 februari (n:r 79),

angående ändring i lagen om handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

23.

1913 den 25 februari (n:r 110),

angående förbättrade ämbetslokaler för landskansliet i Gävleborgs län.

Sedan infordrat utlåtande över skrivelsen avgivits av överintendentensämbetet den 7 december 1915 samt av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien den 2 maj 1916, har överintendentensämbetet den 28 november 1916 avgivit infordrat förnyat utlåtande. Sedan därefter Konungens befallningshavande i Gävleborgs län den 19 maj 1917 avgivit infordrat utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Finansdepartementet.)

24.

1915 den 5 februari (n:r 86),

angående förbud för ämbets- och tjänstemän i patent- och registreringsverket samt eventuellt för andra befattningshavare att mot betalning åtaga sig enskilda uppdrag inom området för deras tjänsteverksamhet.

Sedan patent- och registreringsverket avgivit infordrat utlåtande, har skrivelsen den 26 mars 1915 remitterats till lönereglerringskommittén, som den 14 november 1916 avgivit utlåtande i ämnet. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Finansdepartementet.)

25.

1915 den 30 mars (n:r 167),

angående tullbehandlingsattesters offentlighet.

Sedan ärendet den 31 mars 1915 remitterats till generaltullstyrelsen, som den 20 december 1916 avgivit utlåtande, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Finansdepartementet.)

26.

1915 den 29 september (n:r 321),

angående insändande av vissa balansförteckningar från länsstyrelserna över de till urbota bestraffning dömda, icke häktade personer.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

27.

1915 den 31 december (n:r 589),

angående meddelande av särskilda bestämmelser rörande hemliga handlingars förvarande hos civila myndigheter m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

28.

1915 den 31 december (n:r 596),

angående revision av bestämmelserna rörande avgifter för registrering i handels- och föreningsregistren.

Sedan överståthållarämbetet och Konungens befallningshavande i länen anbefallts att avgiva yttrande, har sådant yttrande inkommit från överståthållarämbetet samt Konungens befallningshavande i 23 län, men saknas ännu från Konungens befallningshavande i ett län.

(Finansdepartementet.)

29.

1915 den 31 december (n:r 598),

angående reglering av länsmansdistrikten i Norra Roslags fögderi.

Kammarkollegium har ännu icke inkommit med infordrat utlåtande i ärendet.

(Civildepartementet.)

30.

1915 den 31 december (n:r 600),

angående skogsvårdsstyrelsens befogenhet att bevilja anslag till skogsvårdsåtgärder_å skyddsskogsområde.

Skogslagstiftningskommittén har ännu icke avgivit betänkande i ämnet.
(Jordbruksdepartementet.)

31.

1916 den 31 oktober (n:r 604),

angående edgångstemat i s. k. barnuppfostningsmål.

Sedan lagberedningen den 14 december 1916 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har Kungl. Maj:t den 22 december 1916 remitterat ärendet till medicinalstyrelsen för verkställande av utredning i vissa hänseenden (se vidare under avd. IV här ovan).
(Justitiedepartementet.)

32.

1916 den 21 december (n:r 695),

angående förening av tingslag i Piteå domsaga.

Sedan i ärendet hörda myndigheter avgivit utlåtande i ärendet, har Konungens befallningshavande i Norrbottens län anmodats att avgiva yttrande i ärendet i samband med anbefallt yttrande över Piteå stads förläggande under landsrätt.
(Justitiedepartementet.)

33.

1917 den 2 januari (n:r 61),

angående stadgande av viss kompetens för ordförande i stadsstyrelse.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Justitiedepartementet.)

34.

1917 den 2 januari (n:r 62),

angående ändring av 20 § i gällande resereglemente.

Ärendet remitterades den 24 januari 1917 till statskontoret.
Sedan statskontoret inkommit med det infordrade utlåtandet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
(Civildepartementet.)

35.

1917 den 2 januari (n:r 68),

angående förbättrad lagstiftning rörande församlingsfriheten.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)

36.

1917 den 31 januari (n:r 84^{1/2}),

angående ändring i bestämmelserna rörande ledigförklarande av apotek.

Ärendet remitterades den 23 februari 1917 till kommittén för verkställande av utredning angående ordnandet av apoteksväsendet i riket vid 1920 års utgång m. m., vilken kommitté ännu icke avgivit utlåtande i ärendet.

(Civildepartementet.)

37.

1917 den 15 juni (n:r 269),

angående avhjälpande av viss bristfällighet i gällande lagstiftning rörande tomträtt.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

(Justitiedepartementet.)